

ΕΛΕΝΗ Α2 62

Α. ΠΑΠΑΒΡΑΝΟΥΣΗ - Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΦΗΓΗΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

TO
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΕΙΣ ΑΠΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ
ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ ΚΑΙ ΕΠΗΥΞΗΜΕΝΗ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Β. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ
ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 2 ΑΘΗΝΑΙ 1958

ΕΠΕΝΗ ΡΩΜΑΙΟΥ

Λ. ΠΑΠΑΒΡΑΝΟΥΣΗ ΚΑΙ Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Έργον Ρωμαίων FT-2 1962-63
Τιμή: € 00 00-:-

ΤΟ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΝ
ΕΙΣ ΑΠΛΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΒΟΗΘΗΤΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ
ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ
ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ ΚΑΙ ΕΠΗΥΞΗΜΕΝΗ

μλ Σεφύρα

ΕΠΕΝΗ ΡΩΜΑΙΟΥ

ΕΠΕΝΗ

Έργον Ερυθραίων
EP.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ
ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 2
ΑΘΗΝΑΙ
1958

17066

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΟΛΙΓΑΙ ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΑΠΟ ΤΑΣ ΚΡΙΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΕΡΓΟΥ
(Πρᾶξις 16/14 Φεβρ. 1948, § 12)

«...Οἱ συγγραφεῖς... ἐπιδιώκουσι διὰ τοῦ ἔργου των νὰ εἰσαγάγωσι τὸν μαθητὴν μεθοδικῶτερον εἰς τὸν μηχανισμὸν τῆς γλώσσης μὲ πολλὰ παραδείγματα καὶ μὲ ἀπλουστέραν διατύπωσιν... Παραλείπονται δόσα φρονοῦσιν ὅτι εἶναι ἐπονοιώδη... καὶ συγκεντρώνονται τὴν διδακτέαν κατὰ τὴν κρίσιν των ὕλην εἰς τὰς 130 σελίδας τοῦ βιβλίου των, ἦτοι εἰς χῶρον κατὰ τὸ ἐν τρίτον μικρότερον τοῦ κατεχομένου ὑπὸ τοῦ ἐγκεκριμένου Συντακτικοῦ.

Οἱ συγγραφεῖς καινοτομοῦσιν εἰς τοῦτο, ὅτι μετὰ τὸ τέλος ἐκάστου μαθήματος παραθέτονται ἀριθμόν τινα ἐρωτήσεων, ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀναπτυχθεῖσαν ἐν τῷ προηγουμένῳ μαθήματι ὕλην, καὶ ἵκανὸν ἀριθμὸν ἀσκήσεων πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ προηγουμένου μαθήματος. Αἱ ἀσκήσεις αὗται εἶναι ὀφέλιμοι διὰ τὴν ἐφαρμογὴν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ ἐκάστοτε διδασκομένου μαθήματος.

Οἱ συγγραφεῖς φιλοτίμως εἰργάσθησαν ἐπὶ τῆς συντάξεως καὶ ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου των...».

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν εἰς τὰ γυμνά-
σια, ἰδιαιτέρας δυσκολίας παρουσιάζει τὸ Συντακτικόν. Οἱ λέ-
γοι, διὰ τοὺς δποίους δυσκολεύονται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν κατανόη-
σιν του καὶ δυσχεραίνονται οἱ καθηγηταὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν
του, εἶναι πολλοὶ καὶ γνωστοὶ ἵσως.

Ἡ πρόσφατος δημοσίευση τῆς διδασκαλίας μαθητικής τοῦ πατέρα μᾶς
Ξενοφόντης διὰ τοῦ πρωτότοτος εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσωμεν εἰς τὸν μα-
θητὴν ἔνα εὐληπτόν βοηθητικὸν βιβλίον, τὸ δποίον νὰ τὸν
εἰσάγῃ μεθοδικώτερα εἰς τὸν μηχανισμὸν τῆς γλώσσης—τῆς
νεωτέρας ἑλληνικῆς κατ’ ἀρχὰς καὶ ἐκ παραλλήλου ἢ βαθμηδὸν
καὶ τῆς ἀρχαίας—μὲν πολλὰ παραδείγματα καὶ ἀπλουστέραν δια-
τύπωσιν, χωρὶς τὸν βαρύν δογματικὸν τρόπον τῶν συγειθεμένων
ἐγγειριδίων καὶ μὲν εὐρυτέραν ἀνάλυσιν τῶν συντακτικῶν φαινο-
μένων, τῶν δποίων οἱ κανόνες γὰρ συγάγωνται κατὰ τρόπον ἐπα-
γγιγικὸν καὶ — κατὰ τὸ δυνατόν ἐκάστοτε — δι’ αὐτενεργείας τοῦ
διδασκομένου, οὕτως ὥστε καὶ τὸ μάθημα γ’ ἀπλοποιηθεῖ καὶ τὰ
διδασκομένα γ’ ἀποτελοῦν μονιμώτερον ἀπόκτημα τοῦ μαθητοῦ.

Εἰς αὐτὸν ἀπεβλέψαμεν συντάσσοντες Τὸ Συντακτικὸν εἰς ἀπλᾶ
μαθήματα. Ἐλπίζομεν δὲ δτι προσφέρομεν χρήσιμον βοήθημα διὰ
τὰ σχολεῖα μας. Ὁ χωρισμὸς ὅλης τῆς ὕλης εἰς διαφορά τοῦ σύντομα μαθή-
ματα ἡμιπορεῖ γὰρ κατευθύνη τὴν πορείαν τοῦ διδάσκοντος. Τὰ
ἀριθμονικά παραδείγματα, αἱ ἐρωτήσεις καὶ αἱ πολλαὶ ἀσκήσεις, ποὺ
συνοδεύουν τὸ κάθε μάθημα, προσφέρουν ἔτοιμον διλικὸν διὰ τὴν
διδασκαλίαν του, ἐνῷ διὰ τὸν μαθητὴν ἡμιπορεῖ γὰρ χρησιμεύσῃ τὸ
βιβλίον μας καὶ ὡς μέθοδος ἀνευ διδασκάλου, διότι ἐφροντί-
σαμεν μὲ κάθε τρόπον — καὶ μὲ τὴν τυπογραφικὴν ἀκόμη ἐμφά-
νισιν — γὰρ παρουσιάζεται τὸ κάθε Μάθημα ἀρκετὰ διάγλυφον
καὶ μεθοδικὰ ἀπλοῦν.

Αθῆναι, Ὁκτώβριος 1947.

Α. Π. — Ν. Π.

Κατὰ τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ ἔργου (1950) ἐπεξειργάσθημεν αὐτὸ-
νέον. Προέβημεν εἰς τὴν ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον ἀναχώνευσιν καὶ ἀνα-
κατάταξιν τῆς ὕλης, ὅπου τοῦτο ἡτο δυνατόν, εἰς τὴν προσθήκην νέων κε-
φαλαίων, δπου ἐκρίθη ἀπαραίτητον, καὶ εἰς τὸν ἐμπλουτισμὸν τοῦ βιβλίου
διὰ περισσοτέρων ἀσκήσεων καὶ θεμάτων. Ὁδηγός μας ἡτο ἡ πεῖρα τῆς
σχολικῆς πράξεως καὶ αἱ πολύτιμοι ὑποδείξεις τῶν κ. κ. συναδέλφων, οἱ
δποίοι ἐχρησιμοποίησαν εὐρύτατα τὸ «Συντακτικόν» μας. Ἡδη, μετά
τὴν β’ (1950) καὶ γ’ (1953) ἔκδοσιν, ἡ παρούσα τετάρτη ἔκδοσις πα-
ρουσιάζεται βελτιωμένη καὶ ἐπηνξημένη.

Α. Π. — Ν. Π.

ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΟΔΗΓΙΑΙ ΔΙΑ ΤΟΝ ΜΑΘΗΤΗΝ

Διὰ νὰ χρησιμοποιήσῃς ἐπωφελέστερα τὸ βιβλίον μας, ἔχε
ύπ' ὅψιν σου τὰ ἔξῆς:

- Τὸ Συντακτικόν, περισσότερον Ἰσως ἀπὸ κάθε ἄλλο μάθημα,
ἀπαιτεῖ κατανόησιν καὶ ὅχι ἀποστήθισιν.
- "Οταν μελετᾶς ἔνα κεφάλαιον, πρόσεξε πρῶτα τὰς φράσεις,
αἱ δόποιαι προτάσσονται ὡς παραδείγματα εἰς ἔκαστον Μάθημα.
- Διάβασε μὲ προσοχὴν ἔπειτα τὰς παρατηρήσεις, ποὺ ἀκολου-
θοῦν διὰ νὰ σοῦ ἐπιστήσουν τὴν προσοχὴν ἐκεῖ ὅπου πρέπει
καὶ διὰ νὰ σὲ βοηθήσουν νὰ ἀνακαλύψῃς μόνος σου καὶ νὰ
κατανοήσῃς τὸ συντακτικὸν φαινόμενον ποὺ ἔξειτάζομεν.
- Ἀφοῦ κάμης μὲ προσοχὴν τὴν ἀνωτέρω ἐργασίαν, εἴναι ἔπειτα
εὔκολον νὰ διατυπώσῃς καὶ μόνος σου τὸν σχετικὸν κανόνα, δ
ὅποιος εύρισκεται σημειωμένος μὲ μεγαλύτερα καὶ ζωηρότερα
τυπογραφικά στοιχεῖα καὶ σημαδεύεται μὲ μίαν μαύρην
κοκκίδα.
- Μόνον αὐτοὺς τοὺς κανόνας χρειάζεται νὰ ἀπομνημονεύῃς
καὶ νὰ συγκρατῆς. "Ολαι αἱ ἄλλαι σελίδες τοῦ Μαθήματος
θέλουν ἀπλῶς προσεκτικὸν διάβασμα.
- Φρόντιζε, μαζὶ μὲ κάθε κανόνα ποὺ ἀπομνημονεύεις, νὰ συγ-
κρατῆς καὶ ἔνα τούλαχιστον σχετικὸν παράδειγμα. Τὸ παρά-
δειγμα σὲ βοηθεῖ νὰ διατυπώῃς τὸν κανόνα καὶ ἀν ἀκόμη
τὸν ἔχης λησμονήσει.
- Πάντως, ποτὲ μὴ νομίσῃς ὅτι μαθαίνεις συντακτικόν, ἐὰν
ἀποστηθίζῃς μόνον τοὺς κανόνας.
- Μὴ ἀμελῆς νὰ δίδῃς μόνος σου ἀπαντήσεις εἰς τὰς ἐρωτήσεις,
ποὺ ἀκολουθοῦν μετὰ ἀπὸ κάθε Μάθημα, καὶ νὰ ἐπεξεργάζε-
σαι συντακτικῶς τὰς ἀσκήσεις καὶ τὰ θέματα τοῦ βιβλίου.
- "Αν δὲν μελετήσῃς συστηματικὰ καὶ κατὰ σειράν, ἀλλὰ ἀνά-
κατεμένα τὰ 65 Μαθήματα τοῦ βιβλίου μας, θὰ συναντήσῃς
ἴσως συχνὰ ἀγνωστα πράγματα, τὰ δόποια βεβαίως ἔχουν
ἔξηγηθῇ λεπτομερῶς εἰς κάποιο προηγούμενον Μάθημα. Μὲ
τὴν βοήθειαν τοῦ γενικοῦ ἀλφαριθμοῦ ενδετηρίου, ποὺ ἐπισυ-
άπτεται εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου, ἡμπορεῖς—καὶ πρέπει—νὰ
ἀναζητήσῃς τὴν σχετικὴν σελίδα καὶ νὰ λύσῃς τὴν ἀπορίαν
σου, διὰ νὰ προχωρῆς ἀβίαστα.

Εισαγωγή. — Γενικὰ περὶ προτάσεων.

“Οταν ὁμιλοῦμεν ἡ ὅταν γράφωμεν, χρησιμοποιοῦμεν τὰς λέξεις μας εἰς ὀρισμένην σειρὰν καὶ κατὰ τρόπον φυσικόν, ὥστε νὰ ἐκφράζουν ἔκεινο ποὺ σκεπτόμεθα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: — ‘Ο Πλάτων ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Σωκράτους.

‘Η φράσις αὐτὴ μὲ τὰς 6 λέξεις είναι δυνατὸν νὰ διατυπωθῇ καὶ κατ’ ἄλλους τρόπους:

‘Ο Πλάτων μαθητὴς ὑπῆρξε τοῦ Σωκράτους.

ἢ ‘Ο Πλάτων ὑπῆρξε τοῦ Σωκράτους μαθητής.

ἢ ‘Ο Πλάτων τοῦ Σωκράτους ὑπῆρξε μαθητής.

ἢ Μαθητὴς τοῦ Σωκράτους ὑπῆρξεν δ Πλάτων.

ἢ Τοῦ Σωκράτους ὑπῆρξε μαθητὴς δ Πλάτων.

κ.λ.π.

Δὲν είναι ὅμως φράσις μὲ νόημα, ἀν παραθέσω τὰς αὐτὰς 6 λέξεις κατὰ τὸν ἔξης ἀφύσικον τρόπον:

‘Ο μαθητὴς ὑπῆρξε Πλάτων τοῦ Σωκράτους!

ἢ ‘Ο ὑπῆρξε τοῦ Πλάτων Σωκράτους μαθητής!

ἢ Μαθητὴς δ τοῦ Πλάτων ὑπῆρξε Σωκράτους!

Ἐπίσης αἱ αὐταὶ 6 λέξεις μᾶς δίδουν τὸ ἀντίθετον νόημα τῆς πρώτης φράσεως, ἀν μεταβάλωμεν ἐλαφρῶς τὸν τύπον δύο μόνον λέξεών της, δηλαδὴ ἀν θέσωμεν τὴν πρώτην λέξιν της εἰς πτῶσιν γενικήν καὶ τὴν τελευταίαν της εἰς πτῶσιν ὀνομαστικήν:

Τοῦ Πλάτωνος ὑπῆρξε μαθητὴς δ Σωκράτης!

Τὰ διανοήματά μας λοιπὸν δὲν ἐκφράζονται ἀπλῶς καὶ μόνον μὲ τὰς λέξις, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν κατάλληλον πλοκὴν τῶν λέξης εἰς ὡν. “Οταν παραθέτωμεν τὰς λέξεις μας εἰς τὴν φυσικήν των σειρῶν, διατυπώνομεν δορθὰ τὰς φράσεις μας καὶ δ λόγος μας (εἴτε είναι λόγος γραπτός; εἴτε είναι λόγος προφορικός) δίδει καθαρὸν νόημα.

Κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπον αἱ λέξεις μας συντάσσονται, δηλαδὴ τάσσονται ἡ μία κοντὰ εἰς τὴν ἄλλην, ὅπως ἀπαιτοῦν οἱ κανόνες τῆς γλώσσης μας.

● ‘Η δρθὴ πλοκὴ τῶν λέξεών μας λέγεται **σύνταξις**.

Οἱ κανόνες διὰ τὴν δορθὴν πλοκὴν τῶν λέξεων λέγονται **συντακτικοὶ κανόνες**.

‘Η παράβασις τῶν συντακτικῶν κανόνων λέγεται **σολοικισμός**, ἐνῷ ἡ παράβασις τῶν γραμματικῶν κανόνων λέγεται **βαρβαρισμός**.

● Τὸ βιβλίον ποὺ ἔξετάζει τοὺς συντακτικοὺς κανόνας μιᾶς γλώσσης, λέγεται **Συντακτικόν**.

Μετὰ τὴν Γραμματικήν, εἶναι ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τὸ Συντακτικόν, διότι αὐτὸ μᾶς βοηθεῖ νὰ κατανοήσωμεν τὸν μηχανισμὸν τῆς γλώσσης ποὺ μελετῶμεν.

Οἱ συντακτικοὶ κανόνες τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης συμπίπτουν εἰς πολλὰ σημεῖα μὲ τοὺς συντακτικοὺς κανόνας ποὺ ἀκολουθεῖ καὶ ἡ νέα Ἑλληνική. Ἀλλὰ εἰς πολλὰς ἐπίσης περιπτώσεις εἶναι διαφορετικοὶ καὶ ἀπαιτοῦν περισσοτέραν προσόχην.

Διὰ νὰ ἀναλύσωμεν τὸν λόγον μας καὶ νὰ συναγάγωμεν τοὺς συντακτικοὺς κανόνας ποὺ ἀκολουθεῖ, εἶναι ἀνάγκη πρῶτα νὰ ἔχωρίσωμεν μικρὰ τμῆματα τοῦ λόγου, δηλαδὴ ἀπλᾶς καὶ συντόμους φράσεις, τὰς δοπίας λέγομεν πρότασεις.

Τὰ σημεῖα τῆς στίξεως μᾶς βοηθοῦν νὰ τὰς διακρίνωμεν. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν μιᾶς φράσεως μέχρις ὅτου φθάσωμεν εἰς τελείαν στιγμῆν, ἔχομεν μίαν πρότασην. Ἄγ τροπήγηται ὅμως ἡ ἀκολουθὴ ἄνω τελεία, τότε λέγεται κῶλον λόγον. Ἐνα κῶλον ἡμπορεῖ νὰ περιλαμβάνῃ μίαν ἡ καὶ περισσοτέρας προτάσεις. Ἡ περίοδος ἡμπορεῖ νὰ περιέχῃ ἕνα ἡ περισσότερα κῶλα, μίαν ἡ περισσοτέρας προτάσεις ἡ κῶλα καὶ προτάσεις. Αἱ προτάσεις, ὅταν δὲν συμπίπτουν μὲ περιόδους ἡ κῶλα, χωρίζονται μὲ κόμματα ἡ συνδέονται μὲ τὸν σύνδεσμον καὶ (καὶ ἄλλους, ὡς θὰ ἴδωμεν).

Τοιουτοτρόπως ἔνα κείμενον χωρίζεται εἰς περιόδους, αἱ πρόσθιοι εἰς κῶλα, τὰ κῶλα εἰς προτάσεις. Μικρότερον ὅμως τμῆμα τοῦ λόγου ἀπὸ τὴν ἀπλῆν πρότασιν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ, διότι δὲν θὰ περιέχῃ πλέον νόημα.

● **Πρότασις** εἶναι λόγος συντομώτατος μὲ ἀπλοῦν περιεχόμενον.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: Α' — 1. *Eίναι* ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ σχολικοῦ ἔτους.
2. *Oι* μαθηταὶ συγκεντρώνονται εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου.
3. (α) *Oι* παλαιοὶ γνώριμοι συναντῶνται καὶ πάλιν, (β) οἱ νέοι μαθηταὶ γνωρίζονται μὲ τοὺς παλαιοὺς (γ) καὶ νέοι δεσμοὶ φιλίας ἀναπτύσσονται.

Β' — Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ὁ [δέει] ὁ *Μαίανδρος ποταμός* αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλέων [=ἀνακτόρων] ὁ [δέ] καὶ διὰ [=διὰ μέσου] τῆς *Κελαινῶν* πόλεως. "Εσι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασίλεια ἐν *Κελαινᾶς* ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ *Μαρσύου* ποταμοῦ ὁ [δέ] καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει [=χύνεται] εἰς τὸν *Μαίανδρον*.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : Α'—Τὸ κείμενον αὐτὸν χωρίζεται εἰς 3 περιόδους. Ἡ πρώτη ἀποτελεῖ μίαν μόνον πρότασιν. Ἡ δευτέρα μίαν ἐπίσης. Διότι δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἀποσπασθῇ μικρότερον τμῆμά των, χωρὶς νὰ καταστραφῇ τὸ νόημα. Ἡ τρίτη περίοδος δύμως δὲν περιλαμβάνει μίαν μόνον πρότασιν, ἀλλὰ τρεῖς: α) οἱ παλαιοὶ γνῶριμοι συναγετῶνται καὶ πάλιν, β) οἱ νέοι μαθηταὶ γνωρίζονται μὲ τοὺς παλαιούς γ) καὶ νέοι δεσμοὶ φιλίας ἀναπτύσσονται. Εἰς τὴν περίοδον δηλαδὴ αὐτὴν ἡ πότη πρότασις χωρίζεται ἀπὸ τὴν δευτέραν, μὲ κόμιμα, ἐνῷ ἡ τρίτη συνδέεται μὲ τὴν δευτέραν μὲ τὸν σύνδεσμον καὶ.

Β'—Τὸ δευτέρον κείμενον (Ξενοφ. Κύρου Ἀνάβ. Α' I, 7 - 8) περιλαμβάνει δύο περιόδους μὲ 5 ἐν συνόλῳ κῶλα. Εἰς τὰ τέσσαρα πρῶτα συμπίπτει καὶ ἀπὸ μία πρότασις. Εἰς τὸ τελευταῖον ὑπάρχουν δύο προτάσεις συνδεόμεναι μὲ τὸν σύνδεσμον καὶ.

● "Ωστε τὸ μικρότερον τμῆμα, εἰς τὸ διποῖον δύναται νὰ διαιρεθῇ διάλογος, εἶναι ἡ πρότασις, δηλαδὴ σύντομος φράσις μὲ ἀκέραιον νόημα. Καὶ κάθε σημεῖον στίξεως εἶναι τέλος ἢ ἀρχὴ μιᾶς προτάσεως.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγεται σύνταξις; — 2. Τί εἶναι τὸ Συντακτικόν; — 3. Τί εἶναι πρότασις; — 4. Πῶς διακρίνεται ἡ περίοδος; — 5. Πῶς διακρίνονται τὰ κῶλα; 6. Πότε χωρίζονται αἱ προτάσεις μὲ κόμιμα; — 7. Εἰς τί μᾶς βοηθοῦν τὰ σημεῖα τῆς στίξεως;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Εἰς τὰ κατωτέρω κείμενα νὰ καθορισθοῦν αἱ περίοδοι καὶ νὰ χωρισθοῦν κῶλα καὶ προτάσεις:

1. Πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς Ἐλλάδος γεωργοὶ ἔσμεν. Τὸν ἄγροὺς θεραπεύομεν καὶ ἐκ τοῦ σίτου ἀρτον παρασκευάζομεν ἐν δὲ τῷ οἴκῳ τρέφομεν ἵππους καὶ δροὺς καὶ ἀλλὰ ζῷα· τὰ δὲ θηρία ἐν τοῖς δρυμοῖς θηρεύομεν.
2. Ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώλετο ὅποι λιμοῦ· οὐ γάρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἥπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοικοῦντες δνους ἀλέτας [=μυλόπετρες] παρὰ τὸν ποταμὸν δρύτιοντες καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἥγον καὶ ἐπώλουν καὶ ἀνταγοράζοντες οἵτον ἔζων.
3. Ἡγοῦ τῶν ἀκονομάτων πολλὰ πολλῶν εἰναι χρημάτων κρείτω· τὰ μὲν γάρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γάρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάρατον.

ΣΗΜ.—Προτοῦ προχωρήσωμεν ἀπὸ τὸ ίον μάθημα εἰς τὸ 2ον, εἶναι ἀπαρίτητον νὰ ἐπαναλάβωμεν ἀπὸ τὴν γραμματικήν μας τὸ κεφάλαιον περὶ Συνδέσμων (πρβλ. καὶ κατωτέρω σελ. 78).

Τὰ εἴδη τῶν προτάσεων. — Σύνδεσις προτάσεων.

“Υπάρχουν προτάσεις ποὺ ἐκφράζουν ἔνα ἀκέραιον καὶ αὐτοτελὲς νόημα καὶ ὑπάρχουν προτάσεις ποὺ δὲν ἡμποροῦν νὰ σταθοῦν μόναι των.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

A'

- 1.— “Ο μαθητής γράφει.
- 2.— “Η μαθήτρια μελετᾷ καὶ ὁ μαθητής γράφει.
- 3.— “Η μελετᾶ ὁ μαθητής ἢ γράφει.
- 4.— “Ο μαθητής δὲν παῖζει, ἀλλὰ γράφει.
- 5.— “Ηγεῖτο μὲν Χειρίσιοφος, ἀπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν.
- 6.— “Η λέγε τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγὴν ἔχε.

B'

- 7.— “Ο διδάσκαλος ὑπαγορεύει, διὰ νὰ γράφῃ ὁ μαθητής.
- 8.— “Ο μαθητής δὲν παῖζει, διότι γράφει.
- 9.— Γράψε μου, ἀν̄ θὰ ἔλθης.
- 10.— “Υπαγόρευε τον, ἔως δτου ἐπιστρέψω.
- 11.— “Αβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκανσεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ.
- 12.— Χαίρω δτι [=διότι] εὐδοκιμεῖς.
- 13.— Αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἔως ἂν φᾶς γένηται.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: ‘Η 1η περίοδος συμπίπτει μὲ μίαν πρότασιν.—‘Η 2η περίοδος περιέχει δύο προτάσεις, ποὺ συνδέονται μὲ τὸν σύνδεσμον καὶ. Δύο αὐτοτελῆ νοήματα: α) “Η μαθήτρια μελετᾷ, β) ὁ μαθητής γράφει. Αἱ δύο προτάσεις εἰναι ἴσοδύναμοι, δηλαδὴ ἡ μία δὲν ἔξαρταται ἀπὸ τὴν ἄλλην. Καὶ μόνη της ἡ κάθε μία δίδει τέλειον νόημα, εἰναι δηλαδὴ ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὴν ἄλλην. —Τὸ 7ον παράδειγμα εἰναι ἐπίσης μία περίοδος μὲ δύο προτάσεις, ποὺ χωρίζονται μὲ ἔνα κόμμα: α) ὁ διδάσκαλος ὑπαγορεύει, β) διὰ νὰ γράφῃ ὁ μαθητής. Ἀλλὰ ἡ μὲν πρώτη δίδει αὐτοτελὲς νόημα καὶ ἡμποροῦσε νὰ είναι καὶ μόνη της, διότι είναι ἀνεξάρτητος (ὁ διδάσκαλος ὑπαγορεύει). ‘Ενῷ ἡ δευτέρα (διὰ νὰ γράφῃ ὁ μαθητής) δὲν μᾶς δίδει αὐτοτελὲς νόημα, διότι ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ τὴν προηγουμένην καὶ δὲν ἡμπορεῖ μόνη της νὰ σταθῇ εἰς τὸν λόγον μας. Είναι ἔξηρτημένη ἀπὸ τὴν ἄλλην πρότασιν, ἡ ὥποια είναι ἀνεξάρτητος.

Διακρίνομεν λοιπὸν προτάσεις ἀνεξαρτήτων τούς καὶ προτάσεις ἔξαρτων τημένας. Αἱ ἀνεξάρτητοι προτάσεις λέγονται ἐπίσης καὶ κύριαι, διότι ἀποτελοῦν τὸ κύριον μέρος μιᾶς φράσεως, ἐνῷ αἱ ἔξηρτημέναι λέγονται καὶ δευτερεύουσαι.

—Τὰ παραδείγματα 7 - 13 περιέχουν δόλα μίαν κυρίαν καὶ μίαν δευτερεύονταν πρότασιν. Εὐκολά διαχρίνεται ἡ κυρία ἢ ἀνέξαρτης ἀπὸ τὴν δευτερεύονταν ἡ ἔξηρτημένην. Τὸ νόημα τῆς δευτερεύοντος προτάσεως ὑποτάσσεται εἰς τὸ νόημα τῆς κυρίας προτάσεως, διὰ τοῦτο λέγεται ἔξηρτημένη :

8.—*O μαθητὴς δὲν παιζει, διότι γράφει.*

Ἡ δευτέρα πρότασις (διότι γράφει) είναι ἔξηρημένη καὶ ὑποτάσσεται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν (ὅ μαθητής δὲν παῖζει). Ελναι βοηθητική, συμπλήρωμα τῆς κυρίας.

—Αντιθέτως, εις τὰ παραδείγματα 2 — 6, αἱ δύο προτάσεις ποὺ ἀποτελοῦν τὴν κάθε περίοδον δὲν- ἔξαρτωνται ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην, οὕτε ὑποτάσσεται ἡ μία εἰς τὴν ἄλλην:

— Ἡ μαθήτοια μελετᾷ καὶ ὁ μαθητὴς γράφει.

Αι δύο προτάσεις, ισοδύναμοι και ἀνεξάρτητοι μεταξύ των, παρατίθενται ή μία κοντά εις τὴν ἄλλην, χωρὶς καμιά νὰ ὑποτάσσεται εις τὴν διπλανήν της.

"Οταν είς μίαν περίοδον ὑπάρχουν προτάσεις περισσότεραι ἀπὸ μίαν, τότε ἡ παρατάσσονται ἡ ὑποτάσσονται.

● Αἱ κύριαι ἡ ἀνεξάρτητοι προτάσεις παρατάσσονται ἡ μία κοντά εἰς τὴν ἄλλην ὡς ἰσοδύναμοι.

● Αἱ δε ντερεόντων σαι ἡ ἔξηρα τημέναι προτάσεις ύποτάσσονται εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν, ἀπὸ τὴν δύοιαν ἔξαρτῶνται.

Εἰς κάθε περίοδον εἶναι ἀπαραίτητος μία κυρία πρότασις.
Μόνοι αἱ ἔξηρτημέναι προτάσεις δὲν ἡμποροῦν νὰ σταθοῦν.

"Οταν αἱ προτάσεις παρατάσσωνται, λέγομεν ὅτι
ἡ σύνδεσίς των γίνεται κατὰ παράταξιν.

"Οταν αἱ προτάσεις ὑπὸ τάσσων ταῖ, δονομάζομεν τὴν σύνδεσίν των καθ' ὑπόταξιν.

Ἄλλα πῶς γίνεται ἡ σύνδεσις τῶν προτάσεων; "Ἄς προσέξωμεν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα.—Εἰς τὸ 2ον συνδέονται μὲ τὸ καί, εἰς τὸ 3ον μὲ τὸ η, εἰς τὸ 4ον μὲ τὸ ἀλλά, εἰς τὸ 5ον μὲ τὸ μὲν — δέ, εἰς τὸ 7ον μὲ τὸ διὰ νά, εἰς τὸ 11ον μὲ τὸ ἵνα, εἰς τὸ 8ον μὲ τὸ διότι, εἰς τὸ 9ον μὲ τὸ ἄν κτλ. Τὰ λεξίδια αὐτά, ὅπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Γραμματικήν, είναι σ ύ ν δ ε σ μ ο ι. Καὶ λέγονται ἀκριβῶς σύνδεσμοι, διότι χρησιμεύουν διὰ νά συνδέωμεν τὰς προτάσεις μας.

Αλλά μὲν ἄλλους συνδέσμους γίνεται ή κατὰ παράταξιν σύνδεσις τῶν ἀνεξαρτήτων προτάσεων καὶ μὲν ἄλλους συνδέσμους ή καθ' υπόταξιν σύνδεσις τῶν ἔξηρτημένων.

—Εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα 2—6, τὰ δποὶα περιέχουν κυρίας προτάσεις, ή κατὰ παράταξιν σύνδεσίς των γίνεται μὲ συνδέσμους συμπλεκτικούς (καὶ), μὲ διαζευκτικούς (η, η—η) καὶ μὲ ἀντιθετικούς (μὲν—δέ, ἀλλά).

—Εἰς τὰ παραδείγματα 7—13, ποὺ περιέχουν μίαν κυρίαν καὶ μίαν δευτερεύουσαν πρότασιν, ή καθ' ὑπόταξιν σύνδεσίς των γίνεται μὲ ἄλλους συνδέσμους: μὲ τελικούς (ἴνα, διὰ τά), αἰτιολογικούς (διότι), ὑποθετικούς (ἄν), χρονικούς (ἔως ἂν, ἐώς ὅτου) κτλ.

Μὲ ἄλλους συνδέσμους γίνεται ή κατὰ πάρα αὕτη εἰναὶ σύνδεσις τῶν προτάσεων (συμπλεκτικούς, διαζευκτικούς, ἀντιθετικούς κτλ.) καὶ μὲ ἄλλους συνδέσμους γίνεται ή καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις (εἰδικούς, αἰτιολογικούς, τελικούς, ὑποθετικούς, χρονικούς κτλ.).

● **Κυρία ή ἀνεξάρτητος εἶναι** ή πρότασις ποὺ ἐκφράζει μόνη της ἔνα αὐτοτελές νόημα.

● **Δευτερεύουσα ή ἔξηρτη μένη εἶναι** ή πρότασις ποὺ δὲν ἡμπορεῖ νὰ σταθῇ μόνη της, ἀλλὰ χρησιμεύει ως συμπλήρωμα εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν, ἀπὸ τὴν δποίαν ἔξαρταται.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πῶς διαφένομεν τὴν ἔξηρτημένην: —2. Πῶς γίνεται ή σύνδεσις τῶν προτάσεων; —3. Τί λέγεται σύνδεσις κατὰ παράταξιν; —4. Τί καθ' ὑπόταξιν; —5. Αἱ κύριαι προτάσεις πῶς συνδέονται μεταξύ των; —6. Αἱ δευτερεύουσαι πῶς συνδέονται μὲ τὴν κυρίαν πρότασιν, ἀπὸ τὴν δποίαν ἔξαρτωνται; —7. Ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ περιόδος χωρὶς κυρίαν πρότασιν; Ναι ή οχι; καὶ διατί; —8. Ποῖοι σύνδεσμοι χρησιμεύουν διὰ τὴν σύνδεσιν κατὰ παράταξιν καὶ ποῖοι διὰ τὴν καθ' ὑπόταξιν;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ χωρισθοῦν αἱ προτάσεις καὶ νὰ χαρακτηρισθοῦν (ποῖαι εἶναι κύριαι ή ἀνεξάρτητοι καὶ ποῖαι δευτερεύουσαι ή ἔξηρτημέναι):

“Οταν ἀπομακρυνθῆται τῆς οἰκογενείας σου, ἔχει κατὰ νοῦν πάντοτε τὰς συμβουλὰς τοῦ πατρός σου, ἵνα μὴ μετανοήσῃς ἀργότερον. Οἱ πρεσβύτεροι δίδονταν χρησίμους συμβουλὰς εἰς τοὺς νεωτέρους, διότι ἔχουν πάντοτε περισσοτέραν πεῖραν. Νὰ εἰσαι φιλότιμος καὶ προσεκτικός καὶ εἰς τὰ πλέον μικρά, διὰ τὰ ἐπιτύχης εἰς τὰ μεγάλα. Ἀφοῦ ἀπεφάσισες νὰ μάθης γράμματα, θὰ γνωρίζῃς βεβαίως τὸ ἀρχαῖον ὄντόν: «ἴης παιδείας αἱ μὲν ὁζαι πικραί (εἰσιν), οἱ δὲ καρποὶ γλυκεῖς».

Χειρόσοφος, ἐπεὶ κατεῖδε τοὺς πολεμίους, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλησιάσῃ τοῖς πολεμίοις.

ΜΑΘΗΜΑ 3ον

Ἡ ἀπλῆ πρότασις καὶ οἱ κύριοι ὅροι της.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: 1.—Κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀνατολῆς του δὲ ἥλιος λάμπει χρυσός ἐπάνω ἀπὸ τὰς κορυφογραμμὰς τῶν ὁρέων.

2.—Οἱ μαθηταὶ μελετοῦν τὸ αὐριανὸν μάθημα των.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Τὰ δύο παραδείγματα εἰναι δύο περίοδοι ποὺ συμπίπτουν μὲ δύο προτάσεις. Ἐάς μή λάβωμεν ὑπὸ ὄψιν τὸ νόημα τῶν δύο αὐτῶν φράσεων καὶ ἃς προσέξωμεν ποῖα ἀπὸ τὰς λέξεις ποὺ τὰς ἀποτελοῦν ἡμιποροῦσαν νὰ λείπουν ἢ νὰ ἀφαιρεθοῦν, χωρὶς ἢ φράσις νὰ παύσῃ ν' ἀποτελῇ πρότασιν. Ἡ 1η πρότασις (ώς πρότασις, ὅχι ως νόημα) δὲν καταστρέφεται, ἀν ἀφαιρέσω τὸ κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀνατολῆς του ἢ τὸ χρυσός ἐπάνω ἀπὸ τὰς κορυφογραμμὰς τῶν ὁρέων. Ἀν ἀφαιρέσωμεν δύμως μίαν ἀπὸ τὰς λέξεις δὲ ἥλιος λάμπει, παύει νὰ ὑπάρχῃ πρότασις.

Ἐπίσης ἀπὸ τὸ 2ον παραδειγμα ἡμιποροῦσαν νὰ λείπουν αἱ τέσσαρες τελευταῖαι λέξεις, ἀλλ' οὐδεμία τῶν τριῶν πρώτων.

Αἱ λέξεις αὐταὶ, ποὺ κρίνονται ἀπαραίτητοι διὰ τὸν σχηματισμὸν μιᾶς προτάσεως, ἀποτελοῦν τὰ ἀπαραίτητα συστατικὰ ἢ τοὺς ἀναγκαῖους ὅρους τῆς πρότασις.

Διακρίνονται δὲ εἰς δύο εὐδιάκριτα^{*} μέρη: δὲ ἥλιος—λάμπει, οἱ μαθηταὶ—μελετοῦν. Τὸ πρῶτον μέρος (δὲ ἥλιος, οἱ μαθηταὶ) εἰναι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, περὶ τοῦ ὅποιου γίνεται λόγος εἰς τὴν πρότασιν. Τὸ δεύτερον μέρος (λάμπει, μελετοῦν) φανερώνει μίαν ἐνέργειαν ἢ ιδιότητα ποὺ ἀποδίδεται εἰς τὸ πρῶτον. Ὁ πρῶτος ὅρος (δὲ ἥλιος, οἱ μαθηταὶ) λέγεται ὑπὸ καὶ εἰμενον τῆς προτάσεως, ὁ δεύτερος ὅρος (λάμπει, μελετοῦν) λέγεται κατηγόρημα.

● **Κύριοι ὅροι** μιᾶς προτάσεως εἰναι τὸ ύποκείμενον καὶ τὸ κατηγόρημα.

● **Υποκείμενον** μιᾶς προτάσεως εἰναι ἔκεινο (τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα) περὶ τοῦ ὅποιου γίνεται λόγος εἰς τὴν πρότασιν.

● **Κατηγόρημα** μιᾶς προτάσεως (πάντοτε ρῆμα) εἰναι ἔκεινο τὸ ὅποιον ἀποδίδεται εἰς τὸ ύποκείμενον (αὐτὸ ποὺ λέγεται περὶ τοῦ ύποκειμένου).

Αλλά, άντι νὰ είπω: 1) δ ἥλιος λάμπει,
ἡμπορῶ νὰ είπω: 2) δ ἥλιός ἐστι λαμπρός.
δηλαδὴ νὰ ἀναλύσω τὸ κατηγόριμα εἰς δύο λέξεις ποὺ
φανερώνουν τὸ ἵδιο πρᾶγμα (λάμπει=ἐστὶ λαμπρός). Τὸ κατηγόρημα λοιπὸν ἡμπορεῖ νὰ είναι μονολεκτικὸν (νὰ ἐκφράζεται μὲν μίαν λέξιν), ἡμπορεῖ δύμως νὰ είναι καὶ περιφράσεις τοιχὸν (ν' ἀποτελῆται δηλαδὴ ἀπὸ ἕνα ρῆμα καὶ ἕνα ὄνομα). Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως γίνονται τρεῖς καὶ ὄνομάζονται: α' ὑποκείμενον (δ ἥλιος), β' ρῆμα συνδετικὸν (ἐστι) καὶ γ' κατηγορούμενον (λαμπρός).

Τὸ μονολεκτικὸν κατηγόρημα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα μόνον οηματικὸν τύπον.

Τὸ περιφράστικὸν κατηγόρημα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα ρῆμα συνδετικὸν καὶ ἕνα ὄνομα (συνήθως ἐπίθετον), ποὺ λέγεται κατηγορούμενον.

"Αν τὸ κατηγόρημα είναι μονολεκτικόν, οἱ κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως είναι δύο: ὑποκείμενον καὶ κατηγόρημα (δ ἥλιος λάμπει).

"Αν τὸ κατηγόρημα είναι περιφράστικόν, οἱ κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως είναι τρεῖς: ὑποκείμενον, κατηγορούμενον (δ ἥλιός ἐστι λαμπρός).

● **Κατηγορούμενον** λέγεται τὸ ὄνομα (συνήθως ἐπίθετον), τὸ δοποῖον φανερώνει κάποιαν ἴδιότητα τοῦ ὑποκειμένου τῆς προτάσεως.

● **Συνδετικὸν** λέγεται τὸ ρῆμα ποὺ συνδέει τὸ ὑποκειμένον μὲ τὸ κατηγορούμενον.

● **'Απλῆ πρότασις** λέγεται ἡ πρότασις ποὺ ἀποτελεῖται μόνον ἀπὸ τοὺς κυρίους δρους τῆς.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγονται κύριοι ὅροι μιᾶς προτάσεως; —2. Ποῖοι οἱ κύριοι ὅροι μιᾶς προτάσεως; —3. Τί λέγεται ὑποκείμενον; —4. Τί λέγεται κατηγόρημα μιᾶς προτάσεως; —5. Ἀπὸ τί ἀποτελεῖται, ἢν είναι μονολεκτικόν; 6. "Αν είναι περιφράστικόν, ἀπὸ τί ἀποτελεῖται; —7. Τί είναι τὸ συνδετικόν; —8. Διατί λέγεται συνδετικόν; —9. Τί λέγεται κατηγορούμενον; —10. Τί καλεῖται ἀπλῆ πρότασις; —11. Τί μέρος τοῦ λόγου είναι συνήθως τὸ κατηγορούμενον;

ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ

Πῶς διακρίνομεν τοὺς ὄρους μιᾶς προτάσεως.

1.—Σωκράτης ἐστὶ σοφός.

2.—Οἱ μαθῆται εἰσιν ἐπιμελεῖς.

Διὰ νὰ εὑρωμεν τοὺς ὄρους μιᾶς προτάσεως, παίρνομεν ώς βάσιν τὸ συνδετικὸν ὅγμα: ἐστὶ. Καὶ ἐρωτῶμεν:

—Ποῖος ἐστὶ;

*Η φράσις μᾶς δίδει τὴν ἀπάντησιν:

—Σωκράτης ἐστί.

Αὐτὸ τὸ Σωκράτης εἶναι ὑποκείμενον.—Ἐπειτα ἐρωτῶμεν:

—Τί ἐστι Σωκράτης;

*Ἀπάντησις:

—Σοφός.

Αὐτὸ τὸ σοφός εἶναι καὶ τη γορούμενον, μᾶς δίδει δηλαδὴ μίαν ιδιότητα, ή δοπία ἀποδίδεται εἰς τὸ ὑποκείμενον.

Εἰς τὸ θον παράδειγμα δομοίως: εἰσίν. —Ποῖοι εἰσίν; —Οἱ μαθῆται (ὑποκείμενον). —Τί εἰσίν; —Ἐπιμελεῖς (κατηγορούμενο).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγεται σύνταξις; —2. Τί δονομάζομεν περιόδους, κῶλα καὶ προτάσεις; —3. Πῶς διακρίνεται ἡ ἔξηρτημένη πρότασις; —4. Τί σημαίνει σύνδεσις κατὰ παράταξιν καὶ τί σύνδεσις καθ' ὑπόταξιν; —5. Μὲ ποιούς συνδέσμους γίνεται ἡ κατὰ παράταξιν καὶ μὲ ποίους ἡ καθ' ὑπόταξιν; —6. Ποῖοι εἶναι οἱ κύριοι ὄροι μιᾶς προτάσεως; —7. Τί λέγεται ὑποκείμενον; —8. Πῶς ἐρωτῶμεν διὰ νὰ τὸ εὑρωμεν; —9. Τί λέγεται κατηγορούμενον; —10. Πῶς ἐρωτῶμεν διὰ νὰ τὸ εὑρωμεν; —11. Ποία πρότασις λέγεται ἀπλῆ;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

*Απὸ τὰ κάτωθι παραδείγματα ἀφαιρέσατε τοὺς δευτερεύοντας ὄρους καὶ, ἀφοῦ μείνουν ἀπλαῖ αἱ προτάσεις, κατονομάσατε τοὺς κυρίους ὄρους τῶν:

Σήμερον δὲ ἥλιος λάμπει. Χθὲς ὅμως δὲ ἥλιος ἦτο λαμπρότερος.

*Ο Δαρεῖος ὑπῆρξε βασιλεύς. *Ο Δαρεῖος ἀπέθανεν. *Ο βασιλεὺς ἀπέθανε. Σὺ *Ἐλλην εἶ, ἐγὼ δὲ Πέρσης εἰμί. Οἱ ἐργαζόμενοι ἀνταμείβονται. *Ο οὐρανὸς αἴθριος ἦν. *Η Αἴγυπτος εὐφορος χώρα ἐστί ταύτην διατέμενη δὲ Νεῖλος. Οὗτος τὸ πάλαι Αἴγυπτος ὠνομάζετο καὶ ἥρως τῶν Αἴγυπτίων ἦν. *Η Περσία πεδινὴ καὶ παμφόρος χώρα ἐστί. *Η *Ολυμπία τὸ πάλαι τόπος ίερὸς ἦν. *Απαντες *Ἐλληνές ἐσμεν καὶ ἡ παιδεία ἡμῶν (ἐστιν) ἐλληνική.

Τὸ ὑποκείμενον.

1. Οἱ παῖδες γράφουσιν.—Σωκράτης ἔστι σοφός.
2. Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς.—Ἐκεῖνος ἄδει.—Ὑμεῖς ἔστε Ἑλλῆνες.
3. Γελᾶ δ μωρός.—Οἱ ἐπιμελεῖς ἀνταμειβούται.
4. Ὁ ζητῶν εὑρίσκει.—Οἱ φθονοῦντες μισοῦνται.
5. Τὸ λακωνίζειν ἔστι φιλοσοφεῖν.—Τὸ μανθάνειν ἔστιν ὡφέλιμον.
6. Τὸ μὲν σύνδεσμός ἔστι.—Τὸ ὀμέγα ἔστι φωνὴν.
7. Ὁλιμός ἔστιν, διτις τῆς ἴστορίας ἔσχε μάθησιν.
8. Σφαλερόν ἔστι τό, ἢ μὴ οὐδέ τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν.

● Τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως εἶναι:

- 1) κυρίως ὅ νομα οὐσιαστικὸν (παράδ. 1)
ἢ ἀντωνυμία (παράδ. 2)
- 2) πᾶν μέρος τοῦ λόγου, ὡς οὐσιαστικὸν λαμβανόμενον,
ἥτοι:
 - α) ἐπίθετον. (παράδ. 3)
 - β) μετοχὴ (παράδ. 4)
 - γ) ἀπαρέμφατον (παράδ. 5)
 - δ) ἄκλιτα μέρη τοῦ λόγου (παράδ. 6)
 καὶ γενικῶς πᾶσα λέξις ἢ φράσις μὲ τὸ ἀρθρον τὸ πρὸ αὐτῆς.
- 3) πρότασις ὁ λόκηρος (παραδ. 7—8).

● Τὸ ὑποκείμενον κανονικῶς τίθεται εἰς πτῶσιν
δνομαστικήν.

Ἐξαίρεσις. Συχνά, ὅταν τὸ ὑποκείμενόν δηλώνῃ ἔνα ποσὸν κατὰ προσέγγισιν, ἐκφέρεται μὲ μίαν ἀπὸ τὰς προθέσεις εἰς, ἀμφὶ περί, κατά, ὑπὲρ καὶ εἰς πτῶσιν αἰτιατικήν. Π. χ. Περὶ τοὺς τριακούσους ἀπέθανον [=περίπου τριακόσιοι]. — *Hν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν [=ἥτο περίπου πλήθουσα ἀγορὰ =περίπου μεσημέρι]*.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Υπογραμμίσατε τὸ ὑποκείμενον τῶν κάτωθι προτάσεων:

Ἡρακλῆς νῦν Διὸς καὶ Ἀλκμήνης ἦν. Οὗτος ἥρως ἀνεδείχθη μέγας καὶ πάντες οἱ Ἑλλῆνες ὡς ἡμίθεον ἐλάτρευον αὐτόν. Οἱ ἀνδρεῖοι τιμῶνται καὶ οἱ γενναῖα πράττοντες σώζουσι τὴν πατρίδα.—Τὸ μὲν σώζειν τὴν πατρίδα μεγίστη τῶν ἀρετῶν νομίζεται. Τὸ δὲ μὴ βοηθεῖν πατρίδα κινδυνεύονταν αἰσχύνη βαρεῖα λογίζεται.—Τὸ «οὐ κατασχνῶ δπλα τὰ ιερά...» δρος ἦν φοβερός τῶν Ἀθηναίων ἐφήβων.

Τὸ συνδετικόν.

Συνδετικὰ οἵματα λέγονται ἐκεῖνα ποὺ συνδέουν τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως μὲ τὸ κατηγορούμενον.

Ἄς προσέξωμεν εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα ποῖα οἵματα χρησιμοποιοῦνται ώς συνδετικά :

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ : 1. — Ὁ ἄνθρωπος ἔστι θνητός. — Ὁ Σόλων ἦν Ἀθηναῖος. — Σύ "Ἐλλην εἰ.

2. — α) Σὺ μόνος ὑπάρχεις ἀδάνατος.

β) Ὁ Γεώργιος τυγχάνει ἀπόδοσ.

γ) Ἀνυπόδηπος καὶ ὀχίτων διατελεῖς [ἐννοεῖται ὑποκείμ. σύ].

δ) Ἀπλοῦς [κατηγ.] δ μῆδος τῆς ἀληθείας ἔφν.

ε) Πέφυκεν ἐσθόλος [ἐνν. ὑποκείμ. οἴτος].

3. — α) Θεμιστοκλῆς ἔγένετο ἀνὴρ ἀγαθός.

β) Οἱ δκηνῷοι ἀποβαίνουσι κακοί.

γ) Ἡ πόλις [ὑποκ.] φρούριον κατέστη.

δ) Σοφοῖς διμιλῶν καντός ἐκβήσει σοφὸς [= μὲ σοφοὺς ὅταν συναναστρέψεσαι, καὶ σὺ θά γίνῃς σοφός].

4. — α) Ὁ πατήρ μου ἔξελέγη βουλευτής.

β) Ὁ Διογύσιος ἔχειροτογήθη ἐπίσκοπος.

γ) Περικλῆς ἡρέθη [=ἔξελέγη] στρατηγός.

δ) Δημοσθένης οὐκ ἔλαχε τειχοποίος.

5. — α) Τὸ παρὸν βιβλίον [ὑποκ.] λέγεται Συντακτικόν.

β) Άντοι [ὑποκ.] νομοθέται [κατηγ.] κληθῆσονται.

γ) Ὁ Μιλιτάδον νέος ὁνομάζετο Κίμων.

δ) Οἱ τῆς Θετταλίας ἄρχοντες [ὑποκ.] ταγοὶ προσηγορεύοντο.

6. — α) Ζεὺς [ὑποκ.] θεὸς [κατηγ.] ἐνομίζετο.

β) Ἡ ἀπόφασις ἔκρετη ἀδικος.

γ) Δήλη [κατηγ.] ἔδόκει ἡ ἐπιβούλη [ὑποκ.].

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : Ἀπὸ τ' ἀνωτέρω παραδείγματα αἱ προτάσεις τῆς πρότι της ὁμάδος ἔχουν ώς συνδετικὸν οἵμα τὸ οἵμα εἰμί.

— Εἰς τὴν δε εν τε ἐρανίν ὁμάδῳ ώς συνδετικὰ χρησιμοποιοῦνται ἄλλα οἵματα παραπλήσια κατὰ τὴν σημασίαν μὲ τὸ πρότι της εἰμί.

— Εἰς τὴν τρίτην την ομάδα συνδετικὸν εἶναι τὸ πρότι την γίγνομαι καὶ τὰ συνώνυμά του. — Εἰς τὴν τετάρτην την ομάδα τὰ συνδετικὰ εἶναι οἵματα ἐκλόγης σημαντικά. — Εἰς τὴν πέμπτην την τὰ συνδετικὰ εἶναι οἵματα κλητικά (ποὺ σημαίνουν κλῆσιν=ὄνομασίαν).

— Εἰς τὴν ἕκατην τὰ συνδετικὰ εἶναι δοξαστικά (ποὺ σημαίνουν κάποιαν δόξαν=γνώμην).

Ἐὰν λοιπὸν ταξινομήσωμεν μεθοδικὰ τὰ ρήματα ποὺ χρη-
σιμοποιοῦνται ὡς συνδετικὰ εἰς τὰς ἀνωτέρω φράσεις, ἥμποροῦ-
μεν νὰ ἔρισωμεν ὅτι :

● Συνδετικὰ ρήματα εἰναι:

- 1) κυρῶς τὸ ρῆμα εἰμὶ (παράδ. 1).
- 2) Τὰ παραπλήσια μὲ αὐτό κατὰ σημασίαν, ἥτοι :
 - α) ὑπάρχω
 - β) τυγχάνω
 - γ) διατελῶ *[διαλήχω]*
 - δ) ἔφνη, πέφνη *[=εἰμαι ἐκ φύσεως]* κ.τ.δ. (παράδ. 2).
- 3) τὸ ρῆμα γίγνομαι καὶ τὰ συνώνυμά του :
 - α) γίγνομαι
 - β) καθίσταμαι
 - γ) ἀποβαίνω κ.τ.δ. (παράδ. 3).
- 4) τὰ ἐκλογῆς σημαντικὰ ρήματα, δπως :
 - α) ἐκλέγομαι
 - β) χειροτονοῦμαι
 - γ) αἴροῦμαι [=ἐκλέγομαι]
 - δ) λαγχάνω *[=ἐκλέγομαι διὰ κλήρου]* κ.τ.δ. (παράδ. 4).
- 5) Τὰ κλητικὰ ρήματα (ποὺ σημαίγουν κλησιν=δονο-
μασίαν), δπως :
 - α) λέγομαι
 - β) καλοῦμαι
 - γ) δύνομάζομαι
 - δ) προσαγορεύομαι κ.τ.δ. (παράδ. 5).
- 6) τὰ δοξαστικὰ ρήματα (ποὺ σημαίνουν κάποιαν δό-
ξαν=γνώμην), δπως :
 - α) νομίζομαι
 - β) φαίνομαι
 - γ) κρίνομαι
 - δ) δοκεῖ [=φαίνεται] κ.τ.δ. (παράδ. 6).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί εἶναι τὸ συνδετικόν ; — 2. Ποῖοι εἶναι οἱ κύριοι δροὶ μιᾶς προ-
τάσεως ; — 3. Τί λέγεται ὑποκείμενον ; — 4. Πῶς ἐρωτῶμεν διὰ τὸ
εὑρεμένον ; — 5. Εἰς ποίαν πτῶσιν τίθεται κανονικῶς τὸ ὑποκείμενον ; — 6.
Τὸ ὑποκείμενον μιᾶς προτάσεως τί μέρος τοῦ λόγου ἥμπορει νὰ εἶναι ;
7. Ποῖα ρήματα λέγονται δοξαστικά ; — 8. Ποῖα λέγονται κλητικά ;

ΜΑΘΗΜΑ 6ον

Τὸ κατηγορούμενον.

- ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:** 1. Σωκράτης ἐστὶ σοφός.—Οἱ ἄνθρωποι θυητοὶ ἐσμεν.
2. Σόλων ἦν νομοθέτης.—Οἱ Πειραιεὺς ἐστὶ λιμήν.
3. Ἐγώ εἰμι ἐκεῖνος, δε...—Τοῦτό ἐστιν ἡ ὁρτορική..
4. Οὗτος ἐστι τυράννῳ ἔσικάς.—Οὗτος ἦν διδασκαλός...
5. Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.
6. Οἱ μαθηταὶ ἥσαν δώδεκα.
7. Μάτην ἐστὶ τὸ μεμνῆσθαι περὶ τούτων.—Πλησίον ἦν διαθμός.
8. Φίλιππός ἐστιν δῆτι ἀν εἰπη τις.

● **Τὸ κατηγορούμενον** μιᾶς προτάσεως εἶναι:

- 1) κυρίως ὅνομα ἐπίθετον (παράδειγμα 1),
2) πᾶν μέρος τοῦ λόγου, διαν ἐπέχῃ θέσιν ἐπιθέτου,
 ἦτοι:
 α) οὐσιαστικὸν (παράδ. 2)
 β) ἀντωνυμία (παράδ. 3)
 γ) μετοχὴ (παράδ. 4)
 δ) ἀπαρέμφατον (παράδ. 5) — Εἰπὲν περί ποιῶν τὰς δρεπάνι
 ε) ἀριθμητικὸν (παράδ. 6)
 στ) ἐπίρρημα (παράδ. 7) κτλ.
3) πρότασις δλόκληρος (παράδ. 8).

Τὸ κυρίως κατηγορούμενον τίθεται δπου ύπάρχουν
συνδετικὰ ρήματα.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Καὶ ἄλλα ρήματα δέχονται κατηγορούμενον, τὸ ὅποιον
διακρίνεται εἰς δύο εἴδη:

A) Τὸ ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον, ποὺ σημαίνει τόπον, τὸν ὑπουρμένου δέχονται τὰ εμφατικά
χρόνον, τρόπον, τάξιν κτλ., ισοδυναμεῖ μὲ ἐπίρρημα καὶ τίθεται μὲ δλα σχεδὸν τὰ ρήματα καὶ συνηθέστερα
μὲ τὰ κινήσεως σημαντικά.

P. χ. — Ἐγώ σε ἀσμενος [=ἀσμένως] ἐώρακα.

— Ἐθελοντής [=ἐθελοντικῶς] ὑπομένει τοὺς πόνους.

— Ἐπύαξα προτέρα [=πρότερον] Κύρου ἀφίκετο.

B) Τὸ προληπτικὸν κατηγορούμενον ἡ τοῦ ἀποτελέσματος
ἐκφράζει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας ποὺ δηλώνει τὸ ρῆμα καὶ ἐσο-
δυναμεῖ μὲ συμπερασματικὴν πρότασιν. Τίθε-
ται συνήθως μὲ μερικὰ ρήματα ποὺ σημαίνουν ἔξελεξιν τοῦ ὑποκειμέ-
νου (δπως αὐξάνομαι, αὔρομαι, τρέφομαι κ.τ.τ.):

P. χ. — Ο Πέτρος σπουδάζει γιατρὸς [=ώστε νὰ γίνη Ιατρός].

— Ο ποταμὸς ηγένθη μέγας [=ηγένθη, ὥστε ἔγινε μέγας].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι δύναται νὰ τεθῇ ως ὑποκείμενον; — 2. Τι δύναται νὰ τεθῇ ως κατηγορούμενον; — 3. Εἰς ποίαν πτῶσιν ἐκφέρεται κανονικῶς τὸ ὑποκείμενον; — 4. Ποιὰ ρήματα είναι συνδετικά; — 5. Μὲ ποῖα τίθεται κατηγορούμενον;

ΜΑΘΗΜΑ 7^{ον}

Τὸ ἀντικείμενον.

Ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων δρων τῆς προτάσεως εἶναι καὶ τὸ ἀντικείμενον.

Εἰς τὰ συνδετικὰ οῷματα, τὰ ὅποῖα ἐγνωρίσαμεν (Μάθημα 5^{ον}), τὸ ὑποκείμενον καὶ τὸ κατηγορούμενον εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ δώσουν συμπληρωμένην τὴν ἔννοιαν μᾶς φράσεως. Οἱ κύριοι δροὶ τῆς προτάσεως μᾶς ἀρκοῦν συνήθως π.χ. Σόλων ἢ νομοθέτης (ὑποκείμενον, οῷμα συνδετικόν, κατηγορούμενον).

Ἐὰν δημοσιευτέων ἄλλα οῷματα, θὰ ἴδωμεν ὅτι τὰ πλεῖστα ἔχουν ἀνάγκην καὶ ἐνὸς ἄλλου ἀπαραιτήτου συμπληρώματος διὰ νὰ ὀλοκληρωθῇ τὸ νόημα τῆς φράσεως.

Ἄν εἴπω π. χ.

1. Ὁ διδάσκαλος διδάσκει,

σχηματίζω μίαν ἀπλῆν πρότασιν μὲν ο ἡ μ α καὶ ὑ π ο κ εἴμενον. Τὸ οῷμα ἐκφράζει κάποιαν ἐνέργειαν. Τὸ ὑποκείμενον δεικνύει τὸ πρόσωπον ποὺ ἐνεργεῖ. Διδάσκει=τὸ οῷμα. Ποιος διδάσκει;—Ο διδάσκαλος=ὑποκείμενον.

Συνήθως δημοσιεύεται λοιπὸν νέος δρος εἰς τὴν πρότασίν μας. Αὐτὸ τὸ «τὸν μαθητήν», ποὺ προσέθεσα, εἶναι τὸ ἀντικείμενον.

2. Ὁ διδάσκαλος διδάσκει τὸν μαθητήν.

Προστίθεται λοιπὸν νέος δρος εἰς τὴν πρότασίν μας. Αὐτὸ τὸ «τὸν μαθητήν», ποὺ προσέθεσα, εἶναι τὸ ὅποιον μεταβαίνει ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου.

Ἄλλα παραδείγματά :

3. Δρυοτόμοι [=ξυλοκόποι] ἔκοψαν τὰς δρῦς.

4. Άι δρῦς ἦσαν ὑψηλαί.

Μέ αρκετορίαν πάντοτε τὸ οῷμα ξεκινῶ διὰ νὰ εὔρω καὶ νὰ ἀναγνωρίσω τοὺς δρους τῆς προτάσεως.

Εἰς τὸ 3^{ον} παραδείγμα.—Ἐρωτῶ: ποιοι εἴκουφαν; —οἱ δρυοτόμοι = ὑποκείμενον. Ποιας εἴκουφαν; ἢ τί ποια γυμαί εἴκουφαν; —τὰς δρῦς=ἀντικείμενον. Ἐδῶ τὸ ἀντικείμενον εἶναι τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου.

● Ἀντικείμενον λέγεται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ ὅποιον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου.

Εἰς τὸ 4ον παράδειγμα—”Ἐρωτῶ : Ποῖα ἡσαν ;—αἱ δρῦς = ὑποκείμενον. Τί λογῆς ἡσαν αἱ δρῦς ;—ὑψηλαι = κατηγορούμενον. Ἐδῶ δὲν ἔχομεν ἀντικείμενον, παρὰ μόνον τοὺς τρεῖς καὶ οἱ οὓς τῆς ἀπλῆς προτάσεως ἦτοι : φῆμα (συνδ.), ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον.

Ἐάν προσέχωμεν, δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ νὰ συγχέωμεν τὸ κατηγορούμενον μὲ τὸ ἀντικείμενον, διότι :

—τὸ κατηγόριον μὲν οὐ μενον (συνήθως ἐπίθετον) φανερώνει κάποιαν ἰδιότητα τοῦ ὑποκειμένου (παράδ. 4). Διὰ νὰ τὸ εῦρω, ἐρωτῶ μὲ τὸ τι; ή τι λογῆς;

—τὸ ἀντικείμενον μὲν ον (συνήθως ὄνομα οὐσιαστικὸν) εἶναι τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, τὸ δόποιον δέχεται τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου (παράδ. 2 καὶ 3).—Διὰ νὰ τὸ εῦρω, ἐρωτῶ μὲ τὸ ποῖον; (ποιόν);, τι; ή τι πρᾶγμα;

Τὸ ἀντικείμενον δὲν εἶναι ἐκ τῶν καὶ ων ὅρων τῆς ἀπλῆς προτάσεως. Εἶναι δύος σπουδαιότατον καὶ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῶν περισσοτέρων φημάτων, ἵδιως δὲ τῶν ἐνεργητικῶν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Ποῖοι εἶναι οἱ κύριοι ὅροι τῆς ἀπλῆς προτάσεως ;—2. Εἰς ποίαν πτῶσιν ἔκφέρεται τὸ ὑποκείμενον ;—3. Μὲ ποία φήματα τίθεται κατηγορούμενον ;—4. Τί λέγεται ἀντικείμενον ;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν οἱ κύριοι ὅροι τῆς προτάσεως καὶ τὸ ἀντικείμενον εἰς τὰς κάτωθι φράσεις :

1. Οἱ γεωργοὶ τοὺς ἀγροὺς θεραπεύονται καὶ ποίμνια βόσκουσι .—2. Ἀρτον παρασκευάζομεν .—3. Ἡ φιλία ἀγαθῶν πηγή ἐστι .—4. Οἱ νέοι ἀγαθοὶ μὲν καὶ φιλόστοροί ἔσαν, τὴν σωφροσύνην ἐμάνθανον, φιλόκαλοι δὲ καὶ φιλότιμοι ἐγίγνοντο .—5. Κόραξ ἀρπάζει μοῖραν τυροῦ .

6. Ἰβυκος ἦν ποιητὴς καὶ ἐνδοξότατος ἐγένετο .—7. Χορήματα συνέλεξεν, ἀλλὰ λησταὶ ἐφόνευσαν αὐτόν .—8. Οἱ Κορεῖδοι τὸν νεκρὸν ἔθαψαν, τὸν δὲ ληστὰς ἐτιμώρησαν .—9. Οστις τὴν ἀλήθειαν λέγει, οὗτος ἀγαθὸς λογίζεται .

10. Γέρων τις ἀγροὺς καὶ ἀμπέλους εἶχε .—11. Μεγάλοι μὲν οἱ ἀγροὶ ἔσαν, εὐφοροὶ δὲ αἱ ἀμπέλοι .—12. Πλήμμυρα τοὺς ἀγροὺς κατέκλυσε, δὲ χειμῶν τὰς ἀμπέλους διέφθειρε .

Τὸ ἀντικείμενον.

(συνέχεια)

Εἰς τὴν νέαν ἐλληνικὴν συνηθίζομεν τὸ ἀντικείμενον κατὰ πτῶσιν αἰτιατικήν. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ὅμως τὸ ἀντικείμενον τίθεται εἰς ὅλας τὰς πλαγίας πτώσεις, ἥτοι γενικήν, δοτικήν καὶ αἰτιατικήν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: 1. Λύκος διώκει ἀμνόν.

2. Πάντες τιμῶσι τὸν σοφούν.
3. Μέμνησο τὸν Ἀθηναῖον.
4. Πάντες χρημάτων ὀρέγονται.
5. Τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε.
6. "Ομοιος δμοίω ἀεὶ πελάζει.
7. Μίσει τὸν κολακεύοντας.
8. Ἀλέξανδρος ἐμάνθανε τοξεύειν.
9. Ὁ συγγραφένς παρεμβάλλει τὸ μέν.
10. Οὕτος ἔλεγεν ὡς ὑβριστής είμι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Τὰ παραδείγματα 1, 2 καὶ 7 ἔχουν τὸ ἀντικείμενον κατὰ πτῶσιν αἱ τιατικήν. Τὰ παραδείγματα 3 καὶ 4 ἔχουν τὸ ἀντικείμενον κατὰ πτῶσιν. γενικήν καὶ τὰ παραδείγματα 5 καὶ 6 κατὰ πτῶσιν δοτικήν.

Εἰς τὸ παράδ. 4.—Ἐρωτῶ: Ποιοι ὀρέγονται; —πάντες=ὑποκείμενον.—Τί ὀρέγονται; ἢ τίνων ὀρέγονται; —χρημάτων=ἀντικείμενον.

Εἰς τὸ παράδ. 5.—Πλησίαζε=τὸ οῷμα.—Υποκείμ. ἐννοεῖται σύ. Τί σιν (=σὲ ποιούς;) πλησίαζε; —τοῖς φρονιμωτάτοις=ἀντικείμ.

Εἰς τὸ παράδ. 6.—Πελάζει [=πλησιάζει, συναναστρέφεται]=τὸ οῷμα. Ποιος πελάζει; —δομοίως = ὑποκείμ. —Τίνι (=σὲ ποιόν;) πελάζει ὁ δομοίως; —τῷ δομοίῳ=ἀντικείμενον.

● Τὸ ἀντικείμενον εύρισκεται πάντοτε εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πλαγίας πτώσεις (γενικήν, δοτικήν, αἰτιατικήν).

● 'Ως ὀντικείμενον τίθεται κυρίως δημομα οὐσιαστικόν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ οὐσιαστικὸν ὅμως, ἡμπορεῖν τὰ τεθῆ ὡς ἀντικείμενον καὶ

- ἐπίθετον (παράδ. 2, 5 καὶ 6).
- μετοχή (παράδ. 7).
- ἀπαρέμφατον (παράδ. 8).
- πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ λόγου (παράδ. 9).
- καὶ ὀλόκληρος πρότασις (παράδ. 10).

● Συχνά τὸ ἀντικείμενον παραλείπεται, διατητός τοῦ λόγου καὶ διατητός της πρόσωπον ἡ πρᾶγμα, εἰς τὸ διποῖον δύναται νὰ φθάνῃ ἢ ἐνέργεια τοῦ ρήματος:

Π.χ. 1. Οἰόμεθα ἄμεινον πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἢ ἄλλῳ παραδότες [ἐνν. αὐτά].—2. Ὁτῳ δοκεῖ ταῦτα ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα καὶ ἀντειναὶ ἄπαντες [ἐνν. τὴν χεῖρα].—3. Πέμψας [ἐνν. τινα] ἥρετο αὐτόν. Πρὸς τὸν ἔχοντα [ἐνν. ἀγαθὰ] ὁ φθόνος ἐρπει.

● Τὸ ρῆμα ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ καὶ δύο ἀντικείμενα, ἕνα ἄμεσον καὶ ἕνα ἐμμεσον:

1. Διδάσκω τὸν παῖδα (ἄμεσον ἀντικ.) γράμματα (ἔμμεσον ἀντικ.).
2. Δίδωμι χρήματα (ἄμεσον ἀντικ.) τοῖς δικαίοις (ἔμμεσον ἀντικ.).
3. Ἐπλήρωσε τὴν ναῦν (άμεσον ἀντικ.) σύτον (ἔμμεσον ἀντικ.).

*Α μεσον λέγεται τὸ ἀντικείμενον, διατητός τοῦ ρήματος, διατητός της πρόσωπον, διατητός της φθόνου κατεύθειαν ἡ ἐνέργεια τοῦ ρήματος.

ΣΗΜ. Ἐκτενέστερον περὶ ἀντικείμενου γίνεται λόγος κατωτέρω εἰς τὰ Μαθήματα 26-34, τὰ σχετικὰ μὲ τὴν σύνταξιν τῶν ρημάτων.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγεται ἀντικείμενον;—2. Κατὰ ποιάν πτῶσιν ἐκφέρεται;—3. Ποιαί εἶναι αἱ πλάγαια πτῶσεις;—4. Τί μέρος τοῦ λόγου εἶναι συνήθως τὸ ἀντικείμενον;—5. Πότε τὸ ἀντικείμενον παραλείπεται;—6. Τί είναι τὸ ἄμεσον καὶ τί τὸ ἔμμεσον ἀντικείμενον;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ὑπογραμμισθῇ τὸ ἀντικείμενον εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις:

1. Ὁ γεωργὸς κόπτει τὸ δένδρον.—2. Τῆς Σάμου Πολυκράτης ἐτυράννει.—3. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔμελλον ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν στρατεύεσθαι.—4. Οἱ Σπαρτιᾶται ἐπείθουστο τοῖς νόμοις.—5. Οἱ σοφισταὶ οὐ διελέγοντο τοῖς μὴ ἔχονσι χρήματα.—6. Ποιήσω δ, τι ἀν καὶ ὑμῖν δοκῆ.—7. Ἐνέβαλε τὸ μέρ.—8. Πολλάκις οἱ λόγοι ταῖς πράξεσιν οὐ συμφωνοῦσι.—9. Πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσι.—10. Πλησίον ἦν σταθμός, ἐνθα ἔμελλε καταλύσειν.—11. Ἡ ἀρκτὸς τὸν ἀμνὸν διώκει καὶ ἀσπάζει αὐτόν.—12. Τισσαφέροντος διαβάλλει Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν.—13. Στέργε μὲν τὰ πασόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω.—14. Οὓς ἡδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν βασιλεὺς καὶ Τισσαφέροντος.—15. Δίδωμι χρήματα τοῖς δικαίοις.—16. Διδάσκω τὸν παῖδα γράμματα.—17. Οὓς ἐπαινοῦσι μὲν οἱ παρόντες, μιμοῦνται δὲ οὐ πάντα.—18. Οἱ πολέμιοι ἀπεῖχον ἐλάχιστον τῶν πυλῶν.—19. Μακάριος δστις μακαρίοις ὑπηρετεῖ.—20. Ἡ ἀρετὴ περιγίγνεται τοῦ πλήθους.—21. Κῦρος ἔλεγεν, ὅτι ἡ δόδος ἔσοιτο πρὸς βασιλέα.—22. Ἀλέξανδρος δ Φιλίππου ἐμάνθανε θηρεύειν, τοξεύειν, κιθαρίζειν καὶ γράφειν δ ὁ γὰρ Φίλιππος ἐβούλετο ἀρισταὶ αὐτὸν παιδεῦσαι.

Συμφωνία τοῦ ρήματος πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

Α'—Τὸ ρῆμα συμφωνεῖ μὲ τὸ ὑποκείμ. κατὰ πρόσωπον καὶ ἀριθμόν.

π.χ.—*Ἐγὼ* [α' ἐνικὸν] γράφω [α' ἐνικόν].

—*Ἐκεῖνοι* [γ' πληθ.] γράφουσιν [γ' πληθ.].

Β'—*Οταν* τὸ ὑποκείμενον εἶναι οὐδετέρον γένους καὶ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, τὸ ρῆμα τίθεται εἰς ἐνικὸν καὶ ὁ τρόπος αὐτὸς λέγεται ἀττικὴ σύνταξις.

π.χ.—*Tὰ παιδία παιζεῖ* [ἀντὶ παιζούσι].—*Ξύλα ἥν πολλά.*

—*Ταῦτα δίκαια ἔστι.*

Γ'—*Οταν* τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο ἢ περισσότερα, τὸ ρῆμα τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἢ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τοῦ πλησιεστέρου.

π.χ.—*Ο Πέτρος καὶ ὁ Γεώργιος γράφουσιν.*

—*Ἐπεμψέ με δὲ βασιλέὺς καὶ οἱ ἄρχοντες* [ἢ *Ἐπεμψάρ με...*].

Δ'—*Οταν* τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο ἢ περισσότερα, διαφόρου ὅμως προσώπου, τὸ ρῆμα τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον πρόσωπον. Εἶναι δὲ ἐπικρατέστερον τὸ α' πρόσωπον τοῦ β' καὶ τὸ β' πρόσωπον ἐπικρατέστερον τοῦ γ'.

π. χ.—*Ἐγὼ* [α' ἐν] καὶ ἐκεῖνος [γ' ἐν.] γράφομεν [α' πληθ.]

—*Σὺ καὶ ἐκείνη γράφετε.*

—*Σὺ καὶ οἱ συμμαθηταὶ σου παιζεῖτε* [ἢχι παιζούσι].

Ε'—Μερικὰ περιττά παραπομματα, ποὺ σημαίνουν πολλὰ πρόσωπα, ἄν καὶ εἶναι ἐνικοῦ ἀριθμοῦ, ὡς ὑποκείμενα μᾶς προτάσεως παίρνουν συχνὰ τὸ ρῆμα εἰς πληθυντικὸν (Σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον):

π.χ.—*Ο κόσμος κτίζουν ἐκκλησίες* [ἐνν. οἱ ἀνθρώποι].—*Τὸ πλήθος οἰονται.*—*Ο στρατὸς ἀνεκάρδουν* [ἐνν. οἱ στρατιῶται].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγεται ἀττικὴ σύνταξις; —Τί εἶναι σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον; 2. Σχηματίσατε διαφορετικά τὰ ρήματα ἀττικῆς συντάξεως καὶ διαφορετικά τὰ ρήματα μὲ σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον.

3. Πῶς συμφωνεῖ τὸ ρῆμα πρὸς τὸ ὑποκείμενον εἰς τὰς φράσεις:

1. *Οἱ στρατιῶται εἰποντο.*—2. *Ο στρατὸς ἀπέβαινον.*—3.

Ἐγὼ εἰμι Ἐλλην, ὑμᾶς δὲ βαρβάρους καλοῦσιν.—4. *Τὰ ἱερὰ οὐκ ἔγινετο.*—5. *Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἥν.*—6. *Τὸ πλήθος πραγμάτης πολλῇ ἐπίασιν* [=ἐπιπίπτουν τοῦ ρήματος].

Συμφωνία τοῦ κατηγορουμένου
πρὸς τὸ ὑποκείμενον.

Α' — "Οταν τὸ κατηγορούμενον εἶναι ἐπίθετον, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν.

π. χ. Ὁ ἀνὴρ [ἀρσ. γένους, ἐν. ἀριθμῷ, ὄνομαστ. πτώσεως] ἔστιν ἀνδρεῖος [ἀρσ., ἐν., ὄνομ.]. — Οἱ ἄνδρες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. — Αἱ γυναῖκες εἰσὶ καλαὶ. — Τὰ παιδία ἔστιν καλά.

Β' — "Οταν τὸ κατηγορούμενον εἶναι οὐσιαστικόν, συμφωνεῖ πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἀναγκαστικὰ μόνον κατὰ πτῶσιν, τυχαίως δὲ κατὰ γένος καὶ ἀριθμόν.

π. χ. Οἱ Δελφοί εἰσι πόλις [συμφωνία μόνον κατὰ πτῶσιν]. — Ἡ πόλις φρονύμιον κατέστη. — Ἡ Δῆλος ἔστι γῆσος [συμπτωματικὴ συμφωνία κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν].

Γ' — "Οταν τὸ ὑποκείμενον δηλώνῃ κάτι γενικόν, δέχεται κατηγορούμενον πάντοτε γένους οὐδετέρου καὶ ἀριθμοῦ ἐνικοῦ.

π. χ. Δεινόν ἔστιν ὁ πόλεμος [=οἱ πόλεμοι γενικῶς εἶναι φοβερὸν πρᾶγμα]. — Ἡ σοφία πάντων κάλλιστον ἔστιν, ή δὲ ἀμαθία πάρτων αἴσχιστον ἔστι. — Άλι καταστροφαὶ λυπηρά.

Δ' — "Οταν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο ή περισσότερα καὶ δηλώνουν ἐμψυχα ὅντα τοῦ αὐτοῦ γένους, τότε τὸ ἐπίθετικὸν κατηγορούμενον τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὸ γένος τῶν ὑποκειμένων.

π. χ. Μιλιτάρης καὶ Θεμιστοκλῆς ἀνεδείχθησαν νικηταὶ [δύο ὑπόροσεν. — κατηγορούμενον πληθυντ. ἀριθμοῦ, ἀρσεν. γένους]. — Μήτηρ καὶ θηγάτηρ καλαὶ ἡσαν.

Ε' — "Οταν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο ή περισσότερα καὶ δηλώνουν ἐμψυχα διαφορούντα τοῦ γένους, τότε τὸ ἐπίθετικὸν κατηγορούμενον τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον γένος τῶν ὑποκειμένων. Εἶναι δὲ τὸ ἀρσενικὸν ἐπικρατέστερον τοῦ θηλυκοῦ καὶ οὐδετέρου καὶ τὸ θηλυκὸν ἐπικρατέστερον τοῦ οὐδετέρου.

π. χ. Ὁ πατήρ, ή μήτηρ καὶ τὰ τέκνα ἡσαν ἀγαθοὶ [τὸ κατηγορούμενον εἰς πληθ. καὶ γένους ἀρσενικοῦ]. — Συνελήλυθότες ἡσαν ἄρδεες καὶ γυναικες καὶ κτήνη.

ΣΤ' — "Οταν τὰ ὑποκείμενα εἶναι δύο ή περισσότερα οίουδήποτε γένους καὶ δηλώνουν πράγματα ἐμψυχα, τότε τὸ κατηγορούμενον τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ κατὰ γένος οὐδέτερον πάντοτε.

π. χ. Αἰδώς καὶ φόβος εἰοὶν ἔμφατα. — Λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμμένα οὐδενὶ χρήσιμα ἔστιν.

Γενική κατηγορηματική.

Τὸ κατηγορούμενον μιᾶς προτάσεως, ὅταν εἶναι οὐσιαστικόν,
ἐκφέρεται συχνότατα κατὰ πτῶσιν γενικήν.

π. χ. Ὁ Πέτρος εἶναι δεκατεσσάρων ἔτῶν [=δεκατετραετής].
Ὁ κῆπος ἦν τοῦ Κίμωνος [=Κιμώνειος].

- Τὸ οὐσιαστικὸν κατηγορούμενον, ποὺ ἐκφέρεται κατὰ γενικήν, λέγεται γενικὴ κατηγορηματική,

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: 1.—Οὗτος ὁ οἰκος ἦν Περικλέους [=κτῆμα τοῦ Περ.].
—Τὸ βιβλίον ἔστι τοῦ μαθητοῦ.

2.—Ἴπποκράτης ὅδε ἔστι τῶν ἐπιχωρίων [=ἔνας ἀπὸ τοὺς ἐπιχωρίους, ἔνας ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους].

3.—Ἡ κρητίς ἔστι λίθων μεγάλων [=κατεσκευασμένη ἀπὸ λίθους μεγάλους].

4.—Οἶνος ὁ πῆχος ἔτῶν τριάντα [=ἡλικίας 3 έτῶν].

—Ἄπαντες τῆς αὐτῆς ἐπιστήμης ἐσμὲν [τῆς αὐτῆς ἰδιότητος].

—Οἱ στρατηγοὶ διαφόροι γνώμης ἔτύγχανον.

5.—Ἄδητη ἡ οἰκία ἔστι τριάκοντα μνᾶν [=ἀξίας 30 μνᾶν].

—Ο ποταμὸς τεσσάρων πλέθρων ἦν [=πλάτους 4 πλέθρων].

- Κατὰ τὴν σημασίαν της ἡ γενικὴ κατηγορηματικὴ διακρίνεται εἰς πέντε εἴδη:

1. Γενικὴ κατηγορική, ποὺ σημαίνει τὸν κτήτορα ἐνὸς πράγματος (παράδειγμα 1).

2. Γενικὴ διαιρετική, ποὺ σημαίνει τὸ ἔνα μέρος ἐνὸς συνόλου (παράδειγμα 2).

3. Γενικὴ τῆς ὕλης, ποὺ σημαίνει τὴν ὕλην, ἀπὸ τὴν ὃποιαν εἶναι τὸ ὑποκείμ. (παράδειγμα 3).

4. Γενικὴ τῆς ἴδιοτητος, ποὺ σημαίνει μίαν ἴδιοτητα (ὕψος, ἡλικίαν κτλ.) τοῦ ὑποκειμένου (παράδειγμα 4).

5. Γενικὴ τῆς ἀξίας, ποὺ σημαίνει τὴν ἀξίαν ἢ τὸ μέγεθος τοῦ ὑποκειμένου (παράδ. 5).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγεται κατηγορούμενον;—2. Ποῖα μέρη τοῦ λόγου τίθενται ὡς κατηγορούμενον;—3. Πόσων εἰδῶν κατηγορούμενα διαχρίνομεν;—4. Ποία ρήματα λαμβάνουν κατηγορούμενον τοῦ ὑποκειμένου;—5. Τί εἶναι ἡ γενικὴ κατηγορηματικὴ;—6. Πόσα εἶναι τὰ εἴδη της;—7. Τί δηλώνει ἔκαστον;

Τὰ εἴδη τῶν προτάσεων.

- Ἐπλήποτασις λέγεται ἡ πρότασις ποὺ ἔχει μόνον ὑποκείμενον καὶ κατηγόρημα (ἢ ὑποκείμενον, συνδετικὸν καὶ κατηγορούμενον).

π.χ. 1. Ὁ Πέτρος παιζει.—Ὁ οὐρανὸς ἦν αἰθριος.

- Σύνθετος πρότασις λέγεται ἡ πρότασις ποὺ ἔχει περισσότερα τοῦ ἐνὸς ὑποκείμενα ἢ κατηγορούμενα :

π.χ. 2. Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Γεώργιος παῖζουσιν.

3. Οἱ μαθηταὶ εἰσὶ χρηστοὶ καὶ ἐπιμελεῖς.

- Έλληπότασις λέγεται ἡ πρότασις ἀπὸ τὴν δποίαν ἔνας ἢ περισσότεροι κύριοι ὅροι τῆς παραλείπονται:

π.χ. 4. Παῖζομεν (ἐννοεῖται ὑποκείμ. ἡμεῖς).

5. Σοφὸν τὸ σαφὲς (ἐνν. συνδετ. ρῆμα ἔστι).

- Έπηυξημένη πρότασις λέγεται μία πρότασις, ὅταν οἱ κύριοι ὅροι τῆς ἔχουν καὶ συμπληρώματα τῆς ἐννοίας των, ἤτοι προσδιορισμούς :

π.χ. 6. Ἐνταῦθα Κύρω βασίλεια ἦν.

7. Κῦρος ἦν ἀδελφὸς Ἄρταξέρξου τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Περσίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Μία πρότασις ἀνάλογα μὲ τὸ περιεχόμενόν της λαμβάνει καὶ ἰδιαιτέραν ὄνομασίαν. "Ἔτσι διακρίνονται :

Προτάσεις κρίσεως ἢ ἀποφαντικαί : ἐκφράζουν μίαν γνώμην τοῦ λέγοντος ἢ τοῦ γράφοντος, ὁ δποίος ἀποφαίνεται (=λέγει τὴν γνώμην του), δηλαδὴ διαπιστώνει καὶ λέγει ἀπλῶς κάτι, χωρὶς νὰ ἐρωτᾷ ἢ νὰ εὔχεται κτλ. Π.χ. Σωκράτης ἔστι σοφός.—Ὁ στρατιώτης γυμνάζεται.

Προτάσεις ἐπιθυμίας : π. χ. Ἀπόδος μοι τὸ ἀργύριον.—Πρόσεχε!

Προτάσεις ἐρωτηματικαί : π. χ. Ἔστι Σωκράτης σοφός; —Τί πέπονθας;

Προτάσεις ἐπιφωνηματικαί : Ὡς καλός μοι ὁ πάππος! —Τί ὥραῖν ἄνθος!

Προτάσεις ἀρνητικαί ἢ ἀποφατικαί, ὅσαι περιέχουν ἄρνησιν π.χ. Σωκράτης οὐκ ἔστι σοφός.—Μή γράφετε.

Προτάσεις καταφατικαί, ὅσαι δὲν περιέχουν ἄρνησιν.

● Πολλαὶ προτάσεις, καὶ συνήθως αἱ δευτερεύουσαι, λαμβάνουν τὸ δνομά των ἀπὸ τὸν σύνδεσμον, ὁ δποίος τὰς εἰσάγει ἢ τὰς συνδέει, καὶ λέγονται : αἰτιολογικαί, εἰδικαί, τελικαί, συμπερασματικαί, ὑποθετικαί, παραχωρητικαί, χρονικαί, ἀναφορικαί κλπ.—Βλέπε Μάθημα 38.

Ἡ ἐλλιπὴς πρότασις.

● Ἐλλιπὴς λέγεται μία πρότασις, ὅταν ἔνας ἥπερισσότεροι ἀπὸ τοὺς κυρίους δρους της παραλείπονται.

Γενικῶς παραλείπεται τὸ οῷμα, τὸ ὑποκείμενον ἥτοι κατηγορούμενον μιᾶς προτάσεως, ὅταν συμβαίνῃ νὰ εἴναι ηταῖς εὔκολα ἀπὸ τὰ συμφέραζόμενα.

Π.χ. 1.—Ἐγὼ μελετῶ συντακτικόν σὺ γραμματικὴν [ἐνν. μελετᾶς].

—Ο μὲν Κεράμων δούλους τρέψει, ἐγὼ δὲ ἐλευθέρους [ἐνν. τρέψω].

2.—Τὸ συντακτικόν εἶναι δύσκολον ἀπαιτεῖ μεγάλην προσοχὴν [ἐνν. ὑποκείμενον τὸ συντακτικόν].

—Οσον χρόνον προύστη [=προέστη, προϊστάτο] Περικλῆς τῆς πόλεως ἀσφαλῶς διεφύλαξεν [ἐνν. ὁ Περικλῆς] αὐτῆν καὶ ἐγένετο [ἐνν. ἡ πόλις] ἀπὸ ἐκείνου μεγίστη.

3.—Ἡ βδέλλα εἶναι καταστροφὴ γιὰ τὰ πρόβατα, δπως ἡ ἀκρίδα εἶναι [ἐνν. κατηγορούμενον καταστροφῇ] γιὰ τὰ σπαρτά.

—Κάτοπτρον εἴδος [=τῆς ὄψεως] χαλκός [=χάλκινος καθρέπτης] ἔστιν, οἵρος δὲ νοῦ [ἐνν. κάτοπτρόν ἔστιν].

● Τὸ οῷμα παραλείπεται ἐπίσης, ὅχι μόνον ὅταν ὑπονοήται ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις:

A) Εἰς τὰ γνωμικά, τὰς παροιμίας καὶ τὰς ἐπιφωνηματικὰς προτάσεις:

Π.χ. Σοφὸν τὸ σαφὲς [ἐνν. ἔστι].—Ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα [ἐνν. γυγνώσκει τις].—Κοινὴ γάρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.—Χρόνια πολλὰ [ἐνν. νὰ ζήσῃς!].—Σιδὸς καλὸς [ἐνν. νὰ πῆς!] καὶ ἡ Παραγιά [ἐνν. νὰ εἰναι] μαζὶ σου!

B) Εἰς τὰ οὐσιαστικά: Εἰς τὰ ἐπίθετα: Εἰς τὰς μετοχάς:

ἀκμὴ	ἄξιον	δέον
ἀνάγκη	δῆλον	εἰκός
καιρός	φανερόν	πρέπον κλπ.
χρεών	δυνατόν	καὶ εἰς τὰ
ῶρα	οἰόν τε	ογματικὰ
θέμις	ὅρδιον	ἐπίθετα
ἔλπις κλπ.	χαλεπὸν κλπ.	εἰς—τέον

συνηθέστατα ὑπονοεῖται παραλειπόμενον τὸ οῷμα ἔστι.

Π.χ. Ἀνάγκη [ἐστι] φυλάττεσθαι.—Οὐκέτι δικτεῖν καιρός [ἐστι], ἀλλ᾽ ἔργων ἀκμή [ἐστι].—Φύσιν πονηράν μεταβαθεῖν οὐ δύσιόν [ἐστι].

—Υπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον [ἐστι].

● Τὸ ὑποκείμενον παραλείπεται ἐπίσης, δχι μόνον ὅταν ὑπονοῆται ὅπο τὰ συμφραζόμενα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις :

A'—Εἰς τὸ α' καὶ β' πρόσωπον τῶν ρημάτων συνηθέστατα, ἐπειδὴ ἡ κατάληξις εἶναι ἀρχετή διὰ νῦ φανερώσῃ τὸ ὑποκείμενον (ἔγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς).

π.χ. *Πολλάκις ἐθαύμασα* [ἐνν. ἔγώ].—*Tί πεπόνθατε;* [ἐνν. ὑμεῖς].

"Οταν ὅμως γίνεται ἀντιδιαστολὴ ἢ ἐμφασις, τότε δὲν παραλείπεται :

π.χ. *'Έγώ μὲν ἐργάζομαι, σὺ δὲ παίζεις.*

B'—Εἰς τὸ γ' πρόσωπον τῶν ρημάτων τὸ ὑποκείμενον παραλείπεται μόνον εἰς τὰς ἔξης περιπτώσεις :

1) ὅταν ἔνα μόνον ὑποκείμενον ἡμπορῷ νὰ ὑπονοῆται : Π. χ. *'Εσάλπιγξ* [ἐνν. ὁ σαλπιγκής].—*Ἐσήμανε διάλειμμα* [ἐνν. ὁ κώδων ἢ ὁ ἐπιστάτης].

2) ὅταν τὸ ρῆμα φανερώνη φυσικὸν φαινόμενον, ὅπως ἀστράπαις, *βροντᾶ*, *ἥει* [=βρέχει], *νίφει* [=χιονίζει], *ἔσεισεν*, εἰς τὰ ὅποια ἡμπορεῖ νὰ ὑπονοῆται ὑποκείμενον ὁ Θεὸς ἢ *Ζεύς*.

3) ὅταν τὸ ρῆμα εἶναι γενικὸν καὶ ἀόριστον, ὅπως *λέγονται*, *φασίν*, εἰς τὰ ὅποια ἡμπορεῖ νὰ ὑπονοῆται ὡς ὑποκείμενον ἡ λέξις οἱ *ἄνθρωποι*.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγεται ἐλλιπής πρότασις ; —2. Πότε γενικῶς παραλείπεται ἔνας ἡ περισσότεροι ὅροι ; —3. Πότε παραλείπεται εἰδικώτερον τὸ ρῆμα ; —4. Πότε παραλείπεται τὸ ὑποκείμενον ; —5. Πότε παραλείπεται τὸ κατηγορούμενον :

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Συμπληρώσατε τοὺς παραλειπομένους ὅρους εἰς τὰς ἔξης προτάσεις :

1. *Πόνος* [=κόπος], ὡς λέγονται, εὐκλείας πατήρ.—2. Τὰ *"Ομήρου Ενθύδημόν φασιν ἔπη πάντα κεκτησθαι".*—3. Καὶ δις καὶ τρις φασιν καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι.
4. *"Ἐσήμηνε τοῖς Ἑλλησι τῇ σάλπιγγι".*—5. *"Ἐπειδὴ συνεσκότασεν* [=ἀφοῦ ἐσκοτείνιασε, ἐνύκτωσε], διέπειμψε πολλοὺς αὐτῶν.
6. *"Ο μὲν δίκαιος ενδαιμων, δ δ' ἄδικος ἄθλιος".*—7. Τὸ κελεῦσαι δάδιον.—8. *Φίλιππος τῇ βουλῇ καὶ τῷ δῆμῳ χαίρειν* [ἐνν. λέγει].—9. *Πᾶν μέτρον ἀριστον.*—10. *Δίκαιον τὸ ἵσον ἔχειν.*—11. *Κακὸς ἐκὼν οὐδείς.*—12. *Χαλεπὰ τὰ καλά.*

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΙΣ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις καθορίσατε :

- 1ον) Ποῖαι προτάσεις εἶναι κύριαι καὶ ποῖαι ἔξηρτημέναι ;
- 2ον) Ποῖαι προτάσεις εἶναι ἀπλαῖ, ποῖαι σύνθετοι, ποῖαι ἐλλιπεῖς, ποῖαι ἐπηγέρημέναι ;
- 3ον) Ποῖοι εἶναι οἱ κύριοι ὅροι ἑκάστης προτάσεως ;
- 4ον) Ἀναγνωρίσατε τὰ ἀντικείμενα.
- 5ον) Ποῖαι ἔξ αὐτῶν ἔχουν συνδετικά ρήματα καὶ ποῖαι μὴ συνδετικά ;
- 6ον) Πῶς συμφωνεῖ τὸ ρῆμα πρὸς τὸ ἦ τὰ ὑποκείμενα εἰς κάθε μίαν ἀπὸ τὰς κατωτέρω προτάσεις ;
- 7ον) Πῶς συμφωνεῖ τὸ κατηγορούμενον ἢ τὰ κατηγορούμενα εἰς ἑκάστην πρότασιν πρὸς τὸ ἢ τὰ ὑποκείμενά της ;
- 8ον) Νὰ καθορισθοῦν αἱ γενικαὶ κατηγορηματικαί, ὅπου ὑπάρχουν.
- 9ον) Εἰς τὰς ἐλλιπεῖς προτάσεις ποῖος ὅρος των παραλείπεται καὶ διατί ;

1. *Μιλτιάδης τῶν ἐνδοξοτάτων ἐγένετο στρατηγῶν, ἐπεὶ τοὺς Πέρσας ἐνίκησεν ἐν Μαραθῶνι.—2. Πόλεμος πατήρ πάντων.*
3. **Ἀπέθανον περὶ τριακοσίους, οἱ δὲ τρωθέντες ἥσαν περὶ διακοσίους.—4. Οἱ ποταμοὶ ἐν μὲν ταῖς πηγαῖς μικροὶ εἰσιν, ἐν δὲ τοῖς πεδίοις μεγάλοι.—5. Ὁτε οἱ ποταμοὶ τὴν χώραν κατακλύζουσι, τότε αὕτη δμοία θαλάττη ἐστίν.*

6. *Οἱ Ἀθηναῖοι διδάσκαλοι σοφοὶ καὶ χρηστοὶ πολῖται ἥσαν.*
7. *Οἱ δὲ νέοι ἀγαθοὶ μὲν καὶ φιλόστοροι ἥσαν, φιλόκαλοι δὲ καὶ φιλότιμοι πολῖται ἐγίγνοντο.—8. Οἱ ἀχάριστοι ἄδικοι ἐνομίζοντο.—9. *Ἀκμιβιάδης τε καὶ Φαῖδρος καὶ Κοίτων φίλοι ἐτύγχανον καὶ μαθῆται Σωκράτους προσηγορεύοντο.—10. Σωκράτης δὲ διδάσκαλος ἦν καὶ τῶν ἐνδόξων φιλοσόφων ἐγένετο.—11. Τὸ γνῶθι σαντὸν πολλῆς ἀξίας ἐνομίζετο καὶ τῶν ἀρίστων γνωμικῶν τυγχάνει.—12. Τὸ γνῶθι σαντόν, τὸ πᾶν μέτρον ἀριστον, τὸ μηδὲν ἄριστα παραγγέλματα ἐνομίζοντο.—13. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον Σωκράτους ἐλέγετο, τὸ δὲ ἐτερον Ἀριστοτέλους.**

14. *Τὸ Ὀμήρου δνομα μέγιστον ηὔξητο.—15. Τὰ γὰρ Ὀμήρου ἐπη οἱ ἀρχαῖοι ἀσμενοὶ ἤκουον.—16. Ἰλιὰς μὲν καὶ Ὀδύσσεια Ὀμήρου ἦν, Θεογονία δὲ Ἡσιόδου.*

Ἐπηνεγμένη πρότασις.

ΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

1. Θουκυδίδης ἦν Ἀθηναῖος.
2. Θουκυδίδης ἦν συγγραφεύς.
3. Θουκυδίδης ἦν στρατηγός.
4. Θουκυδίδης ἦν Ἀθηναῖος, στρατηγός καὶ συγγραφεύς.
5. Ἡρόδοτος, Θουκυδίδης καὶ Ξενοφῶν ἥσαν συγγραφεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Τὰ παραδείγματα 1—3 περιέχουν τρεῖς ἀ πλάς προτάσεις. Ἡ πάθε μία περιέχει ἔνα ὑποκείμενον (Θουκυδίδης), ἔνα συνδετικὸν ὄχημα (ῆν) καὶ ἔνα κατηγορούμενον (1. Ἀθηναῖος, 2. συγγραφεύς, 3. στρατηγός).

Τὸ δέ το δέ τὸ δέ παράδειγμα εἶναι σύνθετη προτάσεις, διότι ἡ μὲν 4η ἔχει τρία κατηγορούμενα, ἡ δὲ 5η τρία ὑποκείμενα.

Ο λόγος μας δὲν ἔξυπνηρετεῖται μὲ τοὺς κυρίους ὅρους τῆς προτάσεως μόνον. Διὰ τοῦτο δὲν περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὰς ἀπλᾶς ἢ τὰς συνθέτους προτάσεις. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὄχημα, τὸ ὑποκείμενον (ἢ τὰ ὑποκείμενα) καὶ τὸ κατηγορούμενον (ἢ τὰ κατηγορούμενα), χρησιμοποιοῦμεν συχνὰ καὶ ἄλλα συμπλήρωματα τῶν κυρίων ὅρων καὶ σχηματίζομεν ἐπηνεγμένην πρότασιν.

Τὰ συμπληρώματα αὐτὰ λέγονται γενικῶς προσδιορισμοί.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

6. Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος ἦν συγγραφεύς.
7. Θουκυδίδης ὁ συγγραφεὺς ἦν ἰστορικός.
8. Θουκυδίδης ἦν συγγραφεὺς ἰστορικός.
9. Ὁ ἰστορικὸς συγγραφεὺς Θουκυδίδης ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις.
10. Ἡν εἴη παῖς, διτέ δ Ἡρόδοτος ἐνταῦθα παρῆν [=παρευρίσκετο].
11. Θουκυδίδης ὁ Ολόρον ἦν ἰστορικὸς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: — Ἡ 6η καὶ ἡ 7η πρότασις ἔχει συμπλήρωμα τοῦ ὑποκειμένου. [*Hn*=τὸ συνδετ. ὄχημα. Ποιός ἦν; — Θουκυδίδης=ὑποκείμενον. Τί ἦν; — Συγγραφεὺς=κατηγορούμενον. Τὸ δὲ Ἀθηναῖος ἀποτελεῖ προσδιορισμὸν τοῦ ὑποκειμένου].

— Ἡ 8η πρότασις ἔχει εἰς τὸ κατηγορούμενον (συγγραφεὺς) τὸ συμπλήρωμα (ἰστορικός), ἀπὸ ὅποιον προσδιορίζει ἀκριβέστερα τὸ κατηγορούμενον.

— 'Η 9η πρότασις, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ρῆμα (ἐγεννήθη) καὶ τὸ ὑποκείμενον (Θουκυδίδης), ἔχει δύο προσδιορισμοὺς εἰς τὸ ὑποκείμενον καὶ ἄλλον μετὰ τὸ ρῆμα.

— Τὸ 10ον παράδειγμα ἔχει δύο προτάσεις. Καὶ τὰ δύο ρήματα ἔχοντα προσδιορισμοὺς (ἴτι, ἐνταῦθα). Οἱ προσδιορισμοὶ αὐτῶν τῶν προτάσεων εἰναι ἐπιρρήματα. Ἐνῷ τῶν ἄλλων ἡσαν ὀνόματα;

— Τὸ 11ον ἔχει προσδιορισμὸν τοῦ ὑποκείμενον καὶ προσδιορισμὸν τοῦ κατηγορουμένου.

Ο προσδιορισμὸς τοῦ βου παραδείγματος εἰναι εἰς τὴν αὐτὴν πτῶσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον (Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος), ἐνῷ εἰς τὸ 11ον ἡ πτῶσις τοῦ προσδιορισμοῦ ἀλλάζει (Θουκυδίδης ὁ Ὄλόρον).

Οἱ προσδιορισμοὶ εἰναι δύο εἰδῶν:

● α' — 'Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί: εἰναι συνήθως ἐπιρρήματα ἢ ἐπέχουν θέσιν ἐπιρρήματος (βλ. παράδειγμα 10).

● β' — 'Ονοματικοὶ προσδιορισμοί: εἰναι ὀνόματα (οὐσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα) ἢ ἐπέχουν θέσιν ὀνόματος (παραδ. 6—9, 11). Διακρίνονται: Οὐσιαστικοί, ἐπιθετικοί, κατηγορηματικοί κλπ.

Οἱ ὀνοματικοὶ προσδιορισμοὶ εἰναι πάλιν δύο εἰδῶν:

α) Όμοιοί πτωτοί, δταν εἰναι εἰς τὴν ἴδιαν πτῶσιν μὲ αὐτὸν ποὺ προσδιορίζουν (παραδ. 6—9).

β) Ετερόπτωτοί, δταν δὲν συμφωνοῦν κατὰ πτῶσιν μὲ τὸ προσδιορίζόμενον (παράδ. 11).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποία πρότασις λέγεται ἀπλῆ, ποία σύνθετος, ποία ἐπηγένημένη;—2. Τί λέγομεν προσδιορισμούς;—3. Πόσα εἴδη προσδιορισμῶν ἔχομεν;—4. Ποῖοι λέγονται ὅμοιόπτωτοι;—5. Ποῖοι ἐτερόπτωτοι;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα ὑπογραμμίσατε τοὺς προσδιορισμοὺς καὶ καθορίσατε: α') εἰναι ἐπιρρηματικοὶ ἢ ὀνοματικοί;—β') ποιὸν δρον τῆς προτάσεως προσδιορίζουν;—γ') εἰναι ὅμοιόπτωτοι ἢ ἐτερόπτωτοι;

1. Τίγρης ποταμός ἔστι ναυσίπορος.—2. Ἡ ναῦς ἦξει σήμερον.
3. Ταῦτα εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες.—4. Ἀγαν λαλεῖς.—5. Οἱ στρατιῶται πάντες προσεκύνησαν τὸν θεόν.—6. Οὐκ ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι τοὺς Ἐλλήνας τῇ τότε ἀκροβολίσει.—7. Τίμα τὸν πατέρα σου.—8. Παντάπασιν ἄχοηστοι ἡσαν οἱ σφενδονῆται.
9. Ποῦ γῆς ἔστιν;—10. Πάνυ καλῶς ἐποαξας.—11. Ὁ κόθιορνος ἀρμόττει τοῖς ποσὶν ἀμφοτέροις.

ΜΑΘΗΜΑ 15 ον

Ο ύσιαστικοὶ προσδιορισμοί.

(Παράθεσις καὶ Ἐπεξήγησις)

Α'—ΠΑΡΑΘΕΣΙΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1. Σόλων δ νομοθέτης εἰς Αἴγυπτον ἐπλευσεν.
2. Κατέλαβον τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πόλιν μεγάλην καὶ πολυνάνθρωπον.
3. Ἀγις καὶ Κλεομένης καὶ Πύρρος καὶ Πιολεμαῖος, οἱ βασιλεῖς.
4. Θάρρος καὶ φόβον, ἄφρονε ξυμβούλω.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : Ἡ λέξις ὡς νομοθέτης (παράδ. 1.) πλησίον τοῦ ὀνόματος Σόλων προσθέτει εἰς αὐτὸν ἔνα γνώρισμα.

Ομοίως αἱ λέξεις πόλιν μεγάλην καὶ πολυνάνθρωπον (παράδ. 2) προσθέτουν κάποιο γνώρισμα καὶ χαρακτηρίζουν τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ αὐτὸν συμβαίνει εἰς τὰ παραδειγμάτα 3 καὶ 4.

● Τὸ οὐσιαστικόν, τὸ δποῖον προσδιορίζει ἄλλο οὐσιαστικὸν καὶ χρησιμεύει διὰ νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτὸν κάποιο γνώρισμα ἢ καὶ ἀπλῶς νὰ τὸ χαρακτηρίσῃ, ὀνομάζεται παράθεσις.

● Ἡ παράθεσις ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν:

Εἰς τὸ 1ον παράδ: Σόλων δ νομοθέτης τὸ οὐσιαστικὸν νομοθέτης εἶναι παράθεσις εἰς τὸ ὄνομα Σόλων καὶ δύναται ν' ἀποδοθῇ μὲν ἀναφορικὴν πρότασιν:

1. Σόλων δ νομοθέτης=Σόλων, δς νομοθέτης ήν.

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀναλύομεν καὶ τὴν παράθεσιν τῶν ἄλλων παραδειγμάτων :

2. Κατέλαβον τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἡτις ἦν πόλις μεγάλη καὶ πολυνάνθρωπος.

3. Ἀγις καὶ Κλ. καὶ Π. καὶ Πτ., οἱ δποῖοι ἥσαν βασιλεῖς.

4. Θάρρος καὶ φόβον, τὰ δποῖα εἶναι ἄφρονες σύμβοντοι.

“Οταν τὰ προσδιοριζόμενα οὐσιαστικὰ εἶναι πολλά, ἢ παράθεσις τίθεται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν (παράδ. 3), ὅταν δὲ εἶναι δύο, εἰς δυϊκὸν (παράδ. 4).

1. Παῖς με, δέ **Σάτυρος**, ἀπέδρα.
2. Τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, ἐπαίνου, οὕποτε σπανίζετε.
3. Ὁ κοινὸς ἱατρὸς θεραπεύσει σε, **χρόνος**.
4. Κῦρος ἔδωκεν ἑκένυφ ἀ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον **χρυσοχάλινον** καὶ στρεπτὸν **χρυσοῦν** καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : Αἱ λέξεις 1. Σάνυρος, 2. ἐπαίνου, 3. χρόνος, 4. ἵππον χρυσοχάλινον μέχρι τοῦ ἀκινάκην, ἐπεξηγοῦν ἀκριβέστερα τὴν προηγουμένην λέξιν, ἡ δοία ἔχει γενικὴν καὶ ἀόριστον ἔννοιαν. Ὁ προσδιορισμὸς αὐτὸς ὀνομάζεται ἐπεξήγησις.

● **Ἐπεξήγησις** λέγεται τὸ οὐσιαστικὸν ποὺ θέτομεν διὰ νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβέστερα τὴν ἔννοιαν τοῦ προηγουμένου οὐσιαστικοῦ ἢ λέξεως, ποὺ σημαίνει κάτι γενικὸν καὶ ἀόριστον.

● Συνήθως ἡ ἐπεξήγησις ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ τὸ δηλαδή.

1. Παῖς με, δέ **Σάτυρος** [=δηλ. δέ **Σάτυρος**], ἀπέδρα.
2. Τοῦ ἡδίστου ἀκροάματος, **ἐπαίνου** [=δηλ. τοῦ ἐπαίνου]...
3. Ὁ κοινὸς ἱατρὸς θεραπεύσει σε, **χρόνος** [=δηλ. δέ **χρόνος**].
4. Κῦρος ἔδωκεν ἑκένυφ ἀ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, **ἵππον χρυσοχάλινον** καὶ στρεπτὸν **χρυσοῦν** καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην [=δηλ. ἵππον μὲ χρυσᾶ χαλινάρια κτλ...].

* Η παραθεσίς καὶ κυρίως ἡ ἐπεξήγησις χωρίζονται μὲ κόμιμα ἀπὸ τὸ προσδιοριζόμενον.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγεται παραθεσίς; — 2. Εἰς τί ἀναλύεται ἡ παραθεσίς; — 3. Πῶς τίθεται ἡ παραθεσίς, διαν τὰ προσδιοριζόμενα εἶναι πολλὰ καὶ πῶς διαν εἶναι δύο; — 4. Τί λέγεται ἐπεξήγησις καὶ πῶς ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας; — 5. Η παραθεσίς καὶ ἡ ἐπεξήγησις εἶναι προσδιορισμοὶ διμοιοπτωτοί ἢ ἑτερόπτωτοι;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ παραθεσίς καὶ ἡ ἐπεξήγησις εἰς τὰς φράσεις:

1. **Κῦρος** ἐπὶ τὸν ἀδελφόν, **Ἀρταξέρξην**, ἐπορεύετο.—2. **Ἀλέξανδρος** δέ βασιλεὺς ἀνδρεῖος ἦν.—3. Τὸ μὲν εὑρῆμα θεῶν, **Ἀπόλλωνος** καὶ **Ἄρτεμιδος**, ἄγραι καὶ κύνες.—4. **Μεγίστον** κακοῦ ἀπηλλάγησαν οἱ παῖδες, πονηρίας.—5. **Ἡμεῖς** οἱ πολῖται χρείαν ἔχομεν νόμων.—6. Ξενοφῶν καὶ **Χειρίσοφος**, οἱ στρατηγοί.—7. **Εἰς** οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεοθα περὶ πάτρης.—8. Οἱ **Ἐλληνες** ἀποπέμπουσι τὸν ἡγεμόνα δῶρα δόντες, ἵππον καὶ ἔιφος.

Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1. Μεγάλη πόλις.	4. Τοιαῦτα ἔργα
2. Ὁ δίκαιος Ἀριστείδης.	5. Χίλιοι ἵππεῖς.
3. Ὁ γληφὸν δ χρόνος δ πολύς.	6. Οἱ ἔργαξόμενοι ἄνθρωποι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Τὰ ἐπίθετα μεγάλη, δίκαιος, ὁ πολὺς προσδιορίζουν τὰ οὐσιαστικὰ πόλις, Ἀριστείδης καὶ χρόνος κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὅστε νὰ ἀποτελοῦν μὲν αὐτὰ μίαν ἔννοιαν. Τὰ ἐπίθετα αὐτὰ ὀνομάζονται ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοί.

- Ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς λέγεται τὸ ἐπίθετον, τὸ δόπιον προσδιορίζει τὸ οὐσιαστικὸν τόσον στενά, ὅστε νὰ ἀποτελῇ μίαν ἔννοιαν μὲν αὐτό.

Ως ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ τίθενται, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἐπίθετα, ἀντωνυμίαι (παράδ. 4), ἀριθμητικὰ ἐπίθετα (παράδ. 5) καὶ μετοχαὶ (παράδ. 6).

Συχνὰ λαμβάνονται ως ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ προσηγορικὰ ὀνόματα ποὺ σημαίνουν τάξιν, ἡλικίαν, ἐπιτήδευμα, ἐθνικότητα, ὅταν συνάπτωνται μὲ τὰ οὐσιαστικὰ ἀνήρ, ἄνθρωπος, γυνή. Π.χ. ἀνήρ μάντις, ἄνθρωποι ὑπογραμματεῖς, γραῖς γυνή, ἄνδρες δικασταί.

Ἐπίσης δέχονται ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν τὰ γεωγραφικὰ ὀνόματα ὅρος, λίμνη, ποταμὸς κλπ. Π.χ. Τὸ Πήλιον ὅρος, ἡ Ἀχερονοία λίμνη, ὁ Ἀλφειὸς ποταμός.

- Ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς τίθεται συχνὰ γενικὴ πτῶσις οὐσιαστικοῦ, ἐπίρρημα ἢ ἐμπρόθετος προσδιορισμός, ὅταν πρὸ αὐτῶν εὑρίσκεται ἀριθμόν :

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1. Ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος [=δ βασιλείος θρόνος].
2. Οἱ Ἀθήνησι δικασταὶ [=οἱ Ἀθηναῖοι δικασταὶ].
3. Τὰς ἥδονάς θήρευε τὰς μετὰ δόξης [=τὰς ἐνδόξους ἥδονάς].

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Εἰς τὸ πρῶτον παράδειγμα ἡ φράσις δ τοῦ βασιλέως εἶναι ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς εἰς τὸ θρόνος, διότι ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἐπίθετον δ βασιλείος θρόνος. Ἡ φράσις οἱ Ἀθήνησι δικασταὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἐπίθετον οἱ Ἀθηναῖοι δικασταὶ.

- Συχνὰ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν παραλείπεται, ὅταν ὑπονοῆται εὔκολα, καὶ τὴν θέσιν του λαμβάνει δ ἐπιθετικὸς προσδιορισμός.

π.χ. Ὁ μὲν δειλὸς [ἐνν. ἀνήρ] τῆς πατρόλος, ὁ δὲ φιλόδοξος [ἐνν. ἀνήρ] τῆς πατρώφας οὐσίας ἐστὶ προδότης.

—Ο ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς συμφωνεῖ μὲ τὸ προσδιοριζόμενον οὐσιαστικὸν κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ γῆσαι.

—Ο ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὸ κατηγορούμενον, διότι ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς φανερώνει μίαν ίδιότητα τοῦ οὐσιαστικοῦ μόνιμον καὶ σταθεράν, ἐνῷ τὸ κατηγορούμενον προσδίδει μίαν ίδιότητα πάντοτε μὲ τὴν ὑπαρξίν συνδετικοῦ ωήματος (π.χ. ὁ σοφὸς Σωκράτης—ὁ Σωκράτης ἔστι σοφός).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγονται προσδιορισμοί; — 2. Ποῖοι λέγονται ἐπιρρηματικοί; — 3. Ποῖοι όνοματικοί; — 4. Πόσα εἰδη δονοματικῶν προσδιορισμῶν διακρίνομεν; — 5. Τί λέγεται ἐπιθετικὸς προσδιορισμός; — 6. Ἐκτὸς τοῦ ἐπιθέτου, τί δλλο ἡμπορεῖ νὰ τεθῇ ὡς ἐπιθετικὸς προσδιορισμός; — 7. Ο ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς είναι δματιόπτωτος ἢ ἐτερόπτωτος προσδιορισμός; — 8. Τί διαφέρει ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἀπὸ τὸ κατηγορούμενον;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν οἱ ἐπιθετ. προσδιορισμοὶ εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις:

1. Βραχεῖα ἥδονὴ μακρὰν τίκτει λύπην.—2. Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τοὺς τέτει ὁγήιορχας ἐν πολλῇ τιμῇ εἶχον.—3. Πανσανίας ἐν μεγάλῳ ἀξιώμασι ἦν διὰ τὴν Πλαταιαῖσιν ἡγεμονίαν.—4. Ὁ τοῦ βασιλέως θρόνος λαμπρὸς ἦν.—5. Ὁ ὑπὲρ πατοῖδος θάνατος ἐνδοξότατός ἔστι.—6. Οἱ ἐργαζόμενοι εὐτεχοῦσι.—7. Πολῖται ἄνθρωποι.—8. Μακεδὼν ἀνήρ.—9. Ἀγήρ γεναίας.—10. Σωκράτης ἀπέθανεν ὑπὲρ τὰ ἔξήκοντα ἔτη γεγονώς.—11. Ἐν τῷ Περικλέους οἴκῳ σοφάταιοι ἄνδρες συνελέγοντο.—12. Βιδίξει τὴν εὐθεῖαν, ἵνα δίκαιος ἥ.

ΘΕΜΑ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν ὅλοι οἱ μέχρι τοῦδε διδαχθέντες συντακτικοὶ ὅροι:

Κῦρος ὁ νεώτερος μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον πάντων τῶν Περσῶν βασιλικώτατος ἦν καὶ ἀρχειν ἀξιώτατος. Ὅτε δ' ἐτι παῖς ὁν ἐπαιδεύετο καὶ σὸν τῷ ἀδελφῷ καὶ σὸν τοῖς ἄλλοις τῶν ἀδίστων Περσῶν παισὶν ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις, πάντων πάντα κράτιστος ἐγομίζετο. Ἐκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων φιλομαθέστατον εἰναι. Ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ ἐπρεπε, καὶ φιλοθήροτατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία φιλοκινδυνότατος· καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην ἀδεέστατος ὁν ἐτόξευσεν. Ἐπεὶ δ' ὁ πατήρ αὐτὸν σατράπην εἰς Λυδίαν ἐπεμψε, κάλλιστον καὶ ἀρχοντος ἀξιώτατον ἐνόμιζεν εἰναι ἐμμένειν ταῖς ὑποσχέσεσι καὶ ταῖς σπουδαῖς καὶ μηδαμᾶς ψεύδεσθαι. Τοιγαροῦν πολλὴ ἀφονία ἦν αὐτῷ τῶν βουλομένων κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτοῦ. Μέγιστον δὲ τεκμήριον ἔχω, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀριστος καὶ ὀρθῶς ἐκρινε τοὺς τῶν ἄλλων ἀμείνονας καὶ πιστοτέρους καὶ εὐνοούστερους· ἀποθνήσκοντος γάρ Κύρου οἱ φίλοι καὶ δμοτράπεζοι περιγίγνεσθαι αὐτοῦ οὐκ ἐβούλοντο.

Κατηγορηματικοί προσδιορισμοί.

Ο ἐπιθετικός προσδιορισμός, δηλαδή ο προσδιορισμός του στενά το ούσιαστικόν, ώστε νὰ ἀποτελῇ μίαν ἔννοιαν μὲ αὐτό· π.χ. δίκαιος Ἀριστείδης, διοφθός Σωκράτης, ἡ πονηρὰ ἀλώπηξ, τὸ ἄκακον ἀρνίον κτλ. Ἐδῶ τὸ ἐπιθετικός προσδιορισμός ἔκφραζει κάποιαν γνωστὴν καὶ ἀναπόσπαστον ἰδιότητα του ούσιαστικού.

● Ο κατηγορηματικός προσδιορισμός εἶναι ἐπιθετικός, ἀλλ’ ἀποδίδει εἰς τὸ ούσιαστικὸν κάποιαν ἰδιότητα μεταβλητὴν, παροδικήν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: 1. Ἀγησίλαος φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἐκέλευσε.

Τὸ ἐπιθ. φαιδρῷ εἶναι κατηγορηματικός προσδιορισμός εἰς τὸ προσώπῳ. Ή φράσις σημαίνει ὅτι «δ' Ἀγησίλαος μὲ φαιδρῷ ν τὸ πρόσωπον διέταξε». Εὰν ἤθελε νὰ εἴπῃ ὅτι «δ' Ἀγησίλαος μὲ τὸ φαιδρῷ ν πρόσωπον διέταξε...», θὰ ἐλεγεῖ:

2. Ἀγησίλαος τῷ φαιδρῷ προσώπῳ ἐκέλευσε.

Μὲ τὸν πρῶτον τρόπον δηλαδὴ ἔννοοῦμεν ὅτι τὸ πρόσωπον του Ἀγησίλαου ἐπῆρε φαιδράν ἔκφρασιν τῷ φαιδρῷ ποὺ ἐκέλευσε. Ενῷ μὲ τὸν δεύτερον τρόπον ἔκφράσεως ἔννοοῦμεν ὅτι δ' Ἀγησίλαος διέταξε μὲ τὸ φαιδρόν πρόσωπόν του, μὲ τὸ πρόσωπον διέταξε.

—Ο κατηγορημ. προσδιορισμὸς του Ιου παραδ. προσδίδει κάποιαν ἰδιότητα στιγμαίαν, παροδικήν.

—Ο ἐπιθετικός προσδιορισμὸς του Σου παραδ. προσδίδει κάποιαν ἰδιότητα μόνιμον, γνωστὴν καὶ σταθεράν.

Παρατηρήσατε εἰς τὰ δύο παραδείγματα τὴν θέσιν του ἀριθμού.

● Ο κατηγορηματικός προσδιορισμὸς ἔκφέρεται συνήθως χωρὶς ἀριθμού, ἐνῷ δὲ ἐπιθετικός εἶναι κυρίως ἔναρθρος.

Κατηγορηματικοί προσδιορισμοί συνήθως εἶναι τὰ ἐπιθετα : ἄκρος, μέσος, ἐσχατος, πᾶς, ἄπας, ὅλος (=δόλοκληρος) καὶ αἱ ἀντωνυμίαι : ἀντός καὶ ἐκαστος.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν οἱ ἐπιθετικοί καὶ κατηγορηματικοί προσδιορισμοί :

1. Ἐπιταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη μεγάλη, ὅνομα δ' αὐτῇ Κορσωτή.—2. Τὸ του βασιλέως σιράτενμα ρυκτός ἀφικεῖται εἰς κώμασ. —3. Πᾶσαν ἡμέραν οἱ πατέρες διάγονοι παίζοντες.—4. Οἱ μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος σιρατενόμενοι ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τιγάνοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις.—5. Ὁ Ἀρχιδαμος δξεῖ τῷ πελέκει τέμνει τὸ δάνδρον.—6. Τῇ ὑστεραίᾳ ἀφίκοντο οἱ Ἕλληνες.—7. Τὰς νήσους ὅλας ὥις Ἀθηναῖοι εἶλον.—8. Γέρων ἐραστὴς ἐσχάτη κακὴ τύχη.—9. Αὐτὸς Μένων ἐβούλετο λέναι.—10. Ἡ καταδίκη ἦν κατὰ τὸν διπλίτην ἐκαστον δύο μητῶν.

Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί.

Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ διακρίνονται εἰς τρία είδη. Είναι :
 1.—Καθαρῶς ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί : Είναι ἐπιρρήματα (π.χ. ἔνταῦθα, ἐκεῖ, νύκτωρ, χθές, σήμερον, οὗτος, ἄλλως κτλ.), τὰ ὅποια συμπληρώνουν κυρίως τὴν ἔννοιαν τῶν ημιάτων, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων κλπ.

2.—Ἐμπρόθετοι ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοί : Είναι ὀνόματα πλαγίας πτώσεως τῶν δοπίων προτάσσεται κάποια πρόθεσις (π.χ. ἐν Ἀθήναις, ἐξ Ἀθηνᾶν, εἰς Δελφούς, πρὸς τὰ ὅρη, παρὰ τὸν ποταμόν, ἐν τροιοῖν ἥμέραις κλπ.).

3.—Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ δι' ἀπλῆς πλαγίας πτώσεως : Είναι ὀνόματα πλαγίας πτώσεως (χωρὶς πρόθεσιν), τὰ ὅποια ἰσοδυναμοῦν μὲν ἐπίρρημα, διποτέρα, δωρεάν, Ἀθήνησ (=ἐν Ἀθήναις), τῇ ὑστεραίᾳ, τῇς ἐπινόης ἥμέρας, τῇς νυκτὶς (=νύκτωρ) κλπ.

● Οἱ ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ προσδιορίζουν τὸν τόπον (αὐτὸν εὑρίσκομεν ἐκωτῶντες μὲ τὸ ποῦ ;), τὸν χρόνον (πότε ;), τὸ δργανόν (μὲ τί ;), τὸν τρόπον (πῶς ;) τὸ ποσὸν (πόσον ;), τὸ πατά τι (ώς πρὸς τί ;) καὶ τὸ αἴτιον (διατί ;).

1.—Ο ΤΟΠΟΣ

● Ἡ ἐν τόπῳ στάσις.

Ἄλλαχοῦ, πανταχοῦ, αὐτόθι, ἀλλαχόθι, οὗκοι, Ἰσθμοῖ, Μεγαροῦ, Ἀθήνησ, Ὁλυμπίασι, ἐκεῖ, ἔνταῦθα, ἐνθάδε, ἐν Ἀθήναις.

Τὰ ἐπιρρήματα αὐτὰ ἐκφράζουν τὴν εν τόπῳ στάσιν.

Ἡ ἐν τότῳ στάσις ἐκφέρεται μὲν ἐπιρρήματα τίθεται δοτικὴ χωρὶς πρόθεσιν εἰς -ou, εἰς -θι, εἰς -οι, εἰς -ησι καὶ -ασι· ἐπίσης καὶ μὲ δοτικὴν συνοδευομένην ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐν.

ΣΗΜ. Εἰς μερικὰ τοπικὰ ὀνόματα τίθεται δοτικὴ χωρὶς πρόθεσιν : *Μαραθῶνι, Σαλαμῖνι, Νεμέᾳ, Ἐλευσῖνι, Πλαταιαῖς, Δελφοῖς.*

Π.χ. Τὰ τρόπαια τὰ Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς. — *Ἐρικησον, Ισθμοῖ καὶ Νεμέᾳ.*

● Ἡ ἐκ τόπου κίνησις.

1.—*Ἀθήνηθιν, οἰκοθεν, ἐκεῖθεν.*

2.—*Ἐξ ἀγορᾶς ἢ πόθεν Μεγέξενος;* ἐξ ἀγορᾶς καὶ ἀπὸ τοῦ βουλευτηρίου.

Ἡ ἐκ τόπου κίνησις ἐκφέρεται μὲν ἐπιρρήματα μὲν ταῦτα ποτὲ τελειώνουν εἰς —θεν (παράδ. 1) καὶ μὲν γενικὴν συνοδευομένην ἀπὸ τὴν πρόθεσιν ἐξ (ἐξ) ἢ ἀπὸ (παράδ. 2).

● Ἡ εἰς τόπον κίνησις.

- 1.—*Κροῖσος ἐπὶ Σάρδεων ἔφευγε.*
- 2.—*Ἀνεκώθησαν ἐπ’ οἴκουν* [=κατ’ εὐθείαν εἰς τὴν πατρίδα των].
- 3.—*Ἄφικόμενος εἰς Δελφούς.*
- 4.—*Ἐφευγον πρὸς τὸ δρός.*
- 5.—*Ἐπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον.*
- 6.—*Πέμψει παρὰ Σενοφῶντα τοὺς πελταστάς.*
- 7.—*Πρόσθετις πέπομψεν ὡς βασιλέα.*
- 8.—*Πορεύομαι ἐκεῖσε, οἴκαδε* [=εἰς τὴν πατρίδα], *Ἄθήναξε* [=εἰς τὰς Ἀθήνας], *Ἐλευσῖνάδε* [=εἰς τὴν Ἐλευσίνα].

‘Ἡ εἰς τόπον κίνησις ἐκφέρεται μὲν γενικὴν συνοδευομένην μὲ τὴν πρόθισιν ἐπὶ (παραδ. 1—2), μὲν αἰτιατικὴν συνοδευομένην μὲ τὰς προθέσεις εἰς, πρός, ἐπί, πρὸς καὶ ὡς (παρ. 3—7). Ἐπίσης μὲν ἐπιρρήματα εἰς-σε,-δε ἦ·ζε (παρ. 8).

2.—Ο ΧΡΟΝΟΣ

- 1.—*Η ταῦς ἤζει σήμερον.* *Ἀποπλέομεν οὖν αὔριον.*
- 2.—*Οὐ λαγῷ τῆς νυκτὸς* [=νύκτωρ, κατὰ τὴν νύκτα] *τέμονται.*
- 3.—*Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι τὸ πλοῖον ἤζει, ἀλλὰ τῆς ἑτέρας.*
- 4.—*Ὦστο ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐ μαχεῖσθαι βασιλέα.*
- 5.—*Τῇ νατεραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἡμελημένος.*
- 6.—*Ποδὸς τῆς μάχης πολλὰ ἔπισχετο Κῦρος.*
- 7.—*Ἐνταῦθα ἐμεινεν ἡμέρας τρεῖς, ἐν αἷς τὰ Λύκαια ἐθυσε.*

‘Ο ἐπιρρήμ. προσδιορ. τοῦ χρόνου ἐκφράζεται μὲν χρονικὸν ἐπίρρημα (παράδ. 1), μὲν γενικὴν ὀνομάτων ποὺ φανερώνουν φυσικὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου (παραδείγματα 2—3), καὶ μὲν δοτικήν, δταν δ χρόνος εἶναι ὠρισμένος (παραδ. 4—5). ‘Ἐκφράζεται ἐπίσης ἐμπρόθετως (παραδ. 6—7).

3.—Ο ΤΡΟΠΟΣ

- 1.—*Σαρῶς κατέπιαθον.*
- 2.—*Ἐκ πανιὸς τρόπου.* —*Κατὰ τάξεις ἥκον οἱ ἵππεῖς.*
- 3.—*Οὐ γάρ κραυγῆ, ἀλλὰ σιγῆ προσῆσαν.*
- 4.—*Τίνα τρόπον κόγω τὴν θύσαν;*
- 5.—*Ἐπραξες ταῦτα ἄκων.*
- 6.—*Ζῶσι ληζόμενοι.*

‘Ο ἐπιρρήμ. προσδιορισμὸς τοῦ τρόπου ἐκφράζεται μὲν τρόπικὰ ἐπιρρήματα (παράδ. 1), μὲν ἐμπρόθετον (παραδ. 2), μὲν δοτικὴν ἀπρόθετον (παράδ. 3), μὲν αἰτιατικὴν ἀπρόθετον (παράδ. 4), καὶ μὲν ἐπιτοχὴν (παράδ. 5) ἢ μετοχὴν (παράδ. 6).

4.—ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΝ

- 1.—'Ορῶμεν διὰ τῶν ὁφθαλμῶν.
- 2.—"Ἐλεγε δι' ἔρμηνέως.
- 3.—Βάλλοντες λίθους.
- 4.—Δεῖ τὰ μέλλοντα τοῖς γεγενημένοις τεκμαίρεσθαι.
- 5.—"Ελθόντων Περσῶν παμπληθεῖ στόλῳ.

Ο προσδιορισμὸς τοῦ δογάνου ἐκφέρεται μὲ γε νικὴν συνοδευομένην μὲ τὴν πρόθεσιν διὰ (παραδ. 1,2) καὶ μὲ δοτικὴν δόραν νικὴν (παραδ. 3—5).

ΣΗΜ. Προβλ. κατωτέρω δοτικὴ τοῦ δογάνου (Μάθημα 21, σελ. 46).

5.—ΤΟ ΠΟΣΟΝ

- 1.—Πόσου διδάσκει : πέντε μνᾶν [=άντι πόσου;... ἀντὶ 5 μνῶν].
- 2.—"Ἐνιαυτῷ προσβύτερος [=κατὰ ἕνα ἐνιαυτόν...].
- 3.—Λέκυ ἔτει πρὸ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ταυμαχίας.
- 4.—"Ἐπναξα προτέρᾳ Κύρου πέντε ἡμέρας ἀφίκετο.
- 5.—"Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας εἴκοσι δύο.

Ο προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ ἐκφέρεται μὲ ποσοτικὰ ἐπιφέροντα, μὲ γε νικὴν (ἐπὶ ορημάτων ποὺ σημαίνουν ἀγοράν, πώλησιν, ἀξίαν), μὲ δοτικὴν καὶ αἰτιατικήν.

6.—ΤΟ ΑΙΤΙΟΝ

- 1.—"Απὸ τούτου ἐπηγένθη [=άτ' αὐτό, δι' αὐτό].
— Διὰ τὸν ὅλεθρον τῶν σιρατωτῶν ὥργιζοντο.
— Ἐπαινῶ σε ἐφ' οὓς λέγεις [=δι' ὅσα λέγεις].
— Οὐκ ἡδύναντο καθεύδειν ὑπὸ λύπης.
— Οὐ τῶν ἀδικημάτων ἔνεκα αὐτοὺς ἀπέκτειναν.
- 2.—"Ενοχος φόνον [=διὰ φόνον].
— Δικη κλοπῆς [=διὰ κλοπῆν].
- 3.—Ξέρξης ἡσθὴ τῇ ἐπιστολῇ [=ἐχάρη διὰ τὴν ἐπιστολήν].
- 4.—Τί τηνικάδε ἀφίξαι : [=διατί τέτοιαν ὡραν ἤλθες;].
— Ταῦτα ἦκα παρὰ σὲ [=δι' αὐτὰ ἀκριβῶς...].

Τὸ αἴτιον ἐκφράζεται ἐμποροθέτης τοῖς αἰτίας (Μάθημα 19, σελ. 41), δοτικὴ τῆς αἰτίας (Μάθημα 21, σελ. 46), αἰτιατικὴ τῆς αἰτίας (Μάθημα 24, σελ. 51), καὶ ποιητικὸν αἴτιον (Μάθημα 34, σελ. 70—71).

1.—Φαίτηνος ἦν ἐπιστήμων τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν [=ἐπι-
στήμων ὡς πρός...].—Δερκυλίδας διέφερε Θίβωνος εἰς τὸ ἄρχειν
[=ώς πρὸς τὸ ἄρχειν, κατὰ τὸ ἄρχειν].—Τὸ κατ' ἔμε [=δύσον
ἀφορᾶ εἰς ἐμέ, ὡς πρὸς ἐμέ].—Κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς [=ώς
πρὸς ἡμᾶς] ἡ ἡμέτες στερὶ ἐκείνους [ὡς πρὸς ἐκείνους].—Οἱ ἡμέ-
τεροι πρόγονοι οὖν πρὸς ἀργυροῖς [=ἐν σχέσει μὲ τὸ χρῆμα]
τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρινον.

2.—Τυφλὸς τὰ δῶτα, τὸν τε νοῦν, τά τε δύματα εἰ [=ώς πρὸς τὰ
δῶτα, ὡς πρὸς τὸν νοῦν, ὡς πρὸς τὰ μάτια εἰσαι τυφλός].

3.—Γέρων γέροντι [=ὅ γέρων ὡς πρὸς γέροντα] γλῶτταν ἡδίστην
ἔχει, παῖς παιδὶ [=ὅ παῖς ὡς πρὸς παιδία].

‘Η σχέσις τῆς ἀναφορᾶς ἡ τοῦ κατά τι ἐκφράζεται ἐμπρόσθια
θέτει τῷ πατέρᾳ μὲ διαφόρους προθέσεις κατὰ διαφόρους πτώσεις
(παραδ. 1), μὲ αὐτῷ τι τι τι καὶ νῦν (παραδ. 2) καὶ μὲ δοτικὴν
(παραδ. 3).

ΣΗΜ. Πρόβλ. κατωτέρῳ αἰτιατικῇ τῆς ἀναφορᾶς (Μάθ. 24, σελ.
50) καὶ δοτικῇ τῆς ἀναφορᾶς (Μάθ. 22, σελ. 47).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγομεν προσδιορισμούς;—2. Πόσα εἰδη προσδιορισμῶν ἔμαθαμεν;—3. Ποῖοι προσδιορισμοὶ λέγονται ἐπιτρηματικοί; Τί προσδιορίζουν; Πόσα εἰδη αὐτῶν διακρίνομεν;—4. Πῶς ἐκφέρεται ἡ ἐπώπιος στάσις;—5. Πῶς ἡ ἐκ τοῦ τόπου κίνησις;—6. Πῶς ἡ εἰς τόπον κίνησις;—7. Τί σημαίνει ἡ ἐνδοτός, καὶ τί ἡ εἰς+ατ.;—8. Πῶς ἐκφράζεται δὲ πρόπρη προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου;—9. Πῶς τοῦ τόπου;—10. Πῶς τοῦ δργάνου;—11. Πῶς τοῦ ποσοῦ;—12. Μὲ ποίας πτώσεις ἐκφέρεται δὲ ἐπιρρημάτ. προσδιορισμὸς τῆς αἰτίας;—13. Μὲ ποίας ἡ σχέσις τῆς ἀναφορᾶς ἡ τοῦ κατά τι;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν οἱ προσδιορισμοὶ εἰς τὰ κάτωθι παραδειγματα:

1. Ἐνταῦθα ἥντις πόλις οἰκουμένη.—2. Ἀθήνηθεν ἀριστούμενα.—3. Κελεύοντι φυλάττεοθαι μὴ ἡμῖν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ βάρβαροι.—4. Ἀραξίβιος καλέσας Σενοφῶντα κελεύει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.—5. Ἄρι τῷκες ἡ πάλαι;—6. Οἱ μὲν δὴ Δερκυλίδας ἐφ· Ἐλληστόντον ἐπορεύετο.—7. Τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήνοντι τῇ γῆν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ εἰσέβαλλον.—8. Ἀλλοι στράτευμα συνελέγετο αὐτῷ ἐν Χεροονήσῳ τόνδε τὸν πρόποντον.—9. Ἡ πόλις ἐμπόριον [=ἐμπορικὸς λιμὴν] ἐν μέσῳ τῆς Ἐλλάδος τὸν Πειραιᾶ κατεσκενάσατο.—10. Ἀκοντίζει Κῦρον ὑπὸ τὸν ὁφθαλμὸν βιάτως.—11. Λακεδαιμόνιοι φόντο ὀλίγων ἐιδῶν καθαρισθεῖν τὴν τῶν Ἀθηναίων δύναμιν.—12. Οἱ Κερκυραῖοι ἔπλευσαν εὐθὺς πέντε καὶ εἴκοσι νανοὶ καὶ ὑστεροφόροι στόλῳ.—13. Οὐ κραυγῇ, ἀλλὰ σιγῇ καὶ ἡσυχῇ ἐν ἔσω καὶ βραδέως οἱ βάρβαροι παρῆσαν.—14. Ἐμισθωσάμεθα ὅνον Μεγαράδες.—15. Οἱ Ἐλλήνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἵκαναν ἐδόκει παρεῖναι, ἀραβάντες ἐπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα.—16. Δωρεῖς δύδοντοστῷ ἔτει μετὰ τὴν Ἰλίου ἄλλου Πελοπόννησον ἔσχον.—17. Ἡνίκα δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάρτη κονιορτὸς ὕσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συγνῷ ὑστεροφόροι ὕσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ—18. Ἐπειδὴ πολλῷ μεῖζων ἐγίγνετο ἡ βοή, δισφ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει μεῖζον τι εἶναι τῷ Σενοφῶντι.

Αἱ πτώσεις.

Α'

Η ΓΕΝΙΚΗ

● Γενική διαιρετική.

1. Ἀγήρ τοῦ δήμου.
2. Ἐπέζησαν δίλγοι τῶν στρατιωτῶν [=ἐκ τῶν στρατιωτῶν].
3. Ἀνδρας τῶν φυλάκων ἀποκτείνοντος.

Εἰς τὰ παραδείγματα αὐτὰ ἡ γενικὴ τοῦ δήμου, τῶν στρατιωτῶν, τῶν φυλάκων σημαίνει διαίρεσιν [=ἐκ τοῦ δήμου, ἐκ τῶν στρατιωτῶν, ἐκ τῶν φυλάκων]. Σημαίνει δηλ. ὅτι λαμβάνομεν ἔνα μέρος ἀπὸ τὸ σύνολον.—Ἡ γενικὴ αὐτὴ ὀνομάζεται γενικὴ διαιρετικὴ ἢ τοῦ ὅλου.

● Γενικὴ τῆς ὅλης.

1. Κώπη ἐλέφαντος [=ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν].
2. Ἄμαξα σίτου.
3. Ἀγέλη βοῶν.
4. Νόμισμα ἀργύρου καὶ χρυσοῦ.

Αἱ γενικαὶ ἐλέφαντος, σίτου, βοῶν, ἀργύρου καὶ χρυσοῦ φανερώνουν τὴν ὑλην, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν εἶναι κατεσκευασμένον ἔνα πρᾶγμα, ἢ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ.—Είναι γενικὴ τῆς ὕλης ἢ τοῦ περιεχομένου.

● Γενικὴ κτητική.

1. Ἀχιλλέως παῖς.
2. Δεσπότης χρημάτων.
3. Περικλέους οἶκος.
4. Οἰκεῖος τοῦ Πλάτωνος.

Αἱ γενικαὶ τῶν παραδειγμάτων τούτων φανερώνουν τὸν κτήτορα, εἰς τὸν ὃποιον ἀνήκει κάτι τι. Ἡ γενικὴ αὐτὴ ὀνομάζεται γενικὴ κτητική. Μὲ γενικὴν κτητικὴν συντάσσονται συνήθως τὰ ἐπίθετα: οἰκεῖος, ἔδιος, κοινός, συγγενής, ἐταῖχος, φίλος, ἔχθρος, ξένος κ.ἄ.

● Γενικὴ τοῦ δημιουργοῦ.

1. Νόμος Σόλωνος.
2. Ἰλιάς Ομηρού.

Αἱ γενικαὶ Σόλωνος, Ομηρού φανερώνουν τὸν δημιουργόν ἐνὸς πράγμα τος.
Ἡ γενικὴ αὐτὴ ὀνομάζεται γενικὴ τοῦ δημιουργοῦ.

● Γενική τῆς ιδιότητος.

1. Τριῶν ήμερῶν πλοῦς.
2. Τείχος δκτώ σταδίων.
3. Παις τριῶν ἔτεων.
4. "Ο Εὐφράτης ποταμός τὸ εὐθός ἐστι τεττάρων σταδίων [=κατὰ τὸ εύθρος, ὡς πρὸς τὸ πλάτος, εἶναι τεσσάρων σταδίων].

"Η γενικὴ τῶν παραδειγμάτων τούτων (τριῶν ήμερῶν, δκτώ σταδίων, τριῶν ἔτων, τεττάρων σταδίων) φανερώνει κυρίως ποσὸν (παράδειγμα 1), ἔκτασιν (παράδ. 2), ἡλικίαν (παράδ. 3).

● Γενικὴ τῆς ἀξίας.

1. Δέκα μνᾶν χωρίον [πρβλ. χιλίων δραχμῶν σῖτος].
2. Μείζονος αὐτὰ τιμῶνται
3. Τὴν εἰδαμονίαν δλίγον τιμῶσιν.

"Η γενικὴ μνᾶν, μείζονος, δλίγον φανερώνει πόσον ἀξίζει ἔνα πρᾶγμα. Εἶναι γενικὴ τῆς ἀξίας.

● Γενικὴ τῆς αἰτίας.

1. Ἀσεβείας γραφὴ [=ἔνεκα ἀσεβείας, δι' ἀσέβειαν μήνυσις ἐπὶ ἀσεβείᾳ].
2. Δίκη κλοπῆς [=διὰ κλοπήν].
3. Ἔροχος φόνου [=διὰ φόνον].

"Η γενικὴ ἀσεβείας, κλοπῆς, φόνου σημαίνει τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν δοπίαν γίνεται κάτι τι.—"Η γενικὴ αὐτὴ ὁνομάζεται γενικὴ τῆς αἰτίας.

● Γενικὴ ὑποκειμενική.

1. Ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων.
2. Θουκυδίδης οὐρέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων.
3. Ἡ φυγὴ τῶν ἐνόχων.

"Η γενικὴ τῶν Ἑλλήνων, τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, τῶν ἐνόχων φανερώνει τὸ ὑποκειμενὸν μιᾶς ἐνεργείας—"Η γενικὴ αὐτὴ ὁνομάζεται γενικὴ ὑποκειμενική.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ : Τὴν γενικὴν ὑποκειμενικὴν ἐννοοῦμεν καλύτερα ὡς ἔξης: "Εάν τρέψωμεν τὸ ὄνομα εἰς ἓν οἷμα συνώνυμον τότε ἡ γενικὴ θὰ ρυμα γίνῃ ὑποκειμενὸν τοῦ ὄντος. Π.χ. εἰς τὸ πρῶτον παράδειγμα ἡ γενικὴ τιῶν Ἑλλήνων είναι ὑποκειμενικὴ εἰς τὸ ὄνομα ἡ νίκη. "Έὰν τὸ οὐσιαστικὸν νίκη γίνῃ οἷμα (νικῶ), τότε ἡ γενικὴ θὰ γίνῃ ὑποκειμενὸν εἰς ὀνομαστικὴν. "Ἔτοι ἡ φράσις ἡ νίκη τῶν Ἑλλήνων θὰ γίνῃ: ἐνίκησαν οἱ Πελοποννησίοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, τὸ τρίτον θὰ γίνῃ: ἔφυγον οἱ ἐνόχοι.

● Γενική άντικειμενική.

1. Φύλαξ τῆς οἰκίας.
2. Πωλητής αίτου.
3. Ἐπιμελητὴς τῶν μαθητῶν
4. Νομένς ἀγέλης.
5. Ἡ τῶν ἐφήβων ἐπιμέλεια.
6. Φυλακῆς ἐνεκα τῆς πόλεως [=ἐνεκα φυλάξεως, πρὸς φύλαξιν τῆς πόλεως].

Ἡ γενικὴ τῶν παραδειγμάτων τούτων σημαίνει τὸ ἀντικείμενον μιᾶς ἑνεργείας καὶ διομάζεται γενικὴ ἀντικειμενική.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ:—Καὶ τὴν γενικὴν ἀντικειμενικὴν ἐννοοῦμεν καλύτερα, ἃν τρέψωμεν τὸ ὄνομα εἰς ὅμημα, δόποτε ἡ γενικὴ θὰ γίνῃ ἀντικείμενον αὐτοῦ. Εἰς τὸ πρῶτον παράδειγμα: φυλάττει τὴν οἰκίαν, εἰς τὸ δεύτερον: πωλεῖ σῖτον, εἰς τὸ τρίτον: ἐπιμελεῖται τῶν μαθητῶν, εἰς τὸ τέταρτον: νέμει ἀγέλην, εἰς τὸ πέμπτον: τὸ ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐφήβων, εἰς τὸ ἔκτον: ἵνα φυλάττεσι τὴν πόλιν.

● Γενικὴ συγκριτική.

1. Ἀριστείδης ἐστὶ δικαιώθεος τοῦ Θεμιστοκλέους.

2. Σωκράτης ἦν σοσώτατος ἀπάντων Ἀθηναίων.

Ἡ γενικὴ Θεμιστοκλέους, ὅπως καὶ ἡ γενικὴ ἀπάντων Ἀθηναίων, λέγεται γενικὴ συγκριτικὴ (ἢ δεύτερος ὄρος τῆς συγκρίσεως) καὶ τίθεται πρὸς σύγκρισιν.

● Γενικὴ χρονική.

1. Βαθέος ὅρθρου τηγ θύραν ἔκρονε.

2. Δείλης ἀφίκοντο εἰς κώμας.

3. Ἐξήλθομεν τοῦ δεσμωτηρίου ἐσπέρας.

4. Οὐ τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἥξει τὸ πλοῖον.

Αἱ γενικαὶ τῶν παραδειγμάτων φανερώνουν τὸν χρόνον, κατὰ τὸν δοποῖν γίνεται κάτι τι. Ἡ γενικὴ αὐτὴ διομάζεται γενικὴ χρονικὴ καὶ σημαίνει φυσικὴν διαίρεσιν τοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ τὸ χρονικὸν διάστημα, ἐντὸς τοῦ δοποίου συμβαίνει κάτι τι.

Ἀπὸ τὰ ἀνωτέρα παραδείγματα φαίνεται δτι μὲ γενικὴν συντάσσονται οὖσι αστέκτη ἢ ἐπίθετα. Ἀνάλογα μὲ τὴν σημασίαν, τὴν δοποίαν ἔχει ἡ γενικὴ, μὲ τὴν δοποίαν συντάσσονται ἀντά, διομάζεται: 1) διαιρετική, 2) τῆς ὑλῆς, 3) κτητική, 4) τοῦ δημιουργοῦ, 5) τῆς ἴδιότητος, 6) τῆς ἀξίας, 7) τῆς αἵτίας, 8) ὑποκειμενική, 9) ἀντικειμενική, 10) συγκριτική, 11) γενικὴ χρονική.

ΜΑΘΗΜΑ 20 δν

· Η γενική μὲ ἐπιρρήματα, ἐπιφωνήματα
καὶ προθέσεις.

Α'—ΓΕΝΙΚΗ ΜΕ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ : — 'Οψε τῆς ἡμέραις .—Προῦ τῆς ἡμέρας — Τηνικαῦτα τοῦ θέρους .—Πολλαχοῦ τῆς γῆς .—Ποσ ἀγρῶν ;—Τρὶς τῆς ἡμέρας .
Βασιλεὺς σπῶς ἔχει παιδίας ; [=ώς πρός τὴν παιδείαν].— 'Η Κέρκυρα καλῶς παράπλου κεῖται [=ώς πρός τὸν παράπλουν].

· Απὸ τὰ παραδείγματα αὐτὰ βλέπομεν διτὶ μὲ γενικὴν συντάσσονται ἐπιρρήματα τοπικά, χρονικά, τροπικά, ποσοτικά.

· Έκτὸς τῶν ἐπιρρήμάτων τούτων, μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα προθετικά ἐπιρρήματα ἐντός, εἴσω, ἔγγυς, πλησίου, πόρρω, ἔμπροσθεν, διποσθεν, ἐκατέρωθεν κατε.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ : — 'Ἄξιος λόγου [πρβλ. ἄξιος λόγου].

— Όνκις ἀπειδὼς αὐτοῦ ἔχω [πρβλ. ἀπειδός τινος].

Τὰ ἐπιρρήματα ἀξίως καὶ ἀπειδὼς παρατηροῦμεν διτὶ συντάσσονται μὲ γενικήν, διότι εἶναι παράγωγα ἀπὸ ἐπίθετα, τὰ δποὶα συντάσσονται μὲ γενικὴν [ἄξιος, ἀπειδός]. Ἐπομένως : μὲ γενικὴν συντάσσονται ἀκόμη καὶ ἐπιρρήματα, τὰ δποὶα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα.

Β'—ΓΕΝΙΚΗ ΜΕ ΕΠΙΦΩΝΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ : — 'Οζμοι τῶν κακῶν ! [=ἀλίμονον διὰ τὰς συμφοράς].
Φεῦ τῆς ἀνοίας ! — Άλατ' κακῶν ! — 'Ω τῆς μωρίας !

Τὰ παραδείγματα αὐτὰ μᾶς διδάσκουν διτὶ μὲ γενικὴν συντάσσονται καὶ ἐπιφωνήματα : οἷμοι, φεῦ, αἰλατ. · Η γενικὴ αὐτὴ φανερώνει τὴν αἰτίαν τοῦ ψυχικοῦ παθήματος, ποὺ προκαλεῖ τὴν ἀναφώνησιν.

Γ'—ΓΕΝΙΚΗ ΜΕ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ : — 'Αντὶ πολλῶν χρημάτων .— 'Ωριμάτο ἀπὸ Σάρδεων.
Ἐδθὺς ἀπὸ γενεᾶς .— 'Απὸ τούτου τοῦ τοιμήματος ἐπηρέθη [=διὰ τοῦτο].
· Ἐπεὶ ἐκ παιδῶν εἰς ἥβην ὠδημάτο [=ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας].— 'Ελεύθερος ἐκ δούλου καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ γεγονώς .— 'Ηλθον ἐξ Ἀθηνῶν .—
Πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθρήσκει .— Τότε ἥρον πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον .— Διὰ παντὸς τοῦ βίου .— Πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν .— Ταῦτα κατὰ πάντων Περοῦσιν ἔχομεν λέγειν [=περὶ πάντων].— Οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ Τισσαφέθρους ἔλεγον .— 'Υπὲρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν .— Καλῶς ὑπὲρ τῆς πόλεως ἀποθρήσκειν .— Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν εἰπε [=ἐξ ὀνόματος τῶν στρατιωτῶν].— Νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγών !— 'Αμφὶ δύναμιν διαφερόμενοι .—
· Η μάχη ἐπὶ τῶν τειχῶν ἐγέρετο .— 'Επὶ Κέρκυρος καὶ τῶν πρώ-

των βασιλέων.—Κροῖς εἶπε Σιδερών εὐφυγες. —Μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι. —Ἐπιθυμῶν ἐπισκέψασθαι κοινῆ μετὰ σου. —Ἀφικόμην μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ. —Ἔλθε παρὰ Κυανάρου ἄγγελος. —Ἡκον πρόσβεις παρὰ βασιλέως. —Περὶ τοῦ πατρὸς ἔλεγε. —Χαλκίς πρὸς Βοιωτίας κεῖται [=ἀπέναντι, πλησίον τῆς Βοιωτίας]. —Πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν καὶ θεῶν ἴκετεύω νῦν [=δι' ὅνομα...]. —Ομολογεῖται πρὸς πάντων [=ὑπὸ πάντων] "Ἄτοπα λέγεις καὶ οὐδαμῶς πρὸς οοῦ [=ἀρμόζοντα εἰς σέ]. —Ἀπώλετο ὑπὸ λοιμοῦ. —Οὐδὲνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων.

● Μὲ γενικὴν συντάσσονται ὅλαιι αἱ προθέσεις: σεις, ἐκτὸς τῶν προθέσεων ἐν, σύν, εἰς.

Μὲ γενικὴν συντάσσονται ἀκόμη καὶ αἱ καταχρηστικαὶ προθέσεις: ἀνευ, ἄχρι, μέχρι, ἐνεκα ἢ ἐνεκεν, πλὴν καὶ χωρὶς. Π.χ. "Αἴρεν χοη-μάτων. —Ἄχρι τοῦ ἀστεως. —Μέχρι πρωΐας. —Ἐνεκα τοῦ λυοῦ. —Πλὴν ἐμοῦ. —Χωρὶς φήμης.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ὁνομάσσατε τὰ διάφορα εἰδῆ γενικῆς. Τί σημαίνει ἔκαστον τούτων;—2. Πᾶς ἐννοοῦμεν καλύτερα τὴν γενικὴν ὑποκειμενικὴν καὶ πῶς την γενικὴν ἀντικειμενικὴν;—3. Ποῖα ἐπίθετα συντάσσονται συνήθως μὲ γενικὴν; Ποῖαι προθέσεις;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ εὑρεθοῦν καὶ νὰ καθορισθοῦν τὰ διάφορα εἰδη τῆς γενικῆς τῶν κατωτέρῳ παραδειγμάτων.

1. Μητρός τε καὶ πατρός τε καὶ τῶν ἀλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερογύν ἐστιν ἡ πατρὶς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον.—2. Δίκαιουν τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς τῶν νέων.—3. Περὶ τὴν Πέλοπος μὲν ἀπάσης Πελοπονήσου κατάληψιν.—4. Φεῦ τῶν ἔμῶν πακῶν!—5. Βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν.—6. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Μηδείας καὶ ἀφίκοντο εἰς τὰς Ηαρυσάτιδος κώμας, τῆς Κύρου μητρός.—7. Ἡ Ρόδος τῆς βασιλέως ἀρχῆς ἐπιτείχισμά ἐστι.—8. Παρέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν διὰ τὸ Πανσανίου μῖσος τῶν συμμάχων.—9. Ὁ οἶκος τοῦ Κίμωνος ἦν δέκα μνῶν.—10. Οἰκία λίθου.—11. Οἱ πόλεμοι τῶν Μεσσηνίων ἐγένοντο ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν χώρας.—12. Διὰ τὸ Δήλια ἐκείνουν τοῦ μηνὸς είναι.—13. Οἱ Κυθήραι Λακεδαιμόνιοι εἰσὶ τῶν περιοίκων.—14. Λύπης λατρός ἐστιν ἀιθρώποις λόγος.—15. Ἀκαργάνων τινὲς φίλιά Δημοσθένεος ἐπεκούνορσαν.—16. Ἀθηναίων ἀπάντων σοφώτατος ἦν Σωκράτης.—17. Ἐφεσος ἀπέχει Σάρδεων τοιῶν ἡμερῶν δδόν.—18. Ζεὺς δὲ Ξένιος προστάτης τῶν ξένων ἦν.—19. Ἐπιστήμη ἐπιστήμης διάφορος.
20. Κοιτίας οὐδενὸς ἰδιώτης ἦν.

Β' — Η ΔΟΤΙΚΗ

● Ή δοτική μὲ ούσιαστικά καὶ ἐπίθετα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: — Οὐδεμία εὕνοια ἔμοι παρ' αὐτῶν. — Τύραννος ἄπας ἐχθρὸς ἐλευθερία καὶ νόμοις ἐναντίος. — Γείτων οἰκῳ τῇ Ἑλλάδι. — Ιππος εὐπειθῆς τῷ ἡνίκαχῳ. — Υπήκοος Κυαξάρῃ. — Ανάρμοστον τὸ αἰσχρόν παντὶ θεῷ. — Λόγος τὸν μεγέθει τῶν ἔργων. — Ωτλισμένοι τοῖς αὐτοῖς δόπλοις Κύδοφ. — Οἱ πονηροὶ ἀλλήλοις δύοιν. — Διάδοχος Κλεάνδρῳ.

Απὸ τὰ παραδείγματα αὐτὰ βλέπομεν διτὶ ή δοτικὴ χρησιμεύει ὡς συμπλήρωμα ούσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων. Ή δοτικὴ αὐτὴ συντάσσεται μὲ δύναματα ούσιαστικὰ ἢ ἐπίθετα, τὰ δοποῖα παραγόνται ἀπὸ ρήματα ποὺ συντάσσονται μὲ δοτικήν.

Ἐπίθετα ποὺ συντάσσονται μὲ δοτικήν εἶναι δσα σημαίνουν ὠφέλειαν ἢ βλάβην, φιλίαν ἢ ἔχθραν, εὐπείθεαν ἢ ὑποταγήν, τὸ ἀρμόδιον ἢ τὸ πρέπον, ταυτότητα ἢ ὁμοιότητα, ισότητα ἢ συμφωνίαν, ἀκολουθίαν ἢ διαδοχήν, προσέγγισιν ἢ μεῖξιν.

● Δοτικὴ τοπική.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: Ζεῦς αἰθέροι ραίων [=δ Ζεῦς, δστις κατοικεῖς εἰς τὸν αἰθέρα]. — Τὰ τρόπαια τὰ τε Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι [=τὰ ἐν Μαραθῶνι κλπ.]. — Τόξα όμοισιν ἔχων [=ἐπὶ τῶν ὄμων].

Η δοτικὴ αἰθέρι φανερώνει ποὺ κατοικεῖ ὁ θεός· ἐπίσης αἱ δοτικαὶ Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι καὶ ὄμοισιν προσδιορίζουν τὸν τόπον. Αὐτὴ ἡ δοτικὴ δύναμάζεται δοτικὴ τοπική.

Τὴν τοπικὴν δοτικὴν μεταχειρίζονται συχνά οἱ ποιηταί. Οἱ πεζογράφοι τὴν μεταχειρίζονται μόνον εἰς μερικὰ κύρια τοπικὰ δύναματα: Μαραθῶνι, Σαλαμῖνι, Νεμέᾳ, Ἐλευσῖνι, Πλαταιαῖς, Δελφοῖς κλπ.

● Δοτικὴ χρονική.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ: — Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν.

Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ἐδήνουν τὴν γῆν, τῇ δ' ὑστεραιά εἰσέβαλλον.

Περιεύόντι τῷ ἐνιαυτῷ φαίνονται πάλιν οἱ ἔφοροι φρουρὰν ἐπὶ τὴν Καδμείαν.

Αἱ δοτικαὶ τῶν παραδειγμάτων τούτων φανερώνουν τὸν χρόνον κατὰ τὸν δοποῖον συμβαίνει κάτι τι. Οἱ χρόνοις αὐτὸς εἶναι ώρισμένος. Η δοτικὴ αὐτὴ δύναμάζεται δοτικὴ χρονικὴ ἢ δοτικὴ τοῦ χρόνου.

● Δοτική τοῦ δργάνου.

Βάλλοντες τοῖς λίθοις.—Αἱ μάχαι κρίνονται μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τῶν σωμάτων ρώμαις.—Ἐκρους τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ.

Αἱ δοτικαὶ τοῖς λίθοις, ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς ρώμαις καὶ τῇ βακτηρίᾳ φανερώνουν τὸ δργανόν ἢ τὸ μέσον, διὰ τοῦ δποίου γίνεται κάτι τι. Αὐτὴ δοτικὴ δονομάζεται δοτικὴ τοῦ δργάνου ἢ δργανική.

● Δοτικὴ τῆς συνοδείας.

Πέντε ναῦς ἔλαφον καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσιν.—Ἄθηναῖοι ἥλθον ναυσὶ τριάκοντα.—Ολίγῳ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι.

Ἡ δοτικὴ αὐτὴ δονομάζεται δοτικὴ τῆς συνοδείας. Ἡ δοτικὴ τῆς συνοδείας τίθεται μὲν ορήματα κινητικά.

● Δοτικὴ τροπική.

Οἱ βάρβαροι κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν [=ἐπιπίπτουν].—Δρόμῳ ἶνιο εἰς τοὺς βαρβάρους [=δρομαίως ἐπετίθεντο].

Ἡ δοτικὴ τῶν παραδειγμάτων τούτων σημαίνει τὸν τρόπον, κατὰ τὸν δποίον γίνεται κάτι τι, καὶ δονομάζεται δοτικὴ τοῦ τρόπου ἢ τροπική.

● Δοτικὴ τῆς αἵτίας.

Πάντα ἀιάγηη διαπονοῦται.—Διμῷ ἀπέθανε.—Τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι.

Αἱ δοτικαὶ ἀιάγηη, λιμῷ, πεπραγμένοις—πραττομένοις φανερώνουν τὴν αἵτιαν, ἔνεκα τῆς δποίας γίνεται κάτι.

ΑΣΚΗΣΙΣ

Νὰ εύρεθοῦν καὶ γὰ καθοικισθοῦν δλαι αἱ δοτικαὶ :

1. Λύσανδρος κακονούστατος ἦν τῇ πόλει.—2. Ὁ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ μόνῳ φίλος.—3. Ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατοιβαῖς ἔθιζε ἔανιδν χαίρειν.—4. Τῇ Ἑλλάδι πενία ἀεὶ σύντροφος.—5. Πανσανίας ἐχθρὸς τῇ πατρόδι ἐγένετο.—6. Τὸ μὲν σῶμα πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενε.—7. Χαιρεκράτης δμοιος ἦν τῷ πατρί.—8. Τὰ κρέα τῶν ἀλισκομένων ὅνων ἦν παραπλήσια τοῖς ἔλαφείοις, ἀπαλώτερα δέ.—9. Τυράννῳ ἐστάκως ἦν.—10. Φοβεροὶ τοῖς ἐχθροῖς καὶ σεβαστοὶ τοῖς φίλοις ἐσμέν.—11. Ἀκόλουθος δῦν λόγος ἐστί μοι τῷ πρόσθεν εἰρημένῳ.—12. Τὰ μὲν σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἢ δὲ ψυχῇ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε—13. Ὁ εὐπειθὴς τοῖς νόμοις χρηστὸς πολίτης ἐστί.

Δοτικὴ προσωπική.

Ἄπο τὰ παρακάτω παραδείγματα θὰ καθορίσωμεν τὰ διάφορα εἴδη τῆς δοτικῆς προσωπικῆς.

● Δοτικὴ κτητική.

**Εγιαῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν.—Ἐστι μοι χρήματα.—Τούτων τῶν μερῶν ἐν ἔστι παισίν.*

Ἡ δοτικὴ ἐδῶ φανερώνει τὸν κτήτορα, τὸν κύριον δηλαδὴ ἐνὸς πράγματος ἡ ἐκεῖνον διὰ τὸν ὅποιον ὑπάρχει κάτι τι. Ἡ δοτικὴ αὐτὴ ὀνομάζεται δοτικὴ κτητική. Ἡ δοτικὴ κτητική τίθεται συνηθέστερα μὲ τὰ ρήματα εἰμὶ καὶ γίγνομαι.

● Δοτικὴ χαριστική.

1. **Ἄλλο δὲ στράτευμα συνελέγετο αὐτῷ [δι' αὐτόν, πρὸς χάριν του].*
2. *Καὶ μοι [=γιὰ χάρι μου] τὴν γραφὴν ἀνάγγωθι.*
3. *Πάντες κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ.*

Αἱ δοτικαὶ αὐτῷ καὶ μοὶ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου παραδείγματος σημαίνουν τὸ πρόσωπον, χάριν τοῦ ὅποιου γίνεται κάτι τι, ἡ δὲ δοτικὴ τυράννῳ σημαίνει τὸ πρόσωπον πρὸς βλάβην τοῦ ὅποιου γίνεται κάτι τι. Ἡ μία δοτικὴ ὀνομάζεται δοτικὴ χαριστική, ἐνῷ ἡ ἄλλη ὀνομάζεται ἀντιχαριστική.

● Δοτικὴ ἡθική.

1. **Ως καλός μοι δέ πάππος!*
2. *Καὶ μοι μὴ θορυβήσῃτε [=παρακαλῶ μὴ θορυβήσῃτε].*
3. **Ἡ στρατιὰ σίτου οὐκ εἰχεν αὐτῷ.*

Ἡ δοτικὴ μοί, αὐτῷ σημαίνει τὸ πρόσωπον, πρὸς χάριν ἡ λύπην τοῦ ὅποιου γίνεται κάτι τι. Ἡ δοτικὴ αὐτὴ ὀνομάζεται δοτικὴ ἡθική. Κανονικῶς ἡ δοτικὴ ἡθικὴ εἶναι προσωπ. ἀντωνυμία α' ἡ β' προσώπου.

● Δοτικὴ τῆς ἀναφορᾶς.

1. —*Γέρων γέροντες γλῶτταν ἥδιστην ἔχει, παῖς παιδὶ [=δέ γέρος ἔχει γλῶσσαν πολὺ γλυκεῖαν ἐν σχέσει πρὸς γέροντα (εἶναι δηλ. εὐχάριστος) καὶ τὸ παιδίον ἐν σχέσει πρὸς παιδίον].*
2. —**Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ τῷ εἰσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλ-*

πον [=ἐν δεξιῷ ὅσον ἀφορᾷ εἰς ἐκεῖνον, δοτις εἰσπλέει].

3.—*Τῷ καλῶς πράσσοντι πᾶσα γῆ πατρὶς* [=ὅσον ἀφορᾷ τὸν εὔτυχοῦντα, γὰρ τὸν εὔτυχοῦντα, κάθε χώρα εἶναι πατρίς του].

Αἱ δοτικαὶ γέροντι, παιδί, εἰσπλέοντι καὶ καλῶς πράσσοντι σημαίνουν τὸ πρόσωπον, ἀναφορικῶς μὲ τὸ δποῖον συμβαίνει κάτι τι.

Μὲ τὴν δοτικὴν αὐτὴν δύναται νὰ συναφθῇ μεσοχὴ ποὺ φανερώνει ὑπὸ ποίαν περίπτωσιν Ισχύει κάτι τι τοπικῶς ἢ χρονικῶς (παράδ. 2).

● Δοτικὴ τοῦ ποιητικοῦ αἵτίου.

1.—*Ταῦτα Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγραπται* [=ὑπὸ Θεμιστογένους τοῦ Σ. ἔχουν γραφῆ, τὰ ἔχει γράψει δ Θεμιστογένης].

2.—*Ἀληθὲς ἀνθρώποις* [=ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων] οὐχ εὐρίσκεται.

3.—*Ο ποταμός ἔστιν ἡμῖν διαβαθέος* [=πρέπει νὰ διαβαθῇ ἀπὸ ἡμᾶς, πρέπει ἡμεῖς νὰ τὸν διαβῶμεν].

Αἱ δοτικαὶ Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ, ἀνθρώποις, ἡμῖν φανερώνουν τὸ πρόσωπον, τὸ δποῖον ἐνεργεῖ. Αὐτὴ ἡ δοτικὴ ὄνομάζεται δοτικὴ τοῦ ἐνεργοῦντος προσώπου ἢ τοῦ ποιητικοῦ αἵτιου.

Ἡ δοτικὴ αὐτὴ τίθεται κανονικὰ μὲ τὰ εἰς -τέος οηματικὰ ἐπίθετα ἢ μὲ παρακείμενον, ὑπερσυντέλικον καὶ τετελεσμένον μέλλοντα παθητικῆς φωνῆς. Τότε λέγεται ποιητικὸν αἴτιον.

Διὰ τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἐκτενέστερα βλέπε Μάθημα 34, σελ. 70—71.

Α.ΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα τὰ διάφορα εἰδὴ τῆς δοτικῆς προσωπικῆς.

1. *Ἡσαν τῷ Κροίσῳ δύο παιδες* [=εἰχεν δ Κροίσος δύο παιδας].—2. *Σοῦ κρυπτοῦντος δονλεία ὑπάρχει αὐτοῖς*.—3. *Ἄγησιλαος ἐπὶ Δασκυλείου ἐπορεύετο, ἔνθα καὶ τὰ βασίλεια ἦν Φαραβάζω*.—4. *Μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προείνται τῇ πόλει* [=ἔχουν χαθῆ διὰ τὴν πόλιν].—5. *Πᾶς ἀνὴρ αὐτῷ πονεῖ* [=κοπιάζει διὰ τὸν ἑαυτόν του].—6. *Πανσαρίας δίκην δέδωκεν τῶν αὐτῷ περπαγμένων*.—7. *Τὰ δοῃ διαβατὰ ἦν τοῖς στρατιώταις*.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Μὲ ποίου εἰδούς ούσιαστικὰ καὶ ἐπίθετα πηγαινει προσδιορισμὸς κατὰ δοτικήν;—2. Όνομάστε τὰ διάφορα εἰδὴ τῆς δοτικῆς.—3. Συγκρίνατε γενικὴν τῆς αἵτίας καὶ δοτικὴν τῆς αἵτίας.—4. Ἐπίσης γενικὴν χρονικὴν καὶ δοτικὴν χρονικήν.—5. Πόσα εἰδὴ δοτικῆς προσωπικῆς διακρίνομεν;—6. Ποία δοτικὴ λέγεται χαριστικὴ καὶ ποία ἀντιχαριστική;—7. Ἡ δοτικὴ τοῦ ποιητικοῦ αἵτιου μὲ ποίους χρόνους τοῦ ζήματος καὶ μὲ ποίους οηματικοὺς τύπους συνηθίζεται;

Ἡ δοτικὴ μὲ ἐπιφρήματα καὶ προθέσεις.

Α' — Η ΔΟΤΙΚΗ ΜΕ ΕΠΙΦΡΗΜΑΤΑ

1.— Ἄμα τῇ ἡμέρᾳ [=συγχρόνως μὲ τὰ ἔξημερώματα].

2.— Χαρίδημος δμοῦ τοῖς Πέρσαις ἀφίκετο.

3.— Οἱ Σωκράτους μαθηταὶ δμοίως ἐκείνῳ ἐφιλοσόφουν.

Ἄπο αὐτὰ τὰ παραδείγματα βλέπομεν διτὶ μὲ δοτικὴν συντάσσονται καὶ ἐπιφρήματα. Συνηθέστερα εἰναι τά: ἄμα, δμοῦ, ὃς καὶ μερικὰ ἄλλα ποὺ παράγονται απὸ ὄγματα ἢ ἐπίνετα τὰ δύοια συντάσσονται μὲ δοτικήν. Π.χ. δμοίως τῷ διδασκάλῳ (πρβλ. δμοιάζω τινί), ἐπομένως τῷ νόμῳ (πρβλ. ἐπομαὶ τινί).

Β' — Η ΔΟΤΙΚΗ ΜΕ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

1.— Ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ἦσαν. — Ἐν ταῖς σπουδαῖς.

2.— Βασιλεὺς σὸν πολλῷ στρατεύματι προσέρχεται.

— Σὺν τῷ νόμῳ τὴν ψῆφον τίθεσθαι.

3.— Ἐπὶ τούτῳ τῷ λόγῳ.

4.— Παρὰ τῷ βασιλεῖ.

5.— Πρὸς τῇ πόλει.

6.— Υπὸ τῷ βασιλεῖ.

7.— Περὶ τῷ ἀγρῷ.

• Μὲ δοτικὴν συντάσσονται αἱ προθέσεις ἐν, σύν, ἐπὶ, παρά, πρός, ὑπὸ, περὶ.

“Ἡ πρόθεσις ἐν μὲ δοτικὴν σημαίνει τὴν ἐν τόπῳ στάσιν, χρόνον καὶ τρόπον. Ἡ ἐπὶ (=ἐπάνω ἢ πλησίον) μὲ δοτικὴν σημαίνει χρόνον, αἰτίαν, σκοπὸν καὶ συμφωνίαν. Ἡ παρὰ μὲ δοτικὴν σημαίνει στάσιν πλησίον προσώπου καὶ κοίσνην. Ἡ πρὸς μὲ δοτικὴν σημαίνει πλησίον καὶ προσανήκην: ἡ ὑπὸ=ὑποκάτω, ἡ περὶ=πέριξ, ἡ ἄμφι=πέριξ, πλησίον.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖα ἐπιφρήματα συντάσσονται μὲ δοτικὴν; — 2. Διατί λέγομεν «συμφώνως τῷ νομῷ»; — 3. Ποῖα προθέσεις συντάσσονται μὲ δοτικὴν; — 4. Πῶς δηλούται ἡ ἐν τόπῳ στάσις; — 5. Τι σημαίνει ἡ ἐπὶ μὲ δοτικὴν εἰς τὴν φράσιν «ἐπὶ συκοφαντίᾳ»; — 6. Καταθεῖται μὲ δύο παραδείγματα τὴν διαφορὰν τῆς παρὰ+γεν. καὶ τῆς παρὰ+δοτ. (παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ σύνταξις τῶν προθέσεων εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις:

1. Κῦρος ἔξετασι ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. — 2. Ἡλίς Χαιρερχάτης σὺν τῷ ἀδελφῷ — 3. Οἰκαῖ ἐν Ἀθήναις. — 4. Εὐθύς μετὰ ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ. — 5. Ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν ἐπεν. — 6. Πρωταγόρας καταλύει παρὰ Καλλίῃ. — 7. Δοκεῖς παρὰ ἡμῖν [=κατὰ τὴν κοίσνην ἡμῶν] οὐ βεβούλευσθαι κακῶς. — 8. Πρὸς Βαβυλῶνι ἦν Κῦρος. — 9. Πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν [=εἰχε νὰ κάψῃ μέ...] — 10. Πρὸς τούτοις, πρὸς τοῖς ἄλλοις [=κοντά στ' ἄλλα]. — 11. Ἐστι δὲ καὶ βασίλεια ὑπὸ τῇ ἀκρόπολει. — 12. Οἱ ὑπὸ βασιλεῖ δύτες [=οἱ ὑπήκοοι τοῦ βασιλέως].

Γ' — Η αίτιατική.

1. — ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΤΑ

Αίτιατική τοῦ κατά τι
ἢ τῆς ἀναφορᾶς.

1. Ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων [=ώς πρὸς τὸ εὔρος, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πλάτος].
2. Πόλις αὐτόθι φκεῖτο, Θάψακος ὄνομα [=ώς πρὸς τὸ ὄνομα].
3. Τυφλός τὸν δρφαλμὸν [=ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν δρφαλμόν].
4. Χωλὸς τὸν πόδα [=κατὰ τὸν πόδα, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν πόδα].

Τὰ δύναματα εὖρος, ὄνομα, δρφαλμόν, πόδα, εἰς αίτιατικὴν πτῶσιν, φανερώνουν τὴν ἀναφορὰν ἢ τὸ κατά τι.

Εἰς τὴν γλώσσαν μας ἡ αίτιατική τοῦ κατά τι ἔξηγεται μὲ τὸ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τό... ἢ κατά τό... ἢ ὡς πρὸς τό...

Κυριώτερα οὐσιαστικά ποὺ συντάσσονται μὲ αίτιατικὴν τοῦ κατά τι εἰναι τὸ εὖρος, τὸ ὄνομα, τὸν ἀριθμόν, τὸ πλῆθος, τὸ ὄνομα.

2. — ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΜΕ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

1. Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ. — 2. "Ορος τὸ πεδίον περιέχει ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. — 3. Φεύγοντιν ἀνὰ κράτος. — 4. Δι' ἀρετήν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν τύχην Ἀθηναῖοι ἐγίκησαν. — 5. "Ἐπλεον κατὰ τὸν ποταμόν. — 6. Τοῖς ὑπὲρ Ἐλλήσποντον οἰκοῦντι. — 7. Ἀμφὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν. — 8. Ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἶππον. — 9. Ἀφίκοντο μετὰ τὴν μάχην. — 10. Χειρόσοφος πέμπει σπαρὰ Σενοφῶντα τοὺς πελαστιάς. — 11. Ἐστρατοπεδεύσαντο περὶ τὸ τεῖχος. — 12. "Ἐφευγον οἱ ἄλλοι περὸς τὸ ὄρος. — 13. Αἴγυπτος ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαίνεται ποῖαι προθέσεις συντάσσονται μὲ αίτιατικήν.

• Μὲ αίτιατικὴν συντάπσονται αἱ προθέσεις εἰς, ἀνά, διά, κατά, ὑπέρ, ἀμφί, ἐπί, μετά, παρά, περί, πρὸς ναι ὑπό.

Μὲ αίτιατικὴν συντάσσεται καὶ ἡ καταχρηστικὴ προθέσεις ὡς π.χ. ἥλθεν ὡς ἐμὲ [=ἥλθε ποὺς ἐμέ]. "Ηλθεν ἔχων δπλίτας ὡς πεντακοσίους [=περίπου πεντακοσίους].

"Η πρόθεσις εἰς μὲ αίτιατικὴν σημαίνει κίνησιν καὶ ἀναφοράν· ἡ ἀνά διεύθυνσιν καὶ τρόπον· ἡ διὰ τὸ ἀναγκαστικὸν ἡ τελικὸν αἵτιον· ἡ κατὰ κίνησιν κάτω, τὸ ἐναντίον· ἡ ὑπὲρ τὸ ὑπεράνω καὶ πέραν δρίου τινός· ἡ ἀμφὶ τὸ ἀμφοτέρωθεν, πέριξ· ἡ ἐπὶ ἐπάνω· ἡ μετὰ τὸ κατόπιν (τοπικῶς καὶ χρονικῶς)· ἡ παρὰ σημαίνει κίνησιν πλησίον προσώπου τινός· ἡ περὶ τὸ πέριξ· ἡ περὸς διεύθυνσιν ἀπλῆγ· ἡ ἐκθριπήν, καὶ ἡ ὑπὸ=ὑποκάτω.

3. — Η ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΩΣ

• Αίτιατική τοῦ χρόνου.

1. *Αἱ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται.* — 2. *Τὴν μητέρα πέπαυμαι τρέφων τρίτον ἔτος τούτῃ* [=πρὸ τριῶν ἐτῶν]. — 3. *Ἄπηγγέλθη Φίλιππος τρίτον καὶ τέταρτον ἔτος τούτῃ Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν* [άπὸ τριῶν ἡ τεσσάρων ἐτῶν, ἐδῶ καὶ 3·4 χρόνια].

Αἱ αίτιατικαὶ τῶν παραδειγμάτων τούτων προσδιορίζουν τὸν χρόνον, κατὰ τὸν δόπον γίνεται κάτι τι. Ἡ αίτιατικὴ τῶν ὀνομάτων ποὺ φανερώνουν φυσικὴν τοῦ χρόνου διαίρεσιν, τίθεται μὲ τακτικὸν ἀριθμητικόν, ἀλλὰ συχνά καὶ μὲ δεικτικὴν ἀντωνυμίαν, διὰ νὰ φανερώσῃ τὸν χρόνον ποὺ ἔχει περάσει (παραδ. 2 καὶ 3).

• Αίτιατικὴ τοῦ τόπου.

1. *Ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα.* — 2. *Μέγαρα, ἀπέχοντα Συρακουσῶν οὔτε σπλοῦν πολὺν οὔτε δδόν.*
Ἡ αίτιατικὴ σταδίους ἑβδομήκοντα, πλοῦν πολὺν ... δδόν τῶν παραδειγμάτων αὐτῶν σημαίνει τοπικὴν ἔκτασιν.

• Αίτιατικὴ τῆς αἰτίας ἢ τοῦ σκοποῦ.

1. *Τέ τηνικάδες ἀφῆσαι, ὁ Κοίτων;* [=διατί, διὰ ποῖον σκοπόν...;]
2. *Ἐρωτῶντι δ, τι ἥκοιεν* [=διὰ ποῖον σκοπόν...;]. — 3. *Ἄλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σὲ* [=δι᾽ αὐτὰ ταῦτα, γι᾽ αὐτὸν ἀκριβῶς...].
Αἱ αίτιατικαὶ τί, δ τι, αὐτὰ ταῦτα φανερώνουν τὴν αἰτίαν ἢ τὸν σκοπόν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖα οὐσιαστικὰ συντάσσονται μὲ αίτιατικὴν τοῦ κατά τι; — 2. Ποῖα προθέσεις συντάσσονται μὲ αίτιατικήν; — 3. Μὲ ποίαν ἀλληγορίαν πτῶσιν ἐκφράζεται ἡ ἀναφορά; (Συγκρίνατε τὰς φράσεις δ ὁροῖος κάλλει καὶ καλὸς τὴν ὄψιν).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα αἱ αίτιατικαί:

1. *Πολὺν πένθος ἦν κατὰ τὸ Λακωνικὸν στράτευμα.* — 2. *Σωκράτης ἀπέθανεν ὑπὲρ τὰ ἑξήκοντα ἔτη γεγονός.* — 3. *Μένων ἐτιρατοπεδέύσατο παρὰ τὸν ποταμόν.* — 4. *Καταλαμβάνουσι τὸν φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους.* — 5. *Μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, αὐθις δ βάρθαρος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλθεν.* — 6. *Ἡ Κίλισσα εἰχε φυλακὴν περὶ αὐτήν.* — 7. *Οἱ ληφθέντες ἥχθησαν προσδεδεμένους τὰς χειρας.* — 8. *Οἱ ἀνθρωποι ἀλλεῖ τὸν δάκτυλον.* — 9. *Ἡ δόδις ἦν τὸ μῆκος εἴκοσι σταδίων.* — 10. *Κινάδων ἦν καὶ τὸ εἶδος νεανίσκος καὶ τὴν ψυχὴν εὔθωστος.* — 11. *Ταῦτα συνθέμενοι οἱ στρατιῶται ἐπορεύοντο τὸ πλῆθος ὡς δισχίλιοι.* — 12. *Ἄγησίλαος ἦν βραχὺς τὸ ἀνάστημα.*

ΜΑΘΗΜΑ 25^{ον}

Τὰ παραθετικά.

Ο συγχριτικός και δ ὑπερθετικός βαθμός λέγονται π α ρ α θ ε τ ι κ ἀ τοῦ ἐπιθέτου. Δύο ἔννοιαι (δύο πρόσωπα ή πράγματα κτλ.), ποὺ συγκρίνονται μεταξύ των, λέγονται δροι της συγκρίσεως. Εκεῖνο πρὸς τὸ διποῖον συγκρίνεται, δνομάζεται δεύτερος δρος τῆς συγκρίσεως.

● Τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα ποὺ συγκρίνεται μὲ ἄλλο δμοιόν του, δνομάζεται πρῶτος δρος τῆς συγκρίσεως· ἐκεῖνο πρὸς τὸ διποῖον συγκρίνεται, δνομάζεται δεύτερος δρος τῆς συγκρίσεως.

- 1.—“Ο ”Ολυμπος ὑψηλότερος τῆς ”Οσσης ἐστίν.
- 2.—Κῦρος ἦν νεώτερος Ἀρταξέρξου.
- 3.—“Ο πατήρ ἐστι φρονιμώτερος ἢ διέσ.
- 4.—Κύρῳ μᾶλλον φίλοι ήσαν ἢ βασιλεῖ.
- 5.—Ἐκείνων πολὺ μᾶλλον ἢ ἐμοῦ κατηγορεῖς.
- 6.—Παρόστις ἐφίλει Κῦρον μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην.

Εἰς τὰ παραδείγματα ταῦτα πρῶτος δρος τῆς συγκρίσεως εἶναι αἱ λέξεις: ”Ολυμπος, Κῦρος, πατήρ, Κύρῳ, ἐκείνων καὶ Κῦρον. Ο δεύτερος δρος τῆς συγκρίσεως εἶναι αἱ λέξεις: ”Οσσης, Ἀρταξέρξου, ἢ διέσ, ἢ βασιλεῖ, ἢ ἐμοῦ, ἢ Ἀρταξέρξην.

1. Ο ΠΡΩΤΟΣ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΣ

Ο πρῶτος δρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται κατὰ πολλοὺς τρόπους, σύμφωνα μὲ τὴν θέσιν ποὺ ἔχει εἰς τὴν πρότασιν, διότι αὐτὸς δύναται νὰ ἀνήκῃ σχι μόνον εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς προτάσεως (παραδ. 1, 2, 3), ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλον δρον αὐτῆς, κύριον ἢ δευτερεύοντα (παραδ. 4, 5, 6).

Ἐὰν δὲ πρῶτος δρος τῆς συγκρίσεως εἶναι ὑποκείμενον (παραδ. 1, 2, 3), θὰ τεθῇ φυσικὰ εἰς δόνομαστικήν, ἐὰν διμως δ α’ δρος εἶναι ἀντικείμενον, θὰ τεθῇ εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πλαγίας πτώσεις (παραδ. 5, 6).

2. Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΣ

- Ο δεύτερος δρος τῆς συγκρίσεως συνήθως ἐκφέρεται:
- α’ — μὲ ἀ π λ ἦ ν γ ε ν ι κ ἡ ν (παραδ. 1, 2).
β’ — μὲ τὸν σύνδεσμον ἢ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν πτῶσιν μὲ τὸν πρῶτον δρον (παραδ. 3, 4, 5, 6).

ΣΗΜ. Υπάρχουν και ἄλλοι σπανιώτεροι τρόποι, ἵτοι: πρὸς + γεν. (παραδ. 7), ἀτὶ + γεν. (παραδ. 8), παρὰ + αἰτιατ. (παραδ. 9), ἢ κατὰ + αἰτ. (παραδ. 10), ἢ ὥστε + ἀπαρέμφ (παραδ. 11).

- 7.—Μηδὲν περὶ πλείους ποιοῦ πρὸς τὸν δικαίον:
- 8.—Ἀλεύτωτος ὁ καλὸς θάνατος ἀντὶ τοῦ αἰλαχροῦ βίου.
- 9.—Αινύγματα συνέβησαν πυκνότεροι παρὰ τὰ ποιὸν μημονεύδμενα. (πρβλ. Καλύτερα μιᾶς ὅρας ἐλευθερη̄ ζωὴ παρὰ...)
- 10.—Ἐτικήσεις σμιντέρας ἢ κατ’ ἄνθρωπον ταρῆς.
- 11.—Νεώτερος ἐγὼ ἢ ὥστε δύνασθαι ἐμαντὶ τιμωρεῖν.

ΠΑΡΑΛΕΙΨΙΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΟΡΟΥ ΤΗΣ ΣΥΓΚΡΙΣΕΩΣ

- 1.—*"Ηρέστο τοῦ λόγου Φαρινάβας· καὶ γὰρ ἦν πρεσβύτερος [ἐν νοεῖται ἐκ τῶν συμφραζομένων: Ἀγησιλάον].*
- 2.—*Tὸ οὐκημα μεῖζον [ἐνν. τοῦ δέοντος] ἄχθος λαβδὸν κατερράγη.*
- 3.—*Καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν φανῆναι [ἐνν. ἢ νῦν φαίνομαι].*
- 4.—*Ἐν εἰρήνῃ ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχομεν [ἐνν. ἢ ἐν πολέμῳ].*
- 5.—*Ἡ τῆς πόλεως δύναμις ἡττῶν τῶν ἐναντίων ἐστίν [ἐνν. ἡττων τῆς δυνάμεως τῶν ἐναντίων].*

‘Ο δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως παραλείπεται, ὅταν ἐννοηταὶ εὔκολα ἀπὸ τὰ συμφροντίζομενα (παραδ. 1), ὅταν ἡ σύγκρισις εἴναι πρὸς τὸ δέον (παραδ. 2) ἢ πρὸς ἄλλον χρόνον (παραδ. 3, 4) καὶ ὅταν εἴναι ἀντίθετος τοῦ ὡραίου ὥρου (παραδ. 4, 5).

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ ΒΑΘΜΟΣ

—‘Ο μὲν συγχριτικὸς φανερώνει σύγκρισιν μὲν ἐν απόδοσιπον ἢ πρᾶγμα (βλ. κατωτέρω παραδ. 1) ἢ καὶ μὲν πολλὰ μαζί, τὰ διοῖνι δύμοις ἐκλαμβάνονται ὡς ἐντα (παραδ. 2):

1.—*Ἄρταξέρξης ἢν πρεσβύτερος Κύρον.*

2.—*Ἡ παιδεία τιμώτερον [ἐστι] πολλῶν κτημάτων.*

—‘Ο ὑπερθετικὸς φανερώνει σύγκρισιν ἐνδὲ προσώπου ἢ πράγματος κτλ. μὲν ὅλα τὰ δύμοια τούς καὶ χωριστὰ μὲν τὸ καθένα ἀπ’ αὐτά:

3.—*Τῶν τριάκοντα Κριτίας βιαιότερος ἐγένετο [=Απὸ τοὺς τριάκοντα τυράννους, ἀπ’ ὅλους μαζὶ καὶ ἀπὸ ἕνα ἐκαστον χωριστά, βιαιότερος ὑπῆρξεν ὁ Κριτίας].*

4.—*Θουκυδίδης ἔνεγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐλπίσας ἀξιολογώτατον αὐτὸν ἔσεσθαι τῶν προγεγενημένων [=Ο Θ. συνέγραψε τὸν πόλεμον... μὲν τὴν ἐλπίδα ὅτι αὐτὸς θὰ ἀποβῆ ἀξιολόγως τατοις καθ’ ἐαυτὸν καὶ ἀξιολόγως τερεος ἐν συγκρίσει πρὸς ἐντα τῶν προγεγενημένων].*

Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

Νὰ ἀναγνωρισθῇ ὁ πρῶτος καὶ δεύτερος ὅρος τῆς συγκρίσεως:

1. *Παρύσατις ἐφίλει Κῦρον μᾶλλον ἢ τὸν Ἀρταξέρξην.*—2. *Προσήκει μοι μᾶλλον ἐτέρων ἀρχειν.*—3. *Οὐδὲν ἀνθρώπου θηρίον ἀγριώτερον.*—4. *Οἱ Ἑλληνες μᾶλλον τοὺς πολίτας ἢ τοὺς πολεμίους δεδίσιν.*—5. *Αἱ δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι.*—6. *Κῦρος πάντων πάντα κράτιστος ἐνομίζετο.*—7. *Οὐδέν ἔστιν ἀγαθὸν κρείττον ἀνθρώποις ὑγείας.*—8. *Ὦς εἶδον οἱ Ἑλληνες τοὺς πολεμίους ἐγγὺν, δυτας, ἐπῆραν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ πρόσθεν.*—9. *Κῦρος πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὡστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ.*—10. *Κῦρος ἡξιον δοθῆται ταύτις τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρην ἀρχειν αὐτῶν.*

Νὰ τραποῦν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν αἱ κατωτέρῳ φράσεις :

1. Νομίζω δτὶ σεῖς εἰσθε καλύτεροι [=ἀμείνων] ἀπὸ πολλοὺς βαρβάρους.—2. Οἱ φίλοι εἰναι πολὺ χρησιμώτεροι ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας [=οἰκέτης].—3. Θὰ προσπαθήσω [=πειρῶμα] νὰ σᾶς διδάξω περὶ ἔκεινων τὰ δποῖα ἔχω πράξει [μετοχή], δσον δύναμαι [=οἰός τ' εἰμὶ] σαφέστατα.—4. Πρέπει οἱ νέοι νὰ εἰναι δσον τὸ δυνατὸν περισσότερον [=ὅτι μάλιστα] φιλομαθεῖς.—5. Οἱ γονεῖς φροντίζουν, νὰ γίνουν τὰ τέκνα των δσον τὸ δυνατὸν [=ὅτι μάλιστα] καλύτερα [ὑπερθετικόν].
6. Ἐνδοξότερος ἐκ τῶν πολέμων [ἀπλῇ γενικῇ] δ. Περισικὸς ἔχει γίνει.—7. "Οστις πράττει [=δρῶ, μετοχῇ] δλα εὐκολώτατα καὶ τάχιστα, φαίνεται δτὶ εἰναι ἄξιος ἐπαίνου.—8. Εἰναι προτιμότερον [=βέλτιον] νὰ ἔγκαταστήσωμεν φρουράς [=φυλακὰς] ἔμπροσθεν τοῦ στρατοπέδου.—9. Ἐκ τῶν τριάκοντα [ἀπλῇ γενικῇ] δ. Κριτίας ὑπῆρξεν [=γίγνομαι] δ πλέον βίαιος.—10. Ἐκ τῶν φευγόντων ἔχθρῶν [ἀπλῇ γενικῇ] οἱ Μακεδόνες περισσοτέρους ίππεῖς παρὰ [=ῃ] πεζοὺς ἔφορευσαν [=ἀποκτείνω].

ΘΕΜΑ

Νὰ γίνῃ ἀναγνώρισις δλων τῶν μέχρι τοῦδε διδαχθέντων συντακτικῶν δρων καὶ ἰδίως τῶν παραθετικῶν.

Ἐλ δέ τις αὐδ ὑμῶν ἀδυμεῖ (=μικροψυχεῖ) δτὶ ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσιν ἵππεῖς, τοῖς δὲ πόλεμοις πολλοὶ πάρεισιν (=ὑπάρχουν, ἔχουν πολλούς), ἐνθυμηθῆτε δτὶ μύριοι ἵππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσιν ἄνθρωποι· ὅπδ μὲν γὰρ ἵππον ἐν μάχῃ οὐδεὶς πάποτε (=οὐδέποτε ἔως τῷροι) οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν (=οὔτε ἔδαγκώθη οὔτε ἐλακτίσθη ὥστε νὰ φονευθῇ), οἱ δ' ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες δ, τι ἀν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται (=ὅσα γίνονται εἰς τὰς μάχις). Οὐκοῦν τᾶν ἵππεών πολὺ ἡμεῖς ἐπ^o ἀσφαλεστέρον δχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἀφ' ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐδὲ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν (=νὰ μὴ πέσουν κάτω) ἡμεῖς δὲ ἐπὶ γῆς βεβηκότες (=πατοῦντες ἀσφαλῶς ἐπὶ τῆς γῆς) πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἔάν τις προσίη (=ἄν τις πλησιάσῃ), πολὺ δὲ μᾶλλον, δπον ἄν ἐθέλωμεν τενξόμεθα (=θὰ ἐπιτύχωμεν). Ἐν δὲ μόνον προέχουσιν (=ὑπερέχουν) οἱ ἵππεῖς ἡμῶν· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερον ἔστιν ἢ ἡμῖν. Εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε (=δὲν φοβεῖσθε τὰς μάχας), δτὶ δ' οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρονης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορᾶν παρέξει, τοῦτο ἄχθεοθε, οκένασθε πότερον κρείττον, Τισσαφέρονη ἡγεμόνα ἔχειν, δς ἐπιβοι λεύων φανερός ἔστιν (=δ δποῖος ἐφάνη εἰς ἡμᾶς ἐπίβουλος) ἢ οὓς ἀν ἡμεῖς ἄνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι (=νὰ δεικνύουν τὸ δρόμον) κελεύομεν, οἱ εἰσονται (=θὰ γνωρίζουν) δτὶ, ἔάν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι (=έὰν πράξουν κανένα σφάλμα εἰς βάρος μας), περὶ τὰς ἁντῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ἀμαρτήσονται ;

Τὸ οῆμα.

- Τὸ οῆμα μᾶς φανερώνει ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐν εργεῖ ἡ πάσχει κάτι (ἰπὸ ἄλλον ἢ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἔαυτόν του) ἢ ὅτι οὕτε ἐνεργεῖ, οὔτε πάσχει, ἀλλ' ἀπλῶς εὑρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

'Ως ἐκ τούτου ἡ διάθεσις εἰς τὸν ὑποκείμενον ὁρίζεται (ἥτοι ἡ κατάστασις εἰς τὴν ὅποιαν εὑρίσκεται τὸ ὑποκείμενόν του) ἡμπορεῖ νὰ είναι:

α') Ἐνεργητική.—β') Μέση.—γ') Παθητική.—δ') Οὐδετέρα.

- Ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἡ ἐνεργητικὰ οἷματα λέγονται ὅσα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ π.χ. ὁ διδάσκαλος διδάσκει.

—Παθητικῆς διαθέσεως ἡ παθητικὰ οἷματα λέγονται ὅσα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι ἀπὸ κάποιον ἄλλον π.χ. Ὁ ὄνος ἐδάρει. —Ο Σωκράτης ἐθανεῖ π.χ. ὁ θηράσκος.

—Μέσης διαθέσεως ἡ μέσα οἷματα λέγονται ὅσα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἔαυτό του ἐνεργεῖ δηλαδὴ καὶ ἡ ἐνέργεια του ἐπιστρέφει πάλιν εἰς αὐτό. π.χ. Ἀλέξανδρος ἐλλέπει τὸ παρόν τὸν ποταμόν.

—Οὐδετέρας διαθέσεως ἡ οὐδέτερα οἷματα λέγονται ὅσα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει, ἀλλ' ἀπλῶς εὑρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν π.χ. Ἀπαντεῖς ἐγιαίνομεν. —Οἱ παῖδες καὶ οὐσίες οὐσίες.

ΣΗΜ. Ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν Γραμματικὴν μας γνωρίζομεν, είναι ἄλλο πρᾶγμα ἡ διάθεσις καὶ ἄλλο ἡ φωνὴ τοῦ ρήματος. Τὸ ρῆμα ἀποθνήσκω π.χ. είναι μὲν ἐνεργητικῆς φωνῆς, ἀλλ' ὅχι καὶ ἐνεργητικῆς διαθέσεως. [Πρᾶξις Μάθημα 34ον, σελ. 72, σημ.).

METABATIKA KAI AMETABATA

* Απὸ τὰ ἐνεργητικὰ οἷματα (δηλ. τὰ ἐνεργητικῆς διαθέσεως)

—ὅσα φανερώνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου μεταβαίνει εἰς ἕνα ἄλλο πρόσωπον ἢ πρᾶγμα, λέγονται μεταβατικά· π.χ. τύπτω (ἐνν. τινά), κόπτω [=ἔνν. τι].

—ὅσα φανερώνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου δὲν μεταβαίνει πουθενά, λέγονται ἀμετάβατα· π.χ. βαδίζω, τρέχω, παίζω, γελῶ κλπ.

Εἰς τὰ μεταβατικὰ οἷματα είναι ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τὸ ἀντικείμενον, ἥτοι δόρος ἐκεῖνος ποὺ φανερώνει τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα, εἰς τὸ διοίον μεταβαίνει ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκειμένου· π.χ. ὁ παῖς κόπτει τὸ δένδρον. —Ο κηπουρός σκάπτει τὸν κῆπον.

ΣΗΜ. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου ἔγινεν ἐκτενέστερα λόγος ἀνωτέρω εἰς τὰ
Μαθήματα Τον καὶ θον, τῶν διποίων καλὸν εἶναι νὰ γίνῃ μία ἐπινάδληψις
προτοῦ προχωρήσωμεν.

- Τὸ ἀντικείμενον εὑρίσκεται πάντοτε εἰς μίαν ἀπὸ
τὰς πλαγίας πτώσεις (γενικήν, δοτικήν, αἰτιατικήν).

ΔΙΠΤΩΤΑ ΚΑΙ ΜΟΝΟΠΤΩΤΑ

Πολλὰ φήματα ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ δύο ἀντικείμενα
(ἄμεσον καὶ ἐμεσον) καὶ λέγονται δίπτωτα φήματα
(π.χ. διδάσκω τινά τι, δίδωμι τινί τι, πληρῶ τινά τινος κλπ.):

π.χ. Διδάσκω τὸν παῖδα [ἀμεσον ἀντικ.] γράμματα [ἔμεσον ἀντικ.]

Δίδωμι χρήματα [ἀμεσ. ἀντικ.] τοὺς δικαιοίς [ἔμμ. ἀντικ.]

Πληρῶ τὴν ναῦν [ἀμεσ. ἀντικ.] σίτου [ἔμμ. ἀντικ.]

Τὰ ὅλα φήματα, ποὺ δέχονται ἔνα μόνον ἀντικείμενον, λέγονται
μονόπτωτα.

ΣΗΜ. Μερικὰ μεταβατικά, κυρίως τὰ κινήσεως σημαντικά, λαμβάνονται καὶ ὡς ἀμεταβατικά βασικά: π.χ.:

1. "Ἄγω τι (μεταβ.)—=δίδηγῷ τι. "Ἄγω ἐπὶ τὸν πολεμίον (ἀμετάβ.)—=βαδίζω.

2. "Ελαύνω τι (μεταβ.)—=διώκω τι.—"Ελαύνω μετὰ στρατοῦ (ἀμετάβ.)—=προχωρῶ, προελαύνω.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖαι λέξεις λέγονται ρήματα;—2. Πόσαι εἶναι αἱ διαθέσεις τοῦ ρήματος;—3. Τί εἶναι ἡ διάθεσις καὶ τί εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ ρήματος;—4. Ποίαις φωνῆς καὶ ποίαις διαθέσεως εἶναι τὸ ρῆμα πάσχω; Τὸ ρῆμα διαλέγομαι; Τὸ ρῆμα ἥσυχάδω;—5. Ποίαι ρήματα λέγονται μεταβατικά καὶ ποίαι ἀμετάβατα;—6. Τί εἶναι τὸ ἀντικείμενον;—7. Εἰς ποίαις πτώσεις τίθεται;—8. Πότε λέγεται ἀμεσον καὶ πότε ἔμεσον;—9. Τί εἶναι τὰ δίπτωτα ρήματα;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1.—Νὰ γίνῃ καὶ πάλιν ἡ ἀσκησις τοῦ θου μαθήματος (σελ. 21).

2.—Νὰ τραποῦν εἰς τὴν ἀρχαίν καὶ κατωτέρω φράσεις καὶ νὰ γίνῃ ἐπ' αὐτῶν ἡ σύνταξις:

1. "Ο Κλέαρχος δὲν ἔβαδιζεν [=ἄγω] ἐναντίον [=ἐπὶ+αἰτιατ.] τῶν πολεμίων" διότι ἔγνωριζεν (=οἴδα) δτι οἱ στρατιῶται εἶχον ἀποκάμει [=ἀπαγόρευσάν].—2. "Αφοῦ ὑπερβάμεν [μετοχῇ] τὰ ὅρη, θά φθάσωμεν [=ῆκω] εἰς κώμας εύτυχεῖς."—3. "Ἐφαίνετο καλὸν [=δοκεῖ] εἰς τοὺς στρατηγοὺς νὰ εἰσβάλωσιν εἰς τοὺς Καρδούχους."—4. "Ολοι οἱ ἄνθρωποι θέλομεν νὰ εύτυχῶμεν [=εἴν πράττω].—5. "Ο Κύρος διέταξε καὶ ἔκουψαν [=ἔκκριπτω] τὰ δένδρα τοῦ παραδείσου καὶ τὰ ἀνάκτορα [=βασίλεια] κατέκαυσαν."—6. "Ο Ἀχελώος χύνεται [=ἔξημι] εἰς τὴν θάλασσαν."

Ρήματα μὲ αἰτιατικήν.

- Μὲ αἰτιατικήν συντάσσονται τὰ ρήματα ποὺ σημαίνουν κάποιαν ἐπίδρασιν ἢ δημιουργίαν, ὡφέλειαν ἢ βλάβην, ἐργασίαν ἢ γενικῶς κάποιαν μεταβολὴν εἰς τὴν προηγουμένην κατάστασιν ἢ θέσιν τοῦ ὑποκειμένου.

1. Ὁ βασιλεὺς ἔπειρψε κήρυκας.
2. Οἱ Ἑλληνες ἐνίκησαν τὸν Πέρσας.
3. Οἱ Ἑλληνες ἐνίκησαν νίκην λαμπράν.
4. Σωκράτης θυσίας ἔθυε μικράς.
5. Νοσεῖ νόσον ἀγρίαν.
6. Ὁ ἥλιος θερμάίνει τὴν γῆν.

Αἱ λέξεις κήρυκας (παράδ. 1), τὸν Πέρσας (παράδ. 2) καὶ γῆν (παράδ. 6) εἰναι ἀντικείμενα τῶν προτάσεων αὐτῶν. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ ρῆμα κατὰ τὸν σχηματισμὸν, διότι ἀπὸ ἄλλο θέμα σχηματίζεται τὸ ρῆμα καὶ ἀπὸ ἄλλο τὸ ἀντικείμενον. Τὸ ἀντικείμενον αὐτὸν λέγεται ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον.

- Ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον λέγεται τὸ ἀντικείμενον πεντελὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν κατὰ τὸν σχηματισμὸν μὲ τὸ ρῆμα.

ΣΥΣΤΟΙΧΟΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΝ

Αἱ λέξεις νίκην (παράδειγμα 3), θυσίας (παράδ. 4) καὶ νόσον (παράδ. 5) εἰναι ἀντικείμενα τῶν προτάσεων αὐτῶν. Παρατηροῦμεν δημοσιεῖς ὅτι αἱ λέξεις αὐταὶ ἔχουν ἐσωτερικὴν σχέσιν μὲ τὸ ρῆμα, δηλαδὴ παράγονται ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ρήματος: ἐνίκησαν—νίκην, θυσίας—ἔθυε, νοσεῖ—νόσον. Τὸ ἀντικείμενον αὐτὸν λέγεται ἐσωτερικὸν ἦ σύστοιχον ἀντικείμενον.

- Ἐσωτερικὸν ἦ σύστοιχον ἀντικείμενον λέγεται τὸ ἀντικείμενον ποὺ παράγεται ἀπὸ τὸ θέμα τοῦ ρήματος.

Μὲ σύστοιχον ἀντικείμενον συντάσσονται σχεδὸν ὅλα τὰ ρήματα. Πρότερι νὰ προσέξωμεν ὅτι τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον συνοδεύεται συχνὰ ἀπὸ ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν π. χ.

1. Σωκράτης θυσίας ἔθυε μικράς.
2. Καλὸν ἔπαινον ἐπαινεῖται Σωκράτης.

Συχνά ὅμως τὸ ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον ἀντικείμενον, ἐπειδὴ ἐκφράζει τὴν ἴδιαν ἔννοιαν μὲ τὸ ὄγημα, παραμένει μόνον ὁ ἐπιθετικός του προσδιορισμός, ὁ δποῖος ἐκφέρεται τότε εἰς οὐδέτερον γένος συνήθως καὶ συχνότερα εἰς πληθυντικὸν ἀριθμόν· π.χ.

1. **Μέγα** δύναται [=μεγάλην δύναμιν δύναται].
2. **Μεγάλα** καὶ **σφοδρὰ** νοσοῦσι [=μεγάλας καὶ σφοδρὰς νόσους νοσοῦσι].
3. **Ταῦτα** λυπεῖσθαι καὶ **ταῦτα** χαίρειν [=τὰς αὐτὰς λύπας λυπεῖσθαι καὶ τὰς αὐτὰς χαρὰς χαίρειν].

ΣΗΜ. "Οταν κατανοηθοῦν καλά τ' ἀνωτέρω, τότε ἡμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ πῶς καὶ διατὶ πολλαὶ αἰτιατικαὶ ἐπιθέτων πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ καὶ οὐδετέρου γένους κατήντησαν ἐπιφέρειν πορείαν.

—²Ἐπορεύθη τάχιστα [=ταχίστην πορείαν].

—²Αγωνιούμεθα καλλιστα [=καλλιστον ἀγῶνα].

—²Ἐπραξεν ἀριστα [=ἀριστην πρᾶξιν].

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀργότερα προηῆθαν καὶ τὰ πολλὰ τροπικὰ ἐπιφέροματά μας εἰς —ά (ἀντὶ τῶν εἰς —ῶς τῆς ἀρχαίας), δπως καλά, κακά, ὁραῖα, ψυχρά, ἀσχημα, ψηλά, χαμηλά κ.τ.λ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι λέγεται ἐξωτερικὸν ἀντικείμενον καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἢ σύστοιχον;
2. Πώς ἐκφέρεται ὁ ἐπιθετικός προσδιορισμός, δταν παραλείπεται τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον; — 3. Πώτια ρήματα συντάσσονται μὲ αἰτιατικήν;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν τὰ ἀντικείμενα εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα:

1. Ὁ τοξότης τείνει τὸ τόξον.—2. Τὴν κακίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν.—3. Ζήσεις βίον κράτιστον.—4. Οὐ σιρατηγήσω ταύτην τὴν στρατηγίαν.—5. Ἐμὲ μὲν μεγάλα ἔξημίωσε.
6. Ἐκαστον εὐεργετεῖ τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν.—7. Τίμα τὸν γονεῖς καὶ φίλει τὸν φίλους.—8. Οἱ τύραννοι ἵνανώτατοί εἰσι κακῶσαι μὲν ἔχθρούς, δηγοσαι δὲ τὸν φίλους.—9. Κακὸν βίον οἱ τῶν πλουσίων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσι.—10. Σωκράτης τὰ μέγιστα πάντας τὸν βουλομένους ὠφέλει.—11. Ὁ Φωκικὸς πόλεμος δεκαετῆς γενόμενος ἀείμνηστον παιδείαν τὸν Θηβαίον ἐπαίδενσε.
12. Οἱ Θρᾷκες ἐπεὶ ηντύχησαν τοῦτο τὸ εὐτύχημα, συνεβόων ἀλλήλοις.—13. Πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦνται.—14. Μεγίστους ἀγῶνας ἥγωνισμένοι.—15. Ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν.—16. Οὐκ ἂν ἐπεσεν ἡ πόλις τοιοῦτον πτῶμα [=τοιαύτην πτῶσιν].
17. Οἱ σιρατιῶται ὕδρυσαν τάφον.—18. Ἡ πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται.—19. Πολλὰ [=πολλὰς μηχανάς] μηχανώμεθα, δι' ὧν τὰ κακὰ ἀλεξόμεθα.—20. Βάδιζε τὴν εὐθεῖαν.

Ρήματα μὲ γενικήν.

Τὰ κατωτέρῳ παραδείγματα μᾶς βοηθοῦν νὰ ἀναγνωρίσωμεν καὶ νὰ κατατάξωμεν τὰ φήματα ποὺ συντάσσονται μὲ γενικήν:

- 1.— Δέδοικα μὴ ἐπιλαθέμεθα τῆς οἰκαδε δόδοι.— *Μέμνησο τῶν Ἀθηναίων.* — *Στερεούμεθα χρημάτων.*
- 2.— Χρόνον φείδον.— *Εαυτοῦ κήδεται δ σφρονοῶν ἀδελφοῦ.*
- 3.— Πάντες τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσι.— *Οἱ θεοὶ ἀπολαύουσιν εὐδαιμονίας.* — *Ἡ ψυχὴ τοῦ θείου μετέχει.* — *Ἡ λήκυθος γέμει μίδον.*
- 4.— "Ακούε πάντων.— *Ολίγοι σίτου ἐγενήσαντο.* — *Οσφραίνομαι κρομμύων.*
- 5.— "Επείρασαν τοῦ χωρίου [=εκαμαν ἀπόπειραν νὰ καταλάβουν τὸ μέρος].— *Τοῦ μεγίστου ἔτυχον ἐπαίνου.* — *Ἐψεύσθησαν τῶν ἐλπίδων.*
- 6.— *Πολέμου οὐκ ἔρξομεν.* — *Παύσασθε μάχης.*
- 7.— *Ἐσατράπευε τῆς χώρας.* — *Ζήσεις βίον κράτιστον, ἢν θυμδῦ κφατῆς.*
- 8.— *Πλάταια ἀπέχει Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα.* — *Ἀπέστη Μεσογήνη Ἀθηναίων.* — *Ἀπηλλάγημεν τῆς τυραννίας.*
- 9.— *Δαρείου καὶ Παρονσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο.* — *Πατρὸς ἐσθλοῦ στέφυκε.*
- 10.— "Ηθελον ἡμῶν πλεονεκτεῖν.— *Κῦρος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευεν.*

● Μὲ γενικήν συντάσσονται τὰ φήματα ποὺ σημαίνουν:

- 1.— *Μνήμην ἡ λήμην* (παραδ. 1).
- 2.— *Φροντίδα, ἐπιμέλειαν, φειδὼ ἡ τὰ ἀντίθετα τούτων* (παραδ. 2).
- 3.— *Ἐπιθυμίαν, ἀπόλαυσιν, συμμετοχήν, πλησμονὴν καὶ στέρησιν* (παραδ. 3).
- 4.— *Αἴσθησιν* (ἀφήν, ἀκοήν, δσφρησιν καὶ γεῦσιν, πλὴν τοῦ φήματος δρῶ, τὸ δόποῖον συντάσσεται μὲ αἰτιατικήν) (παραδ. 4).
- 5.— *Ἀπόπειραν, ἐπιτυχίαν ἡ ἀποτυχίαν* (παραδ. 5).
- 6.— "Εναρξεῖν ἡ λῆξιν (παραδ. 6).
- 7.— *Αρχήν, ἔξουσίαν* (παραδ. 7).
- 8.— *Χωρισμόν, ἀπομάκρυνσιν, ἀποχήν, ἀπαλλαγὴν* (παραδ. 8).
- 9.— *Καταγωγὴν* (παραδ. 9).
- 10.— *Σύγκρισιν, διαφοράν, ὑπεροχὴν* (παραδ. 10).
- 11.— *Πολλὰ φήματα ἐπίσης, ὅταν συμβαίνῃ νὰ εἰναι σύνθετα μὲ μίαν ἀπὸ τὰς προθέσεις ἀπό, ἐκ, κατά, πρό, ὑπέρ, συντάσσονται μὲ γενικήν π.χ. ἐκπίπτω τινός, καταγελῶ τινος, προτρέχω τινός, ὑπερέχω τινός κ.τ.λ.*

- Τὸ ὁῷμα ἀκούω συντάσσεται μὲ γενικὴν (ἀκούω τινός), ὅταν ἀντικείμενόν του εἶναι τὸ πρόσωπον, τὸ ζῷον ἢ τὸ ὄργανον τὸ δόπιον ἀκούομεν π.χ.—*Τῶν μαρτύρων ἀκηκόατε.*—**Οὐος λύρας ἥκουε καὶ σάλπιγγος ὑστ.*

Συντάσσεται ὅμως μὲ αἰτιατικὴν (ἀκούω τινά), ὅταν ἀντικείμενόν του εἶναι ὅχι τὸ ἔδιο τὸ πρόσωπον, ἀλλ’ ὁ λόγος του, ὅχι τὸ ζῷον ἢ τὸ ὄργανον, ἀλλ’ ὁ ἥχος, ἢ βοὴ κτλ.: π.χ.—*Πάντα λόγον ἀκήκοας.*—*Τὴν μολπὴν ἀκούω.*

- Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ὁῷμα *ἀλσθάνομαι*: π.χ. ἥσθετο βοὴν—ἀλλά: οὐκ ἥσθάνοντο προσιόντων τῶν πολεμίων.

Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

Α'—Νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις εἰς τὰ κατωτέρω παραθείγματα καὶ νὰ ἔσῃ γηθῆ διατὶ ἔνα ἔκαστον τῶν ρημάτων συντάσσεται μετὰ γενικῆς.

1. *Κῦρος ἵδων ἔλαφον ἐκπηδήσασαν*, ἐπιλαθόμενος πάντων ὃν ἦκουσεν, ἔδιωκεν.—2. *Αἰσχοῦν κερδᾶν μὴ ἐφίεσο.*—3. **Ἀνὴρ φιλότιμος ἔθέλει αἰσχοῶν κερδᾶν ἀπέχεσθαι.*—4. *Οἱ ἡγεμόνες τῶν ἡττημένων οὐκ ἔφειδοντο.*—5. *Σωφροσύνη πασῶν τῶν ἐπιστημῶν διαφέρει.*—6. *Κῶμαι γέμουσαι πολλῶν ἀγαθῶν.*—7. *Πάντων κυριεύω.*—8. *Κληρονομῶ τῆς πατρικῆς φιλίας.*—9. *Σωκράτης τοῦ σώματος οὐκ ἡμέλει.*—10. **Ηδε ἡ ἡμέρα μεγάλων κακῶν ἄρξει.*—11. **Ο λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει.*—12. **Ἄλλος ἄλλου δεσπόζειν ἀξιοῖ.*—13. *Δεῖ χρημάτων.*—14. **Ἀνθρωπος ὃν μέμνησο τῆς κοινῆς τύχης.*—15. *Αἰδὼς σωφροσύνης πλεῖστον ιετέχει.*—16. *Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο.*—17. *Δαρεῖος ἥρχε Περσῶν.* Πολυκράτης Σάμου ἐτυράννει. *Πάντων Φίλιππος βούλεται κυριεύειν.*—18. *Ξενοφῶν ἥρχετο τοῦ λόγου ὃδε.*—19. **Οζεὶ τρυγός.*—20. **Απηλλάγησαν τῶν κινδύνων.*—21. **Η γλῶσσα μὴ προτρέχετω τῆς διανοίας.*

Β'—Αἱ κατωτέρω φράσεις νὰ τραποῦν εἰς τὴν ἀρχαῖαν:

1. Μὴ λησμόνει [=ἐπιλανθάνομαι] τὰς εὑεργεσίας [γενική].—2. **Ο Κῦρος διέταξε [=κελεύω] τὸν Κλέαρχον νὰ εἶναι ἡγεμών [=ἡγεῖσθαι τινος] τοῦ δεξιοῦ κέρατος, τὸν δὲ Μένωνα τοῦ ἀριστεροῦ [=ενώνυμον].*—3. Πρέπει [=δεῖ + ἀπαρεμφ. καὶ αἰτιατ.] οἱ παῖδες, ὅπως [=ῶσπερ] τὴν περιουσίαν [=οὐσία, γενική], τοιουτοτρόπως καὶ τὴν φιλίαν τὴν πατρικὴν νὰ κληρονομοῦν [=κληρονομεῖν τινος].—4. Οἱ πολῖται ἀκούουν προσεκτικά [=ἀκροῶμαι] τὸν ρήτορα.—5. **Ο Δαρεῖος ἔβασιλευεν εἰς τοὺς Πέρσας.*—6. **Ο Θησεὺς ἐλησμόνησε [=ἐπιλανθάνομαι] τοὺς λόγους τοῦ πατρός του.*—7. **Ο λόφος ἔγειμισεν [=ἔμπιμπλαμαι] ἀπὸ Ιππεῖς, ώστε νὰ μὴ γνωρίζουν τί συνέβαινεν [=τὸ ποιούμενον].*—8. Δὲν πρέπει νὰ νομίζης δτὶ πολὺ διαφέρει [ἀπαρεμφ. μετ' αἰτιατ.] ἀνθρωπος ἀπὸ ἀνθρωπον.

ΜΑΘΗΜΑ 29^{ον}

Πήματα μὲ δοτικήν.

- 1.— Προσήκει μάλιστα ἐλευθέρω ἡ ἴππική.
- 2.— "Ομοιος δμοίω ἀεὶ πελάζει.— Χρῶ τοῖς βελτίστοις.
- 3.— ^{Αργώ [=βοηθῶ]} τοῖς φίλοις.— Τοῖς νόμοις πείθουν.
— Δαιδαλος Μίνωρ ἐδούλευε.— "Επεσθε τῷ ὥγονυμένῳ.
- 4.— Φιλοσόφῳ ἔστικας.— Συμφωνοῦμεν ἀλλήλοις.
— Ἀντέλεγον πολλοὶ μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις.

- Μὲ δοτικὴν συντάσσονται ορήματα ποὺ σημαίνουν :

- 1.— Τὸ πρέπον καὶ ἀριόζον (παραδ. 1).
- 2.— Συνάντησιν φιλικήν ἡ ἔχθρικήν, ἀκολουθίαν ἡ διαδοχήν, ἐπικοινωνίαν ἡ ἑνωσιν (παραδ. 2).
- 3.— Φιλικήν ἡ ἔχθρικήν ἑνέργειαν, ἄμιλλαν, ἔοιν ἡ συμφιλίωσιν (παραδ. 3).
- 4.— Ἰσότητα, δμοιότητα καὶ συμφωνίαν (παραδ. 4).
- 5.— Πολλὰ ορήματα ἐπίσης, ὅταν είγαι σύνθετα μὲ μίαν ἀπὸ τὰς προθύέσεις σύν, ἐν, ἐπί, πρός, παρά, περί, ὑπὸ ἡ μὲ τὸ δμοῦ π.χ.: συμπαθῶ τινι, ἐνδιατρίβω τινι, ἐπίκειμαι τινι, προσφέρομαι τινι, παρακάθημαι τινι, δμογοῦ τινι κλπ.

ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τ' ἀνωτέρῳ ἐνεργητικὰ μεταβατικὰ ορήματα, καὶ κάθε ἄλλο ρῆμα ἡμπορεῖ νὰ συντάσσεται μὲ δοτικήν, τὴν λεγομένην δοτικὴν προσωπικήν.— Βλέπε Μάθημα 22, σελ. 47.

ΔΣΚΗΣΕΙΣ

- A'— Νὰ ἐπιναληφθῇ ἡ ἀσκησις τοῦ 22ου Μαθήματος (σελ. 48).
B'— Νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις καὶ νὰ καθορισθῇ εἰς ποίας ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω ταξινομηθείσας κατηγορίας ἀνήκει τὸ κάθε ρῆμα ποὺ συντάσσεται μὲ δοτικήν:

1. Πᾶς τῷ ἀδικούμενῷ βοηθείτω.— 2. Κῦρος κατασκευάσασθαι καὶ αὐτὸς ὡς βασιλεῖ ἡγεῖτο πρόπειν.— 3. Οὗτοι οἱ λόγοι εἰσὶν ἀνδρῶν ἡλιθίων κάμοι φθονούντων.— 4. Οἱ στρατιῶται ἔχαλεπαινον καὶ ὠργίζοντο τῷ Κλεάρχῳ.— 5. Πάνυ ταχύ σοι ὑπακούσεται — 6. Οἱ σοφισταὶ οὖν διελέγοντο τοῖς μὴ ἔχονσι χρήματα.
7. Τῇ ἀχαριστίᾳ ἔπεται ἡ ἀγαιοσχυντία.— 8. Κῦρος ἀπέκτεινεν ἀνδρα Πέρσην καὶ ἔτερόν τινα τῶν ὑπαχόντων, αἵτιασάμενος ὡς ἐπιβούλευοι αὐτῷ.— 9. Πάντες οἱ φίλοι συναπέθανον αὐτῷ.
10. Τῇ φιλοσοφίᾳ ἐνδιατρίβει.— 11. Τὰ Κύθηρα ἐπίκειται τῇ Λακωνικῇ.— 12. Τοῖς κρείττοις καλῶς προσφέρεσθε.— 13. Κρίτων παρεκάθητο Σωκράτει.— 14. Πολλοῖς κακοῖς περιέπεσε.— 15. Οὐχ δμογοοῦσιν ἀλλήλοις.

ΜΑΘΗΜΑ 30^{όν}

ΔΙΠΤΩΤΑ ΡΗΜΑΤΑ

"Ενα δίπτωτον ρῆμα, ἥτοι μὲ δύο ἀντικείμενα (**ἄμεσον καὶ ἔμμεσον**), ἥμπορεῖ νὰ συντάσσεται :

- 1.— ἦ μὲ δύο αἰτιατικὰς (π.χ. διδάσκω τινά τι).
- 2.— ἦ μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν (π.χ. πληρῶ τι τινος).
- 3.— ἦ μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν (π.χ. δίδωμι τινί τι).
- 4.— ἦ μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν (π.χ. μετέχω τινί τινος)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.— Διδάσκω τὸν παῖδα γραφήν.
- 2.— Πληρῶ τὴν ὑδρίαν ὕδατος.
- 3.— Δίδωμι τοῖς πτωχοῖς χρήματα.
- 4.— Μετεσχήκαμεν ὑμῖν τῶν κινδύνων.

Ρήματα μὲ δύο αἰτιατικάς.

- 1.— *Toῦτο ἐρωτῶ σε.*—*Αἴτεῖτε Κῦρον πλοῖον.*
 - 2.— *Διδάσκω τὸν παῖδα μουσικήν.*—*Τὸνς κινδύνους ἀναμνήσω ὑμᾶς.*
 - 3.— *Σωκράτης τὸν μαθητὰς [=ἀπὸ τοὺς μ.] οὐκ ἐπράττετο [=δὲν εἰσέπραττε] χρήματα.*—*Φίλων [=δ. Φ.] ἀφηρεῖτο τούτους [=ἀπὸ τούτους] τὰ ὑπάρχοντα.*—*Διογείτων τὴν θυγατέρα [=ἀπὸ τὴν θυγατέρα] ἔκρυψε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός.*
 - 4.— *Tὸν Κῦρον δέ πάππος καλήν στολὴν ἐνέδυσε.*—³*Ἐξέδυσεν ἐμὲ τὴν ἐσθῆτα.*
 - 5.— *Tὸν Παραμείωνα ὠνόμασε στρατηγόν.*—*Oἱ Θειταλοὶ φίλοιν ἤγοντο τὸν Φίλιππον.*—*Δαρεῖος σατράπην ἐποίησε Κῦρον.*
 - 6.— *"Εκαστὸν ὑμῶν εὐηργέτησα τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν.*—*Μέλλετος μὲ ἐγράψαι τὴν γραφήν ταύτην.*
- *Συντάσσονται μὲ δύο αἰτιατικὰς τὰ ρήματα ποὺ σημαίνουν :*
 - 1.— ἐρωτῶ ἦ ζητῶ (παραδ. 1).
 - 2.— διδάσκω ἦ ὑπενθυμίζω (παραδ. 2).
 - 3.— εἰσπράττω, ἀποστερῶ ἦ ἀποκρύπτω (παραδ. 3).
 - 4.— ἐνδύω ἦ ἐκδύω (παραδ. 4).
 - 5.— δονομάζω ἦ νομίζω, ποιῶ ἦ ἐκλέγω κλπ. (παραδ. 5).
 - 6.— κάθε μεταβατικὸν ρῆμα ποὺ συντάσσεται μὲ αἰτιατικήν, ὅταν ἔχῃ ἔκτὸς τοῦ ἔξωτερικοῦ καὶ ἔσωτερικὸν ἀντικείμενον (παραδ. 6).

ΣΗΜ. Χρειάζεται κάποια προσοχὴ διὰ τὰ ρήματα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἦ νέα Ἑλληνική ἔπαυσε νὰ συντάσσῃ μὲ δύο αἰτιατικάς, διποτές ἡ ἀρχαία.

1.— Λέγομεν π.χ. μοῦ ἐνθυμίζεις τὰ περασμένα ἦ ὑπενθυμίζομεν ὑμῖν τὰ ἔξης κτλ., ἐνῷ εἰς τὴν ἀρχαίαν λέγεται ἀναμνήσκω ἦ ὑπομι-

μνήσκω τινά τι. Και αὐτό συμβαίνει μόνον μὲ τὰ ὑπομνήσεις σημαντικά ρήματα, διότι, ὅπως εἴδαμεν (Μάθ. 28) τὰ μνήμης ἡ ληθῆση σημαντικά συντάσσονται μὲ γενικήν (π.χ. μέμνησο τῶν Ἀθηναίων).

2.—Διαφορετικά ἐπίσης συντάσσομεν σήμερα τὸ αἰτῶ τινά τι ἡ τὸ ἀφαιρῶ τινά τι ἡ τὸ ἀποκρύπτω τινά τι τῆς ἀρχαίας. Νὰ γίνη λοιπόν μὲ προσοχὴν ἡ διάκρισις αὐτὴ εἰς τὰ ρήματα τοῦ ἀνωτέρῳ παραδείγματος 3.

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΝ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Τὸ κατηγορούμενον, ὅπως τὸ ἔγγνωρίσαμεν μέχρι τώρα, ἀναφέρεται πάντα τοῦ οίματος (βλ. Μάθ. 3ον, 6ον καὶ 10ον).

‘Ἄλλ’ ἵδον δτι καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ρήματος ἡμπορεῖ νὰ δέχεται κατηγορούμενον (βλ. ἀνωτέρῳ παραδ. 5).

Πράγματι εἰς τὰς φράσεις:

1.—*Ωνόμασε τὸν Παραμενίωνα στρατηγόν.*

2.—*Δαρεῖος Κύρου σατράπην ἐποίησε, κτλ.*

τὸ ἐν ἀπὸ τὰ δύο ἀντικείμενα τοῦ ρήματος δὲν εἶναι παρὰ κατηγορούμενον τοῦ ἄλλου Τοῦτο γίνεται φανερώτερον, ἢν μετατρέψω τὴν φράσιν εἰς παθητικήν:

1.—*Ο Παραμενίων ὠνομάσθη στρατηγός.*

2.—*Ο Κύρος ἐγένετο σατράπης.*

‘Απὸ τὰ δύο κατ’ αἰτιατικὴν ἀντικείμενα τὸ ἄμεσον ἔγινεν ὑποκείμενον τοῦ ρήματος καὶ τὸ ἔμμεσον κατηγορούμενον. Τὰ ἀντικείμενα στρατηγὸν τοῦ Ιου παραδ. καὶ σατράπην τοῦ Σου παρὰ id, τὰ δοῦτα καὶ πρὸν ἐφαίνοντο ὡς κατηγορούμενα τῶν ἀντικειμένων, ἔγιναν τώρα κανονικὰ κατηγορούμενα τῶν ὑποκειμένων.

Αὗτὸ συμβαίνει μὲ ρήματα κυρίως κλητικὰ (ὅπως καλῶ τινά τι, ὀνομάζω τινά τι κτλ.), δοξαστικὰ (ὅπως νομίζω τινά τι) καὶ ἐκλογῆς σημαντικὰ (ὅπως ἐκλέγω τινά τι, αἱροῦμαι τινά τι, χειροτονῶ τινά τι κτλ.). Προβλ. καὶ ἀνωτέρῳ Μάθ. 5ον.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖα ρήματα λέγονται διπτωτα;—2. Εἰς ποίας πτώσεις ἡμποροῦν νὰ εἶναι τὰ ἀντικείμενα ἐνός διπτώτου ρήματος;—3. Ποῖα ρήματα συντάσσονται μὲ δύο αἰτιατικά;—4. Τι λέγεται κατηγορούμενον;—5. Εἰς ποίον δρον τῆς προτάσεως ἀναφέρεται κανονικῶς;—6. Εἰς ποίαν περίπτωσιν ἡμποροῦμεν νὰ εἰπωμεν δτι ἔχομεν κατηγορούμενον τοῦ ἀντικειμένου;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ γίνη ἡ σύνταξις εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις καὶ ν’ ἀναγνωρισθῇ εἰς ποίαν ἀπὸ τὰς ἀνωτέρω καθορισθείσας κατηγορίας ἀνήκει τὸ κάθε ρῆμα ποὺ συντάσσεται μὲ δύο αἰτιατικά.

1. ‘Ημᾶς βασιλεὺς τὰ δύλα ἀπαιτεῖ.’—2. Διδάσκει σε τὴν στρατηγίαν — 3. Πόλλῳ ἀγαθὰ τὴν πόλιν ἐποίησε.—4. ‘Αμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἶλοντο Ξενοφῶντα στρατηγόν.—5. ‘Α ἀπατῶ τὸν πολέμιον.—6. Πάντων δεσπότην ἔαντὸν πεποίηκε.—7. Ταῦτα ἥρούμεθα [=ἔρωτήσαμεν] αὐτούς.—8. Οἱ ‘Ἐλληνες ἐνόμιζον τὴν νίκην θεάν.—9. Οὐδέποτε ἐγὼ ἐπραξάμην [=εἰσέπραξα] μισθὸν ἦ ητησα.—10. Τὴν ἔνμαχλαν ἀνεμίνησον τὸν Ἀθηναίους.

Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν.

Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν συντάσσονται τὰ φῆματα ποὺ συνδυάζουν τὴν σημασίαν ἐκείνων ποὺ συντάσσονται μὲ γενικὴν καὶ ἐκείνων ποὺ συντάσσονται μὲ αἰτιατικὴν.

Τέτοια φῆματα εἶναι ὅσα σημαίνουν :

- 1.—γε μίζω ἢ ἀδειάζω, ὅπως πληρῶ τινά τινος, κενῶ τινά τινος κτλ.
- 2.—ἀκούω ἢ πληρῶ τινά τινος ἀκούω [==ἀκούω ἀπὸ κάποιον κάτι].
- 3.—πιάνω, ὁδηγῶ, ἔλκω ἢ ἀπομακούνω, ἀπαλλάσσω, ἔμποδίζω, πιάνω κάποιον ἀπὸ κάτι], ἔλκω τινά τινος, χωρίζω τινά τινος κλπ.
- 4.—ἐκτιμῶ, πωλῶ ἢ ἀγοράζω κτλ., ὅπως ἀξιῶ τινά τινος [=τιμῶ κάποιον γιὰ κάτι], πωλῶ τί τινος, κτλ.
- 5.—ὅσα σημαίνουν κάποιον ψυχικὸν πάθος, ὅπως θανατάζω τινά τινος [=θαυμάζω κάποιον γιὰ κάτι], οἰκτίρω τινά τινος, εὐδαιμονίζω τινά τινος κτλ. (πλὴν τοῦ ρ. φθυνῶ).
- 6.—τὰ λεγόμενα δικαστικὰ καὶ ἀνταποδοτικά, ὅπως αἰτιῶ τινά τινος [=κατηγορῶ κάποιον γιὰ κάτι], δικάζω τινά τινος, τιμωρῶ τινά τινος κτλ.
- 7.—πολλὰ φῆματα δταν εἶναι σύνθετα μὲ μίαν ἀπὸ τὰς προθέσεις ἀπό, ἐκ, πρὸ καὶ κατά, ὅπως ἀποτρέπω τινά τινος [=ἀποτρέπω κάποιον ἀπὸ κάτι], προτάσσω τί τινος κτλ.

ΣΗΜ. Τὸ κατὰ γενικὴν ἀντικείμενον εἶναι συχνὰ γενικὴ τῆς ὥλης ἢ τῆς ὥλης τοῦ περιεχομένου (περὶ πτ. 1), γενικὴ τῆς ἀξίας (περὶ πτ. 4), γενικὴ τῆς αἰτίας (περὶ πτ. 5, 6) κτλ.—(Πρβλ. ἀνωτέρῳ Μάθ. 19ον).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ καθορισθῇ εἰς ποίαν ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν ἡμποροῦν νὰ κατατάγοῦν τὰ ρήματα τῶν κατωτέρω φράσεων, εἰς τὰς δποίας νὰ γίνῃ ἢ σύνταξις :

1. Ἐκένωσαν τὴν ψυχὴν αἰδοῦς.—Διφθέρας ἐμπίμπλασαν χόρτου κούφου.—2. Ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούσσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.—3. Ἐλαβον τῆς ζώνης τὸν ὄροταν.—Οἱ Ἡλεῖοι ἐκώλυνον τοὺς Λακεδαιμονίους τοῦ ἀγῶνος.—Θάνατος χωρίζει τοῦ σώματος τὴν ψυχήν.—4. Οἱ βάροβαροι τὸν Θεμιστοκλέα μεγίστων δωρῶσαν ἡξιώσαν. Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν τ' ἀγαθά οἱ θεοί.—5. Ζηλῶσε τοῦ πλούτου.—Ἐνδαιμονίζω ὑμᾶς τῆς ἐλευθερίας.—6. Ἐμὲ δὲ Μέλητος ἀσεβείας ἐγράψατο [=κατηγγειλε].—Λακεδαιμονίους τῆς ἐξαπάτης τιμωρησόμεθα.—7. Παρέταξε τῶν ὀπλιτῶν τοὺς ἵππεας.—Ἀποτρέπει με τοῦ ἔργου τούτου.

Οἱ Θεσσαλοὶ ἐκώλυνον τὸν Ἀγησίλαον τῆς παρόδου. Οὕτε αὐτὸς τοῦτο Σωκράτους ἥκοντα σύντονος ἀλλού τον [=τινός] φάσκοντος. Οἱ Σπαρτιῆται θάνατον Πανσανίου κατέγνωσαν. Πολλοὶ τὸν Κροῖσον τοῦ πλούτου ἐμακάριζον.

Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικήν.

Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται τὰ ρήματα ποὺ συνδυάζουν τὴν σημασίαν ἐκείνων ποὺ συντάσσονται μὲ δοτικὴν καὶ ἐκείνων ποὺ συντάσσονται μὲ αἰτιατικήν.

Τέτοια ρήματα εἶναι ὅσα σημαίνουν :

- 1.—λέγω ἢ δίδω, δπως λέγω τινί τι, δίδωμι τινί τι, ὑπισχνοῦμαί τινί τι κτλ.
- 2.—φέρω πλησίον, δεικνύω, δπως προσάγω τινά τινι, δείκνυμι τινί τι κτλ.
- 3.—ἀναμειγνύω, συμφίλιων, προσαρμόζω, ἢ ἀντιτάσσω τινί τι κτλ., δπως μείγνυμι τινί τι, συνδιαλάττω τινά τινι, ἀντιτάσσω τινί τι κτλ.
- 4.—ἐξισώω ἢ παρομοιάζω, δπως ἔξισῶ τινί τι κτλ.
- 5.—ἐπίσης πολλὰ ρήματα δταν εἶναι σύνθετα μὲ προθέσεις ποὺ ἀπαιτοῦν δοτικήν, δπως ἢ ἐν, ἢ σύν κ. ἄ.: συμπράττω τινί τι, ἐμποιῶ τινί τι κτλ.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ γίνη σύγταξις εἰς τάς κατωτέρω φράσεις καὶ νὰ ταξινομηθοῦν ἡ κάθε μία χωριστὰ ὡς παράδειγμα εἰς μίαν τῶν ἀνωτέρω διπειπτώσεων.

1. Συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε.—2. Πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἔρω.—3. Πολλὰ ἀγαθὰ οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις.
4. Προσήγαγον αὐτῷ τὸν αἰχμαλώτον.—5. Δεῖ κόπρον τῇ γῇ μειγνύναι.—6. Οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐδέοντο τῶν Κερκυραίων τὸν φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι.—7. Ὑδωρ κεράννυμι τῷ οἴνῳ.—8. Ὁ σίδηρος ἀνισοῖ [=ἔξισώνει] τὸν ἀσθενεῖς τοῖς ἰσχυροῖς ἐν τῷ πολέμῳ.—9. Ἐμὲ θεῶ οὐκ εἴκασεν.—10. Τίνα ἀντιτάξεις τῷδε;—11. Αἱ ἥδοναι οὔτε εὐεξίαν τῷ σώματι ἐνεργάζονται οὔτε ἐπιστήμην ἀξιόλογον τῇ ψυχῇ ἐμποιοῦσι.—12. Ξυγκρούειν ἀντοὺς ἀλλήλοις ἐβούλοντο.—13. Δεῖ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πράγμασιν.—14. Πάντα ἥρμοσεν ἀλλήλοις.—15. Ἐμοὶ ἀντέθηκας ἀνθρώπων τίνα;—16. Καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ἔφρασε ταῦτα.—17. Ἡ μήτηρ συνέπραττε τῷ Κύρῳ ταῦτα.—18. Ὁ Θεὸς τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέψυσεν.—19. Ἡ μωρόια δίδωσιν ἀνθρώποις κακά.—20. Οἱ Ἀμφιλέχοι διδάσσουν ἔαντοὺς Ἀκαρνάσιν.

Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν.

Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν συντάσσονται τὰ ρήματα ποὺ συνδυάζουν τὴν σημασίαν ἐκείνων ποὺ συντάσσονται μὲ γενικὴν καὶ ἐκείνων ποὺ συντάσσονται μὲ δοτικήν.

Τέτοια ρήματα εἶναι ὅσα σημαίνουν :

- 1.—μετέχω, μεταβαίνω, κττ., ὅπως μετέχω τινί τινος [=συμμετέχω μαζὶ μὲ κάποιον ἄλλον σὲ κάτι].
- 2.—παραχωρῶ τινί τινος καὶ τὸ ἀντίθετον φθονῶ τινί τινος [=ἀργοῦμαι νὰ παραχωρήσω (ἐκ φθόνου) κάτι σὲ κάποιον].
- 3.—ἐπίσης τὰ ρήματα τιμῶ καὶ τιμᾶμαι εἰς τὴν δικαστικὴν φρασεολογίαν, δποὺ λέγεται συνήθως: (ὅ δικαστής) τιμᾷ τινί τινος [=δοξίζει ὡς ποινὴν εἰς κάποιον κάτι] καὶ (ὅ κατήγορος) τιμᾶται τινί τινος [=προτείνει ὡς ποινὴν γιὰ κάποιον κάτι].
- 4.—τὰ ἀπρόσωπα μέλει (τινί τινος=τὸν μέλει κάποιον γιὰ κάτι, φροντίζει γιὰ κάτι· μέλει μοὶ τινος=μὲ μέλει γιὰ κάτι) καὶ μεταμέλει (μεταμέλει μοὶ τινος=μετανοῶ γιὰ κάτι).

Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

Νὰ γίνῃ σύνταξις εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις καὶ νὰ ἐφαρμοσθοῦν τὰ ἀνωτέρω εἰς τὰ δίττωτα ρήματα.

1. Χρὴ τοῦ βάρους μεταδιδόναι τοῖς φίλοις.— 2. Ἐκοινώησαν τῶν κινδύνων ἡμῖν.— 3. Μετεσχήκαμεν ὑδρίαν τῶν σεμνοτάτων.— 4. Οδοῦ παραχωροῦσιν οἱ νεώτεροι πρεσβυτέρῳ.— 5. Τῆς τῶν Ἑλλήνων ἔλευθερίας παρεχωρήσατε Φιλίππῳ.— 6. Τῶν θώκων τοῖς πρεσβυτέροις ὑπανίστανται [=τὰς θέσεις εἰς τοὺς πρεσβυτέρους παραχωροῦν].— 7. Μή μοι φθονήσης τοῦ μαθήματος.— 8. Ο κατήγορος βούλεται θανάτον σοι τιμάσθαι.— 9. Ἰσως ἄν, ὃ ἄνδρες δικασταὶ, φυγῆς [=ἔξοριας] μοὶ τιμήσαιτε.— 10. Μάχης ἀντιφέρει μέλει.— 11. Οὐ μεταμελήσει σοι τῆς ἐμῆς δωρεᾶς.— 12. Μεταδίδωμι τῷ βουλομένῳ τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ πλούτον.— 13. Ἐδρας πάντες ὑπανίστανται βασιλεῖ.— 14. Οὐ μετέχουσιν ἀνδράσιν αἱ γυναῖκες ποινὴ τῆς ζωῆς ταντης.— 15. Σμίκρῳ δέκα ταλάντων ἐτιμήσατε καὶ Σκίτωνι τοιούτων ἐτέρων.— 16. Εἴη μολπὸς ἡμέρεσθήτησεν Ἐρεχθεῖ τῆς πόλεως.— 17. Ἀντιποιούμεθα βασιλεῖ τῆς ἀρχῆς.— 18. Τιμᾶται μοὶ δ ἀνὴρ θανάτον· εἰλεν· ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑδρίαν τιμήσομαι;— 19. Κοινωνεῖτω τοῖς γείτοισιν ὕδατος.— 20. Τῶν τιμῶν τοῖς φίλοις μεταλαμβάνομεν.— 21. Ἐκοινώησαν τοῖς συμμάχοις τῆς δόξης.

Ε Π Α Ν Α Λ Η Ψ Ι Σ

Εἰς τὰ κατωτέρω θέματα νὰ γίνῃ κάθε συντακτική ἐπεξεργασία καὶ ιδιαι-
τέρως ἡ σύνταξις τῶν διπτώτων ρημάτων.

Θ Ε Μ Α 1ον

⁷Ἐν δὲ τῇ Λαμψάκῳ, συντάττοντος Ἀλκιβιάδου τὸ στράτευμα πᾶν, οἱ πρότεροι στρατιῶται [=οἱ παλαιότεροι ἐκεῖ εὑρισκόμενοι στρατιῶται] οὐκ ἔβούλοντο τοῖς μετὰ Θρασύλλου συντάττεσθαι, ὡς αὐτοὶ μὲν δύνεταις ἀρτητοὶ, ἐκεῖνοι δὲ ἡττημένοι ἦκοιεν. Ἐνταῦθα δὴ ἔχειμαζον ἄπαντες Λάμψακον τειχίζοντες. Καὶ ἐστράτευσαν πρὸς Ἀβυδον. Φαρνάβαζος δὲ ἔβοήθησεν ἵπποις πολλοῖς, καὶ μάχῃ ἡττηθεὶς ἔφυγεν. Ἀλκιβιάδης δὲ ἐδίωκεν ἔχων τοὺς τε ἵππεας καὶ τῶν δρόπιτῶν εἴκοσι καὶ ἔκατόν, ὃν ἤρχε Μένανδρος, μέχρι οικότος ἀφέλλετο [=μέχρις ὅτου τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἀπέκρινε]. Ἐκ δὲ τῆς μάχης ταύτης συνέβησαν οἱ στρατιῶται αὐτοὶ αὐτοῖς [=συνενοήθησαν μεταξύ των] καὶ ἡσπάζοντο [=ἐδέχθησαν εὐχαρίστως] τοὺς μετὰ Θρασύλλου. Ἐξῆλθον δέ τινας καὶ ἄλλας ἔξόδους [=ἔπειχειρησαν καὶ μερικὰς ἄλλας ἐκστρατείας] τοῦ χειμῶνος εἰς τὴν ἥπειρον καὶ ἐπόρθουν τὴν βασιλέως χώραν.

(Ξενοφῶντος, Ἐλληνικά, Α' 2, 15—19)

Θ Ε Μ Α 2ον

⁷Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀντατάπαι, ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον [=ἐξοπλισμένος πρὸς μάχην], ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖτεν τοῖς Ἑλλήσιν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον [=στολισμὸν] τῷ οὐκαντί πρόπειν, εἴτε τελευτῶν δέοι, δρυδῶς ἔχειν τῶν καλλίστων [=τοῦ καλλίστου κόσμου] ἔαντὸν ἀξιώσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὡδε: «Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιοκήιαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. Εἴ μὲν οὖν βούλομεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι [=νὰ ἔχωμεν φιλικὴν διάθεσιν πρὸς αὐτοὺς], ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν δρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως [=ἐξ ἐμπιστούντης] αὐτοῖς ἔαντὸνς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς δρόπιοις ὃν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς [=νὰ τιμωρήσωμεν αὐτοὺς] καὶ τὸ λοιπὸν [=εἰς τὸ ἔξης] ἐκ παντὸς τρόπου πολεμεῖν αὐτοῖς, σὺν τοῖς θεοῖς πολλαὶ ἡμῖν καὶ καλαὶ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας». Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρωνταί τις ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιὰ δρυμῆ [=μὲ μιὰ κίνησιν, συγχρόνως] προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἰπε: «Δοκεῖ μοι, ὃ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς [=σημεῖον] τοῦ Λιδὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια [=νὰ προσφέρωμεν θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν], δπον ἀν πρῶτον εἰς φίλιαν χώραν ἀφικώμασθα, συνεπεύξασθαι [=νὰ τάξωμεν προσέστητο] δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν.

(Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀγάδαςις, Γ' 2, 7—9)

ΜΑΘΗΜΑ 33^{ον}

Τὰ μέσα ρήματα.

- **Μέσα ρήματα** λέγονται, ὅσα φανερώνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ καὶ ἡ ἐνέργειά του ἐπιστρέφει πάλιν εἰς αὐτὸν κατὰ τρόπον ἀμεσον ἢ ἔμμεσον.

Σύμφωνα μὲ τὴν Ἰδιαιτέραν των σημασίαν τὰ μέσα ρήματα διακρίνονται εἰς:

- 1.— μέσα εὗθεα ἢ αὐτοπαθῆ
- 2.— μέσα πλάγια, τὰ δοποῖα ὑποδιαιροῦνται εἰς:
 - α'— μέσα διάμεσα,
 - β'— μέσα ἀλληλοπαθῆ,
 - γ'— μέσα δυναμικά.

- **Μέσα εὐθέα ἢ αὐτοπαθῆ** λέγονται, ὅσα φανερώνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια ἐπιστρέφει ἀμεσως καὶ κατ' εὐθείαν εἰς τὸ ὑποκείμενον.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.— *Λούομαι* [=λούω ἐμαυτόν].
- 2.— *Γυμνάζονται* [=γυμνάζουσιν ἔαυτούς].
- 3.— *Οὕτω Κερκυραῖοι ἐτάξαντο* [=ἔταξαν ἔαυτούς].
- 4.— **Ἐπὶ ὁρθούμιαν ἐτράπατο* [=ἔτρεψεν ἔαυτόν].
- 5.— **Ἀντιτάξαμενοι τούτοις πολλαπλασίους ἐνικᾶτε* [=ἀντιτάξαντες ὑμᾶς αὐτούς πρός ἔκείνους...].

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : "Οπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παραδείγματα αὐτά, τὰ μέσα εὐθέα ἢ αὐτοπαθῆ ρήματα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὸ ἐνεργητικόν των καὶ νὰ ἔχουν ὡς ἀντικείμενον εἰς αἰτιατικὴν πτῶσιν τὴν ἀντίστοιχον αὐτοπαθῆ ἀντωνυμίαν.

- **Μέσα πλάγια** λέγονται, ὅσα σημαίνουν ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ ὑποκείμενου ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸν ἐμμέσως καὶ πλαγίως.

- **Μέσα διάμεσα** λέγονται, ὅσα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ κάτι τι εἰς αὐτὸν τὸ ἴδιον ἢ εἰς κάτι ποὺ τοῦ ἀνήκει διὰ μέσον ἢ λόγου.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.— *Κείρομαι* [=βάζω τὸν κουρδέα καὶ μὲ κουρδεύει].
- 2.— **Ο πατήρ τοὺς παῖδας παιδεύει* [=ἐκπαιδεύει τοὺς παῖδας διὰ τῶν διδασκάλων].
- 3.— *Οἰκοδομοῦμαι οἰκίᾳν* [=οἰκοδομῶ τὴν οἰκίαν μου διὰ οἰκοδόμων].
- 4.— *Ἐναγόμενης τοιήρεις ἐναυπηγήσατο* [=διὰ ναυπηγοῦ ἐναυπηγησεν ἔαυτη].
- 5.— *Πανσανίας τοάπεξαν περσικὴν παρετίθετο* [=διέτασσε καὶ τοῦ παρέθετον οἱ ὑπηρέται].

● **Μέσα ἀλληλοπαθή** λέγονται, ὅσα σημαίνουν μίαν κοινὴν ἐνέργειαν δύο (ἢ καὶ περισσοτέρων) ὑποκειμένων, ἢ δοίᾳ μεταβαίνει ἀπὸ τὸ ἔνα εἰς τὸ ἄλλο. Π.χ.

- 1.— *Συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθόοντο* [=ἐώθουν ἀλλήλους].
- 2.— *Διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων* [=διένειμαν ἀλλήλοις, διεμοίρασαν ἀναμεταξύ των τὴν ἔξουσίαν].

● **Μέσα δυναμικά** λέγονται, ὅσα φανερώνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ μὲ δῆλας του τὰς προσπαθείας καὶ δυνάμεις. Π.χ.

- 1.— *Λύομαι αἰχμαλώτον* [=ἐνεργῶ πλησίον τῶν αἰχμαλωτισάντων καὶ καταβάλλω λύτρα διὰ τὴν ἀπλευθέρωσιν αὐτοῦ].
- 2.— *Πόλεμον καταλύομαι* [=καταλύω διὰ τῆς προσπαθείας μου].
- 3.— *Παρέχομαι τοῖς συμμάχοις ναῦς* [=φροντίζω καὶ δαπανῶ διὰ τὴν ναυπήγησιν].

ΣΗΜ. Εἰς μερικὰ ὄρηματα ὁ μέσος τύπος διαφέρει ἀπὸ τὸν ἐνεργητικὸν κατὰ τὴν σημασίαν:

πολιτεύω [=εἰμαι πολίτης]—**πολιτεύομαι** [=μετέχω τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας].

πρεσβεύω [=εἰμαι πρεσβευτὴς]—**πρεσβεύομαι** [=ἐνεργῶ ὡς πρεσβ.].
βουλεύω [=εἰμαι βουλευτὴς]—**βουλεύομαι** [=σκέπτομαι].

ἀρχω τοῦ λόγου [=δύμιλῶ πρῶτος]—**ἀρχομαι τοῦ λόγου** [=ἀρχίζω τὸν λόγον μου].

Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

Α'—Νὰ ἀναγνωρισθῇ ἢ σημασία καὶ τὸ εἰδός τῶν μέσων ρημάτων εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα:

1. *Oἱ Ἕλληνες τὸ πάλαι ἐτράποντο πρὸς ληστεῖαν.*—2. *Παρεσκευάζοντο ὡς μαχούμενοι.*—3. *Σὺν τῷ νόμῳ δεῖ τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι.*—4. *Τοὺς ἀγράφους νόμους οὐχ οἱ ἀνθρώποι ἔθεντο, ἀλλὰ οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἔθεσαν.*—5. *Σόλων τοῖς Ἀθηναίοις νόμους ἐτίθει.*—6. *Ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις πρώτῃ καὶ νόμους ἔθεσε καὶ πολιτείαν κατεστήσατο.*—7. *Πέλοψ πολλὰς ὑνγατέρας ἀπέδοτο τοῖς ἀρίστοις.*—8. *Οὐ δάκτιον ἐν χοόνῳ δὲλλγῷ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι.*—9. *Θεμιστοκῆς τὸν υἱόν τιπέα ἐδιδάσκατο καὶ ἀλλὰ πολλὰ αὐτὸν ἐπαιδεύσατο.*—10. *Oἱ Ἀμφικτίονες ἐψηφίσαντο, Σόλωνος εἰπόντος, ἐπιστρατεύειν ἐπὶ τὸν ἐναγεῖτες Κιρραῖος.*—11. *Oἱ Πλαταιαῖς τὰς προσθολὰς τῶν Θηβαίων, ἢ προσπίπτοιεν, ἀπεωθοῦντο.*

Β'—Νὰ τραποῦν εἰς τὴν ἀρχαίαν αἱ κατωτέρω φράσεις καὶ ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ σημασία καὶ τὸ εἰδός τῶν μέσων ρημάτων.

1. *Πρέπει νὰ γυμνάζηται τις καὶ νὸ λούθηται.*—2. *Ἐτοιμάζου πρὸς ἀναχώρησιν* [=συσκευάζομαι], ὁ Κύρε, διότι πλέον θὰ ἀπέλθης [=ἀπειμι] πρὸς τοὺς θεούς — 3. *Πρέπει οἱ νέοι νὰ ἐπιθυμῶσι* [=δρέγομαι] τὰ ἀγαθὰ καὶ νὰ ἀπέχωσιν (μέσον ρ.) ἀπὸ τὰ κακὰ ἔργα. — 4. *Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Μιλιτάδην εἰς τὸ βάραθρον ἐψήφισαν* (μέσον ρ.) νὰ ρίψωσι [=ἐμβάλλω]. — 5. *Πολέμου ἀρχὴν δὲν θὰ κάμωμεν* [=ἀρχω], Ὅμαδς δέ, ἐάν ἀρχίστητε (μετοχή), θὰ ἀποκρούσωμεν [=ἀμύνομαι].

ΜΑΘΗΜΑ 34^{ον}

Τὰ παθητικὰ ὡράματα.

● Παθητικὰ ὡράματα λέγονται, δσα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει κάτι τι ἀπὸ κάποιον ἄλλον.

Παθητικὰ ὡράματα σχηματίζονται κυρίως ἀπὸ τὰ ἐνεργητικὰ μεταβατικά :

Π. χ. 1.—*Ἡ πόλις τιμῆ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας = Oἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες τιμῶνται ὑπὸ τῆς πόλεως.*

2.—*Κατηγορῶ τινος = Κατηγορεῖται τις ὑπὸ ἔμοῦ.*

3.—*Φθονῶ τινι = Φθονεῖται τις ὑπὸ ἔμοῦ.*

4.—*Oἱ Ἑλλῆνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας = Oἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν [ἢ ἡττήθησαν] ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.*

“Οπως βλέπομεν δμως, τὰ παθητικὰ ὡράματα, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐννοίας των, ἔχουν ἀνάγκην ἀπὸ κάποιον προσδιορισμόν, ὁ δποῖος νὰ δεικνύῃ ὃ πρὸ τοῦ ος πάσχει τὸ ὑποκείμενον. Αὐτὸς δὲ προσδιορισμὸς λέγεται ποιητικὸν αἴτιον.

ΤΟ ΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΑΙΤΙΟΝ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1.—*Καλλίξενος μισούμενος ὑπὸ πάντων λιμῷ ἀπέθανε.*

2.—*Ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κράνος λέγεται ὑπὸ Πέρσου τινὸς ἀποκοπῆναι.*

3.—*Ἐπράχθη οὐδὲν ἀπὸ τῶν τυράννων ἔργον ἀξιόλογον.*

4.—*Ἐκ Φοίβου δαμεῖς [=ὑπὸ τοῦ Φοίβου δαμασθεῖς].*

5.—*Τὰ παρὸ τῶν θεῶν σημαντύμενα.*

6.—*Κῦρος διολογεῖται πρὸς πάντων [=ὑπὸ πάντων]...*

7.—*Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ γέγονται [=ὑπὸ Θεμιστογένους].*

8.—*Ως καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται [=ὅπως καὶ ὑπὸ τῶν παλαιῶν ποιητῶν ἔχει γίνει φανερόν].*

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ : Αἱ λέξεις ὑπὸ πάντων, ὑπὸ Πέρσου τινός, ἀπὸ τῶν τυράννων, ἐκ Φοίβου, παρὸ τῶν θεῶν, πρὸς πάντων, Θεμιστογένει τῷ Συρακοσίῳ καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς τῶν παραδειγμάτων αὐτῶν εἰναι τὸ ποιητικὸν αἴτιον τῶν ἀνωτέρω φράσεων.

● Τὸ ποιητικὸν αἴτιον ἐκφράζεται :

1.—*Σὺ νήθως μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὸ καὶ γενικὴν* (παρ. 1, 2).

2.—*Σ πανίως μὲ τὰς προθέσεις ἀπό, ἐκ, παρά, πρὸς καὶ γενικὴν* (παραδείγματα 3, 4, 5, 6). Καὶ Ζον :

3.— Μὲ ἀπλῆν δοτικήν, δταν ἔχωμεν ρῆμα παθητικοῦ Παρακειμένου, ‘Υπερσυντελίκου ἢ Τετελ. Μέλλοντος (παραδείγματα 7 καὶ 8).

Πρβλ. καὶ ἀνωτέρῳ δοτικὴ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου (Μάθημα 22ον, σελ. 48).

Τροπὴ ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν.

● Κατὰ τὴν μετατροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν γίνονται αἱ ἔξης μεταβολαί :

- 1.— Τὸ φῆμα ἀπὸ ἐνεργητικὸν γίνεται παθητικὸν εἰς τὸν ἴδιον χρόνον.
- 2.— Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἐνεργητικοῦ φύματος γίνεται ποιητικὸν αἴτιον.
- 3.— Τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐνεργητικοῦ φύματος γίνεται ὑποκείμενον τοῦ παθητικοῦ φύματος.

π.χ. Οἱ Ἐλλῆνες ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας.

Οἱ Πέρσαι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων.

● "Αν ὅμως τὸ ἐνεργητικὸν ρῆμα εἶναι δίπτωτον;

Τότε κατὰ τὴν τροπὴν τῆς ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικήν, τὸ ἔνα ἀντικείμενον — καὶ συνήθως τὸ κατ' αἰτιατικὴν (ἀμεσον) ἀντικείμεον — τοῦ ἐνεργητικοῦ φύματος γίνεται ὑπόκειμενον τοῦ παθητικοῦ, ἐνῷ τὸ ἀλλοτε (εἴτε κατ' αἰτιατικὴν εἶναι, εἴτε κατὰ γενικήν, εἴτε κατὰ δοτικὴν) παραμένει ἀντικείμενον.

π.χ. 1.— Οὗτος διδάσκει με τὴν στρατηγίαν.

— Ἐγὼ διδάσκομαι ὑπὸ τούτου τὴν στρατηγίαν.

2.— Πληρῶ τὴν ὑδρίαν ὕδατος.

— Ἡ ὑδρία ἐπληρώθη ὕδατος.

3.— Ἔδωκα χρήματα τοῖς πτωχοῖς.

— Χρήματα ἐδόθησαν τοῖς πτωχοῖς.

● "Αν τὸ δίπτωτον ρῆμα συντάσσεται μὲ δύο αἰτιατικάς, καὶ ἀπὸ αὐτὰς ἡ μία εἶναι κατηγορούμενον τῆς ἄλλης, τότε καὶ αἱ δύο γίνονται ὄνομαστικά, ἡ μὲν μία ὑπόκειμενον τοῦ παθητικοῦ φύματος, ἡ δὲ ἄλλη κατηγορούμενον:

π.χ.— Ὁνύμασαν τὸν Παρμενίωνα στρατηγόν.

— Ὁ Παρμενίων ὄνομάσθη στρατηγός.

Πρβλ. καὶ ἀνωτέρῳ κατηγορούμενον τοῦ ἀντικειμένου (Μάθημα 30όν, σελ. 63).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Μερικά μεταβατικά ρήματα έχουν ως παθητικά άλλα ρήματα ένεργητικής και πάλιν φωνῆς:

ἀποκτείνω (=φονεύω)

παθητ. [ἀπο]θνήσκω (=φονεύομαι
νπό τινος).

διώκω (=έκδιώκω, ἔξοριζω)

παθητικὸν φεύγω (=έξοριζομαι).

ἐκβάλλω (=έξοριζω)

παθητ. ἐκπίπτω (=έξοριζομαι).

εῦ ποιῶ (=εὐεργετῶ)

παθητ. εῦ πάσχω (=εὐεργετοῦμαι).

κακῶς ποιῶ (=βλάπτω)

παθητ. κακῶς πάσχω (=βλάπτομαι).

εῦ λέγω (=έπαινω)

παθητ. εῦ ἀκούω (=έπαινοῦμαι).

κακῶς λέγω (=κακολογῶ)

παθητ. κακῶς ἀκούω (=κακολογοῦμαι).

"Ας σημειωθοῦν ἐπίσης τὰ ἑξῆς :

αἴρω (=κυριεύω, συλλαμβάνω)

παθητ. ἀλίσκομαι (=κυριεύομαι, συλ-
λαμβάνομαι).

αἰροῦμαι (μέσον=έκλεγω)

παθητ. αἰροῦμαι (=έκλεγομαι).

πράγματα παρέχω τινὶ (=ένοχλῶ τινα)

παθητ. πράγματα ἔχω.

πληγὰς δίδωμι (=πλήττω)

παθητ. πληγὰς λαμβάνω (=πλήττομαι).

δίκην λαμβάνω (=τιμωρῶ)

παθητ. δίκην δίδωμι (=τιμωροῦμαι).

Α ποθετικὰ ρήματα.

"Οπως εἰς τὴν νέαν ἐλληνικὴν γλῶσσαν ἀρχετὰ φήματα δὲν ἔχουν ἔνεργητικὴν φωνὴν (π. χ. ἔρχομαι, ἔργάζομαι, δέχομαι), ἔτσι καὶ εἰς τὴν ἀρχαὶν γλῶσσαν, πολλὰ ρήματα εἶναι μόνον τῆς μέσης φωνῆς: ἀκθο-
μαι, ἀγωνίζομαι, αἰδοῦμαι, ἀλνίττομαι, αἰσθάνομαι, ἀκροῦμαι, ἀλ-
οκομαι, βούλομαι, κτῶμαι, δέομαι, μέμφομαι κλπ.

Τὰ ρήματα σύτα ὠνομάσθησαν ἀ π ο θ ε τ ι κ ά, διότι ἐνομίσθη
ὅτι ἔξ ἀρχῆς είχον ἔνεργητικὴν φωνὴν καὶ ὅτι κατόπιν τὴν ἀ π ο θ ε-
σ α ν, ἡτοι τὴν ἀπέβαλαν, τὴν ἔχασαν.

Τὰ ἀποθετικὰ ρήματα δὲν παρουσιάζουν συντακτικὰς ἰδιομορφίας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι είναι τὸ ποιητικὸν αἰτιον; — 2. Μέ ποια ρήματα χρησιμοποιοῦμεν ποιητικὸν αἰτιον; — 3. Πώς ἐκφέρεται τὸ ποιητικὸν αἰτιον; — 4. Πότε ἐκ-
φέρεται μὲ ἀπλῆν δοτικήν; — 5. Πώς τρέπομεν μίαν ἔνεργητικὴν σύνταξιν εἰς παθητικήν; (τί γίνεται τὸ διποκείμενον; τί γίνεται τὸ ἀντικείμενον;) 6. Ἐπὶ διπτώτων ρημάτων ποιὸν ἀπό τὰ δύο ἀντικείμενα γίνεται συνή-
θως διποκείμενον τοῦ παθητικοῦ ρήματος καὶ ποιὸν παραμένει καὶ πάλιν ἀν-
τικείμενον; 7. "Αν τὸ ἔνεργητικὸν ρῆμα συντάσσεται μὲ δύο αἰτιατικάς,
ἔκ τῶν δύοιν ἡ μία είναι κατηγορούμενον τῆς ἀλλής, ποιαν θέσιν θὰ πάρῃ
ἡ κάθε μία εἰς τὴν παθητικὴν σύνταξιν; — 8. Ποιὸν είναι τὸ παθητικὸν τοῦ
ἀποκτείνων; — 9. Τὸ ἔνεργητικὸν τοῦ ἀλίσκομαι; — 10. Τὸ παθητικὸν τοῦ
εῦ ποιῶ;

Α'—¹Υπογραμμίσατε τὸ ποιητικὸν αἵτιον εἰς τὰς φράσεις:

1. Γηράσκων πολλὰ διδάσκεσθαι ἔθέλω ὑπὸ χρηστῶν μόνον.—2. ²Ανεμηνήσθησαν πάντα τὰ ἡσεβημένα αὐτῷ —3. Ταῦτα ὀμοιόγητο ἦμεν τε καὶ σοι.—4. Τὰ τῶν ἀνθρώπων πρόγματα ὑπὸ θεῶν κυβερνᾶται.—5. Τοῦτο μοι ἐκ θεοῦ δέδοται.—6. ³Ο βοῦς σφάττεται ὑπὸ τοῦ ἱερέως.—7. Άλι βάρανσοι ἰργασταί καὶ τέχναι εἰκότως ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων.—8. Μάτηη ἔμοι κεκλαύσεται.—9. Λέγουσιν ὡς ⁴Ἐρατοσθένει ἐλάχιστα τῶν τριάκοντα κακὰ εἴργασται.—10. Διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα.

Β'—Νὰ τραπῇ ἡ ἐνεργητικὴ σύνταξις εἰς παθητικήν:

1. ¹Ο Κῦρος ἔδωκε μισθὸν τοῖς ²Έλλησι.—2. Γέγραφα τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν πατέρα.—3. Οἱ βάροφαροι ἐφόνευσαν δύο στρατιώτας.—4. Οἱ ³Αθηναῖοι ὠνόμαζον τὸν ⁴Ἀριστείδην δίκαιον.—5. ⁵Ο βασιλεὺς τὴν Καρίαν Τισσαφέρωνται ἐδεδώκει.—6. ⁶Ικανὰ περὶ τῆς ἀπολογίας εἴρηκα.—7. Δαρεῖος Κῦρον ἀπέδιξε στρατηγόν.—8. Οἱ ⁷Αθηναῖοι εἶλοντο τὸν Περικλέα στρατηγόν.—9. Τοῦτο μοι ἔδωκεν δ πατήρ.—10. ⁸Ο ⁹Ισοκράτης γέγραφε τὸν πανηγυρικόν.

Γ'—Νὰ τραπῇ ἡ παθητικὴ σύνταξις εἰς ἐνεργητικήν:

1. Τὸ τεῖχος πεπλήρωται τοῖς στρατιώταις ἐπιτηδείων.—2. ¹Η Τροία ἔλλω ὑπὸ τῶν ²Έλλήνων.—3. Πάντες οἱ στρατηγοὶ τῶν ³Έλλήνων ὑπὸ Τισσαφέρωντος ἀπέθανον.—4. ⁴Υπὸ τῶν ⁵Αθηναίων Θεμιστοκλῆς ἥρεθη στρατηγός.—5. Δικαίως ἐτιμωρήθη δ Πανσανίας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων.—6. Δέξιππος ἀπέθανεν ὑπὸ ⁶Νικανδρού τοῦ Λάκωνος.—7. Οὐ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες; [ἐνν. ἐν· ὅχι εὖ πάσχοντες, ἀλλὰ εὖ δρῶντες] κτώμεθα τοὺς φίλους.—8. ⁷Η νᾶς, ή ⁸Αργώ, ⁹Ιάσονι κατεκνίσαται καὶ τῇ ¹⁰Αθηνᾶ κεκόσμηται.

Δ'—Νὰ τραποῦν αἱ κατωτέρω φράσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις αὐτῶν:

1. Λέγουσιν ὅτι οἱ Κένταυροι ἀνετράφησαν [=ιρέφω] εἰς τὸ Πήλιον ὑπὸ τῶν νυμφῶν.—2. Οἱ Τραπεζούντιοι τοὺς ¹Έλληνας προθύμως ὁδήγουν [=ἄγω] εἰς Δρίλας, ὑπὸ τῶν διοίων ἐκακοποιοῦντο [=κακῶς πάσχω].—3. ²Ο Περικλῆς ἔξελέγη [=αἰροῦμαι] ὑπὸ τῶν ³Αθηναίων στρατηγός.—4. Οἱ ⁴Αθηναῖοι εἰσβαλόντες εἰς τὴν Θυρεάτιν, ἤτις ἦτο γειτονικὴ [=δμοοδος], ἔλαβον πολλὰ λάφυρα [=λεία] τῶν Λακεδαιμονίων, τὰ δοποῖα ἐπωλήθησαν [=πιπράσκω] ἀντὶ ταλάντων [ἀπλῆ γενική] ὅχι δλιγωτέρων τῶν εἴκοσι πέντε.

ΜΑΘΗΜΑ 35^{ον}

Τὰ ἀπρόσωπα οήματα.

- "Α πρόσωπα ἦ τοι το πρόσωπα οήματα λέγονται τὰ οήματα τὰ δποῖα ἀπαντοῦν μόνον εἰς τὸ γένικὸν πρόσωπον, δπως μέλει μοι [=μὲ μέλει], δεῖ, δοκεῖ κτλ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—"Ἐδοξεν αὐτοῖς προϊέναι.
- 2.—Θαρσεῖν χρὴ τὸν ἀγαθόν.
- 3.—Δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι τὸν ἄρχοντα.
- 4.—Ομολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην εἶναι.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : Τὰ ἀπρόσωπα (ἢ τριτοπρόσωπα) οήματα δὲν ἔχουν ὡς ὑποκείμενόν των πρόσωπον. Τὸ ὑποκείμενόν των εἶναι ἄλλο:

1. "Ἐδοξεν=τὸ οῆμα. Τί ἔδοξεν;—προϊέναι=ὑποκείμενον εἰς τὸ ἔδοξεν. Αὐτοῖς=δοτικὴ προσωπική.
2. Χρὴ=τὸ οῆμα.—Τί χρὴ; Θαρσεῖν=ὑποκείμενόν, κτλ.

- Τὸ ὑπόκειμενόν τῶν ἀπρόσωπων οημάτων εἶναι συνήθως ἀπό τον φανταστικόν.

- Συχνὰ εἰς τὰ ἀπρόσωπα οήματα ἀκολουθεῖ δοτικὴ πρόσωπον καὶ ιδίᾳ. (Πρᾶλ. ἀνωτέρω Μάθημα 22ον, σελ. 47).

Κυριώτερά ἀπρόσωπα οήματα εἶναι :

χρὴ [=πρέπει], δεῖ [=πρέπει], πρέπει, μέλει μοι [=μὲ μέλει], μεταμέλει μοι [=μετανοῶ], μέτεστι, δοκεῖ [=φαίνεται καλόν], ἔστι, ένεστι, πάρεστι, οἶόν τ' ἔστι [=εἶναι δυνατόν], ἔξεστι [=ἐπιτρέπεται], ἐνδέχεται, συμβαίνει, λέγεται, ḥδεται, ἀγγέλεται, νομίζεται κλπ.

- "Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ ἀπρόσωπα οήματα, ὑπάρχοντα καὶ αἱ ἀπρόσωποι εἴναι φρόντιστες, δηλαδὴ φράσεις μὲ ἔνα δύναμα οὐσιαστικὸν ἢ οὐδέτερον ἐπιθέτου καὶ μὲ τὸ οῆμα ἔστι (δίκαιον ἔστι, ἀξιον, καλόν, κ.λ.π.).

Κυριώτεραι ἀπρόσωποι ἐκφράσεις εἶναι :

Καλῶς ἔχει, ἀναγκαίως ἔχει, ἀνάγκη ἔστι, ὡρα ἔστι, καιρός ἔστι, ἕξιόν ἔστι, κίνδυνός ἔστι, καλόν ἔστι, αἰσχρόν ἔστι, δυνατόν ἔστι, ὁρδίον ἔστι, χαλεπόν ἔστι, εἰκός ἔστι [=εἶναι φυσικόν].

Εἰς δλα τ' ἀνωτέρω δύμας συχνότατα τὸ ἔστι παραλείπεται.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις εἰς τὰς κατιωτέρω φράσεις :

1. Προσήκει μὲν πᾶσιν ἡμῖν τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν οἱ ἀπέθανον εἶναι δῆτες τῷ πλήθει τῷ ημετέρῳ, προσήκει δὲ κάμοι οὐχ ἡκιστα.—2. Δικαιον τοῖς ἀλλοι παρέγειν, ἀ ἄν αὐτὸς ἀξιο παρο αὐτῶν λαβεῖν.—3. "Ωρα σε ὑμοῦ κρείσσονα γνῶμην ἔχειν.—4. "Ἐν δημοκρατίᾳ μέτεστι πᾶσιν τὸ ἔστον.—5. Οὐδὲν προσήκει ἀνδρικὴν τῶν συνθηκῶν.—6. Λέγονται οἱ Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι.—7. Λέγεται ἀλκμέων τῷ Ἀμφιαράον τὸν Ἀπόλλωρα χρῆσαι ἔχεινάδας οἰκεῖν.—8. Ομολογεῖται τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἀρχαιοτάτην εἶναι.

ΜΑΘΗΜΑ 36^{ον}

Οι χρόνοι καὶ αἱ ἐγκλίσεις τοῦ ρήματος.

Α'—”Οπως γνωρίζομεν ἥδη ἀπὸ τὴν Γραμματικήν, οἱ χρόνοι τοῦ ρήματος ἀναφέρονται:

α) εἰς τὸ παρόν: ὁ Ἐνεστῶς κυρίως καὶ ὁ Παρακείμενος ἐν μέρει.

β) εἰς τὸ παρελθόν: ὁ Παρατατικός, ὁ Ἀόριστος, ὁ Ὑπερ-
συντέλικος καὶ ὁ Παρακείμενος ἐν μέρει.

γ) εἰς τὸ μέλλον: ὁ ἀπλοῦς καὶ ὁ τετελεσμένος Μέλλων.

Εἰς μερικὰς περιπτώσεις, χρόνοι, ποὺ ἀναφέρονται π.χ. εἰς τὸ παρόν, χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν θέσιν ἄλλων χρόνων, ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλλον ἢ εἰς τὸ παρελθόν, καὶ τάναπαλιν. ”Ἄς προσέξωμεν δύο μόνον διακρίσεις:

• Ιστορικὸς Ἐνεστῶς λέγεται ὁ Ἐνεστῶς ποὺ χρησιμοποιεῖται ἀντὶ Αορίστου:

Δαρείου καὶ Παρνασάτιδος γίγνονται [=έγένοντο] παῖδες δύο.

• Γνωμικὸς Ἀόριστος λέγεται ὁ Ἀόριστος ποὺ χρησιμοποιεῖται ἀντὶ Ἐνεστῶτος:

Τὰς τῶν φαύλων συνηθείας δλίγος χρόνος διέλυσε [=συνήθως διαλύει].

‘Η χρῆσις αὐτὴ συνηθίζεται εἰς ηγητὰ καὶ γνωμικά.

Β'—Οἱ χρόνοι τοῦ ρήματος διακρίνονται ἐπίσης εἰς ἀρχτικοὺς καὶ ιστορικούς.

1. Αρχτικοὶ χρόνοι είναι ὁ Ἐνεστῶς, ὁ Μέλλων καὶ ὁ Παρακείμενος.

2. Ιστορικοὶ χρόνοι είναι ὁ Παρατατικός, ὁ Ἀόριστος καὶ ὁ Ὑπερσυντέλικος.

Αἱ ἐγκλίσεις.

”Οπως ἐπίσης γνωρίζομεν, αἱ τέσσαρες ἐγκλίσεις ἐκφοάζουν:

1. Ἡ οἰστικὴ κάτι τὸ πραγματικόν. (”Αρνησις οὐ=δέν).

2. Ἡ γιοτακτικὴ κάτι τὸ προσδοκώμενον. (”Αρνησις μή).

3. Ἡ εὐκτικὴ εὐχὴν ἢ ὑποκειμενικὴ σκέψιν. (”Αρνησις μή).

4. Ἡ προστακτικὴ ἀπαίτησιν. (”Αρνησις μή).

Αἱ ἐγκλίσεις δυος μὲ τὸ δυνητικὸν μόριον ἀν μεταβάλλουν σημασίαν καὶ ἔτσι δημιουργοῦνται:

ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΕΥΚΤΙΚΗ

α'—**Η δυνητική όριστική=δριστική** ἵστορος και ωρόν χρόνον μὲ τὸ ἄν. Ἀποδίδεται εἰς τὴν νεοελληνικὴν μὲ τὸ θάνατον παρατατικόν. (**Αργησις οὐ**). Π.χ. Φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἀνήμεν [=ἄν δὲν εἴχαμε φῶς, θάνατον δημοιοι μὲ τοὺς τυφλούς].

β'—**Η δυνητική εύκτική=εύκτική** οἰουδήποτε χρόνου μὲ τὸ ἄν. (**Αργησις οὐ**). Π.χ. Οὐκ ἀντιτίθεται εἴ μὴ τρέφοιτο [=δὲν θάνατος, δὲν θάνατορούσεις κανεὶς νὰ ζῇ, ἀν δὲν ἐτρέφετο].

ΕΥΧΕΤΙΚΗ ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΧΕΤΙΚΗ ΕΥΚΤΙΚΗ

Η ἀπλὴ Εύκτική, δῆτας γνωρίζομεν, ἔκφραζει εὐχήν. Εύχὴν ἔκφραζει ἐπίσης καὶ ἡ Οριστική, ἀλλὰ

α'—**Η εὐχετική εύκτική** [=εύκτική οἰουδήποτε χρόνου, ἀπλὴ ἡ μὲ τὸ εἴθε η μὲ τὸ εἰ γάρ] ἔκφραζει εὐχὴν ποὺ ἡ μπορεῖ νὰ εκπληρωθῇ. (**Αργησις μή**).

Π.χ. **Ω πᾶν, γένοιο** [=εἴθε νὰ γίνῃς] πατρὸς εὐτυχέστερος.

β'—**Η εὐχετική όριστική** [=δριστική παρατατικοῦ κυρίως η—σπανιώτερα—ἀορίστου, μαζὶ μὲ τὸ εἴθε η τὸ εἰ γάρ] ἔκφραζει εὐχὴν ἀνεκπληρωτον. (**Αργησις μή**). Ἀποδίδεται εἰς τὴν νεοελληνικὴν μὲ τὸ εἴθε νὰ η μακάρι νὰ καὶ παρατατικὸν η ὑπεροχεινέλικον.

Π.χ. **Εἴθ' ησθα** [=μακάρι νὰ ησουν] δυνατὸς δρᾶν, δοσον πρόδυμος εἰ.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

Γενικῶς ὅμως αἱ ἁγκλίσεις διακρίνονται εἰς δύο: εἰς ἔκεινας ποὺ ἔκφραζουν καὶ οἱ σιν καὶ εἰς ἔκεινας ποὺ ἔκφραζουν ἐπιθυμίαν. Τοιούτοις δρᾶστες ἀλλαι μὲν τίθενται εἰς προτάσεις κρίσεως καὶ ἀλλαι εἰς προτάσεις ἐπιθυμίας. (Πρβλ. Μάθημα 12ον, σελ. 25, σημ.).

Τὰς πρώτας συνοδεύει **ἄργησις οὐ** [=δέν], τὰς ἀλλας **ἄργησις μή**, δῆτας καὶ εἰς τὴν νεοελληνικήν.

Προτάσεις κρίσεως
("Αργησις οὐ")

1. Οριστική 2. Οριστική δυνητική 3. Εύκτική δυνητική	

Ἐπίσης: 1. Τὸ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον.
2. Αἱ μετοχαὶ, πλήν τῶν τελικῶν καὶ διπλετικῶν.

Προτάσεις ἐπιθυμίας
("Αργησις μή")

1. Υποτακτική 2. Προστακτική 3. Οριστική εύχετική 4. Εύκτική εύχετική	

Ἐπίσης: 1. Τὸ τελικὸν ἀπαρέμφατον.
2. Αἱ μετοχαὶ τελική καὶ διπλετική.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΑΥΤΩΝ

✓ ΜΑΘΗΜΑ 37^{ον}

· Η σύνδεσις.

Εις τό πρώτον μέρος τοῦ Συντακτικοῦ περιωρίσαμεν τὴν ἔξέτασίν μας εἰς τὴν πρότασιν, τοὺς κυρίους δρους τῆς καὶ τὰ ἄλλα συστατικά της. "Ηδη προχωροῦμεν νὰ ἔξετασωμεν τὸν σύνθετον λόγον καὶ τὰς σχέσεις τῶν προτάσεων μεταξύ των.

"Οταν δὲ λόγος μας χρησιμοποιῇ πολλάς προτάσεις, τὰς τοποθετεῖ δχι μόνον εἰς λογικήν σειράν καὶ ἀλληλουχίαν, ἀλλά καὶ εἰς συντακτικήν σειράν, δηλαδὴ τὰς συντάσσεις σειράν, μὲ τοὺς συντακτικούς κανόνας τῆς γλώσσης.

"Η σύνταξις αὐτή τῶν προτάσεων διαμορφώνει προτάσεις:

- 1.—κυρίας ἡ ἀνεξαρτήτους καὶ
- 2.—δευτερευούσας ἡ ἐξηρτημένας.

"Η κανονική συντακτική ἀλληλουχία τῶν προτάσεων ἐπιτυγχάνεται μὲ τὴν σύνδεσιν τῶν προτάσεων μας γίνεται μὲ τοὺς συντάσσεις μονάδας, ἐκτός ἂν συμβαίνῃ νὰ χρησιμοποιοῦμεν κάποιαν τὸ λεγόμενον ἀσύνδετον σχῆμα.

"Η σύνδεσις τῶν προτάσεων μὲ συνδέσμους γίνεται κατὰ δύο τρόπους: α') κατὰ παράταξιν καὶ β') καθ' ὑπόταξιν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ :

Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά, παρηγοριὰ δὲν ἔχουν.

Δὲν κλαῖνε γιὰ τὸ ψήλωμα, δὲν κλαῖγε γιὰ τὰ χιόνια.

ἡ λεβέντια τὸ ἀρνήθηκε κι οἱ σκύλοι τὰ πατοῦντε...

"Αν δὲ λαϊκός ποιητής ἐχρησιμοποιοῦσε συνδέσμους καὶ ἔγραψε πεζὸν λόγον, θὰ ἔλεγε:

Κλαῖνε τὰ μαῦρα τὰ βουνά καὶ παρηγοριὰ δὲν ἔχουν. | Καὶ δὲν κλαῖνε οὕτε γιὰ τὸ ψήλωμα, οὕτε γιὰ τὰ χιόνια, | ἀλλὰ κλαῖνε, ἐπειδὴ τὸ ἀρνήθηκαν οἱ λεβέντες καὶ ἐπειδὴ τὰ πατοῦντε οἱ σκύλοι...

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὸ σχῆμα δὲν θὰ ἥτο ἀσύνδετον, ἀλλὰ θὰ εἶχαμεν εἰς τοὺς δύο πρώτους στίχους σύνδεσιν κατὰ παράταξιν καὶ εἰς τὸν τελευταῖον στίχον σύνδεσιν καθ' ὑπόταξιν.

Οἱ σύνδεσμοι.

Οἱ σύνδεσμοι διακρίνονται εἰς ἐννέα εἴδη, δπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν Γραμματικήν μας, καὶ λαμβάνουν τὴν ὀνομασίαν των ἀπὸ τὴν ἐννοιάγ των καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον, κατὰ τὸν δρόπον συνδέοντας τὰς προτάσεις. "Οσοι μᾶς χρησιμεύουν διὰ νὰ συμπλέκωμεν ἀπλῶς τὰς προ-

τάσεις, ώνομάσθησαν συμπλεκτικοί, δσοι συνδέουν τὰς προτάσεις ἀντι-
παραθέτοντες τὴν μίαν πρός τὴν ἄλλην: ἀντιθετικοί, δσοι ἐκφράζουν
συμπέρασμα: συμπερασματικοί, δσοι αἰτιολογοῦν, φανερώνουν δηλαδή
μίαν αἰτίαν: αἰτιολογικοί, δσοι δηλώνουν σκοπὸν (ἀρχαῖα=τέλος) λέγον-
ται τελικοὶ κ.ο.κ.

- Οἱ σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς εἶναι:

1. Συμπλεκτικοί: τέ, καί, οὖτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ.
2. Διαξευκτικοί: ή, ητοι—ή, εἴτε—εἴτε, ἔάντε—ἔάντε, ἄντε—
ἄντε, ήντε—ήντε.
3. Ἀντιθετικοί ή Ἐναντιωματικοί: μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μήν,
ἀλλὰ μήν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καὶ μήν.
4. Αἰτιολογικοί: γάρ, δτι, ὡς [=διότι], δότι, ἐπει, ἐπειδή.
5. Τελικοί: ἵνα, ὅπως [=ἵνα], ὡς [=διὰ νά].
6. Συμπερασματικοί: ἄρα, δή, οὖν, τοίνυν, ὡς, οὕκουν [=λοιπὸν
δέν], οὐκοῦν [=λοιπόν], τοιγάροι [=διὰ τοῦτο
λοιπὸν ἀριθῷς], τοιγαροῦν, ὥστε.
7. Χρονικοί: ὡς [=δταν], δτε, δπότε, ἐπει [=ἀφοῦ], ἐπειδή
[=ἀφοῦ], ἔως, ἔστε [=ἔως δτου], ἄχρι, μέχρι,
ἥνικα [=δπότε], σρέν.
8. Εἰδικοί: δτι, ὡς [=δτι].
9. Ὅποθετικοί: εἰ, ἔάν, ἄν, ήν.

ΣΗΜ. Οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι εὑρίσκονται συχνὰ μὲ τὸ ἄν σύνθετοι :
[ὅτε—ἄν=] δταν, δπόταν, [ἐπει—ἄν=] ἐπάν, [ἐπειδή—ἄν=] ἐπειδάν κτλ.
Χρονικοὶ σύνδεσμοι οἱ δευτερευούσων προτάσεων εἰναι ἀκόμη καὶ
οἱ ἔξης: ἀφ' οῦ [=ἀφοῦ], ἔξ οῦ [=ἀφ' δτου], μέχρι οῦ [=μέχρις δτου], ἀφ'
δτου, ἔξ δτου [=ἀφ' δτου], ἐν φ [=καθ' ὅν χρόνον] κ.ἄ.

Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

- 1.—Νὰ γίνῃ ἐπανάληψις τοῦ ίου καὶ ζου Μαθήματος.
- 2.—Νὰ μελετηθοῦν καλά καὶ νὰ ἀπομνημονευθοῦν οἱ σύνδεσμοι.
- 3.—Αναγνωρίσατε καὶ δογμάσατε ἔκαστον σύνδεσμον ποὺ συναντᾶτε
εἰς τὸ κατωτέρῳ κείμενον:

Φιλάργυρος, ἐπεὶ ἐν ἔσην γῇ πολλὰ ἔτη εἴργαστο, οὔσιαν πολλὴν ἐκέ-
κτητο, ήσυχιαν δοὺν εἴχεν δὲ γάρ κίνδυνος τῆς οὐσίας οὐκ εἴα αὐτὸν [=δὲν
τὸν ἀφῆνε] καθεύδειν. Ποιεῖται οὖν τὴν οὐσίαν χρυσοῦν βῶλον καὶ ὠνεῖται
ἀγρόν, ἐν φ τὸ χρυσὸν κατάρρωξε. "Οτε οὖν μίαν τῶν ἡμερῶν ἀφείλετο
[=ἀφῆσε] τις τὸ χρυσὸν, δ φυλάργυρος ὠδύσετο, δτι [=διότι] ἔξελήλε-
κτο [=είχεν ἀποδειχθῆ] ἀνότος ὅν. "Ἐλεξέ δέ τις αὐτῷ : Μή ἀθύμευτο
γάρ κατορθωμένον χρυσὸν οὐδενός ἔστιν. Εἴτε βῶλον χρυσοῦν εἴχεις, εἴτε
λίθον, ταῦτα τοίνυν διαλογίζουν, εἴπει εὐθυμεῖν ἔθέλεις.

Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

Α'— 1. Εἶπε ταῦτα καὶ ἀπῆλθε.

2. Ἡ λέγει τι σιγῆς κρείττον ἢ σιγὴν ἔχει.

3. Ἡγεῖτο μὲν Χειρίσσοφος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν.

Β'— 4. Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν λελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι εἰς χεῖρας ἥλθον.

5. Κύνας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπεγύκωσιν.

6. Βλάψεις ὑμᾶς αὐτούς, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε.

7. Ἐπεὶ [=ἄφοῦ] ἐτελεύτησε Δαρεῖος, Τισσαφέροντος διαβάλλει τὸν Κῦρον.

8. Ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιών ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρουψε καὶ ὅπλα καὶ ἀνθρώπους κατακειμένους.

9. Λέγει δὲ κατήγορος, ὡς [=ὅτι] ὑβριστής εἰμι.

10. Ἐστι δίκης ὁ φθαλάμος, δος τὰ πάνθ' ὁρᾶ.

11. Τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, ὡς [=καθὼς] ἐκέλευσαν οἱ μάντεις.

Γ'—12. Φήσοντο με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ [=ἄν καὶ] μή σίμι.

13. Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ [=μήπως] Βοιωτοὶ δημόσωσι τὴν Αττικήν.

Δ'—14. Ἐπεὶ [=ἄφοῦ] ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ [=ἐνν. ἐπεὶ] κατέστη σίς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέροντος διαβάλλει τὸν Κῦρον.

15. Τούτους ἐβούλοντο ἐκποδῶν ποιήσασθαι, ἵνα ὁρίως διαπράττοιντο, ἢ βούλοιντο [=αὐτοὺς ἡθελαν νὰ τοὺς ἐκδιώξουν, διὰ νὰ διαπράττουν εὔκολα ἔκεινα ποὺ ἡθελαν].

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : Α'—Τὰ παραδείγματα 1—3 ἔχουν κυρίας προτάσεις, ποὺ συνδέονται κατὰ παράταξιν. Οἱ σύνδεσμοι τῶν εἰναι συμπλεκτικοὶ (παράδ. 1), διαζευκτικοὶ (παράδ. 2) καὶ ἀντιθετικοὶ (παράδ. 3).

Β'—Τὰ παραδείγματα 4—13 περιέχουν τὸ καθένα ἀπὸ δύο προτάσεις: μίαν κυρίαν καὶ μίαν ἔξηρτημένην. Ἡ σύνδεσις τῆς ἔξηρτημένης πρὸς τὴν κυρίαν γίνεται πάντοτε καθ' ὑπόταξιν. Εὔκολα διακρίνεται ἡ ἔξηρτημένη. Ἀπὸ τὸν σύνδεσμον, δὲ ὅποῖς τὴν εἰσάγει, λαμβάνει καὶ τὸ ὄνομά της δόλοκληρος ἡ πρότασις. Ἐτοι ἡ δευτερεύουσα πρότασις τοῦ 4ου παραδείγματος λέγεται αἰτιολογική, τοῦ 5ου τελική, τοῦ 6ου ὑποθετική, τοῦ 7ου χρονική, τοῦ 8ου συμπτερασματική, τοῦ 9ου εἰδική, τοῦ 10ου καὶ τοῦ 11ου ἀναφορική.

Γ'—Η δευτερεύουσα πρότασις τοῦ 12ον παραδείγματος (μὲ ἀντιθετικὸν σύνδεσμον ποὺ σημαίνει ἄν καὶ) λέγεται παραχωρητικὴ ἢ ἐνδοτική, τοῦ 13ον λέγεται φόβου σηματικὴ ἢ ἐνδοιαστικὴ ἢ διστακτική. Αὐτὰ εἰναι (4—13) τὰ κυριώτερα εἰδη τῶν δευτερευουσῶν προτάσεων.

Δ'—Τὸ 14ον παράδειγμα ἔχει τρεῖς προτάσεις: δύο ἔξηρτημένας [α'—ἐπεὶ ἐειλεύητο... β'—καὶ ἐπεὶ κατέστη...] καὶ μίαν κυρίαν. [Τισσαφέρης διαβάλλει τὸν Κῦρον]. Αἱ δύο ἔξηρτημέναι χρονικαὶ προτάσεις συνδέονται μεταξύ τῶν παρατακτικῶν.

—Τὸ 15ον παράδειγμα ἔχει ἐπίσης τρεῖς προτάσεις. Αἱ δύο ἔξηρτημένα εἰναι: ἡ μία τελικὴ (ἴνα ὁρδίως διαπράττοιντο) καὶ ἡ ἄλλη ἀναφορικὴ (ἄ βούλοιντο), ποὺ ἔξαρτάται ἀπὸ τὴν προηγουμένην της δευτερεύουσαν ἐπίσης, τελικὴν πρότασιν καὶ δχι ἀπὸ τὴν κυρίαν. Ἀπὸ τὴν κυρίαν πρότασιν (τούτους ἐβούλοντο, ἐκποδὼν ποιήσασθαι) ἔξαρτάται ἡ δευτερεύουσα τελικὴ πρότασις (ἴνα ὁρδίως διαπράττοιντο) καὶ ἀπὸ αὐτῆν ἔξαρτάται ἄλλη δευτερεύουσσα, ἡ ἀναφορικὴ πρότασις ἄ βούλοιντο.

- Κατὰ παραδάξειν σύνδεσις γίνεται μὲ συνδέσμους **συμπλεκτικούς**, **ἀντιθετικούς** (πλὴν τοῦ εἰ καὶ καὶ τοῦ ἄν καὶ), **συμπερασματικούς** (ἔξαιρεῖται εἰς πολλὰς περιπτώσεις δ ὥστε) καὶ μὲ τὸν **αιτιολογικὸν** σύνδεσμον γάρ.
- Καθ' ὑπόταξειν σύνδεσις γίνεται μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους συνδέσμους, **αιτιολογικούς**, **τελικούς**, **χρονικούς**, **εἰδικούς**, **ὑποθετικούς** κλπ., καθὼς ἐπίσης καὶ μὲ **ἀναφορικὰς** **ἀντινυμίας** καὶ **ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα**.
- Αἱ κύριαι προτάσεις συνδέονται μεταξύ των μὲ **παρατακτικούς** συνδέσμους (παραδείγματα 1—3).
- Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις συγδέονται πρὸς τὴν κυρίαν, ἀπὸ τὴν δποίαν ἔξαρτῶνται, **μόνον καθ'** **ὑπόταξειν**, ἐνῷ μεταξύ των ἡμιπροσοῦν νὰ συνδέωνται καὶ κατὰ παραταξεῖν (παράδ. 14) καὶ καθ' **ὑπόταξειν** (παράδ. 15).

✓ Τὰ εἰδη τῶν ἔξηρτημένων προτάσεων.

● 'Η ἔξηρτημένη πρότασις λαμβάνει τὸ ὄνομά της ἀπὸ τὸν σύνδεσμον, δ ὅποῖς ενδίσκεται εἰς τὴν ἀρχήν της καὶ τὴν εἰσάγει, δηλαδὴ τὴν συνδέει μὲ τὴν κυρίαν πρότασιν.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον διακρίνονται αἱ ἔξῆς δευτερεύουσαι προτάσεις:

- Αίτιολογικαί:** εἰσάγονται μὲ δῶλους τοὺς αἴτιολογικοὺς συνδέσμους, π λὴ ν τοῦ γὰρ (παράδ. 4).
—Ο γὰρ συνδέει κυρίας προτάσεις.
- Τελικαί:** εἰσάγονται μὲ δῶλους τοὺς τελικοὺς συνδέσμους (παράδ. 5).
- Ὑποθετικαί:** εἰσάγονται μὲ τοὺς ὑποθετικοὺς συνδέσμους (παράδ. 6).
- Χρονικαί:** εἰσάγονται μὲ δῶλους τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους (παράδ. 7).
- Συμπερασματικαὶ** ἢ τοῦ ἀποτελέσματος: εἰσάγονται μὲ τοὺς συμπερασματικοὺς συνδέσμους ὥστε καὶ ὡς (παράδ. 8).
—Οἱ ἄλλοι συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι συγδέουν κ υ ο ἵ ας προτάσεις. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς ὥστε καὶ ὡς, ὅταν εὐρίσκωνται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου, δηλαδὴ μετὰ ἀπὸ τελείαν στιγμὴν καὶ ὅχι μετὰ ἀπὸ κόμμα.
- Εἰδικαί:** εἰσάγονται μὲ δῶλους τοὺς εἰδικοὺς συνδέσμους (παράδ. 9).
- Ἀναφορικαί:** εἰσάγονται μὲ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, δ, δστις, οἰος, δσος, δποῖος, δπόσος, ἡλίκος, δπηλίκος, δπότερος κτλ.) καὶ μὲ ἀναφορικὰ ἐπιφρήματα (ὡς [=καθώς], ὥσπερ, δπως [=καθώς], οὖ, δπον, ἦ, δπη, οἶ, δποι, δθεν, δπόθεν κτλ.) (παραδ. 10—11).
- Παραχωρητικαὶ** ἢ ἐνδοτικαί: εἰσάγονται μὲ τὸ εἰ καί, ἀν καί, καὶ ἄν. (παράδ. 12).
- Ἐνδοιαστικαὶ** ἢ φόβου σημαντικαὶ ἢ διστακτικαὶ: εἰσάγονται μὲ τὸ μὴ [=μήπως] ἢ μὲ τὸ μὴ οὐ [=μήπως δέν], τὰ δποῖα ἐκφράζουν κάποιον ἐν δοιασμῷ ν = φόβον. (παράδ. 13).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Διὰ νὰ χαρακτηρίσωμεν ἔνα σύνδεσμον καὶ νὰ δονομάσωμεν ἕξ αὐτὸύ καὶ δλόχληρον τὴν πρότασιν ποὺ εἰσάγει, πρέπει νὰ προσέξωμεν καλὰ πᾶς ἐρμηνεύεται, διότι πολλοὶ σύνδεσμοι ἔχουν δύο καὶ περισσοτέρας σημασίας. Ο σύνδεσμος π. χ. ἐπεὶ εἰναι χρονικός, δταν ἐξηγήται ἀφοῦ, καὶ αἱ τιολογικές, δταν ἐξηγήται ἐπειδή. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἔχομεν:

δτι αἴτιολογικὸν [=διότι], εἰδικὸν [=δτι] καὶ δτι ἀναφορικὸν [=δτι, δήποτε].
ἀς αἴτιολογικὸν [=ἐπειδή], τελικὸν [=ἴνα], συμπερασματικὸν [=ώστε], χρονικὸν [=ἄμα, δταν], εἰδικὸν [=δτι] καὶ ἀναφορικὸν [=καθώς]. δπως τελικὸν [=ἴνα] καὶ ἀναφορικὸν [=καθώς] κτλ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Πόσων εἰδῶν είναι: αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις καὶ πᾶς ὀνομάζονται;
- Μὲ ποίους συνδέσμους εἰσάγεται ἐκάστη; — 3.
- Μὲ ποίους συνδέσμους γίνεται ἡ κατὰ παράταξιν σύνθεσις; — 4.
- Πᾶς συνδέονται μεταξύ των αἱ κύριαι προτάσεις; — 5.
- Πᾶς συνδέονται μεταξύ των αἱ δευτερεύουσαι; — 6.
- Πᾶς συνδέεται ἡ ἐξηρτημένη μὲ τὴν κυρίαν;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις. Ἀπὸ ποῦ ἐξαρτῶνται; πᾶς συνδέονται; μὲ τὶ σύνθεσμον εἰσάγονται; πᾶς ὀνομάζονται; κτλ.

- Παρακαλῶ ὑμᾶς, δπως εὐαρεστούμενοι μεριμνήσητε, ἵνα μοι ἀποδοθῶσιν τὰ ἡμερομίσθια.— 2. Οὕτως ἴσχυρὸν ἡ ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖ τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.
3. Εἴ θυητὸς εἰ, βέλτιστε, θυητὰ καὶ φρόνει.— 4. "Οτε εὐτυχεῖς, μὴ μέγα φρόνει.— 5. Ὁρᾶτε δὴ τὴν Τισσαφέρονς ἀπιστίαν, δοτις ἔξαπατήσας συνέλαβε τὸν στρατηγούς.— 6. Ἀκούσατε δὴ μοι τὰ ἔμοι συμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε δι τι ἐγὼ ἀνθρός εἰμι.
7. Νικίας μέν, εἰ καὶ τὸν ἄλλον χρόνον εἴθιστο συκοφαντεῖν, τότε ἀν ἐπαύσατο, Εὐθύνους δὲ καὶ εἰ μηδέποτε διενοήθη ἀδικεῖν, τότε ἀν ἐπήρθη.— 8. Κῦρος ἐπεμελεῖτο ὡς ἀν βέλτιστοι εἰεν πολῖται.— 9. Δέδοικα [=φοβοῦμαι] μὴ λόγοις τισὶ ψευδέσιν ἐντευχήκαμεν.— 10. Χαλεπὸν οὕτω ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἀμαρτεῖν.— 11. Εἴ δεινὰ ἔδρασας, δεινὰ καὶ παθεῖν σε δεῖ.
12. Ἡρίκα [=ὅταν] δείλη ἐγένετο, ἐφάνη κονιορτός.— 13. Ἄδε μοι δ πατήρ καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους κατέλιπεν, ἐφ' οἷς εὐφραινόμην, ταῦτα πάντα δρῶ κατακεκομένα.— 14. Ὁ σοφιστής οὗτος, δτε περὶ τῶν προγεγενημένων μεγάλων ἀνδρῶν ἦν δ λόγος, ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς, ὡς οὐδέν ἔστιν ἀδικώτερον φῆμης.— 15. Οἱ Ἀκαρνᾶνες ἔδεισαν [=ἐφοβήθησαν], μὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες Ἀμβρακίαν χαλεπάτεροι σφίσι πάροικοι ὅσιν.
16. Γελὰ δ μωρὸς κἄν τι μὴ γελοῖον ἦ.— 17. Σωκράτης ἔλεγεν, δτι ἐν οἰδεν, δτι οὐδὲν οἰδειν.— 18. Κῦρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, δπως ὅπλίτας ἀποβιβάσειεν.— 19. Κῦρος ὑπέσχετο τοῖς φυγάσι μὴ πρόσθεν παύσεοθαι, πρὸν αὐτὸνς καταγάγοι [=ἔπαναφέη] οἰκαδε.— 20. Κῦρος, δτε ἐπαιδεύετο, πάντα πάντων κράτιστος ἐνομίζετο.— 21. Κῦρος πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπέπεμπεν, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ.— 22. Εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἐλοίμην ἀν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι.

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

1.—Εἰδικαὶ προτάσεις.

Εἰδικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις, ποὺ εἰσάγονται μὲ τοὺς εἰδικοὺς συνδέσμους ὅτι καὶ ὡς [=ὅτι].

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- A'—1. Λέγει δὲ κατήγορος ὡς ὑβριστῆς εἰμι.
- 2. Κῦρος ἔλεγεν ὅτι ή δόδος ἔσσοιτο πρὸς βασιλέα.
- 3. Ἀγγέλλουσι δέ αἱρηντος οἱ ἄγγελοι ὅτι Ξέρξης ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἔρχεται.
- 4. Ἐγνωσαν οἱ στρατιῶται ὅτι κενὸς δὲ φόβος εἶη.
- 5. Οὐδὲν ἦδη ὅτι τὸ πάντα ἀπόλλυται.
- B'—6. Λέγω δέ ἐπι καὶ τοῦτο, ὡς τὸ παρόπαν οὐ νομίζεις θεοὺς [=Ισχυρότεροι μαίαν δὲ προσέτι καὶ τοῦτο (ἢ—καὶ τὸ ἔξης)], δέ τις δὲ η λαδὴ δὲν πιστεύεις καθόλου εἰς θεούς].
- 7. Τῷ φύσιν τοῦτο μόνον τὸ ἀγαθὸν πρόσεστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχονσιν ἔστι.
- G'—8. Ἔγγελθη τῷ Περικλεῖ ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκεν [=Ἄνηγγέλθη εἰς τὸν Περικλέα διὰ τὰ Μέγαρα ἀπεστάτησαν].
- 9. Δῆλον [ἐνν. ἔστι] ὅτι ὑβριστῆς ἔστι καὶ διαφθορεὺς [=Εἰναι φανερὸν ὅτι...]
- 10. Αρκεῖ διὰ τῶν ἄλλων καταγελᾶς... [=Εἰναι ἀρκετὸν ὅτι...]

A'—Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις ἔξαρτῶνται ἀπὸ οὕματα :

- Λεπτικὰ (λέγω, ἀγγέλλω κτλ.—Βλ. παραδ. 1—3).
- Γνωστικὰ (γιγνώσκω, οἴδα κτλ.—Παράδ. 4).
- Αἰσθητικὰ (αἰσθάνομαι, δρῶ, ἀκούω κτλ.—Παράδ. 5).

Χρησιμεύουν δὲ ὡς ἀντικείμενον τῶν οημάτων τούτων.

B'—Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν μετὰ ἀπὸ δεικτικὰς ἀνταντανομένας (παραδ. 6—7).

Χρησιμεύουν δὲ ὡς ἐπεξηγοῦν καὶ ἀναλύουν τὴν ἀντωνυμίαν [Προβλ. καὶ Μάθ. 15 Β', σελ. 32].

G'—Αἱ εἰδικαὶ προτάσεις ἔξαρτῶνται ἐπίσης καὶ ἀπὸ ἀπὸ σωπαρούματα ἢ ἀπὸ σωπάρους ἐκφράσεις, ὅπως :

ἀγγέλλεται... ὅτι...	δῆλον [έστιν] ὅτι... κτλ.
ἀρκεῖ... ὅτι...	(βλ. παραδ. 8—10).

Χρησιμεύουν δὲ ὡς ὑποκείμενον αὐτῶν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ: Εἰς τὸ λον παράδειγμα, ἀν κάμωμεν τὶν σύνταξιν, ἔχομεν δύο προτάσεις: α) λέγει ὁ κατήγορος (=κυρία πρότασις) καὶ β) ὡς ὑβριστής εἰμι (=δευτερεύουσα εἰδική). Αρχίζομεν ἀπὸ τὸ ὄγμα τῆς κυρίας προτάσεως: λέγει. Καὶ ἐρωτῶμεν: ποῖος λέγει; — Ἡ ἀπάντησις μᾶς δίδει τὸ ὑποκείμενον: ὁ κατήγορος. Διὰ γὰ συντάξιμεν τὴν ἀλλην πρότασιν, συνδέοντες τὴν μὲ τὸ ὄγμα τῆς κυρίας προτάσεως, ἔρωτῶμεν: τί λέγει ὁ κατήγορος; — Ἡ ἀπάντησις μᾶς δίδει τὸ ἀντικείμενον τοῦ ὄγματος, τὸ ὅποιον ἐδὼ εἶναι δλόκηρος ἡ πρότασις: ὡς ὑβριστής εἰμι. Ἡ δευτερεύουσα αὐτῇ πρότασις ἔχει ἐπίσης ὄγμα (εἰμί), ὑποκείμενον (ἐγώ, ἐννοεῖται) καὶ κατηγορούμενον (ὑβριστής).

— Εἰς τὸ 9ον παράδειγμα ἡ εἰδικὴ πρότασις εἶναι ὑποκείμενον τοῦ δῆλον (ἐστι), διότι, δπως γνωρίζομεν, τὰ ἀπόρσωπα ὄγματα καὶ αἱ ἀπόρσωποι ἔκφράσεις δὲν δέχονται ὡς ὑποκείμενον πρόσωπον, ἀλλὰ πρότασιν ἡ ἀπάρεμφατον (πρόβλ. Μάθ. 35ον, σελ. 74). Καὶ ἐρωτῶμεν: τί δῆλον (ἐστι); — Ἡ ἀπάντησις μᾶς δίδει τὸ ὑποκείμενον: ὅτι ὑβριστής ἐστι καὶ διαφθορεύεις.

✓ ΕΥΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

— Εἰς τὸ 1ον παράδειγμα τὸ ὄγμα τῆς δευτερευούσης εἰδικῆς προτάσεως εἶναι εἰς ἔγκλισιν Ὁριστικήν, ἐνῷ εἰς τὸ 2ον εἶναι εἰς ἔγκλισιν Εὔκτικήν. Αὐτὸν συμβαίνει, διότι εἰς μὲν τὸ 1ον παραδά. τὸ ὄγμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνου Ἐνεστῶτος, δηλαδὴ χρόνου ἀρικείου (λέγει... ὡς... εἰμί), ἐνῷ εἰς τὸ 2ον παραδά. τὸ ὄγμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνου ἵστορικοῦ (ἔλεγεν... δτε... ἔσσοιτο). Καὶ ὅταν τὸ ὄγμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνου ἵστορικοῦ (παρατατικοῦ, ἀριστου, ὑπερσυντελίκου), τὸ ὄγμα τῆς ἔξηρτημένης τίθεται εἰς Εὔκτικήν. Λέγεται δὲ Εὔκτική τοῦ πλαγίου λόγου. Συγκρίνατε τὰ παραδείγματα 1, 3, 5, 6, 7, τῶν ὅποιων τὸ κύριον ὄγμα εἶναι ἀρκτικοῦ χρόνου, μὲ τὰ παραδείγματα 2 καὶ 4, ποὺ ἔχουν κύριον ὄγμα ἴστορικοῦ χρόνου. Εἰς τὰ πρῶτα καὶ τὸ ὄγμα τῆς ἔξηρτημένης εἶναι εἰς Ὁριστικήν. Εἰς τὰ δεύτερα (2 καὶ 4) ἔχομεν εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου.

- “Οταν τὸ ὄγμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνος ἵστορικοῦ (παρατατικοῦ ἢ ἀδόξιστου ἢ ὑπερσυντελίκου), τὸ ὄγμα τῆς ἔξηρτημένης τίθεται συνήθως (δχλ πάντοτε) εἰς ἔγκλισιν Εὔκτικήν, ἡ ὅποια λέγεται Εὔκτική τοῦ πλαγίου λόγου.

(Περὶ πλαγίου λόγου ἐκτενέστερα βλ. Μάθημα 64ον, σελ. 150 κέξ.).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Οι δύο εἰδικοὶ σύνδεσμοι ὅτι καὶ ὡς διαφέρουν κάπως, διότι ὁ ὡς εἰσάγει συνήθως κάτι τὸ δόποιον εἶναι ἀπλὴ γνώμη ἢ ἴσχυρισμὸς τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο καὶ μεταφράζεται ὁ ὡς ὅχι ἀπλῶς ὅτε, ἀλλὰ ὅτι δῆθεν ἢ ὅτι τάχα. Βλ. παράδ. 1ον: Λέγει ὁ κατίγορος ὃς ὁ βρι-στής είμι... ὅτι τάχα είμαι..

- ‘**Ἡ ἄρνησις εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις ἐκφέρεται μὲν οὐδὲ** (βλ. παράδ. 6).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποταὶ προτάσεις συνδέονται καθ' ὑπόταξιν; (Βλ. Μάθ. 37ον).— 2. Ἀπό ποιοῦ λαμβάνει τὸ δυναμή της μία ἔξηρτημένη προτάσεις; (Βλέπε Μάθ. 37ον).
3. Ποταὶ λέγονται εἰδικαὶ προτάσεις; — 4. Ποία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ὅτι καὶ τοῦ ὡς; — 5. Ἀπὸ ποιὰ ρήματα ἔξαρτωνται εἰδικαὶ προτάσεις; — 6. Τι ἐπεξηγοῦν αἱ εἰδικαὶ προτάσεις συνήθως; — 7. Ποταὶ σχέσιν ἔχουν αἱ εἰδικαὶ προτάσεις μὲ τὸ ρῆμα τῆς κυρίας προτάσεως, ἀπὸ τὴν δηποίαν ἔξαρτωνται; — 8. Τι είναι ἡ εἰδικὴ τοῦ πλαγίου λόγου καὶ πότε τίθεται; — 9. Ποτοὶ χρόνοι τοῦ ρήματος λέγονται ἀρχικοὶ καὶ ποτοὶ ιστορικοὶ; (Βλ. Μάθ. 36ον).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ Για την Τάξην

- ✓ Εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις προσέξετε:
- 1.—Πρῶτης ἐκφέρεται τὸ ρῆμα τῆς εἰδικῆς προτάσεως καὶ διατί;
 - 2.—Τι θέσιν ἔχει ἡ εἰδικὴ πρότασις; Είναι ἀντικείμενον, ὑποκείμενον ἢ ἐπεξηγησις;
 - 3.—Ἀπὸ τι ρῆμα ἔξαρταται ἡ εἰδικὴ πρότασις;

1. Ἐπιστάμεθα Μνοσόδης ὅτι ἐν τῇ βασιλέως κώδρῳ πολλὰς καὶ εὐδαιμονας πάλεις οἰκοῦσι. — 2. Κῦρος τοῖς ἐρωτᾶσι στρατιώτας ἀπεκρίνετο ὅτι ἀκούοι Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι. — 3. Δῆλοι ήσαν οἱ πολέμιοι ὅτι ἐπικείσονται ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ. — 4. “Οὐ οἱ νῦν ὑπὸ σοὶ Θράκης πολὺ ἀν προσθυμότερον ἰστενεῖ ἐπὶ σὲ ἢ οὐν σοὶ, οὐκ ἀδηλόν [ἔστι].” — 5. Οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἥρσεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δῆλον ὅτι. — 6. “Ισως εἴπουεν ἀν πολλοὶ ὅτι οὐκ ἀν ποτε δίκαιος ἀδικος γένοιτο. — 7. “Ἐλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκε, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη. — 8. Δῆλόν [ἔστιν] ὅτι οὐκ ἀν προύλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστενεν ἀλληθεύειν. — 9. “Οὐ Κῦρος ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ’ ἡμῖν, οἴδα. — 10. Οὕποτε ἐρεῖ οὐδεὶς, ὡς ἐγὼ προδοόνς Ἑλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν ἐλοίμην. — 11. Τισσαφέροντης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβολεύοντοι αὐτῷ.

ΘΕΜΑ

Ξέρεταις ἐν Θετταλίᾳ ὅν ἦκουεν ὡς οἱ Ἑλληνες ἐν Θεομοπύλαις εἰεν καὶ ὅτι ἡγεμόνες εἶησαν Λακεδαιμόνιοι. Ὡς δὲ ἐπινυθάνετο ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔξω τοῦ τείχους εἶησαν, μετεπέμπετο Δημάρατον καὶ ἡρώτα αὐτὸν περὶ τῶν Ἑλλήνων. Ο δέ ἐλεγεν: «Ἐγὼ μέν, ὡς βασιλεῦ, ἐλεγόν σοι καὶ πρότερον, ὅτι οἱ ἄνδρες οὗτοι κωλύσοιεν ἡμᾶς διαβαίνειν τὴν στενωπόν. Καὶ νῦν λέγω, ὅτι ἐπὶ πᾶν ἥξουσι [=θὰ κάμουν τὸ πᾶν] περὶ τῆς νίκης».

ΜΑΘΗΜΑ 40^{όν}

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

2. — Αίτιολογικαὶ προτάσεις.

Αίτιολογικαὶ προτάσεις εἰναι αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ποὺ αἰτιολογοῦν τὴν κυρίαν πρότασιν καὶ εἰσάγονται μὲ δόλους τοὺς αἰτιολογικοὺς συνδέσμους, π λ ἡ ν τοῦ γάρ.

Εἰσάγονται δηλαδὴ μὲ τὸ δτι [=διότι], τὸ διότι, τὸ ώς [=διότι], τὸ ἐπεὶ [=ἐπειδὴ] καὶ τὸ ἐπειδή.

- Ο γὰρ συνδέει πάντοτε παρατακτικῶς, καθὼς ἐπίσης καὶ ὁ ώς καὶ ὁ ἐπεὶ εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις (βλ. Μάθ. 54, σελ. 119—120).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—³Αθηναῖοι ἐνόμισαν λελῦσθαι τὰς σπουδάς, διότι εἰς χεῖρας ἤλθον.
- 2.—Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἔβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ τὸ μέσον τῶν πολεμίων, δτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη [=διότι ἐκεῖ...].
- 3.—Δέομά σου παραμεῖναι, ώς ἔγὼ οὐδὲ³ ἀν ἐνὸς ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ [=διότι τι ἔγω κανένα δὲν θὰ ἡμποροῦσα νὰ ἀκούσω πιὸ εὐχάριστα ἀπὸ ἐσένα].
- 4.—Οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον δτι [=διότι] Κῦρος οὐ φαίνοιτο.

- Χρησιμοποιεῖται καὶ εἰς τὰς αἰτιολογικὰς προτάσεις ἡ εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου (βλ. παραδ. 2 καὶ 4).

- Η ἄρα η σις ἐκφέρεται μὲ τὸ οὐ (βλ. παράδ. 3).

ΣΗΜ.—Οἱ σύνδεσμοι ἐπεὶ καὶ ἐπειδὴ εἰναι κυρίως χρονικοὶ. "Ελαβαν δῆμος ἐνωρὶς τὴν ἔννοιαν τῶν αἰτιολογικῶν, δπως ἀκριβῶς εἰς τὴν νεοελληνικὴν δι χρονικὸς σύνδεσμος ἀφοῦ, ὁ ὅποιος ἐκφέρεται καὶ ὡς αἰτιολογικούς. Π.χ. 1. ³Αφοῦ ἔλθης, θὰ φύγωμε—2. ³Αφοῦ δὲν ἦλθες, ἐφύγαμε [=ἔφ' δσον δὲν ἦλθες, ἐ πει δὴ δὲν ἦλθες, ἐφύγαμε].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖαι προτάσεις λέγονται αἰτιολογικαὶ;—2. Ποῖοι αἰτιολογικοὶ σύνδεσμοι συνδέουν παρατακτικῶς καὶ ποῖοι εἰσάγουν ἐξηρτημένας προτάσεις;—3. Τι λέγεται εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου;—4. Ποίας δλλας σημασίας γνωρίζετε τοῦ δτι, τοῦ ώς, τοῦ ἐπεὶ, τοῦ ἐπειδή;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Χαίρω, δτι εὐδοκιμεῖς.—2. Τοὺς στρατηγοὺς ἐζημίωσαν, ώς δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν.—3. Οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον δτι Κῦρος οὐτε ἄλλον πέμπει οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο.—4. Δεῖ μὴ μόνον κεντῆσθαι τὰ ἀγαθά, ἀλλὰ καὶ χοῆσθαι αὐτοῖς, ώς οὐδὲν δφελος τῆς κτήσεως γίγνεται.—5. Οἱ πρεσβύτεροι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα ἤτιῶντο, δι τοῦ στρατηγὸς ὃν οὐκ ἐπεξάγοι επὶ τοὺς πολεμίους.—6. ³Επεὶ δὲ ἡσθένει Δαρεῖος, ή Παρόσατις Κύρον μεταπέμπεται.—7. ³Επειδὴ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει, προσήκει προδότυμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βούλομένων συμβούλεύειν.

3.—Χρονικαὶ προτάσεις.

- Χρονικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ποὺ εἰσάγονται μὲ τοὺς χρονικοὺς συνδέσμους:

ὅτε	ἐν ῥ	μέχρι οὗ
δπότε	ἐπεὶ [=ἄφοῦ]	ἔξ οὗ
ώς [=ἄμα]	ἐπειδὴ >	ἔξ δτον
ἀμα	ἔως	ἄφ' οὗ
ἡνίκα [=ὅτε]	ἔστε	ἄφ' δτον
δπηνίκα >	μέχρι	πρὸν κτλ.

Μερικοὶ συντίθενται καὶ μὲ τὸ ἄν: διταν, δπόταν, ἐπάν (καὶ ἐπήν), ἐπειδάν, ἔνῳ ἄλλοι ἐκφέρονται χωρισμένοι: ἦως ἀν, πρὸν ἄν κλπ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—Οτε αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισαφέροντς ἐν Σάρδεσιν ἔτυχεν ὅν.
- 2.—Ἄδτοῦ διατρίψωμεν, ἔως ἀν φῶς γένηται.
- 3.—Μαινόμεθα πάντες, δπόταν δργιζώμεθα [=κάθε φορὰ ποὺ δργιζόμεθα].
- 4.—Οπότε θύνοι Κρήτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον [=δσάκις προσέφερες θυσίας δ Κρήτων, προσκαλοῦσε τὸν Ἀρχέδημον].

- Αἱ χρονικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται:

- μὲ δριστική ν, δταν φανερώνουν ὠρισμένον καὶ πραγματικὸν γεγονός (βλ. παράδ. 1). (ἀρνεῖσθαι)
- μὲ ὑποτακτική ν, δταν φανερώνουν κάτι προσδοκώμενον (βλ. παράδ. 2) ή ἀστικῶς ἐπαναλαμβανόμενον, τάρα ή εἰς τὸ μέλλον (βλ. παράδ. 3). Οἱ χρονικοὶ σύνδεσμοι συνεκφέρονται μαζὶ μὲ τὸ ἄν. (ἀρνεῖσθαι)
- μὲ εὑποτακτική ν, δταν φανερώνουν κάτι ποὺ ἐπανελαμβάνετο εἰς τὸ παρελθόν (βλ. παράδ. 4). (ἀρνεῖσθαι)

Η ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ πρίν.

"Οταν ἡ κυρία πρότασις είναι ἀρνητική (ἀποφατική), ἔχομεν:
πρὸν + δριστική ν. (βλ. ἀμέσως κατωτέρω, παραδ. 1—2).

"Οταν ἡ κυρία πρότασις είναι καταφατική, ἔχομεν:

πρὸν + ἀπαρέμφατον. (βλ. ἀμέσως κατωτέρω, παραδ. 3).

Τὸ πρίν ευτάσσεται μὲ ταυτοφρίασον ἀν — 87,
 ἡ αρίστη πρότασις εἴναι πατητική

1. Οὐ πρότερον γε ἐπαύσαντο ἐν δργῇ ἔχοντες αὐτόν, πρὸν ἐξημίωσαν χρήμασιν [=Δὲν ἔπαινον... παρὰ ἀφοῦ τὸν ἐξημίωσαν .].
2. Μὴ ἀπέλθητε, πρὸν ἂν ἀκούσητε [=προτοῦ νά...]
3. Καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρόσοφος, πρὸν τυρας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων [=προτοῦ νά τὸν ἀντιληφθοῦν...].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποτοι είναι οι χρονικοί σύνδεσμοι; — 2. Ποτα λέγονται χρονικαὶ προτάσεις; — 3. Μὲ ποίαν ἔγκλισιν συντάσσονται γενικῶς οἱ σύνδεσμοι ποὺ συνεκφέρονται μὲ τὸ ἄν; — 4. Πότε συντάσσονται αἱ χρονικαὶ προτάσεις μὲ δριστικήν; — 5. Πότε μὲ διποτακτικήν; — 6. Πότε μὲ εὐκτικήν; — 7. Πῶς συντάσσεται δι περί, δταν ἡ κυρία πρότασις είναι διποφατική; — 8. Πῶς δταν είναι καταφατική;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Πῶς συντάσσονται εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα οἱ χρονικοί σύνδεσμοι καὶ διατί;

1. Ἐπεὶ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισαρέργης διαβάλλει τὸν Κῦρον. — 2. Ἐπειδὰν διαπράξωμαι, ἀ δέομαι, ἥξω. — 3. Περιμένετε ἔστ’ ἀν ἐγὼ ἔλθω, ἐπειδὰν δ’ ἀκούσητε, κοίνατε. — 4. Οἱ βάροβαροι, δπόταν στρατοπεδεύωνται, τάφον περιβάλλονται. — 5. Περιεμένομεν ἐως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, ἦμεν παρὰ τὸν Σωκράτην. — 6. Κῦρος ἐθῆρεν, δπότε βούλοιτο γυμνάσαι ἑατόν τε καὶ τοὺς ἵππους. — 7. Οπότε προσβλέψει τυνας, εἰπεν ἄν. — 8. Οὕτε Κύρῳ εἰς χεῖρας ἔναι ἥθελε, πρὸν [=παρὰ ἀφοῦ] ἡ γυνὴ αὐτὸν ἐπεισε. — 9. Οὐ πρότερον κακῶν παύσονται αἱ πόλεις, πρὸν ἂν ἐν αὐταῖς οἱ φιλόσοφοι ἀρξωσι. — 10. Οὐ πρότερον οἴός τε [ἐστιν] δ ποιητὴς ποιεῖν, πρὸν ἂν ἔνθεος γένηται καὶ ἔκφρων. — 11. Ποὶν καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, ἐφάνη βασιλεύς. — 12. Ἡνίκα δείλη ἐγένετο, ἐφάνη κονιορτός. — 13. Ταῦτα ἐποίουν, μέχρι οικότος ἐγένετο. — 14. Ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ψήφισμα ἐψήφισθη, ἔρχονται ἐπὶ τὸν Ἀγόρατον εἰς τὸν Πειραιᾶ. — 15. Ἐχώρουν δὲ διὰ Σικελῶν, ἐως ἀφίκοντο εἰς Κατάνην. — 16. Ὁταν σπενδῃ τις αὐτός, καὶ δὲ Θεὸς συνέπεται. — 17. Δεῖ τοὺς βροτούς, μέχρις ἂν ζῶσι, πονεῖν. — 18. Ἐπεὶ [=δισάκις] οἱ στρατιῶται τὰ ἄρματα προΐδοιεν, διίσταντο. — 19. Οἱ πολέμοι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφρηναν, πρὸν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἁντῶν παρασκευάσασθαι. — 20. Μὴ δίκην δικάσῃς, πρὸν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς. — 21. Ἡν ποτε χρόνος, δτε θεοὶ μὲν ἥσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἥν. — 22. Ο δ’ ἀπεκρίνατο φυλάττειν αὐτά, ἔστ’ ἀν αὐτὸς ἐλθὼν σὺν ἐκείνῳ λάβῃ τὰ δῶρα.

4.—Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις.

- Ἐνδοιαστικαὶ ἡ διστακτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ποὺ ἔκφράζουν κάποιον ἐνδοιασμὸν ἢ φόβον.

Εἰσάγονται δὲ μὲ τὸ ἐν δοιᾳ στικὸν μὴ [=μήπως] ἢ μὲ τὸ μὴ οὐ [=μήπως δέν].

Π.χ.—1. Ἀθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ [=μήπως] Βοιωτοὶ δηώσωσι τὴν Ἀττικήν.—2. Ἔγὼ δὴ φοβοῦμαι, μὴ οὐ [=μήπως δὲν] δυνηθῶ δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν.

- Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἀκολουθοῦν μετὰ ἀπὸ ρήματα ἢ λέξεις ἢ φράσεις φόβου σημαντικάς, δπως: φοβοῦμαι, δέδοικα ἢ δέδια, ὑποπτεύω, φυλάττομαι, δρῶ [=κοιτάζω, προσέχω], κίνδυνός εστι, φόβος ἔχει με κτλ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

3. Φοβεῖται μὴ τὰ ἔσχατα πάθη.

4. Οἱ μέχρι Θερμοπολῶν Ἑλληνες ἐφοβήθησαν, μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς κωρόηση.

5. Νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἄμα ἡμαρτήκαμεν.

6. Ἐδεδοίκειν μὴ ἐν τῷ κρατήρι φάρμακα μεμειγμένα εἴη.

- Αἱ ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις ἔκφρέονται:

a) μὲ ὑ ποτακτικὴν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον (βλ. παράδ. 1, 3, 4).

β) μὲ διστικὴν ὡς σπανίως (βλ. παράδ. 5).

γ) μὲ εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, δταν ἐξαρτῶνται ἀπὸ ρῆμα ιστορικοῦ χρόνου (βλ. παράδ. 6), ἀλλ' ὅχι πάντοτε.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖαι λέγονται ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις;—2. Πῶς ἀλλιῶς δυνομάζονται;—3. Μὲ τὶ εἰσάγονται;—4. Μετὰ ἀπὸ ποια ρήματα ἀκολουθοῦν;—5. Πῶς ἐκφέρονται;—6. Ποίαι σχέσιν ἔχει ἡ ἐνδοιαστικὴ πρότασις ὡς πρὸς τὸ κύριον ρῆμα, τὶ εἰδους συμπλήρωμα τοῦ ρήματος ἀποτελεῖ;—7. Τὶ εἰναι ἡ ἐνδοιαστικὴ πρότασις ὡς πρὸς τὴν ἀπρόσωπον ἔκφρασιν κίνδυνός εστι;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ἐφοβεῖτο δὲ Κῦρος μὴ ἀποθάνοι δὲ πάππος.—2. Δέδοικα μὴ λόγοις τισὶ ψευδέσιν ἐντευχήκαμεν.—3. Ἐνιοι φοβούμενοι μὴ ληφθέντες [=συλληφθέντες] ἀποθάνωσιν [=φονευθοῦν], ὑπὸ τοῦ φόβου προαποθήσκουσιν.—4. Τὴν εἰρήνην δέδοικα μὴ λελήθαμεν, ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ἐπὶ πολλῷ ἄγοντες.—5. Ὅπερ πτενε μὴ ἀπάτης ἔνεκα λέγοιτο.—6. Οἱ Ἀκαρνᾶνες ἐδεισαν μὴ Ἀθηναῖοι ἔχοντες Ἀμπρακίαν χαλεπώτεροι σφίσι πάροικοι ὡσι.—7. Τὴν ὑπερβολὴν τῶν δρέων ἐδεδοίκεσαν μὴ προκαταληφθείη.

ΜΑΘΗΜΑ 43^{ον}

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

5. — Τελικαὶ προτάσεις.

Τελικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ποὺ ἐκφράζουν τὸν σκοπὸν μιᾶς ἐνεργείας καὶ εἰσάγονται μὲ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους :

ἴνα	[=διὰ νὰ]
δπως	» »
ώς	» »

Εἰς τοὺς ἀρχαίους ποιητάς συνηθίζεται καὶ ὁ σύνδεσμος ὅφρα [=διὰ νά]. — *Τελικαὶ* ὄνομάσθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν λέξιν τέλος = σκοπός.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.— *Κύρας τρέφεις, ἵνα σοι τοὺς λύκους ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπεργύωσιν* [=διατρέφεις σκύλους, γιὰ νὰ σοῦ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὰ πρόβατα τοὺς λύκους].
 - 2.— *Ξενοφῶν ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, δπως ταύτῃ τῇ ὅδῷ οἱ πολέμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν* [=γιὰ νὰ ἔχουν ἐστραμμένην τὴν προσοχήν των οἱ πολέμοι πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν].
 - 3.— *Ἄβροκόμας τὰ πλοῖα κατέκανεν, ἵνα μὴ Κῦρος διαβῇ.*
- *Αἱ τελικαὶ προτάσεις ἐκφέρονται συνήθως μὲ ύποτακτικὴν* (βλ. παραδ. 1 καὶ 3).
 - *Οταν ἔξαρτῶνται ἀπὸ οῆμα ἴστορικοῦ χρόνου, γίνεται χρῆσις καὶ τῆς εὑπτικῆς τοῦ πλαγίου λόγου* (βλ. παραδ. 2).

Καὶ μὲ **Οριστικὴν* ἵστορικοῦ χρόνου ἡμπορεῖ νὰ ἐκφέρεται μία τελικὴ πρότασις, δταν προηγήται κάποια εὐχὴ ἀνεκπλήρωτος καὶ πρόκειται νὰ δηλωθῇ κάτι τὸ ἀπραγματοποίητον. Π.χ.— *Ἐλ γὰρ ὕψερον οἶοι τε είναι* [=μακάροι νὰ ἡμποροῦσαν] οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι [=νὰ πράξουν], *ἵνα οἶοι τε ησαν αὖ καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα* [=γιὰ νὰ ἦσαν ίκανοι νὰ διαπράξουν ἐπίσης καὶ τὰ μέγιστα ἀγαθά]. +

Παράβαλε τὰ νεοελληνικά :

- 1.— *Ἐπρεπε νὰ ἢσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἰδῆς...* (ἵνα + ύποτακτική).
- 2.— *Ἐπρεπε νὰ ἢσουν ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἔβλεπες...* (ἵνα + δριστ. ἴστορ. χρόνου).

90 —

+ ἡ ναὶ αὐτῇ ἐντικαί σιαν ἐναι ἔγινε
(δημ. τὸ σύμεον τῆς παρας ἐντικαί σιαν
εἰκ. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής ἔχοντες

- Ἡ ἄρχησις ἐκφέρεται μὲ τὸ μῆ (βλ. παράδ. 3).

Ἐκτὸς δύμως ἀπὸ τὰ ἵνα μῆ, δύποις μῆ, ὡς μῆ, χρησιμοποιεῖται εἰς τελικάς ἀρνητικάς προτάσεις καὶ μόνον τὸ μῆ [=ἴνα μῆ].

Π.χ. Μὴ φθύνει τοῖς σύντυχοῖσι, μὴ δοκῆ εἶναι κακός [=Μὴ φθονῆς τοὺς σύντυχοῦντας, γιανὰ μὴ φαίνεσαι κακός].

- Συνηθίζεται μὲ τοὺς τελικοὺς συνδέσμους δύποις καὶ ὡς καὶ τὸ δυνητικὸν μόριον ἄν. Π.χ.

Τοῦτο δίδασκε, δύποις ἀν ἐκμάθω [=για νὰ μπορέσω νὰ τὸ μάθω καλά].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποίαι λέγονται τελικαὶ προτάσεις; — 2. Τι ἐκφράζουν; — 3. Πῶς ἐκφέρεται ἡ ἀρνητική εἰς τὰς εἰδικὰς προτάσεις, πῶς εἰς τὰς αἰτιολογικὰς καὶ πῶς εἰς τὰς τελικάς; — 4. Μὲ ποίαν ἔγκλισιν συντάσσονται οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι; — 5. Πῶς ἐκφέρονται ἀρνητικῶς οἱ τελικοὶ σύνδεσμοι; — 6. Ποίας ἀλλας σημασίας τοῦ ὡς γνωρίζετε;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

A'

Ἐφαρμόσατε τὰς ἀνωτέρω παρατηρήσεις εἰς τὰ ἑξῆς παραδείγματα:

1. Κόλαζε τὰ πάθη, ἵνα μὴ όπ' αὐτῶν κολασθῆσ. — 2. Μὴ σπεῦδε πλουτεῖν, μὴ ταχὺ πένης γένη. — 3. Ἐκαλούμην ἐπὶ τὰ δεῖπνα, ἵνα εὐφραίνοιντο οἱ πίνοντες. — 4. Μέρων δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν ἀρχειν, δύποις πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι. — 5. Γύμναζε σαντὸν πόνοις ἑκουσίοις, δύποις ἀν δύναιο καὶ τοὺς ἀκονοίους ὑπομένειν. — 6. Ἐδει [=ἔπειτα] τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, ὡς μὴ ἐδύνατο ἔξαπατᾶν. — 7. Ἰνα ἐκτὸς κινδύνου ἥσ καὶ ἀπαλλάξω σε τῆς νόσου, πράξεις ἀν ἐγὼ κελεύω. — 8. Ἀγωμεν εἰς τὸν δικαστάς, ἵνα ἡμᾶς δικάσωσι καὶ τὴν διαφορὰν λύσωσιν.

B'

Νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὴν ἀρχαίαν αἱ κατωτέρω φράσεις:

1. Λέγω αὐτά, διὰ νὰ πεισθῆτε ὅτι κανέναν δὲν ἔβλαψα [=κακῶς ποιῶ]. — 2. Οἱ Ἑλληνες ἀπὸ τὸν Κύρον πλοῖα ἐζήτησαν [=αἰτῶ τινά τι], διὰ νὰ ἀποπλέουν. — 3. Οἱ ἀρχῶν στέλλει ἡγεμόνα εἰς τοὺς Ἑλληνας, διὰ νὰ δῆγῃ [=ἄγω, εὐκτ.] αὐτοὺς διὰ μέσου τῆς πολεμίας χώρας. 4. Οἱ δικασταὶ τοὺς κακοὺς τιμωροῦν, διὰ νὰ γίνουν οἱ ἀλλοι καλύτεροι. — 5. Νομίζω ὅτι πρέπει νὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν οἰκίαν, διὰ νὰ μὴ σὲ εὔρη ἐντὸς [=ἔνδον]. — 6. Γυμνάζομαι, διὰ νὰ γίνῃ τὸ σῶμά μου ὄγιές.

ΜΑΘΗΜΑ 44^{ον}

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

6.— Συμπερασματικὰ προτάσεις.

Συμπερασματικὰ (ἢ τοῦ ἀποτελέσματος ἢ τῆς ἀκολουθίας) προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ποὺ φανερώνουν τὸ ἀποτέλεσμα ἢ τὸ ἐπακολούθημα μιᾶς ἐνεργείας.

Εἰσάγονται δὲ μὲ τοὺς συμπερασματικοὺς συνδέσμους ὡστε καὶ (σπάνια μὲ τὸ) ὁδός [=ῶστε].

- Οἱ ἄλλοι συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι, καθὼς καὶ ὁ ὡστε μετὰ ἀπὸ τελείαν ἢ ἄνω στιγμήν, συνδέουν παρατακτικῶς (βλ. σελ. 121).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1. Ἐνταῦθα ἐπιπίπτει χιὸν ἀπλετος, ὡστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἄνδρας κατακειμένους.
 2. Πλοῖον ὑμῖν πάρεστιν, ὡστε, ὅπῃ βούλησθε, ἔξαιροντος ἀν ἐπιπέσοιτε.
 3. "Ἔχω τριήσεις, ὡστε ἐλεῖν [=ῶστε νὰ συλλάβω, νὰ κυριεύσω] τὸ ἐκείνων πλοῖον.
 4. Οἱ τριάκοντα ἐβούληθησαν Ἐλευσῖνα ἐξιδιώσασθαι, ὡστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν [=διὰ νὰ εἶναι δι' αὐτοὺς καταφύγιον, ἢ : μὲ τὸν σκοπὸν νὰ εἶναι δι' αὐτοὺς καταφύγιον].
- Αἱ συμπερασματικὰ προτάσεις ἐκφέρονται :
 - a) μὲ δοιστικὴν ἢ δυνητικὴν εὔκτικήν, δταν τὸ ἀποτέλεσμα παριστάνεται δις πραγματικὸν γεγονός. (βλ. παραδ. 1 - 2).
 - b) μὲ ἀπαρέμφατον, δταν τὸ ἀποτέλεσμα παριστάνεται δις ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος καὶ δις ἐνδεχόμενον (βλ. παραδ. 3 - 4). Συνήθως δὲ τὸ ὡστε μὲ ἀπαρέμφατον δηλώνει τὸν σκοπὸν (βλ. παράδ. 4).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖοι εἶναι οἱ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι; — 2. Ποῖοι ἔξι αὐτῶν συνδέουν κατὰ παράταξιν καὶ ποῖοι καθ' ὑπόταξιν; — 3. Τι ἐκφράζουν οἱ παρατακτικοὶ συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι; — 4. Τι ἐκφράζουν αἱ δευτερεύουσαι συμπερασματικὰ προτάσεις; — 5. Πῶς ἐκφέρονται αἱ δευτερεύουσαι συμπερασματικὰ προτάσεις; 6. Τὸ ὡστε + ἀπαρέμφ. τι δηλώνει συνήθως; Καὶ τότε μὲ πολας προτάσεις ἀντιστοιχεῖ;

● Σύγχρινε τὰς τελεικὰς προτάσεις (Μάθημα 43ον, σελ. 90-91) μὲ τὰς συμπτερασματικάς, διὰ νὰ διαπιστώσῃς πῶς αἱ μὲν πρῶται ἐκφράζουν τὸν σκοπόν, αἱ δὲ ἄλλαι τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς ἐνεργείας.

Πῶς ἐκφέρονται εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα αἱ συμπτερασματικαὶ προτάσεις καὶ διατί;

1. Οὕτως ἴσχυρον ἡ ἀλήθεια, ὥστε πάντων ἐπικρατεῖ τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.— 2. Ξέρξης χιλίαις μὲν καὶ διακοσίαις ναυσὶν ἀφίκετο εἰς τὴν Ἑλλάδα, τῆς δὲ πεζῆς στρατιᾶς οὕτως ἄπειρον τὸ πλῆθος ἦγεν, ὥστε καὶ τὰ ἔθνη τὰ μετ' αὐτοῦ ἀκολουθήσαντα πολὺ ἄν ἔργον εἴη καταλέξαι.— 3. Πάντες πολεμικὰ ὅπλα παρεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὅντως ἄν ἥγήσω πολέμου ἔργαστροιον εἶναι.— 4. Οὕτω σκαιός εἴ καὶ ἀναίσθητος, ὥστε οὐδὲ δύνασαι λογίσασθαι.— 5. Τίς οὕτω δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι;— 6. Πάντας δὲ δὲ Κῦρος οὕτω διατιθεὶς ἀπέπεμπεν, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ τῷ βασιλεῖ.— 7. Χοή πᾶν ποιεῖν, ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως μετασχεῖν.

ΜΑΘΗΜΑ 45^{ον}

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

7. — 'Υποθετικαὶ προτάσεις.

'Υποθετικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ποὺ ἐκφράζουν μίαν ὑπόθεσιν, κάτι δηλαδὴ τὸ δρποῖον ὑποθέτομεν.

Π. χ.— "Αν θέλῃς νὰ μορφωθῆς, πρέπει νὰ μελετᾶς.

Τὸ πρῶτον μέρος, ἡ δευτερεύουσα ὑποθετικὴ πρότασις «ἄν θέλῃς νὰ μορφωθῆς», λέγεται καὶ ἀπλῶς ὑπόθεσις, ἐνῷ ἡ κυρία πρότασις «πρέπει νὰ μελετᾶς» λέγεται ἀπόδοσις.

Αἱ ὑποθετικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲ τὸν ὑποθετικὸν συνδέσμους :

<u>εἰ</u>	
<u>εἰν</u>	<u>[=εἰ + ἄν]</u>
<u>ἄν</u>	» »
<u>ἢν</u>	» »

● 'Υποθετικὸς λόγος λέγεται ἡ ὑπόθεσις (δηλαδὴ ἡ δευτερεύουσα ὑποθετικὴ πρότασις) καὶ ἡ ἀπόδοσις (δηλαδὴ ἡ κυρία πρότασις) λαμβανόμεναι μαζί.

'Η ἀριθμητικὰς προτάσεις ἐκφέρεται μὲ τὸ μή (καὶ σπανίως μὲ τὸ οὐ).

Τὰ τέσσαρα εἴδη τῶν ὑποθετικῶν λόγων.

A

[τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ως κάτι τὸ πραγματικὸν]

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

εἰ + δριστικὴ

ΑΠΟΔΟΣΙΣ

δριστική ποτε
ἔγκλισις ✓

B'

[τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὴν πραγματικότητα]

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

εἰ + δριστικὴ
ἴστορ. χρόνου

ΑΠΟΔΟΣΙΣ

δριστικὴ (ἐγκλική)
δυνητικὴ (δυνατική)

G'

[τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι ἀπλῆ σκέψις τοῦ λέγοντος]

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

εἰ + εὐκτικὴ

ΑΠΟΔΟΣΙΣ

εὐκτικὴ (δριστική)
δυνητικὴ (μέλλοντος)

Δ^α

[τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι τὸ προσδοκώμενον]

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ἐᾶν
(ἄν, ἦν) + ὑποτακτ.

ΑΠΟΔΟΣΙΣ

δριστ. μέλλοντος
ἢ προστακτικὴ

Δ^β

[τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἀρρίστως ἐπαναλαμβανόμενον] *τὸ ηρεύ*

ΥΠΟΘΕΣΙΣ

ἐᾶν
(ἄν, ἦν) + ὑποτακτ.

ΑΠΟΔΟΣΙΣ

δριστ. ἐνεστῶτος
γνωμικος διος

94 — τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τι ἀρρίστως ἐπαναλαμβανόμενον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.

A'

1. *Eīt eisīt βωμοί, eisīt kaī θεοί.*
2. *Eīt Ἐκτορα ἀποκτενεῖς, καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖ.*
3. *Eīt φεύδομαι, ἔξέλεχε.*

B'

4. *Φῶς eīt μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἀν ήμεν [[”]Αν δὲν είχαμε φῶς, θὰ ήμασταν ὅμοιοι μὲ τοὺς τυφλούς].*
5. *Οὐκ ἀν ἐποίησεν Ἀγασίας, eīt μὴ ἕγω ἐκέλευσα [=Δὲν θὰ τὸ ἔκαμε δ Ἀγασίας, ἀν ἕγω δὲν διέτασσα].*

Γ'

6. *Οὐκ ἀν τις ζήψῃ, eīt μὴ τρέφοιτο [=Δὲν θὰ ἡμποροῦσε νὰ ξῆ κανείς, ἀν δὲν ἐτρέφετο].*
7. *Eīt τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τό τε μέλος καὶ τὸν ὁνθμὸν καὶ τὸ μέτρον, λόγοι γίγνονται τὸ λειπόμενον [=”Αν κανεὶς ἥθελεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τὴν ποίησιν τὴν μελφδίαν καὶ τὸν ωνθμὸν καὶ τὸ μέτρον, ἔκεινο ποὺ ἀπομένει εἰναι λόγια].*

Δ α'

8. *Ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, βλάψετε ὑμᾶς αὐτούς.*
9. *Ἡν πόλεμον αἰρήσθε, μηκέτι ἥκετε δεῦρο ἄνευ ὅπλων [=”Εὰν θέλετε πόλεμον, ποτὲ πλέον μὴν ἔλθετε ἐδῶ χωρὶς ὅπλα].*

Δ β'

10. *Ἡν ἐγγὺς ἔλθῃ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θνήσκειν [=”Εὰν πλησιάσῃ δ θάνατος (ἢ δισάκις πλησιάζῃ δ θάνατος), κανεὶς δὲν θέλει νὰ πεθάνῃ].*

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποτὲ λέγονται ὑποθετικαὶ προτάσεις ;— 2. Τι λέγεται ὑπόθεσις ;— 3. Τι λέγεται ἀπόδοσις ;— 4. Τι λέγεται ὑποθετικὸς λόγος ;— 5. Πῶς ἐκφέρεται ἡ ἀρνησίς εἰς τοὺς ὑποθετικοὺς λόγους ;— 6. Ποτὲ εἶναι οἱ ὑποθετικοὶ σύγδεσμοι ;— 7. Πῶς εἶναι τὰ εἰδή τῶν ὑποθετικῶν λόγων ; Τι ἐκφράζει ἔκαστον ;— 8. “Οταν τὸ ὑποτιθέμενον λαμβάνεται ὡς πραγματικόν, πῶς ἐκφέρεται ἡ ὑπόθεσις ; καὶ πῶς ἡ ἀπόδοσις ;— 9. “Οταν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι ἀντιθέτων πρὸς τὴν πραγματικότητα, πῶς ἐκφέρεται ἡ ὑπόθεσις ; καὶ πῶς ἡ ἀπόδοσις ;— 10. “Οταν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι μία ἀπλὴ σκέψις τοῦ λέγοντος, πῶς ἐκφέρεται ἡ ὑπόθεσις ; καὶ πῶς ἡ ἀπόδοσις ;— 11. “Οταν τὸ ὑποτιθέμενον εἶναι κάτι τὸ προσδοκώμενον ἢ κάτι τι τὸ ἀορίστως ἐπαναλαμβάνομενον, πῶς ἐκφέρεται ἡ ὑπόθεσις ;— 12. Πῶς ἐκφέρεται ἡ ἀπόδοσις, δταν εἶναι προσδοκώμενον καὶ πῶς δταν εἶναι ἐπαναλαμβανόμενον ;— 13. ‘Ο ὑπο-

Θετικός σύνθεσμος είλι μὲ ποίας ἐγκλίσεις συντάσσεται; — 14. Μὲ ποίαν δὲ ἔαν
(ἄν, ἥν); — 15. Πότε λέγεται δυνητική ή Ὀριστική ή η Εύκτική;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

$\odot = A$,
 $\otimes = B$

Εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα καθορίσατε:

1.— Ποία είναι ή υπόθεσις καὶ ποία ή ἀπόδοσις;

2.— Πῶς ἐκφέρεται ή υπόθεσις καὶ πῶς ή ἀπόδοσις;

3.— Τίνος εἴδους υποθετικὸς λόγος είναι καὶ τί ἐκφράζει;

① *Εἰ φιλεῖς με, μῆτερ, μὴ λέγε ἐφ' ἐκάστῳ.* — ② *Εἰ τὸ ἔχειν
ἥν ἡδὺ ὡς τὸ λαμβάνειν, πολὺ ἄν διέφερον εὐδαιμονίᾳ οἱ πλού-
σιοι τῶν πενήτων.* — ③ *Ἐπιλίποι ἄν ἡμᾶς δὲ πᾶς χρόνος, εἰλι πά-
σας τὰς ἑκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα.* — 4. *Ἐὰν μίαν ἔτι
τοιαύτην νίκην νικήσωμεν, ἀπολούμεθα [=θὰ χαθοῦμε].* — 5. *"Hν
τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν [γνωμικὸς
ἀδόιστος = ἐνεστώς: ἐπιτιθέασιν].* — 6. *Εἰ θνητὸς εἰλι, βέλτιστε,
θνητὰ καὶ φρόνει.* — 7. *Εἰ δεῖν ἔδρασας, δεινὰ καὶ παθεῖν σε
δεῖ.* — 8. *Κλέαρχος εἰλι παρὰ τοὺς νόμους ἔλυε τὰς σπονδάς, ἔχει
τὴν δίκην.* — 9. *"Hν ἐδέλωμεν ἀποθηγήσειν ὑπὲρ τῶν δικαίων,
εὐδοκιμήσομεν, εἰλι δὲ φοβησόμεθα τοὺς κυρδύνους, εἰς πολλὰς
ταραχὰς καταστήσομεν ἡμᾶς αὐτούς.* — 10. *Τῇ σιρατῷ οὐκ ἔστι
τὰ ἐπιτήδεια, εἰλι μὴ ληψόμεθα τὸ χωρτον.* — 11. *Πολὺ ἄν ἐπι-
δοίη ἡ γεωργία, εἰλι τις ἀλλὰ προτιθείη τοῖς κάλλιστα τὴν γῆν ἐρ-
γαζομένοις.* — 12. *Εἰ μὴ καθέξεις γλώσσαν, ἔσται σοι κακά.*
13. *Εἰ τις τοὺς Ἀθηναίους φαίνη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μῆτε αὐτούς
ἔχειν ἡσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἔᾶν, δορθῶς ἄν εἴποι.*
④ *Εἰ μὴ τότε ἐπόνουν, νῦν οὐκ ἄν εὐφραινόμην.* — ⑤ *Εἰ πάν-
τες ἐβοηθοῦμεν ἀλλήλους ἀεί, οὐδεὶς ἄν ἀνθρωπος ἐδεήθη τύ-
χης.* — ⑥. *Οὐκ ἄν ἐγὼ ἔστασίαζον, εἰλι ἄλλον εἴλεσθε.* — 17. *Νέος
ἄν πονήσῃς, γῆρας ἔξεις εὐθαλές.* — 18. *Ἐὰν ποιῆτε κακῶς
τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολεμίους ὑμᾶς ἀλεξόμεθα.* — 19. *Ἐὰν
ἔχωμεν χρήματα, ἔξομεν φίλους.* — 20. *Ἐὰν τις τὸν ἥλιον ἀναι-
δῶς ἐγκειοῦθεν θεᾶσθαι, τὴν δύψιν ἀφαιρεῖται.* — 21. *Ἐὰν ταῦτα
πράξωμεν, χαρὰν μεγάλην τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ παρέξομεν.*
22. *Εἰ ὑμεῖς τὰς Συμπληγάδας προσπλεύσατε, συσταῖτε ἄν αἱ
πέτραι καὶ τὴν ὑμετέραν ναῦν διαφθείρειαν.* — 23. *Ἀπολύσατε
οὖν περιστεράν καὶ ἔαν ταύτην μὴ διαφθείρωσιν αἱ πέτραι, αὐ-
τοὶ διαπλεύσατε.* — 24. *Ἐὰν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἤτε πολεμήσοντες,
κοὶ ἀθλα ὑμῖν προτεθήσεται λαμπρότατα καὶ πλῆθος χρυσοῦ.*

Na γραμμάτων σύγχρονα σώματα
αντικαθίστανται στην ιστορία της πολιτικής

Ἐλλιπεῖς ὑποθετικοὶ λόγοι.

Α'—Συχνὰ ἀπὸ ἔνα ὑποθετικὸν λόγον παραλείπεται ἡ ἀπόστιας (*Σχῆμα ἀναταπόδοτον*).

Παράβαλε τὰ γεοελληνικά:

1. "Ἄν πέσῃς στὰ κέρια μου!... [ἐνν. ἀλλιμονός σου! ἢ θὰ πάθης ἐκεῖνο ἢ τὸ ἄλλο...]"
2. Σοῦ λέω ἂν θέλης νὰ συμβιβασθοῦμε μὲ τὸ καλό· ἂν δὲν θέλης, ξέφω τὴ δουλειά μου.

Εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἂν θέλης νὰ συμβιβασθοῦμε μὲ τὸ καλό ἐννοεῖται ἡ ἀπόδοσις ἔχει καλῶς ἢ πάει καλά [παραλείπεται ὅμως, καὶ ὁ λέγων προχωρεῖ εἰς τὸν δεύτερον ὑποθετικὸν λόγον, ὁ δοποῖος εἶναι πλήρης: ἂν δὲν θέλης, ξέφω τὴ δουλειά μου].

Πρόμοια εἶναι τὰ ἀρχαῖα:

Ἐλ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί [ἐνν. καλῶς ἔχει], εἰ δέ κε μὴ δώσω, ἔγὼ δέ κεν αὐτὸς ἐλωμα...

Β'—Συχνὰ ἀπὸ ἔνα ὑποθετικὸν λόγον παραλείπεται ἡ ὑπόθεσις, συμπληρώνεται δὲ ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα.

Π.χ. Οὐκ ἐσθίοντες πλείω ἢ δύνανται φέρειν διαρραγεῖν γάρ ἂν [=Δὲν τεώγουν περισσότερον ἀπὸ ὅσον ἀντέχουν διότι θὰ ἐκινδύνευαν νὰ σκάσουν].

"Ἡ τελευταία φράσις διαρραγεῖν ἂν εἶναι ἀπόδοσις. "Υπονοεῖται δὲ ἡ ὑπόθεσις εἰς γάρ πλείω ἐσθίοιεν [=διότι ἂν ἔτρωγαν περισσότερον], διαρραγεῖν ἂν [=θὰ ἔσκαζαν].

Γ'—Συχνὰ ἀπὸ μίαν ὑπόθεσιν παραλείπεται τὸ ρῆμα ὃς εὐκόλως ἐννοούμενον ἀπὸ τὰ προηγούμενα.

Π.χ. Εἰ μὲν τὴν ὁρτορικὴν ἐδίδαξεν, καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μή, τί σου δρελος;

"Ἡ τελευταία ὑπόθεσις πλήρης θὰ ἦτο εἰ δὲ μὴ ἐδίδαξεν· ἀλλὰ τὸ ρῆμα παραλείπεται.

● Τὸ εἰ δὲ μή, ἀποσπασθὲν ἀπὸ τοιαύτας ἐλλιπεῖς ὑποθετικὰς προτάσεις, κατήντησε κατόπιν ἐπιρρηματικὴ ἐκφρασις (μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει).

Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον προῆλθε καὶ κατήντησε ἀπλῆ ἐπιρρηματικὴ ἐκφρασις ἥδη εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν τὸ εἰμὴ [=πλήν, ἐκτὸς μόνον, παρὰ μόνον]· π.χ. οὐδέ τις ἄλλος ἀθανάτων εἰμὴ Ζεύς.

• Ἐπίσης δὲ καὶ αἱ φράσεις:

εἴς τις καὶ ἄλλος

εἴπερ τις ἄλλος [=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον].

εἴπερ ποτὲ

εἴποτε καὶ ἄλλοτε

εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε [=περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν]

προηλθαν ἀπὸ ὑποθετικάς προτάσεις, εἰς τὰς δποίας παρελείπετο τὸ φῆμα. Π.χ.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ πολεμικά, εἴπερ ποτέ, μάλιστα δὴ δκνηρότεροι ἔγενοντο [=Οἱ Λακεδ. ἔγιναν τὸ τε περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν πολεμικά].

—Τὸ πλῆρες θὰ ἦτο: Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἴπερ ποτὲ ἔγενοντο δκνηροὶ [=ἐάν κάποιες ὑπῆρξαν δκνηροί], δκνηρότεροι τότε ἔγενοντο [=τώρα ωντῆρξαν δκνηρότεροι ἀπὸ κάθε ἄλλην φοράν].

‘Ομοίως ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ ὑποθετικοὺς λόγους τὰ ὕσπερ εἰ, ὕσπερ ἂν εἰ, ὁσπερ ἂν καὶ ὡς ἄν, τὰ δποτα κατήγησαν ἀπλᾶ ἀναφορικά ἐπιρρήματα, Ισοδύνυμα μὲν τὸ ἀπλοῦν ὕσπερ ή ὡς [=καθώς].

—Τὸ ὡς ἂν μᾶς ἔδωκε τὸ νεοελληνικὸν ὕσπερ καὶ σὰν [=καθώς].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι λέγεται σχῆμα ἀνανταπόδοτον; — 2. Πῶς προηλθε τὸ εἰδεμή; — 3. Τι σημαίνει τὸ εἴπερ τις ἄλλος; — 4. Τι σημαίνει τὸ εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε; καὶ πόθεν προηλθαν; — 5. Ἀπὸ ποῦ κατάγεται τὸ νεοελληνικὸν σὰν καὶ ὕσπερ;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ συμπληρωθοῦν οἱ ἐλλιπεῖς ὑποθετικοὶ λόγοι εἰς τὰς φράσεις:

- Καὶ ἂν μὲν ἐκῶν πείθηται, εἰ δὲ μή, ὕσπερ ἔνδον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνοντιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς.
- Μὴ ποιήσῃς ταῦτα· εἰ δὲ μή αἰτίαν [=κατηγορίαν] ἔξεις.
- Ἀνθρώπουν ψυχή, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων, τοῦ θείου μετέχει.
- Οὐκ ἀμφιέννυνται πλείω ή δύνανται φέρειν ἀποπνιγεῖν γὰρ ἄν.
- Οὕτω χρὴ ποιεῖν· ἂν μὲν ἥκωμεν, ὕσπερ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε δποῖον ἂν τι ὅμινον οἰησθε συμφέρειν.
- Σῖτον πρίασθαι [τοῦ ρήμα. ὀνοῦμαι] οὐκ ἦν, εἰμὴ ἐν τῇ Λυδίᾳ ἀγορᾶ.

ΜΑΘΗΜΑ 47^{ον}

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΛΑΣΣΑΙΝ

8.—Παραχωρητικαὶ προτάσεις.

Παραχωρητικαὶ ἡ ἐνδοτικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ποὺ δηλώνονται παραχωρησιν ἡ συγκατάβασιν καὶ εἰσάγονται μὲ τὰ εἰ καὶ, ἀν καὶ, καὶ εἰ, καὶ ἀν — καὶ.

Ἐπὶ ἀρνήσεως εἰσάγονται μὲ τὰ οὐδὲ εἰ, οὐδὲ εἴν, μήδὲ εἴν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1. Φήσονσί με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ [=ἄν καὶ] οὐκ εἰμι.
2. Καὶ εἰ μυθώδης ὁ λόγος γέγονεν, δμως καὶ νῦν προσήκει ϕῆθην [=Καὶ ἀν ἀ κό μη πρόκειται περὶ μύθου... "Ἄν καὶ πρόκειται περὶ μύθου, δμως καὶ τώρα ἀξίζει νά λεχθῇ].
3. Γελᾷ ὁ μωρός, καὶ τι μὴ γελοῖον γέ.
4. Οὐκ ἀδυμητέον τοῖς παροῦσι πράγμασι, οὐδὲ εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ [=Δὲν πρέπει νά στενοχωρούμεθα διὰ τὰ παρόντα, οὔτε κι ἄν μᾶς φαίνωνται πολὺ ἀσχημα].

● Αἱ παραχωρητικαὶ προτάσεις, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ὑπόθετικαὶ πράγματα, αἱ δοποὶ κοντά εἰς τὸν ὑποθετικὸν σύνδεσμον ἔχουν τὸν ἐπιδοτικὸν καὶ (παραδ. 1—3) ἡ, ἐπὶ ἀρνήσεως, τὸ οὐδὲ καὶ μηδὲ (παραδ. 4). — [Περὶ τοῦ ἐπιδοτικοῦ καὶ βλ. σελ. 108].

— Ἡ σχέσις τῆς κυρίας προτάσεως πρὸς τὴν ἔξηρημένην παραχωρητικὴν εἶναι ἀντιθετική, διὰ τοῦτο ὑπάρχει συχνά εἰς τὴν κυρίαν προτασιν ὁ ἀντιθετικὸς σύνδεσμος δμως, ποὺ ἐπιτείνει τὴν ἀντίθεσιν (βλ. παραδ. 2).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποταὶ λέγονται παραχωρητικαὶ προτάσεις; — 2. Πᾶς ἀλλιῶς ὄνομάζονται; — 3. Μὲ τι εἰσάγονται; — 4. Κατὰ τι διαφέρουν ἀπὸ τὰς ὑποθετικάς;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ὑπογραμμίσατε τὰς παραχωρητικὰς προτάσεις καὶ παρατηρήσατε τὴν σύνταξίν των.

1. Ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, καὶ εὐτυχῆ. — 2. Τῆς γῆς οἱ κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἴργοντο, δύναιντ' ἀν καλῶς διακῆν.
3. Κεὶ μὴ πέποιθα, τοῦργόν ἐστ' ἔργαστέον. — 4. Πόλιν μέν, εἰ καὶ μὴ βλέπεις, φρονεῖς δ' δμως, οὐδὲ νύσσω ἔνυνεστιν. — 5. Νικίας μέν, εἰ καὶ τὸν ἄλλον χρόνον εἴθιστο συκοφαντεῖν, τότε ἐπανόστατο, Εὐθύνους δὲ καὶ εἰ μηδέποτε διενοήθη ἀδικεῖν, τότε ἀν ἐπήρθη. — 6. Οὐδὲ εἰ πάνυ ἀγαθὸν εἴητε, λιμῷ μάχεσθαι ἀν δύναισθε. — 7. Τὰ δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται, αλογύνονται μὴ πράττειν. — 8. Οὐ μὲ πείσεις, οὐδὲ ἦν πείσης.

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΙΝ

9.—'Αναφορικαὶ προτάσεις.

- Ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ποὺ ἀναφέρονται εἰς κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως.

Π. χ.—"Ἐστι δίκης ὁφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ.

"Ἡ ἀναφορικὴ πρότασις ὡς τὰ πάντα ὁρᾷ ἀναφέρεται εἰς τὴν λέξιν ὁφθαλμὸς τῆς κυρίας προτάσεως, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔξαρταται.

- Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις εἰσάγονται μὲν ἀναφέρονται εἰς τὰ πάντα μίας (ὅς, ἥ, ὅ—δοτις—οῖος—δοσος—δοποῖος—δόποσος—ἡλίκος—δηπήλικος κ.τ.λ.) καὶ μὲν ἀναφορικαὶ ἐπιφέρονται ταῖς (ώς [=καθώς], ὥσπερ, ὅπως [=καθώς], οὖ, δόπου, ἥ, δηπη, οῖ, δηποι, δηπεν, δηπόθεν κτλ.).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ : 1. "Ον οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθηγῆσκει νέος [=Ο ἄνθρωπος ἔκεινος, ὃν [=τὸν ὁποῖον] οἱ θεοὶ ἀγαποῦν...]

2. "Ολβίς ἐστιν, δοτις τῆς ἴστοροίας ἐσχε μάθησιν.

3. Εἴρηκα κάγὼ δη νομίζω συμφέρειν.

4. "Ην δέ τις Ἀπολλοφάνης, ὃς Φαερναβάζω ἐτύγχανε ἔνος ὕπνου.

5. "Απόφηνε, δη Κλέαρχε, γνώμην, ὅτι σοι δοκεῖ [=Εἰπέ, δη Κλ., μίαν γνώμην, δηλαδὴ τι νομίζεις].

6. Οἱ βάροβάροι ἔφενον, ἥ ἔκαστος ἐδύνατο [=ὅπου ἔκαστος...].

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ : Ἐάν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα γίνῃ ἡ σύνταξις τῶν προτάσεων, θὰ εὐρεθῇ διτὶ ἡ ἀναφορικὴ πρότασις εἰς μὲν τὸ ιον παράδειγμα ἐπέχει θέσιν ὑποκειμένου τοῦ κυρίου ὄρματος (ἀποθηγῆσκει ποιος;—δην οἱ θεοὶ φιλοῦσιν=ὑποκειμ.), εἰς τὸ 2ον θέσιν κατηγορούμενου, εἰς τὸ 3ον ἀντικειμένου, εἰς δὲ τὰ 4ον, 5ον καὶ 6ον θέσιν προσδιορισμοῦ (παραδείγματις εἰς τὸ 4ον, ἐπεξήγησις εἰς τὸ 5ον, ἐπιφέρομενος προσδιορισμὸς τοῦ τόπου εἰς τὸ 6ον).

- Μία ἀναφορικὴ πρότασις ἡμπορεῖ νὰ ἀναπληρώνῃ κάποιον ὅρον ἄλλης προτάσεως κύριον ἥ δευτερεύοντα (ἡμπορεῖ δηλαδὴ νὰ ἐπέχῃ θέσιν ὑποκειμένου, κατηγορούμενου, ἀντικειμένου ἥ προσδιορισμοῦ).

- Αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις χρησιμεύουν συνήθως διὰ νὰ διασφήσουν ἥ νὰ δρίσουν ἀκριβέστερα ἓνα ὅρον μιᾶς προτάσεως.

Αύταὶ λέγονται ἀναφορικαὶ διασαφητικαὶ ἡ προσδιοριστικαὶ.

Π. χ.—1. Οἱ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὗ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. [Ἡ ἀναφορικὴ πρότασις οὓς ἔχομεν καθορίζει ποῖοι ἀκριβῶς εἰναι αὐτοὶ οἱ ἡγεμόνες (=οἱ ὅδηγοι), οἱ δποῦτοι οἱ φασιν...].

2. Οἷμαὶ ἂν ἡμᾶς τοιაῦτα παθεῖν, οἷα τὸν ἔχθρονς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. [Ἡ ἀναφορικὴ πρότασις ἐπεξηγεῖ τὸ τοιαῦτα].

- Ἀλλ' αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις ἡμποροῦν νὰ ἐκφράζουν καὶ τὴν αἰτίαν, τὸν σκοπόν, τὸ ἀποτέλεσμα, ἥ μίαν ὑπόθεσιν. Καὶ ἰσοδυναμοῦν μὲ προτάσεις αἰτιολογικάς, τελικάς, τοῦ ἀποτελέσματος καὶ ὑποθετικάς.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΑ

1.—'Αναφορικαὶ αἰτιολογικαὶ :

1. Εἶσαι ἀξιοκατάκριτος, ποὺ δὲν ἐργάζεσαι [=διότι δὲν ἐργάζεσαι].
2. Θαυμαστὸν ποιεῖς, δις ἡμῖν οὐδὲν δίδως [=δις = διότι εἰς ἡμᾶς τίποτε δὲν δίδεις].

2.—'Αναφορικαὶ τελικαὶ :

1. Θ' ἀγοράσω καὶ δεύτερο τετράδιον, τὸ δποῖον νὰ χρησιμοποιῶ ὡς πρόχειρον [=γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιῶ...].
2. "Ἐδοξεῖ τῷ δῆμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἐλέσθαι, οἱ τὸν πατρίους νόμους συγγράψουσι [=ἴνα συγγράψωσι...].

3.—'Αναφορικαὶ ἀποτελεσματικαὶ :

1. Ποιὸς εἶναι τόσον ἀφελῆς, ποὺ νὰ μὴ βλέπῃ τὸ συμφέδον του : [=ώσ τε νὰ μὴ βλέπῃ τὸ συμφέδον του].
2. Οὐδεὶς οὐτω ἀνόητός ἐστι, δοτις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἰρεῖται [=οὐδὲν προτιμᾷ...=ώσ τε νὰ προτιμῇ τὸν πόλεμον ἀντὶ τῆς εἰρήνης].

4.—'Αναφορικαὶ ὑποθετικαὶ :

1. "Οποιον οὐλλάβω νὰ ἀτακιῇ, θὰ τὸν τιμωρήσω [=ἐὰν συλλάβω κάποιον νὰ ἀτακιῇ..].
2. "Ἄ μη προσήκει, μήτ' ἀκούει, μήτ' ὅρα [=εἰ μή τινα προσήκει...=ὅσα δὲν πρέπει=ἐὰν μερικὰ πράγματα δὲν πρέπει...].

- 'Η σύνταξις μιᾶς ἀναφορικῆς προτάσεως εἶναι ὅμοία μὲ τὴν σύνταξιν τῆς ἀντιστοίχου αἰτιολογικῆς, τελικῆς, ἀποτελεσματικῆς ἥ ὑποθετικῆς προτάσεως.

'Η εὖκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου χρησιμο-

ποιεῖται συχνά καὶ εἰς τὰς ἀναφορικὰς προτάσεις, ὅπως εἰς ὅλας τὰς ἔξηρτημένας.

● 'Η ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ὅς, ἥ, δ, ὅταν εἰσάγῃ περιόδους ἡ κῶλα περιόδου, (κάποτε δὲ καὶ ὅταν εἰσάγῃ προτάσεις), ίσοδυναμεῖ συνήθως μὲ τὴν δεικτικὴν ἀντωνυμίαν οὗτος, αὕτη, τοῦτο.

Π.χ. Πῶς οὖν ἄν ενοχος εἴη Σωκράτης; ὅς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεούς, ως ἐν τῇ γραφῇ ἐγέγραπτο, φανερὸς ἦν θεοπατένειν τοὺς θεούς; [=Πῶς λοιπόν ἡμπορεῖ νὰ είναι ἔνοχος ὁ Σωκράτης; οὗτος ἀντὶ μὲν τοῦ νὰ μὴν πιστεύῃ...]

Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς ἡ ἀναφορικὴ πρότασις είναι κατὰ τὸ πονμόνον ἔξηρτημένη. Καὶ τ' οὐσίαν (δηλαδὴ κατ' ἔννοιαν) είναι πρότασις ἀνεξάρτητος συνδεομένη παρατακτικῶς μὲ τὰ προηγόρυμα.

Σημείωσις: Βλέπε καὶ τὰ περὶ ἀναφορικῆς ἐλέξεως λεγόμενα εἰς τὸ Μάθημα 65ον, σελ. 153 - 154.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιαὶ προτάσεις λέγονται ἀναφορικαὶ; — 2. Ποιαὶ είναι αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι; — 3. Ποιαὶ είναι τὰ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα; — 4. Ποιους ὅρους ἡμπορεῖ νὰ ἀναπληρώνῃ μία ἀναφορικὴ πρότασις; — 5. Νὰ ἀναφερθῶν παραδείγματα ἀναφορικῶν προτάσεων, ποὺ νὰ ἀναπληρώνουν ἔνα ἔκαστον ἀπὸ τοὺς ὅρους ἀλλῆς προτάσεως. — 6. Ποιαὶ ἀναφορικαὶ προτάσεις λέγονται διασαρχητικαὶ ἢ προσδιοριστικαὶ; — 7. Ποιαὶ ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαὶ; 8. Ποιαὶ ἀναφορικαὶ τελικαὶ; — 9. Ποιαὶ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικαὶ; 10. Ποιαὶ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ; — 11. Τι λέγεται εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγῳ καὶ πότε χρησιμοποιεῖται; — 12. Πότε ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ὅς ίσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δεικτικὴν οὗτος;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα παρατηρήσατε:

- 1ον) Ποία είναι ἡ ἀναφορικὴ πρότασις, ἀπὸ ποὺ ἀρχίζει καὶ ποῦ τελειώνει;
- 2ον) Ἀπὸ ποὺ ἔξιρτάται, δηλαδὴ ποῦ ἀναφορική πρότασις;
- 3ον) Ποιὸν ὅρον ἀλλῆς προτάσεως; προσδιορίζει ἡ ἀναπληρώνει (ὑποκείμενον, ἀντικείμενον, κατηγορούμενον, προσδιορισμόν);
- 4ον) Ποιαὶ ἔξι αὐτῶν είναι ἀναφορικαὶ αἰτιολογικαὶ; Ποιαὶ ἀναφορικαὶ τελικαὶ; Ποιαὶ ἀναφορικαὶ ἀποτελεσματικαὶ; Ποιαὶ ἀναφορικαὶ ὑποθετικαὶ;
- 5ον) 'Υπογραμμίσατε τὴν εὐκτικὴν τοῦ πλαγίου λόγου, ὅπου ὑπάρχει.

1. Σίτω τοσούτῳ ὁρχοῦ Σωκράτης, (ὅσον ἡδέως ἡσθιε) — 2. Οὐρές ἔστιν, ὃς ἀπέκτεινε τοὺς στρατηγούς. — 3. "Hr ὁδὸν ἐνιαυστὸν ὃ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μεῖον ἡ ἐν ἐνὶ μηρὶ κατήνυσσεν ὁ Ἀγηστλαος. — 4. "A δέ μοι δὲ παιήσω καὶ οἰκήματα καλὰ καὶ παραδείσους κατέλιπεν, ὅφεις εὐφραγνόμην, ταῦτα πάντα δρῶ κατακεκομένα. — 5. Εὔχομαι τοῖς θεοῖς ἐμὲ μὲν ἔξιον τῶν Λεωχράτους ἀδικημάτων κατῆγορον ποιῆσαι, δὲ καὶ τῇ πόλει συμφέρει καὶ πᾶσιν ὑμῖν. — 6. Άλσοιστά ἔστι πάγτα, ἀπερ καὶ λέγει καὶ πράτει. — 7. "On ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει. — 8. "Ο σὺ μισεῖς, ἔιέροφ μὴ ποιή-

σης.—9. Λεοντιάδης ὁ Θηβαῖος εἶπε μηδένα παριέναι εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὅν τυνα μὴ αὐτὸς κελεύει.—10. Ὡς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ δπλα μηνόη, λήψεται μισθὸν τάλαντον.—11. Σαπρὸν ἐστι φύσει πᾶν ὃ ἂν μὴ δικαίως ἢ πεπραγμένον.—12. Οὐκ αἰσχύνεσθε οὕτε θεοὺς οὕτε ἀνθρώπους, οἵτινες διμόσατες ἡμῖν τὸν αὐτὸν φίλους καὶ ἔχθρον νομιεῖν, προνόδοτες ἡμᾶς.—13. Εὐδαιμῶν μοι ἐφαίνετο ὃ ἀνήρ, ὃς ἀδεᾶς καὶ γενναῖος ἐτελέντα [=καθώς.. ἐτελεύτα=διότι ἐτελεύτα].—14. Κώμην ἔδειξεν αὐτοῖς, οὗ σκηνῆσονται [=ὅπου θὰ κατασκηνώσουν=γιὰ νὰ κατασκηνώσουν] καὶ ὅδὸν ἦν πορεύεσθαι εἰς Μάκρωνας.—15. Οὐδεμίᾳ ἐστὶν οὕτω καὶ παραγένεσι, ἡτις τὸν μὴ ὄντας ἀγαθὸν αὐθημερὸν ἀγαθὸν ποιήσει.

ΘΕΜΑ

Εἰς τὸ κατωτέρῳ θέμα νὰ ἀναγνωρισθοῦν αἱ ἀναφορικαὶ προτάσεις καὶ νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις αὐτῶν.

Ἐπειδὰν δὲ καταστήσθη [=ἐκλέξητε διὰ τὸν ἑαυτόν σας] τὸν ἄρχοντας, δύσονται δεῖ, ἦν καὶ τὸν ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρούντες [=ἐνθαρρύντε], οἷμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι [=ὅτι πολὺν θὰ ὠφελήσητε]. Νῦν γὰρ ἵσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὃς ἀδύμως μὲν ἥλθον ἐπὶ τὰ δπλα [=εἰς τὸ στρατόπεδον], ἀδύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς [=φρουράς]. Ὡστε, οὕτω γ' ἐχόντων τῶν στρατιωτῶν, οὐκ οἶδα, δὲ τι ἄν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἡν δέ τις τρέψῃ αὐτῶν τὰς γνώμας, ὃς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται [=ῶστε νὰ μὴ σκέπτωνται], τί πείσονται [=θὰ πάθουν], ἀλλὰ καὶ τί ποιήσονται, πολὺν εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δή, ὅτι οὕτε πλῆθός ἐστιν οὕτε ἴσχυς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὅποτεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι [=τολμηρότεροι] ἥωσιν ἐπὶ τὸν πολέμους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται [=οἱ ἀντίπαλοι δὲν ὑπομένουν]. Ἐντεθύμημαι [=ἔχω παρατηρήσει] δ' ἔγωγε, ὃ ἀνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι δόποσοι μὲν πειρῶνται ζῆν [=ὅσοι προσπαθοῦν νὰ φυλάξουν τὴν ζωὴν των] ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οἵτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν· δόποσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγγύωκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους δρῶ μᾶλλόν πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἔως ἂν ζῶσιν, εὑδαιμονέστερον διάγοντας. Ἄ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἀνδρας ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸν ἄλλους παρακαλεῖν.

(Ξενοφῶντος, Κύρου Ἀνάθεσις, Γ' 1, 39—44)

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΘ' ΥΠΟΤΑΞΕΙΝ

10.—Πλάγιαι ἐρωτήσεις.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἐννέα εἶδη δευτερευουσῶν προτάσεων, ποὺ ἔξητάσαμεν ἕως τώρα, ὑπάρχει καὶ ἔνα ἄλλο εἶδος ἔξηρτημένης προτάσεως, ἡ πλάγια ἐρωτήσεις.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ: "Ἄς ύποθέσωμεν ὅτι μᾶς ἀποτείνει κάποιος κύριος Α τὴν ἐρωτησιν:

1.—*Ἔμελετήσαιε τὸ μάθημά σας :*

"Ἐνας ἄλλος κύριος Β ζητεῖ νὰ πληροφορηθῇ τί μᾶς ἔλεγεν δικαίως. Τί θὰ ἀπαντήσωμεν; Θὰ ἐπαναλάβωμεν αὐτοὶ λέξεις τὴν ἐρωτησιν ὅπως τὴν ἀκούσαιμεν; "Ισως. Συνήθως δύως δίδομεν κατ' ἄλλον τρόπον τὴν ἀπάντησιν:

2.—*O κ. Α μᾶς ἐρώτησεν, ἀν ἐμελετήσαμεν τὸ μάθημά μας. Ἡ 1η ἐρώτησις, ποὺ γίνεται ἀπ'εύθειας, λέγεται εὖθεια. Ἡ ἄλλη, ἡ 2a, λέγεται πλάγια ἐρωτήσεις, διότι δὲν ἀπευθύνεται πρὸς κανένα, ἀλλὰ εἴναι ἐπανάληψις μιᾶς ἐρωτήσεως, ἡ δοπία ἔχει γίνει καὶ μᾶς μεταδίδεται ἐμμέσως, πλαγίως.*

● **Πλάγιαι ἐρωτήσεις** λέγονται αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ποὺ περιέχουν μίαν ἐρωτησιν, ἡ δοπία ἔχει γίνει ἢ πρόκειται νὰ γίνῃ καὶ ἀνακοινώνεται εἰς κάποιον τρίτον.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1.—*Πρωταγόρας ἐρωτᾷ, εἰ οὐκ αἰσχύνομαι τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν. [Ἡ εὐθεῖα ἐρωτησις θὰ ἦτο: οὐκ αἰσχύνει τὰ ἀγαθὰ δεινὰ καλῶν;—δὲν ἐντρέπεσαι ν' ἀποκαλῆς...].*

2.—*Ἡρακλῆς ἡρόδει, ποτέραν τῶν δόδων τράπηται. [Ἡ εὐθεῖα ἐρώτησις, τὴν δοπίαν ἀπόνθυνεν εἰς τὸν έαυτόν του δ. Ἡρακλῆς, ἦτο: Ποτέραν τῶν δόδων τράπωμαι;—ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο δρόμους ν' ἀκολουθήσω;]*

3.—*Ἡρώτα Μειδίας, ἐπὶ τίσιν ἀν σύμμαχος γένοιτο. [Ἡ εὐθεῖα ἐρωτησις: ἐπὶ τίσιν ἀν σύμμαχος γενοίμην;].*

4.—*Ἐκ τούτου ἡρώτησαν, εἰ τις ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. [Ἡ εὐθεῖα ἐρωτησις: Τίς ἐθέλει συμπορεύεσθαι;]*

Εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα ἀλλαγήτημέναι προτάσεις είναι πλάγιαι ἐρωτήσεις, ποὺ εἰσάγονται μὲ τὸ ἐρωτηματικὸν εἰς (παραδ. 1, 4) καὶ μὲ ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας (παραδ. 2, 3).

● Αἱ πλάγιαι ἐρωτήσεις εἰσάγονται μὲν ἐρωτηματικὰς ἀντωνυμίας ἢ ἐρωτηματικὰ ἐπιρρήματα καὶ μὲ τὸ ἐρωτηματικὸν εἰλ., ἀλλὰ καὶ μὲ ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας καὶ ἀναφορικὰ ἐπιρρήματα.

● Πλάγιαι ἐρωτήσεις ἀκολουθοῦν:

- Μετὰ τὰ φήματα ἐρωτῶ, ἀπορῶ, θαυμάζω, σκοπῶ ἢ σκοποῦμαι, λέγω, διέκνυμι, αἰσθάνομαι, γιγνώσκω καὶ ἄλλα παρομοίας σημασίας.
- μετὰ τὰ φήματα ἐπιμελοῦμαι, φυλάττομαι, πειρῶμαι καὶ ἄλλα παρομοια κατὰ τὴν σημασίαν.
- μετὰ ἀπὸ λέξεις ἢ φράσεις μὲ παρομοίαν πρὸς τὰ ἀνωτέρω φήματα σημασίαν.

● “Οπως εἰς δλας τὰς ἔξηρητημένας προτάσεις, χοησιμοποιεῖται καὶ εἰς τὰς πλαγίας ἐρωτήσεις ἢ ε ὑ κ τ ι κ ἡ τ ο ὖ π λ α γ ί ο ν λ ό γ ο ν. “Οταν δηλαδὴ τὸ φῆμα τῆς κυρίας προτάσεως εἶναι χρόνου ἴστορικοῦ, τὸ φῆμα τῆς ἔξηρητημένης τίθεται εἰς εὐκτικὴν ἔγκλισιν (βλ. ἀνωτ. παράδ. 4).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.—Μετὰ ἀπὸ φήματα ποὺ ἔχουν τὴν ἔννοιαν τοῦ φροντίζω, ἀκολουθεῖ συνήθως ἐρώτησις εἰσαγομένη μὲ τὸ δπως ἢ τὸ δπως μή. Συμπίπτει δὲ συχνά μὲ τελικὴν ἡ ἐν δοιαστικὴν πρότασιν. Π.χ.

1.—*Κῦρος ἐπεμέλετο, δπως οἱ δουλεύοντες μὴ ἀσιτοὶ ἔσοιντο.*

[Ἡ εὐθεῖα ἐρώτησις: Πῶς οὐκ ἀσιτοὶ ἔσονται; Ἡ πλαγία ἐρώτησις: δπως μὴ ἀσιτοὶ ἔσοιντο. Ἀλλ’ ἰσοδυναμεῖ καὶ μὲ τελικήν: ἵνα μὴ ἀσιτοὶ ὁσιν].

2.—*Φυλάττου, δπως μὴ καὶ οὺ ἐλάττους τὰς βούς ποιήσῃς.*

[Πλαγία ἐρώτησις ἀντιστοιχοῦσα μὲ τελικὴν πρότασιν ἵνα μὴ... ποιήσῃς καὶ μὲ ἐνδοιαστικήν: φυλάττου μὴ ποιήσῃς...=μήπως].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι λέγεται πλαγία ἐρώτησις;—2. Τι προτάσεις είναι αἱ πλάγιαι ἐρωτήσεις;—3. Μὲ τι εἰσάγονται;—4. Μετὰ ἀπὸ πολὰ φήματα ἀκολουθοῦν; 5. Πότε χρησιμοποιεῖται εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ μελετηθοῦν ἀπὸ τὴν Γραμματικὴν σὶ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ νὰ μεταφρασθοῦν αἱ κατωτέρῳ φράσεις:

1. *Tίς καὶ ποῖός ἐστιν οὗτος δ ἀνήρ;*—¹Αλκιβιάδης *Κλεινίου.*—2. *Ποδαπός δ ἐστιν;*—²Αθηναῖος.—3. *Πηλίκος δέ;*—*Τριάκοντα ἐτῶν.*—4. *Πόση ἐστὶν αὕτη ἡ μάχη πρὸς τοὺς πολεμίους;*—*Τετάρτη.*—5. *Πόθεν ἀφί-*

ξαι, ὡς ἄνερ, καὶ ποσταῖος; — 6. Νῦν δὲ πῇ πο-
ρεύῃ; — Μεγαράδε. — 7. Τίσι νόμοις χρῆσθε, ὡς Ἀθηναῖοι; — Τοῖς τοῦ Σό-
λωνος. — 8. Ποτέρους οἵτινες εἶναι, τοὺς Ἀθηναῖον ἢ τοὺς Σπαρτια-
τῶν νόμους; — Ἐκάτεροι ἐκατέρους ἀριστοί εἰσι. — 9. Τί σοι εἴπω; — Τ' ἀ-
ληθῆ λέγε. — 10. Πόσα χρήματα δοίης ἂν μοι; — Δραχμὰς πεντήκοντα.

Εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα:

1ον) Ὑπογραμμίσατε τὴν πλαγίαν ἐρώτησιν καὶ προσέξατε ἀπὸ
ποιὸν ρῆμα ἔξαριται καὶ μὲ τί εἰσάγεται.

2ον) Τρέψατε τὴν πλαγίαν εἰς εὐθεῖαν ἐρώτησιν.

1. Ἐρήσομαι πόθεν μαθὼν τὰ συμφέροντα ἐπίσταται καὶ ὅστις ἐστίν. — 2. Οὐ
φροντισίέον ἡμῖν τὸ ἐροῦσιν ἡμᾶς οἱ πολλοί, ἀλλ᾽ διὰ τοῦτο περὶ τῶν
δικαίων καὶ ἀδίκων. — 3. Ἐπισκεψώμεθα, εἰ δὲ ἀριστος εὐδαιμονέστερος καὶ
ὁ νάκιστος ἀθλιωτάτος ἡ ἄλλως ἔχει. — 4. Οὐκ ἔχω τὸ φᾶ. — 5. Ἐρωτώμε-
νος ποδαρός εἴη, Πέρσης ἔφη εἶναι. — 6. Οἱ νόμοι ἐπιμέλονται, ὅπως ἀγα-
θοὶ ἔσονται οἱ πολῖται.

Θ Ε Μ Α

Ν' ἀναγνωρισθοῦν αἱ εὐθεῖαι καὶ αἱ πλάγιαι ἐρωτήσεις καὶ νὰ γίνῃ
ἡ σύνταξις. Νὰ ὑπογραμμισθῇ ἡ εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου, ὅπου ὑπάρχει.

‘Ορῶν δὲ Κλέαρχος τὸ μέσον στήφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω
δοντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα, οὐκ ἥθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ πο-
ταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθείη ἐκατέρωθεν,
τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, διὰ αὗτῷ μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι [=πῶς ἡ μάχη νὰ ἀποβῇ καλῶς]. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν
βαρβαρικὸν στράτευμα δμαλῶς προσήγει [=ἐπιροχώρει μὲ κανονι-
κὸν βάδισμα], τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἐτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάτ-
τετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ δὲ Κύρος παρελαύνων οὐ πάνυ
πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι [=δχι πολὺ πλησίον τοῦ στρατεύμα-
τος] κατεθεάτο ἐκατέρωσε [=παρετήρει καλῶς καὶ εἰς τὸ ἔνα μέ-
ρος καὶ εἰς τὸ ἄλλο], ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς
φίλους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος,
ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι [=ἀφοῦ προσέτρεξε πλαγίως (ἔφιππος)],
μὲ τὸν σκοπὸν νὰ συναντήσῃ αὐτόν], ἥρετο, εἴ τι παραγγέλλοι.
‘Ο δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, διὰ τὰς Ἱερὰς
καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἵκουσε διὰ
τῶν τάξεων ἴοντος καὶ ἥρετο, τίς δὲ θόρυβος εἴη. ‘Ο δὲ εἶπεν, διὰ
τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἥδη. Καὶ δὲ ἐθαύμασε [=ἡ τό-
ρησε], τίς παραγγέλλει καὶ ἥρετο δ, τι εἴη τὸ σύνθημα.

(Ξενοφῶνος, Κύρου Ἀγάδαςις, Α' 8, 13–16)

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΤΑΞΙΝ

Μετὰ τὴν καὶ θ' ὑπόταξιν σύνδεσιν τῶν προτάσεων, τὴν δποίαν ἔξητάσαιμεν (Μαθήματα 39—49), εἰσερχόμεθα τώρα εἰς τὴν ἔξέτασιν τῆς κατὰ παράταξιν συνδέσεως.

Καλὸν εἶναι νὰ γίνῃ μία ἐπανάληψις τῶν Μαθημάτων 37 καὶ 38.

• Κατὰ παράταξιν συνδέσις γίνεται μὲ συνδέσμους συμπλεκτικούς, διαζευκτικούς, ἀντιθετικούς (πλὴν τοῦ εἰ καὶ καὶ τοῦ ἀν καὶ), συμπερασματικούς (ἔξαιρεῖται εἰς πολλὰς περιπτώσεις δ ὥστε) καὶ μὲ τὸν ἀτιολογικὸν σύνδεσμον γάρ.

Κατὰ παράταξιν συνδέονται πάντοτε μὲν αἱ κύριαι προτάσεις μεταξύ των, συχνὰ δὲ καὶ αἱ δευτερεύουσαι μεταξὺ των.

Αἱ δευτερεύουσαι διμως συνδέονται πρὸς τὴν κυρίαν πρότασιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔξαρτῶνται, μόνον καὶ θ' ὑπόταξιν.

1.—ΣΥΜΠΛΕΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΙΣ.

Ἡ συμπλεκτικὴ σύνδεσις τῶν προτάσεων γίνεται μὲ τοὺς συμπλεκτικούς συνδέσμους (καὶ, τέ, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ).

Απὸ τοὺς συμπλεκτικούς συνδέσμους οἱ δύο πρῶτοι εἶναι καταφατικοὶ (καὶ, τέ), ἐνῷ οἱ ἄλλοι τέσσαρες ἀρνητικοὶ ἢ ἀποφατικοὶ (οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ). Ἐτσι καὶ ἡ συμπλεκτικὴ σύνδεσις ἢ συμπλοκὴ δικρίνεται εἰς καταφατικὴν καὶ ἀποφατικὴν:

Α'—ΣΥΜΠΛΟΚΗ ΚΑΤΑΦΑΤΙΚΗ

Καταφατικὴ συμπλοκὴ προτάσεων ἢ ὅσων τῆς προτάσεως γίνεται μὲ τοὺς συνδέσμους **καὶ**, **τέ**.

Ο τέ [=καὶ] εἶναι λέξις ἐγκλιτικὴ καὶ δὲν προτάσσεται τῆς λέξεως ποὺ συνδέει, ἀλλὰ ἐπιτάσσεται, δηλαδὴ ἀκολουθεῖ. (Βλ. κατωτέρω παράδ. 1, 2, 5, 6). Ἡ χρῆσις του εἶναι δομοία μὲ τὴν χρῆσιν τοῦ καὶ.

Ο καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, δπως καὶ εἰς τὴν νεοελληνικήν.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.— *Tὸν δ' ὁ γέρων ἡγάσσατο φώνησέν τε [=Τοῦτον ὁ γέρων τὸν ἔθαυμασε καὶ τὸν προσεφώνησε].*
- 2.— *Πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε [=Πατέρας καὶ ἀνθρώπων καὶ θεῶν].*
- 3.— *Oἱ πολέμοι ἐγρηγόρεσσαν καὶ ἔκαιον πυρὰ πολλά.*
- 4.— *Ἡσχύνθησεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους.*

5.—*Ο Κῦρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ διδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικοὺς [=καὶ τὸν ἔθαυμασε καὶ τοῦ ἔδωσε...].*

6.—*Ἡ γῆ πάντα φύει τε καὶ τρέφει [=καὶ φύει καὶ τρέφει].*

Ο καὶ συ·δέει προτάσεις ἡ δρους προτάσεων χωρὶς ἔμφασιν. Δύο καὶ (καὶ—καὶ) κάμνουν τὴν σύνδεσιν μὲν ἔμφασιν (παράδ. 4). Μὲν ἔμφασιν γίνεται ἐπίσης ἡ σύνδεσις μὲν τὸ τε—καὶ (=καὶ—καὶ) [παράδ. 5—6].

Ο τὲ συναντᾶται μᾶλλον εἰς τοὺς ἀρχαίους ποιητὰς καὶ σπάνια εἰς τοὺς πεζογράφους. Μὲν τὸν τὲ γίνεται σύνδεσις ἀπλῆ (παράδ. 1) καὶ μὲν ἔμφασιν (παράδ. 2, τὲ—τέ).

ΣΗΜΑΣΙΑΙ ΤΟΥ καὶ.

7.—*Ἐστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βοσκήσια ἐν Κελαιναῖς [=ὑπάρχουν δὲ προσέστα...].*

8.—*Ἀράγκη καὶ θεοὶ πείθονται [=ἀκόμη καὶ οἱ θεοὶ πείθονται].*

9.—*Ἀθηναῖοι καὶ οὐ μεταλαβόντες τοῦ χρυσού πρόδημοι ἥσαν εἰς τὸν πόλεμον [=οἱ Ἀθηναῖοι μολονότι δὲν ἔλιθαν μέρος ἀπὸ τὰ χρήματα, ἐν τούτοις ἥσαν πρόδημοι...].*

10.—*Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἑπτά· καὶ ἦκε Μέρων ὁ Θετταλὸς ὄπλλις ἔχων χιλίους.*

α) Συνδετικὸς εἶναι συνήθως ὁ καὶ (παραδείγματα 3—6), ἀλλ᾽ ἔχει καὶ ἄλλας σημασίας:

β) Προσθετικὸς εἶναι ὁ καὶ εἰς τὸ 7ον παράδειγμα. Ή σημασία αὐτῇ εἶναι ἡ ἀρχική του, διότι ἡτο κάποτε ἐπίρρημα, σημαῖνον προσέτι, ἐπίσης.

γ) Επιδετικὸς εἶναι ἐπίσης ὁ καὶ (παράδ. 8), δταν ἐξηγήται μὲ τὸ ἀκόμη καὶ.

δ) Εναντιωματικὸς εἶναι ὁ καὶ, δταν ἔχῃ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἄντερ καὶ, μολονότι (παράδ. 9). Εἰς τὴν σημασίαν αὐτῇ εὑρίσκεται συνήθως μαζὶ μὲτοχήν.

ε) Μετατικὸς εἶναι ὁ καὶ, δταν εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν μιᾶς περιόδου, διὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν μετάβασιν τοῦ λόγου ἀπὸ τὰ προηγούμενα εἰς τὰ ἐπόμενα (παράδ. 10).

ΣΗΜ.: Εἰς τὴν νεοελληνικὴν δὲ καὶ ἔχει περισσοτέρας σημασίας καὶ ἀντικαθιστᾷ πολλοὺς συνδέσμους. Π.χ. Μή φωνάζης καὶ δὲν μπορῶ νὰ σ' ἀκούω—Μὴ φωνάζης, διότι δὲν μπορῶ νὰ σ' ἀκούω. Καὶ πολλὰ ἄλλα...

Β'—ΣΥΜΠΛΟΚΗ ΑΠΟΦΑΤΙΚΗ

Η ἀρνητικὴ συμπλεκτικὴ σύνδεσις (ἢ ἀποφατικὴ συμπλοκὴ) γίνεται μὲ τά: οὔτε—οὔτε, μήτε—μήτε, καὶ οὐ, καὶ μή, οὐ—οὐδέ, μή—μηδέ,)οὔτε—τε, μήτε—τε καὶ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1. "Ανευ δμονοίας οὐτ' ἀν πόλις εὐ πολιτευθείη οὐτ' οἶκος καλῶς οἰκηθείη.
2. Μήτε γέλωτα προπτῆ στέργε μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχουν.
3. Ἐμὲ ἔχει φοτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς [=καὶ ὅχι σᾶς].
4. Αὔριον ἀφίκουν οἴκαδε καὶ μὴ ἄλλως ποιήσῃς [=καὶ μὴ κάμης ἄλλιδες].
5. "Ωμοσαν μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε ἔσεσθαι [=ῶρκες οὐθησαν καὶ νὰ μὴ προδώσουν δ ἔνας τὸν ἄλλον καὶ νὰ εἰναι σύμμαχοι].

Α') "Απὸ δύο μέρη ποὺ συμπλέκονται (εἴτε δύο προτάσεις είναι, εἴτε δύο ὅροι προτάσεως) είναι δυνατὸν νὰ περιέχουν ἀρνησιν (δηλαδὴ νὰ ἀποφασίσῃς ταῦτα) καὶ τὰ δύο, ὅπως εἰς τὰ παραδείγματα 1 καὶ 2. Ἡ ἀποφατικὴ συμπλοκὴ τότε γίνεται, ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν μας γλῶσσαν, μὲ τὸ οὐτε — οὐτε ἢ τὸ μήτε — μήτε.

Β') "Οταν ἡ ἀρνησις ὑπάρχῃ μόνον εἰς τὸ δεύτερον μέρος (παραδείγματα 3 καὶ 4), τότε γίνεται χρῆσις τοῦ καὶ οὐ ἢ τοῦ καὶ μὴ (νεοελληνικά: καὶ ὅχι, καὶ μή).

Γ') "Οταν ἡ ἀρνησις ὑπάρχῃ μόνον εἰς τὸ πρῶτον μέρος, γίνεται χρῆσις τοῦ οὐτε — τε ἢ μήτε — τε (παράδ. 5).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ἡ συμπλεκτικὴ σύνδεσις είναι κατὰ παράταξιν ἢ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις; — 2. Κατὰ παράταξιν συνδέονται προτάσεις κύριαι ἢ δευτερεύουσαι; — 3. Ποῖοι είναι οἱ συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι; — 4. Τι σημαίνει συμπλοκὴ καταφατικὴ καὶ τι συμπλοκὴ ἀποφατικὴ; — 5. Ἐπὶ ἐμφάσεως πᾶς χρησιμοποιεῖται δ καὶ μὲ τὸν τέ; Ποτος προηγεῖται; — 6. Ἐπὶ ἐμφάσεως πᾶς χρησιμοποιεῖται δ καὶ μὲ τὸν τέ; Ποτοι προηγεῖται; — 7. Ποῖοι αἱ διάφοροι σημασίαι τοῦ καὶ; — 8. Ποῖοι συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν καταφατικὴν συμπλοκὴν καὶ ποῖοι εἰς τὴν ἀποφατικὴν συμπλοκὴν;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ἀνακαλύψατε εἰς νεοελληνικὰ κείμενα ἢ σχηματίσατε μόνοι σας φράσεις μὲ δλους τοὺς τρόπους τῆς χρήσεως τοῦ καὶ.

2. Νὰ γίνῃ τὸ αὐτὸν καὶ διὰ τὰ δύο πρῶτα εἰδη τῆς ἀποφατικῆς συμπλοκῆς.

ΜΑΘΗΜΑ 51^{ον}

Συμπλεκτική σύνδεσις.

(συνέχεια)

Γ'—ΣΥΜΠΛΟΚΗ ΕΠΙΔΟΤΙΚΗ

- "Επιδοτική είναι ή σύνδεσις δύο προτάσεων (ή δύο δρών προτάσεως), δταν γίνεται κατά τοιούτον τρόπον, ώστε τὸ δεύτερον μέρος παριστάνεται ώς σπουδαιότερον ἀπὸ τὸ πρῶτον.

Π. χ. *"Οχι μόνον ἔβρεξε, ἀλλὰ καὶ ἐχιόνισε.*

Δηλαδή: *"Οχι μόνον ἔβρεξε, ἀλλὰ (τὸ σπουδαιότερον) καὶ ἐχιόνισε.*

ΣΗΜ. Τὸ δχι μόνον ἔβρεξε είναι κατάφασις καὶ δχι ἄρνησις. Δὲν οημαίνει δτι δὲν ἔβρεξεν, ἀλλ' δτι ἔβρεξε καὶ ἐπὶ πλέον ἐχιόνισε. Επομένως καὶ τὸ πρῶτον μέρος καὶ τὸ δεύτερον καταφάσις καὶ ταφάσις, δὲν ἀποφάσκεται (δηλαδὴ περιέχει ἄρνησιν) τὸ πρῶτον μέρος τῆς φράσεως, ἀν εἰπω: *"Οχι μόνον δὲν ἔβρεξε, ἀλλὰ καὶ δηλιος ητο θεομότατος.* Τὸ δεύτερον μέρος παραμένει καταφατικόν.

"Αν διμος εἰπω: *"Οχι μόνον δὲν ἔβρεξεν, ἀλλ' οὕτι καν συνηφίασε, τότε καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον μέρος ἀποφάσκονται, διότι περιέχουν ἄρνησιν (οὕτε ἔβρεξε, οὕτε συνηφίασε).*

- Α') Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, δταν καὶ τὰ δύο συμπλεκόμενα μέρη καταφάσις καὶ ταφάσις, ή ἐπιδοτική συμπλοκή γίνεται μὲ τά:

οὐ μόνον — ἀλλὰ καὶ [=δχι μόνον..., ἀλλὰ καὶ...]

μὴ μόνον — ἀλλὰ καὶ

οὐχ δτι — ἀλλὰ καὶ

μὴ δτι — ἀλλὰ καὶ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1. Οὐ μόνον ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν (ένν. λέγω).
2. Οὐχ δτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ην, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι [=δχι μόνον ὁ Κρι..., ἀλλὰ καὶ...].
3. Μὴ δτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώποι καλοὶ κάγαθοὶ οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας [=δχι μόνον ὁ θεός, ἀλλὰ καὶ οἱ καλοὶ ἀνθρώποι δὲν ἀγαποῦν τοὺς ἀπίστοις].

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Τὸ οὐ μόνον — ἀλλὰ καὶ τὸ κατανοοῦμεν εὔκολα, διότι καὶ οήμερα χρησιμοποιοῦμεν τὸ ἀντίστοιχον: δχι μόνον..., ἀλλὰ καὶ...

Τὰ οὐχ δτι καὶ μὴ δτι, ποὺ μᾶς φαίνονται ἀκατανόητα, θὰ τὰ κατανοήσωμεν, ἢν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν μας δτι προῆλθαν ἀπὸ πληρεστέρας φράσεις, ὅπου ὑπῆρχε τὸ ὄχημα λέγω : Οὐ λέγω δτι... ἡ οὐκ ἐρῶ δτι... [=δὲν θέλω ήταν εἰπω δτι...], ἡ μὴ εἴπης δτι... Δηλαδὴ φράσεις δπως ἡ τοῦ παραδείγματος 3 ἡμαποροῦσαν κάποτε νὰ είναι πλήρεις ὡς ἔξης :

Μὴ εἴπης δτι θεὸς μόνον οὐ φιλεῖ τοὺς ἀπιστοῦντας, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι καλοὶ κάγαδοι οὐ φιλοῦσι τοὺς ἀπιστοῦντας.

Ἄλλ' ἀπεσπάσθησαν ἀπὸ παρομοίας φράσεις τὰ μὴ δτι, οὐχ δτι καὶ ἔχοησιμοποιήθησαν μὲ τὴν σημασίαν τοῦ ὄχηματος :

Μὴ δτι θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι... οὐ φιλοῦσι...

- Β') "Οταν καὶ τὰ δύο συμπλεκόμενα μέρη ἀποφάσιας καὶ ταῖς αἰτίαις, ἡ ἐπιδοτικὴ συμπλοκὴ γίνεται μὲ τά :

οὐκ δπως — ἀλλ' οὐδὲ [=ὅχι μόνον δὲν—ἀλλ' οὔτε]

μὴ δπως — ἀλλ' οὐδὲ

μὴ δτι — ἀλλ' οὐδὲ

(σπανίως) οὐκ δτι — ἀλλ' οὐδὲ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1. Οὐκ δπως τῆς κοινῆς ἐλευθερίας μετέχομεν, ἀλλ' οὐδὲ δουλείας μετρίας ἡξιώθημεν [=ὅχι μόνον μέρη της κοινῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' οὐτε τε ἀξιωθήκαμε (νὰ ἔχωμεν) μετριοπαθῆ δουλείαν].

2. Ἐγὼ μὴ δτι [=ὅχι μόνον] ὑπὲρ ἄλλου, ἀλλ' οὐδὲ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πάποτε δίκην ιδίαν εἰργηα [=Ἐγὼ δχι μόνον οὐτε τε οὐτε καὶ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ μου δὲν εχω συνηγορήσει...].

- Γ') "Οταν ἀπὸ τὰ δύο συμπλεκόμενα μέρη τὸ πρῶτον ἀποφάσιεται, ἡ ἐπιδοτικὴ συμπλοκὴ γίνεται μὲ τό :

οὐκ δπως — ἀλλὰ καὶ [=ὅχι μόνον δέν..., ἀλλὰ καὶ...].

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

1. Τῶν Ἀθηναίων οἱ βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς [=ὅτι τάχα] οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ δπως [=ὅχι μόνον δέν] τιμωρήσαντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσιαν τὸν Σφοδρίαν [=Ἐκεῖνοι ἔκ τῶν Ἀθηναίων ποὺ συμπαῦσαν τοὺς Βοιωτοὺς ἐδίδασκαν τὸν λαόν, δτι τάχα οἱ Λακεδαιμόνιοι δχι μόνον οὐ δὲν θὰ ἐτιμωροῦσαν, ἀλλὰ καὶ τὸ θὰ ἐπαινοῦσαν τὸν Σφοδρίαν].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι λέγεται ἐπιδοτικὴ συμπλοκή ;—2. Πότε λέγομεν δτι δύο συμπλεκόμενα μέρη καταφάσκονται ;—3. Πότε ἀποφάσκονται ;—4. Πῶς γίνεται

ἡ ἐπιδοτική συμπλοκή, διαν τὰ δύο μέρη καταφάσκωνται; — 5. Πῶς γίνεται, διαν τὰ δύο μέρη ἀποφάσκωνται; — 6. Πῶς γίνεται, διαν ἀποφάσκεται τὸ πρώτον μέρος καὶ καταφάσκεται τὸ δεύτερον; — 7. Πῶς ἔξηγεται τὸ οὐχ ὅτι — ἀλλὰ καὶ; — 8. Πῶς ἔξηγεται τὸ οὐχ δύνασθαι — ἀλλ' οὐδέ; — 9. Πῶς ἔξηγεται τὸ οὐχ δύνασθαι — ἀλλὰ καὶ;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

A'

Νὰ εὑρεθοῦν εἰς νεοελληνικὰ κείμενα ἢ νὰ σχηματισθοῦν παραδείγματα καὶ τῶν τριῶν περιπτώσεων τῆς ἐπιδοτικῆς συμπλοκῆς.

B'

Εἰς κάθε μίαν ἐκ τῶν κατωτέρω φράσεων καθορίσατε:

1. Τί σημασίαν ἔχει ὁ καὶ;
 2. Τί εἰδους συμπλοκὴ ὑπάρχει, καταφατική, ἀποφατική, ἐπιδοτική;
 3. "Αν ἡ συμπλοκὴ εἰναι ἀποφατική, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἀποφάσκεται καὶ ποῖον καταφάσκεται;
 4. "Αν εἰναι ἐπιδοτική, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο μέρη ἀποφάσκεται;
 5. Υπογραμμίσατε τοὺς συνδέσμους, μὲ τοὺς δοπίους γίνεται εἰς κάθε φράσιν ἡ συμπλοκὴ. Μὲ διπλῆ γραμμήν ὑπογραμμίσατε δύον συμπλέκουν δρους προτάσεως καὶ δχι προτάσεις.
1. Τῷ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἥλθεν ἀγγελία. — 2. Τὸν μέλλοντα εὖ γεωργήσειν δεῖ τοὺς ἀροτῆρας καὶ προθύμους παρασκευάειν καὶ πείθεσθαι θέλοντας. Τὸν δ' ἐπὶ πολεμίους ἄγοντα ταῦτα δεῖ μηχανᾶσθαι δωρούμενόν τε τοῖς ἀγαθοῖς καὶ κολάζοντα τοὺς ἀτακτοῦντας. — 3. Ἀνάγκα καὶ θεοὶ πείθονται.
 4. Ἐθέλω τεθνηκέναι, εἰ ἔκλεψα τῶν σῶν τι τριχός ἄξιον.
 5. Οὐδενὶ πώποτε οὕτε ἡμεῖς οὕτε ἔκεινος δίκην οὕτε ἐδικασάμεθα οὕτε ἐφύγομεν. — 6. Σωκράτης τοῦ σώματος αὐτός τε οὐκ ἡμέλει τούς τε ἀμελοῦντας οὐκ ἐπίγνει. — 7. Καλόν γε καὶ γέροντα μανθάνειν σοφά. — 8. Τὸ καλῶς ἔχον κρεῖττόν ἔστι καὶ νόμον. — 9. Οὐ μόνον ὁ γέρων δἰς ἀν παῖς γίγνοιτο, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. — 10. Οὐχ δύνασθαι τῶν ἑαυτοῦ τι ἀπέδωκε, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡμετέρων πολλὰ ὑφίσχοται. — 11. Χρὴ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ δύνασθαι, ἀλλὰ μήδ' ἀτιμάζειν. — 12. Τῶν ἀλλων, δύον ἐδημοσιεύσατε [=ἐδημεύσατε] τὰ χρήματα [=τὴν περιουσίαν], οὐχ δύνασθαι σκεύη ἀπέδοσθε [=δχι μόνον σκεύη δὲν ἐπιστρέψατε], ἀλλὰ καὶ αἱ θύραι ἀπὸ τῶν οἰκημάτων ἀφηροπάσθησαν.

ΜΑΘΗΜΑ 52^{ον}

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΤΑΞΙΝ

2.—'Αντιθετική σύνδεσις.

'Η ἀντιθετική σύνδεσις χρησιμοποιεῖται, ὅταν πρόκειται νὰ συνδεθοῦν δύο μέρη (δύο προτάσεις ή δύο δροὶ προτάσεως) μὲ ἀντίθετον ἢ διάφορον περιεχόμενον.

Π. χ. 'Ηγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν.

'Η ἀντιθετική πάραπατική σύνδεσις γίνεται μὲ τοὺς ἔξι τριῶν συνδέσμους :

μὲν	οὐ μὴν ἄλλα [=ἄλλα ὅμως]
δὲ	ὅμως
ἄλλα	ὅμως δὲ
ἄταρ	δ' ὅμως
μέντοι	ἄλλ' ὅμως
μὴν	ὅμως μέντοι
ἄλλα μὴν	καίτοι [=καὶ ὅμως, ἐν τούτοις]
καὶ μὴν	

ΣΗΜ. Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὴν ἀντιθετικήν σύνδεσιν, ἥδη ποιά εἰναι σύνδεσις κατὰ παράταξιν, μὲ τὰς ἐν αντιτικάς (ἢ παραχωρητικάς ἢ ἐνδοτικάς) προτάσεις, αἱ δροὶ συνδέονται καθ' ὑπόταξιν μὲ τὸν ἀντιθετικὸν σύνδεσμον εἰ καί, ἀν καὶ κτλ.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει.
- 'Ηγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν.
- Τοῖς στρατιώταις ἐποψία μὲν ἦν ὅτι Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δ' ἐδόκει ἐπεοδαι.
- Οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἄλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα.
- Οὕτω πιθανῶς ἔλεγον καίτοι ἀληθές γε οὐδὲν εἰρήκασι [=καὶ ὅμως... ἢ Μολαταῦτα, τίποτε δὲν εἴπαν ἀληθές].

*Απὸ τὰ ἀνωτέρω συνάγονται αἱ ἔξι γενικαὶ παρατηρήσεις περὶ τῶν ἀντιθετικῶν συνδέσμων :

- Οἱ σύνδεσμοι μὲν, δέ, μέντοι, μὴν δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, ἄλλα πάντοτε ἔπειτα ἀπὸ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις τῆς (βλέπε παραδ. 1—3). Οἱ ὑπόλοιποι τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως τὴν δροὶ συνδέονται (βλ. παραδ. 3—5).

- Ὁ σύνδεσμος καίτοι δὲν συνδέει προτάσεις ή ὅρους προτάσεως, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀντιθετικοί, ἀλλὰ μόνον κῶλα περιόδου ἢ περιόδους (βλ. παράδ. 5).
- Ἀπὸ τοὺς ἀντιθετικοὺς συνδέσμους μόνον δὲν τίθεται εἰς τὸ πρῶτον ἀπὸ τὰ ἀντιτιθέμενα μέρη καὶ παρέχεται τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἔπομενα, ἐνῷ ὅλοι οἱ ἄλλοι τίθενται εἰς τὸ δεύτερον μέρος καὶ παρέχουν τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα (βλ. παραδ. 1—5).

● μὲν — δὲ

Ἡ ἀπλουστέρα καὶ συνηθεστέρα ἀντιθετική σύνδεσις γίνεται μὲτὸ μὲν — δέ.

Π. χ. Ἡν ἡδὺ μέν, κεφαλαιγές δέ. — Ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ὡπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν.

- μὲν — δ' αὐ
- ἢ μὲν — μέντοι
- ἢ μὲν — ἄλλα
- ἢ μὲν — ὅμως δὲ

κ.τ.λ.

Οταν πρόκειται νὰ ἐκφρασθῇ ἵσχυ φροτέρα αντίθεσις τοῦ δευτέρου μέρους πρὸς τὸ πρῶτον, τότε μετὰ τὸ μὲν δὲν ἀκολουθεῖ τὸ ἀπλοῦν δέ, ἀλλὰ τὸ δ' αὐ, τὸ μέντοι, τὸ ἄλλα, τὸ ὅμως δέ, τὸ ἄλλ' ὅμως, τὸ οὐ μήν, τὸ οὐ μὴν ἄλλα. — Π. χ. Καὶ οἱ μὲν ἥγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὸ στράτευμα ἔχων ἐν τάξει. — Γοῦς στρατιώταις ὑποψία μὲν ἦν ὅτι Κῦρος ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δ' ἐδόκει ἐπεσθῆται.

● μὲν —

Ο σύνδεσμος μὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μένῃ χωρὶς ἀνταπόστιν, δηλαδὴ χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ δέ. Ἡ ἀντίθεσις παραλείπεται, ἀλλὰ ὑπονοεῖται. Ἡ βραχυλογία αὐτὴ λέγεται ἀνανταπόδοτον σχῆμα (πρὸβλ. καὶ σελ. 97). — Π. χ. Λέγεται δὲ καὶ δῦσε δὲ λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανὸς [=εἰς ἐμένα τοῦ λάχιστον... ἢ γιὰ μένα τοῦ λάχιστον ὅχι πιθανός]. — Ήμπορεῖ νὰ ὑπονοῆται εἰς τὸ ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανὸς ἢ ἀντίθεσις ἄλλοις δὲ ἵσως πιθανός].

● — δὲ

Ο σύνδεσμος δὲ χρησιμοποιεῖται συχνότατα χωρὶς νὰ προηγήται μὲν καὶ εἶναι τότε ἡ ἀντιθετικός (ἔξηγούμενος ὅμως),

Π. χ. Ταῦτα πάντες ἀεὶ γίγζονται λέγειν, ἀξίως δὲ εἰπεῖν οὐδεὶς δεδύνηται,

ἢ μεταβατικός, συνδέει δηλαδὴ μίαν περίοδον ἢ ἔνα κῶλον μὲ τὰ προηγούμενά, δῆπος καὶ ὁ μεταβατικὸς καὶ (πρβλ. σελ. 108).

Π.χ. Ἐπεὶ δὲ καλῶς εἶχεν, ἐπορέύοντο ἡγοῦντο δὲ οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν· δόδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς τέτηραρες στάδιοι· πορευομένων δὲ αὐτῶν ἀντιπαρόγενταν αἱ τάξεις τῶν ἐππέων.

● ἀλλὰ

Ο σύνδεσμος **ἀλλὰ** χρησιμοποιεῖται ἐπὶ ἴσχυροῦ ἀντιθέσεως. Τίθεται πάντοτε εἰς τὸ δεύτερον ἀπὸ τὰ δύο ἀντιτιθέμενα μέρη καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—Οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, **ἀλλ᾽** ἐξ ἀρετῆς χρήματα.
- 2.—*Αὔξειν* μὴ τὴν βασιλέως, **ἀλλὰ** τὴν σαυτοῦ ἀρχῆν.
- 3.—*Δεῦρος* νόμος [ἐστὶ] εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, **ἀλλ᾽** οὐ μαθήσεως.
- 4.—Τὰ μὲν καθ᾽ ἡμᾶς ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς ἔχειν, **ἀλλὰ** τὰ πλάγια λυπεῖ [=μόνον τὰ πλάγια...].
- 5.—”*Ἄλλη* μὲν πόλις οὐδεμίᾳ οὕτε φιλίᾳ οὕτε *Ἐλληνίς*, **ἀλλὰ** Θρῆκες Βιθυνοὶ [=ἀλλὰ μόνον..., ἢ παρὰ μόνον...].
- 6.—”*Αὐθόρες* οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροὶ ἥσαν, **ἀλλ᾽** ἢ [=παρὰ μόνον] κατ᾽ αὐτὴν τὴν δόρν.

Αντιθετικὸς καθαρῶς είναι δὲ **ἄλλα** εἰς τὰ παραδείγματα 1—3. Καὶ, δῆπος παρατηροῦμεν, χρησιμοποιεῖται εἴτε διὰ νὰ ἀντιτίθεται κάτι καταφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον ἀποφατικὸν (παραδ. 1—2), εἴτε διὰ νὰ ἀντιτίθεται κάτι ἀποφατικὸν πρὸς κάτι προηγούμενον καταφατικὸν (παραδειγμα 3).

Ο πρῶτος τρόπος είναι συνηθέστερος. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ πρῶτον μέρος ὑπάρχει ἄρνησις, διὰ τῆς δόποιας αἱ ζεταὶ μία ἔννοια καὶ εἰς τὸ δεύτερον τὶ θεταὶ, δηλαδὴ ὑπάρχει κατάφασις (οὐκ...—ἀλλά...), διὰ τοῦτο ὠνομάσθη δὲ τρόπος αὐτὸς καὶ *σχῆμα κατ'* ἄρσιν καὶ θέσιν (παραδ. 1—2).

Περιοριστικὸς είναι δὲ **ἄλλα**, δταν ἢ ἀντίθεσις ποὺ ἐκφράζει δὲν είναι ἴσχυρα καὶ γενική, ἀλλὰ περιωρισμένη. Ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσαν μας τότε μὲ τὸ μόνον ἢ μὲ τὸ παρὰ μόνον (παραδ. 4—5).

Συνηθέστατα είναι αὐτὴν τὴν χρῆσιν τίθεται τὸ **ἀλλ᾽** ἢ (βλ. παραδειγμα 6).

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.—Τὸ ἀλλ’ ἡ προηλθε ἀπὸ σύμφυσιν δύο συντάξεων. Δηλαδὴ ἀπὸ δύο φράσεις δύοις :

1.—*Oὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἀλλὰ τοῦτο (=παρὰ μόνον...)*

2.—*Oὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἢ τοῦτο (= > >)*

προηλθεν ἡ τρίτη μὲ τὸ ἀλλὰ καὶ τὸ ἡ μαζί :

3.—*Oὐδὲν ἄλλο ἔπραξε, ἀλλ’ ἡ τοῦτο.*

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖοι εἰναι οἱ ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι ; — 2. Συνδέουν καθ’ ὑπόταξιν ἡ κατὰ παράταξιν ; — 3. Ποῖοι ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι τίθενται εἰς τὸ πρώτον ἀπὸ τὰ δύο ἀντιτίθεμενα μέρη ; — 4. Ποῖοι εἰς τὸ δεύτερον μέρος ; — 5. Ποῖοι ἡμιποροῦν νά τεθοῦν εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως καὶ ποῖοι τίθενται μετὰ ἀπὸ μίαν ἢ περισσοτέρας λέξεις ; — 6. Κατὰ τί διαφέρει δικαίου ἀπὸ τοὺς ἀλλούς ἀντιθετικούς συνδέσμους ; — 7. “Οταν πρόκειται νά ἐκφρασθῇ ἴσχυροτέρα ἀντίθεσις, τί χρησιμοποιοῦμεν ἀντὶ τοῦ ἀπλοῦ δέ ; — 8. “Ο σύνδεσμος μὲν ἔχει πάντοτε ἀνταπόδοσιν ; — 9. Τι λέγεται σχῆμα ἀναταπόδοτον ; Ποῦ ἀλλοῦ τὸ συγχρητισμενόν ; — 10. Πώς ἔχεται τότε δ μέν ; — 11. Χρησιμοποιεῖται δὲ χωρὶς νὰ προγγῆται δ μέν ; — 12. Ποίαν σημασίαν ἔχει δὲ τότε ; — 13. “Ο ἄλλα εἰς ποῖον ἀπὸ τὰ δύο ἀντιτίθεμενα μέρη τίθεται ; — 14. Τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως ἢ μετὰ ἥπο μίαν· ἢ περισσοτέρας λέξεις ; — 15. Ποῖοι σύνδεσμοι δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως ; — 16. Πώσας σημασίας ἔχει δ ἄλλα ; — 17. Τι λέγεται σχῆμα κατ’ ἀρσιν καὶ θεσιν ; — 18. Πώς ἔχεται δ περιοριστικός ἄλλα ; — 19. Ποίους μεταβατικούς συνδέσμους ἔχομεν γνωρίσει ; — 20. “Ἐγνωρίσαμεν εἰς τὰ προηγούμενα τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἄλλα καὶ εἰς τὴν συμπλεκτικὴν σύνθεσιν ; Κατὰ τί διαφέρουν τὰ παραδείγματα 1, 2, 3 τῆς σελ. 115 μὲ τὰ παραδείγματα 1—3 τῶν σελίδων 110 καὶ 111 ;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Πῶς ἐκφράζεται ἡ ἀντίθεσις εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα ; Τι παρατηρεῖτε εἰς ἔκαστον ;

1. *Ἄργειοι μὲν οὐκ ἔδεξαντο τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀλλ’ ἔφενγον.*—2. *Οὐκ ἀνδρὸς δρκοι πίστις, ἀλλ’ δρκων ἀνήρ.*—3. *Ορῶ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων διὰ κακίαν μὲν ἀπολλύμενον, δι’ ἀρετὴν δὲ σωζόμενον.*—4. *Βραδύτερον μέν, εἶλκε δέ με δμως η περὶ τὸ πράττειν τὰ κοινὰ ἐπιθυμία.*—5. *Αεὶ μὲν ἔγωγέ πον τὴν φιλοσοφίαν ἅγαμαι, ἀτὰρ καὶ οὐν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ.*—6. *Οι δίκαιοι τῶν ἀδίκων, εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ’ οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίως ὑπερέχουσι.*—7. *Οἱ ποιηταὶ οὐδὲν ἀλλ’ ἡ ἐρμηνεῖς εἰσι τῶν θεῶν.*—8. *Καίτοι ἔχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα.*—9. *Ἡ φιλοσοφία πιστεύει οὐδενὶ ἄλλῳ ἀλλ’ ἢ αὐτῇ ἕαντι.*—10. *Τούτων, ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, ἀληθῆ μέν ἔστι τὰ πολλά, οὐ μὴν ἀλλ’ ἵσως οὐδὲν ἀκούειν.*

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΤΑΞΙΝ

3.—Διαζευκτική σύνδεσις.

‘Η διαζευκτική σύνδεσις είς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γίνεται ὅπως καὶ εἰς τὴν νέαν. Διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι τῆς ἀρχαίας είναι ὁ ἢ, ὁ εἴτε, ὁ ἢτοι καὶ ὁ ἔάντε, ἢντε, ἢντε.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.— *Xρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει βελτίω τούτων.*
- 2.— “*Η λέγε τι σιγῆς αρεῖτον ἢ σιγὴν ἔχε.*
- 3.— “*Ιππω ἀγαθῷ ἢ κυνὶ ἢ δρυνθὶ ἥδεται.*
- 4.— “*Ητοι κεῖνόν γε δεῖ ἀπόλλυσθαι ἢ σέ.*
- 5.— “*Η ξένος ἢ καὶ τις πολίτης.*
- 6.— *Εἴτε Λύσαρδος εἴτε ἄλλος τις.*
- 7.— “*Ἔάντε νῦν ἔάντε αὖθις ζητήσετε ταῦτα, οὕπω εὐρήσετε.*
- 8.— “*Οποιι ἄν τις ἀρξῆται πορεύεσθαι, ἢντε πρὸς ἔω, ἢντε πρὸς ἐσπέραν, ἢντε πρὸς ἄρκτον, ἢντε πρὸς μεσημβρίαν.*

‘Ο σύνδεσμος ἢ συνδέει διαζευκτικῶς προτάσεις ἢ ὅρους προτάσεως καὶ τίθεται μεταξὺ αὐτῶν.

Τὰ διαζευγνύμενα μέρη ἡμιποροῦν νὰ εἶναι δύο (παραδ. 1—2, 4—7) ἢ καὶ περισσότερα (παραδ. 3 καὶ 8).

‘Οταν ἡ διάζευξις γίνεται μὲν ἐμφασιώς, τότε δὲ — ἢ τίθεται καὶ εἰς τὰ δύο διαζευγνύμενα μέρη ἢ — ἢ (παραδ. 2).

‘Ἐπὶ ἐμφάσεως, ἀντὶ τοῦ ἢ — ἢ, χρησιμοποιοῦνται καὶ τὰ ἢτοι — ἢ (παραδ. 4), ἢ — ἢ καὶ (παραδ. 5).

‘Η διάζευξις μὲν τὸ εἴτε — εἴτε καὶ τὰ ἔάντε — ἔάντε (ἄντε — ἄντε, ἢντε — ἢντε) συνηθίζεται εἰς τὴν ἀρχαίαν, ὅταν ὁ λέγων ἀδιαφορῇ ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν διαζευγνυμένων (παραδ. 6 — 8).

ΣΗΜΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ἢ.

α) Διαζευκτικὸς είναι ὁ σύνδεσμος ἢ, ἀλλὰ συναντᾶται καὶ μὲν ἀλλας σημασίας:

β) Διασαφητικὸς είναι, ὅταν τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν ἐρωτήσεως, ἢ ὅποια ἔρχεται νὰ ἐπεξηγήσῃ ἄλλην προηγουμένην ἐρώτησιν. Π. χ. *Tί*

τηνικάδες ἀφίξαι, ὥς Κρίτων; ή οὐ πρὸ ἔτι ἐστίν; [=Τί ἡλθες τέτοιαν ὥραν, Κρίτων; ή δὲν εἶναι καὶ τόσον πρῶτον;]

γ) Ἐπανορθωτικὸς λέγεται δὴ, ὅταν τίθεται εἰς τὴν ἀρχὴν πράσεως, διὰ νὰ ἐπανορθώσῃ κάτι ποὺ προηγουμένως ἀλέχθη.—Π. χ. Ἐροῦ δὲ τὴν κυναγὸν Ἀρτεμιν... η ἐγὼ φράσω [=η καλύτερα θὰ τὸ δηλώσω ἐγώ].

δ) Συγκριτικὸς εἶναι δὴ, ὅταν χρησιμοποιῆται εἰς συγκρίσεις. Βλέπε Μάθημα 25ον, σελ. 52.

ε) Μὲ τὴν σημασίαν τοῦ εἰδεμή—Π.χ. Γιὰ δᾶσε μας τὴν κόρη σου η̄ θερὰ πάμε σένα [εἰδεμή, εἰδός ἄλλως θὰ πάμε ἐσένα].—Οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ίερὸν εἰσιέναι, η̄ ἀποθανῆται [=εἰδεμή, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, θὰ φονευθῇ].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Πῶς συνθέουν οἱ διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι, καθ’ ὑπόταξιν η̄ κατὰ παράταξιν;
- Οἱ συμπλεκτικοὶ, ἀντιθετικοὶ καὶ διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι τί εἰδουσι προτάσεις συνθέουν, κυρίας η̄ ἐξηρτημένας;
- Ποῖοι εἶναι οἱ διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι;
- Κατὰ ποιους τρόπους γίνεται η διαζευξίς, δταν δηλώνεται ἔμφασις;
- Τὰ διαζευγνύμενα μέρη πάσα η̄ μπορεῖ νὰ εἰναι, δύο η̄ καὶ περισσότερα;
- Γίνεται διαζευξίς δρων τῆς προτάσεως;
- Τι διαφέρει η διαζευξίς μὲ τὸ η̄—η̄ ἀπὸ τὴν διαζευξίν μὲ τὸ εἴτε — εἴτε;
- Ποταὶ αἱ σημασίαι τοῦ η̄;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ἐφαρμόσατε τὰ ἀνωτέρω εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα:

- Στρατηγὸς ἀγαθὸς η̄ κυβερνήτης.—2. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, η̄ περὶ ὃν οἰσθα σαφῶς η̄ περὶ ὃν ἀναγκαῖον εἰπεῖν.—3. Ἡ τοι πρότερόν γε η̄ ὕστερον.—4. Εἴτε πάντας αἰτιᾶς εἴτε ἔντα τινὰ η̄ δύο η̄ καὶ πλείους.—5. Ἐάντε σὺ καὶ Ἀνντος οὐ φῆτε, ἔάντε φῆτε.—6. Στρατηλάται ἀν μυρίοι γενούμεθα, σοφὸς δ’ ἀν εἰς τις η̄ δύο ἐν μακρῷ χρόνῳ.—7. Αὐτοὶ η̄τοι κοίνομέν γε η̄ ἐνθυμούμεθα δρόθως τὰ πράγματα.—8. Ο ἀγαθὸς φίλος ἄντε τινὰ εὖ ποιῆσαι δέη, συνεπισχύει, ἄντε τις φόβος ταράττῃ, συμβοηθεῖ, τὰ μὲν συνναγαλίσκων, τὰ δὲ συμπράττων.—9. Λέγομεν ὑμῖν τὰ διάφορα δίκη λύεσθαι· η̄ θεοὺς μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι πολέμου ἀρχοντας.—10. Πόθεν οὖν ἀρξόμεθα καὶ τί πρῶτον ὑποδησόμεθα; η̄ βούλεοθε ἀπ’ ἔμοῦ ἀρξωμαι;—11. Τίς οοι διηγεῖτο; η̄ αὐτὸς ὁ Σωκράτης;—12. Οὐδὲν ηδιον η̄ μητρὸς δύνομα.

ΜΑΘΗΜΑ 54^{ον}

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΤΑΞΙΝ

4.—Αἰτιολογικὴ σύνδεσις.

Οἱ αἰτιολογικοὶ σύνδεσμοι συνδέουν καὶ κατὰ παράταξιν καὶ καθ' ὑπόταξιν.

- Κατὰ παράταξιν συνδέει πάντοτε μὲν μόνον δ γάρ.
Σπανίως δὲ δ αἰτιολογικὸς σύνδεσμος ὡς [=διότι] (βλ. κατωτέρω παράδ. 2), καὶ δ ἐπεὶ [=καθόσον] (παράδ. 3).
- Οἱ ἄλλοι αἰτιολογικοὶ σύνδεσμοι, καθὼς καὶ ὁ ὡς καὶ δ ἐπεὶ εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις, εἰσάγουν ἐξ ο τη μέν αἱς αἰτιολογικὰς προτάσεις. (Πρβλ. Μάθ. 40, σελ. 86).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—Μηδεὶς συμφορὰν διειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀδρατον.
- 2.—"Ἔν τικῆς, φυλάξασθαι δεῖ τὸ ἔφ' ἀραιγῆν τραπέσθαι· ὡς δ τοῦτο ποιῶν ὀνκέτ' ἀνήρ ἐστιν, ἀλλ' ἀχθοφόρος.
- 3.—Μέγα δὲ τὸ δόμοῦ τραφῆναι· ἐπεὶ [=καθόσον, ἀφοῦ] καὶ τοῖς θηροῖς πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων.
- 4.—Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγγίγνωσκεν, οὐτως ἔλεγε· τὸ δαιμόνιον γὰρ ἔφη σημαίνειν [=ἔλεγε δὴ λαδὸν δὴ ὅτι κλπ...].
- 5.—Τὸ φιλομαθὲς καὶ φιλόσοφον ταῦτον;
—Ταῦτὸν γὰρ [=τὸ ἰδιο βέβαιον].
- 6.—Ξενοφῶν λαβὼν βοῦν ἐφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἢν ἄλλα ιερεῖα, σφαγα- σάμενος διεβοήθει.
- 7.—Καταλιπόντες τινὲς τὰ δηλαδηλασκον· καὶ γὰρ ἢν βαθὺς δ στοις ἐν τῷ Μαιάνδρῳ πεδίῳ [=διότι μάλιστα...]

Οἱ παρατακτικοὶ αἰτιολογικοὶ σύνδεσμοι συνδέουν πάντοτε πε- οιόδους ἢ κῶλα περιόδων.

- 'Ο γάρ τιθεται πάντοτε μετὰ ἀπὸ μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας κάποτε λέξεις.

Αἰτιολογεῖ συνήθως τὰ προηγούμενα καὶ σπανίως ἀναφέος- ται εἰς τὰ ἐπόμενα.

Συνδέει πάντοτε κατὰ παράταξιν, ἔστω καὶ ἀν συμβαίνῃ κάποτε νὰ παρεμβάλλεται ὡς παρένθετος πρότασις εἰς μίαν περίοδον καὶ νὰ δομοιάζῃ μὲ αἰτιολογικὴν καθ' ὑπόταξιν πρότασιν (ὅπως εἰς τὸ παράδ. 6).

α) Αἱ τιολογικὸν εἶναι συνήθως τὸ γάρ (παραδ. 1, 6), ἀλλὰ
ἔχει καὶ ἄλλας σημασίας:

β) Διασαφητικὸν ἡ ἐπεξηγηματικὸν εἶναι, δταν ἔχει
τὴν ἔννοιαν τοῦ δηλαδή (παράδ. 4).

γ) Βεβαιωτικὸν εἶναι τὸ γάρ, δταν σημαίνῃ βέβαια (πα-
ράδ. 5). Αὐτὴ μάλιστα ἡ σημασία ἥτο ἡ ἀρχική του.

δ) Ἐπιτατικὸν εἶναι τὸ καὶ γάρ = διότι καί, διότι μάλιστα
(παράδ. 7).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποῖοι εἰναι: οἱ αἰτιολογικοὶ σύνδεσμοι; — 2. Ποῖοι ἔξ αὐτῶν εἰσάγουν
δευτερουόσας αἰτιολογικὰς προτάσεις; — 3. Ποῖος συνδέει μόνον παρατακτι-
κῶν; — 4. Ποῖοι συνδέουν καὶ κατὰ παράταξιν καὶ καθ' ὑπόταξιν; — 5. Τί
συνδέουν οἱ παρατακτικοὶ αἰτιολογικοὶ σύνδεσμοι; — 6. Τί οἱ ὑποτακτικοί; —
7. Ὁροι προτάσεως συνδέονται αἰτιολογικῶν; — 8. Ποῖος αἰτιολογικὸς σύν-
δεσμος δὲν τίθεται ποτὲ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως ἢ περιόδου, ἀλλὰ
μετὰ ἀπὸ μίαν τούλαχιστον λέξιν; — 9. Ποῖαν αἱ σημασίαι τοῦ γάρ; — 10. Πώς
ἔξηγεται διασαφητικός γάρ καὶ πῶς διεδωτεί;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ἐφαρμόσατε τὸ ἀνωτέρω εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα:

1. Οὗτοις οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται τῇδε γάρ
τῇ ἡμέρᾳ μυρίους δψονται ἀνθ' ἐνὸς Κλεάροχονς. — 2. Σοὶ δὲ
προσήκει ἐπιμελεῖσθαι δπως ἀξιος ἐσῃ τοῦ πατρός· ὡς ἀπασι
μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν. — 3. Ὁ δέ,
κρίνονται γάρ βοῇ καὶ οὐ ψήφῳ, οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν
βοήν. — 4. Ἐμοὶ θανμάσιόν τι γέγονεν ἢ γάρ [=δηλαδή] εἰω-
θινά μοι μαντικὴ ἡ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ
πάντα πυκνὴ ἦν. — 5. Ὑμεῖς δὲ πρὸς ἀ ἐγώ τε φιλοτιμοῦμαι καὶ
ἡ πόλις ἡμῶν αἰτιάζεται, ἵστε γάρ αὐτὰ [=τὰ γνωρίζετε βέβαια
αὐτὰ] ὥσπερ καὶ ἐγώ, συμβουλεύετε τὰ ἄριστα. — 6. Ἄλλα γάρ
καὶ περαινεῖν ἥδη ὡραὶ ἔσως γάρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσον-
ται. — 7. Παραπλήσιον πρᾶγμ' ἔστι γῆρας καὶ γάμος· τυχεῖν γάρ
αὐτῶν ἀμφοτέρων σπουδάζομεν, δταν δὲ τύχωμεν, ὕστερον λυ-
πούμεθα. — 8. Άρα λέγεις τὴν τῶν θεῶν κρίσιν, ἦν περὶ Κέ-
κροπα ἔκριναν; — Λέγω γάρ. — 9. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ
στρατιὰ ἡμέρας εἰκοσιν οἱ γάρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν λέναι τοῦ
πρόσθε· ὑπώπτευον γάρ ἥδη ἐπὶ βασιλέα λέναι. — 10. Οἱ δέ φα-
σιν αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμεγον τὸ ἀκινάκην είχε γάρ χρο-
νοῦν καὶ στρεπτὸν δ' ἐφόρει... — 11. Εὖθὺς ἔγνωσαν πάντες
ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς καὶ γάρ καπνὸς ἐφαί-
νετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω.

ΜΑΘΗΜΑ 55^{ον}

ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΤΑΞΙΝ

5.—Συμπερασματική σύνδεσις.

Ἡ συμπερασματική σύνδεσις γίνεται μὲ τοὺς συμπερασματικοὺς συνδέσμους :

<i>ἄρα</i>	<i>οὖκον</i>
<i>δὴ</i>	<i>οὐκοῦν</i>
<i>οὖν</i>	<i>τοιγάρτοι</i>
<i>γοῦν</i>	<i>τοιγαροῦν</i>
<i>τοίνυν</i>	<i>ὅστε</i>

οἵ δοιοὶ συνδέουν συμπερασματικῶς κῶλα περιόδων ἢ περιόδους.

ΣΗΜ.—Μόνον ὁ ὀστε εἰσάγει συχνὰ καὶ προτάσεις, ἀλλὰ προτάσεις ἔξηρτημένας. (Προτάσεις συμπερασματικαὶ ἢ τοῦ ἀποτελέσματος. Βλέπε ἀνωτέρῳ Μάθημα 44ον, σελ. 92).

- Ἀπὸ τοὺς συμπερασματικοὺς συνδέσμους ποτὲ δὲν τίθενται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ ἀπὸ μίαν τοῦ λάχιστον λέξιν, οἱ σύνδεσμοι : *ἄρα, δὴ, οὖν, γοῦν* καὶ *τοίνυν*.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—*Εἰ εἰσὶ βωμοὶ, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶν βωμοὶ· εἰσὶν ἄρα καὶ θεοί.*
- 2.—*Οἱ Θαφακηνοὶ ἐλεγον ὅτι οὐ πώποδθ̄ οὔτος δ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο, εἰμὶ τότε· ἐδόκει δὴ θεῖον εἶναι.*
- 3.—*Οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταιᾷ οὐτιώς ἐπεπράγμασαν...*
- 4.—*Τὸ στρατεύμα ὃ σίτος ἐπέλιπε· ωφέα οὖν ἐσθλοντες διεγίγνοντο.*
- 5.—*Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἤσαν...*
- 6.—*Κατὰ φύσιν γοῦν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν ἔμελλον φράσειν οἱ οἰκέται.*
- 7.—*Λέγε δὴ, τι φῆς εἶναι τὸ δσιον καὶ τὸ ἀνόσιον;*
—*Λέγω τοίνυν ὅτι τὸ μὲν δαιόρι ἔστιν, δπερ ἐγὼ νῦν ποιῶ.*
- 8.—*Οὐκοῦν διδάσκωμεν αὐτόν, ἀλλὰ μὴ λοιδορῶμεν [=Λοιπὸν ἀς τὸν διδάσκωμεν καὶ ἀς μὴ τὸν περιγελοῦμε].*
- 9.—*Οὐκονογιοὶ οἱ διδάξαντες πονηροὶ, ἀλλοὶ οἱ μὴ χρώμενοι δρθῶς [=Λοιπὸν δὲν είναι οἱ διδάξαντες..., ἀλλὰ...]*
- 10.—*Πρόξενος φέτο ἀρκεῖν πόδες τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν.. Τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοὶ τε κάγαδοι τῶν συνόντων εὗνοι ἤσαν, οἱ δὲ ἀδικοὶ ἐπεβούλευντο. [=Γ ι' α ὑ τὸ λοιπὸν ἀκριβῶς... ἡ γι' α ὑ τὸ λοιπὸν ἀκριβῶς... ἡ γι' α ὑ τὸ λοιπὸν ἀκριβῶς...]*

ά ο α

‘Ο σύνδεσμος ἄρα χρησιμοποιεῖται διὰ νὰ συνδέσῃ μὲ τὸν προηγούμενον συλλογισμὸν τὸ λογικὸν συμπέρασμα ποὺ προκύπτει (βλ. παράδ. 1).

ΣΗΜ. Εἰς παρομοίας περιπτώσεις ἡ νεοελληνικὴ χρησιμοποιεῖ καὶ τὸ ἄρα λοιπόν, τὸ δποῖον μάλιστα ^{θέτομεν} καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως, ἐνῷ εἰς τὴν ἀρχαίαν τὸ ἄρα τίθεται πάντοτε ἔπειτα ἀπὸ μίαν τούτου λάχιστον λέξιν.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχέωμεν τὸν συμπερασματικὸν σύνδεσμον ἄρα μὲ τὸ ἐρωτηματικὸν μόριον ἄρα ἢ ἄρα γε.

δ η

‘Ο σύνδεσμος δὴ [=λοιπὸν] συνδέει μὲ τὰ προηγούμενα τὸ συμπέρασμά των, δηλαδὴ τὸ ἐπακολούθημα ἐνὸς γεγονότος (βλ. παράδ. 2). Χρησιμοποιεῖται δμως καὶ πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν τῶν προηγούμενων (βλ. παραδ. 3 καὶ 7).

ο ᾧ ν

‘Επίσης δ σύνδεσμος οὖν [=λοιπὸν] συνδέει μὲ τὰ προηγούμενα τὸ συμπέρασμά των, δηλαδὴ τὸ ἐπακολούθημα ἐνὸς γεγονότος (βλ. παράδ. 4). Χρησιμοποιεῖται δμως καὶ αὐτὸς πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν τῶν προηγούμενων (βλ. παράδ. 5).

γ ο ᾧ ν

‘Ο σύνδεσμος γοῦν ἔχει προέλθει ἀπὸ τὴν ἔνωσιν τοῦ βεβαιωτικοῦ μορίου γὲ μὲ τὸν σύνδεσμον οὖν καὶ ἀποτελεῖ καὶ αὐτὸς συμπέρασματικὸν σύνδεσμον, δ δποῖος δμως ἔχει μᾶλλον βεβαιωτικὴν σημασίαν καὶ ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ τὸ βεβαίως ἢ τοὐλάχιστον καὶ σπανιώτερα μὲ τὸ λοιπὸν (βλ. παράδ. 6).

τ ο ί ν υ ν

‘Ο σύνδεσμος τοινυν [=λοιπὸν] εἰσάγει συμπέρασμα, δπως δ δὴ καὶ δ οὖν, ἀλλὰ μὲ τόνον κάπως ἀσθενέστερον (βλ. παράδ. 7).

ούκοῦν—οὔκουν

- ‘Ο σύνδεσμος ούκοῦν [=λοιπὸν] εἶναι καταφατικός.
- ‘Ο σύνδεσμος διμως οὔκουν [=λοιπὸν δὲν...] εἶναι ἀποφατικός.

Προτίθηνται καὶ οἱ δύο ἐκ συνεκφορᾶς τοῦ οὐκ μὲ τὸ οὖν καὶ, διπος δείχνει καὶ δι τονισμός, εἰς τὸ πρῶτον ἐπιχρατεῖ τὸ οὖν (οὐκοῦν), ἐνῷ εἰς τὸ δεύτερον ἐπιχρατεῖ ἡ ἀρνησις (οὔκουν). Τὸ συμπέρασμα ποὺ εἰσάγουν εἶναι καταφατικὸν τοῦ οὐκοῦν (βλ. παράδ. 8) καὶ ἀποφατικὸν τοῦ οὔκουν (βλ. παράδ. 9).

τοιγάρτοι — τοιγαροῦν

Οἱ σύνδεσμοι τοιγάρτοι καὶ τοιγαροῦν φανερώνουν συμπέρασμα ἵσχυρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὸ τοίνυν, συμπέρασμα τὸ δποῖον παριστάνεται ὡς ἵσχυρὰ πεποίθησις τοῦ λέγοντος. Διὰ τοῦτο ἀποδίδονται εἰς τὴν νέαν μας γλῶσσαν ὅχι μὲ τὸ λοιπὸν ἀπλῶς, ἀλλὰ μὲ τὸ γι' αὐτὸν ἀκριβῶς λοιπόν, γι' αὐτὸν ἵσα-
ῖσα... (βλ. παράδ. 10).

ῶστε

‘Ο σύνδεσμος ῶστε, δταν εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν περιόδου ἡ κώλου (δηλαδὴ μετὰ ἀπὸ τελείαν στιγμὴν ἡ ἄνω στιγμὴν), συνδέει κατὰ παράταξιν. “Οταν διμως εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως, δηλαδὴ μετὰ ἀπὸ κόμμα, συνδέει καθ' ὑπόταξιν, δηλαδὴ εἰσάγει ἐξηρτικήν πρότασιν.

Π.χ.—1. Τὰ πράγματα οὕτως ἔχει. “Ωστε μὴ φοβώμεθα μηδέ τις λόγος ἡμᾶς θορυβεῖτω [=σύνδεσις κατὰ παράταξιν δύο προτάσεις κύριαι].

2. Χρὴ πᾶν ποιεῖν, ὕστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως μετασχεῖν. [=δευτερεύοντα συμπερασματικὴ ἡ τοῦ ἀποτελέσματος πρότασις].

— Βλέπε καὶ ἀνωτέρω Μάθημα 44ον, σελ. 92.

1. Ποιοι είναι οι συμπερασματικοί σύνδεσμοι; — 2. Τι συνδέουν; — 3. Ποιοι συμπερασματικοί σύνδεσμοι δὲν τιθενται ποτέ εἰς τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ μετά ἀπὸ μίαν τοῦλάχιστον λέξιν; — 4. Εἰς ποιους ἀλλούς συνδέσμους παρετηρήσαμεν τὸ θέο; — 5. Πώς ἀποδίδονται εἰς τὴν γλῶσσαν μας οἱ σύνδεσμοι ἄρα, δή, οὖν, γοῦν, τούννων; — 6. Ποία ἡ διαφορὰ μεταξὺ οὐκουν καὶ οὐκοῦν; — 7. Πώς ἔξηγεται τὸ τοιγάρτοι — τοιγάροιν; — 8. Πότε ὁ ἔστε συνδέει κατὰ παράταξιν καὶ πότε καθ' ὑπόταξιν;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Ἐφαρμόσατε τὸ ἀνωτέρῳ εἰς τὰ κάτωθι παραδείγματα:

1. Πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλοὺς κἀγαθοὺς ποιοῦσι τὸν νέον πλὴν ἐμοῦ.—2. Πολλὰ ὑπὲρ ἐμοῦ εἴπει βοηθῶν ἐμοὶ· καὶ οὖν ἄρτι ἀπ' ἐκείνου ἄρχομαι.—3. Δεῖ δὴ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων.—4. Πρῶτον μὲν τοίνυν δοκεῖ μοι τὰς ἀμάξας κατακαῦσαι.—5. Ὁ ἄγγελος εἴπειν διτι πολλὴ χώρα ἔστι καὶ κῶμαι ἔνεισι καὶ πόλεις πολλαί. Τότε δὴ καὶ ἐγνώσθῃ διτι οἱ βάροβαροι τὸν ἀνθρωπον ὑποπέμψειαν.—6. Εὐήθεις γέροι δοντες οἱ ἐπιεικεῖς φαίνονται. Τοιγάρτοι, ἦν δο ἐγώ, οὐ νέον, ἀλλὰ γέροντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν δικαστὴν εἶναι.—7. Ἐπίστενον μὲν Κύρῳ αἱ πόλεις, ἐπίστενον δὲ οἱ ἄνδρες. Τοιγαροῦν, ἐπεὶ Τισσαφέρονται ἐπολέμησε, πᾶσαι αἱ πόλεις ἔκοῦσαι Κύρον εἴλοντο ἀντὶ Τισσαφέροντος.—8. Οἱ μὲν βιασθέντες μισοῦσιν, οἱ δὲ πεισθέντες φιλοῦσιν. Οὐκον τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι.—9. Ἀλλὰ μὰ τὸν Δίν—ἔφη—οὐδὲ γέγραπταί μοι πω. Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ περὶ πολέμου συμβουλεύειν τὴν γε πρώτην ἐπισχήσομεν.—10. Κῦρος δ', εἴπεν, οὐκ ἄρα ἔτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ἡμέραις.—11. Ἐλεγόν τινες διτι στράτευμα κατίδοιεν... Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς παρατάξασθαι.—12. Εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἔλοιμην ἀν [=θὰ προτιμοῦσα] μᾶλλον ἀδικεῖσθαι. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἀν δέξαιο.—13. Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἥδη σκοταῖοι, (διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν δόδὸν δῆλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ ἡ κατάβασις), τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδούχων τοῖς τελευταῖοις ἐπέθεντο.—14. Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκε Τισσαφέρης ὥσθ' οἱ Ἑλλήνες ἐφρόντιζον.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α') Νὰ γίνῃ μία γοργὴ ἐπανάληψις τοῦ 37ου Μαθήματος καὶ τῶν δισεων ἑλέχθησαν περὶ τῶν κυρίων δευτερεύουσῶν προτάσεων (Μαθήματα 38-48), βάσει τῶν ἐρωτήσεων ποὺ διπάρχουν εἰς ἔκαστον μάθημα.

Β') Νὰ γίνῃ ἐφαρμογὴ δλων αὐτῶν ἐπάνω εἰς τὰ θέματα ποὺ ἀκολουθοῦν κατωτέρω.

Εἰς τὰ θέματα αὕτα νὰ γίνῃ ἡ ἔξῆς ἐργασία:

1ον) Νὰ χωρισθοῦν, αἱ προτάσεις ἑκάστης περιόδου.

2ον) Νὰ καθορισθῇ ποῖαι εἰναι κύριαι καὶ ποῖαι δευτερεύουσαι.

3ον) Νὰ παρατηρηθῇ πῶς συνδέονται μεταξὺ των αἱ κύριαι.

4ον) Νὰ καθορισθῇ ἀπὸ ποῦ ἔξερταται ἑκάστη τῶν δευτερεύουσῶν προτάσεων.

5ον) Τι εἴδους εἰναι ἡ δευτερεύουσα πρότασις, πῶς εἰσάγεται, πῶς ἐκφέρεται καὶ δι; τι ἄλλο παρουσιάζει.

1.—Κόδρον τῶν Ἀθηνῶν βασιλεύοντος, στρατιὰν μεγάλην ἥγειραν [=συνήθοισαν] οἱ Πελοποννήσιοι, ἵνα εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐμβάλλωσι. Καὶ πρῶτον μὲν εἰς Δελφοὺς ἀποστείλαντες τὸν θεὸν ἐπηρώτων, εἰ αἰρήσουσι τὰς Ἀθήνας. Τοῦ δὲ θεοῦ σημήναντος, ὅτι τὴν πόλιν αἰρήσουσιν, ἐὰν μὴ τὸν τῶν Ἀθηνῶν βασιλέα ἀποκτείνωσιν, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. Ο δὲ Κόδρος οὕτως ἦν φιλόπολις, ὥστε καὶ τὸν θάνατον ὑπέμεινεν, ἵνα τὴν πόλιν σώσῃ.

(Δ. Φιλικοῦ, Ἀναγνωστικόν, σελ. 60, ἀριθ. 70).

2.—Ἐπεὶ φίλοι τινὲς τοῦ Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος συνηθροισμένοι ἦσαν, Ἀρμάδιος εἶπεν «Ὥ ἄνδρες, ὑπὸ μὲν Θησέως ἡ τε τῶν Κρητῶν ἀδικίᾳ καὶ ὑβρις ἐλέλυτο καὶ ἡ πολιτεία ἰδούτο. Μετὰ δὲ τὸν τοῦ Κόδρον θάνατον, ἐπεὶ ἡ βασιλεία τοῖς προγόνοις ἡμῶν ἐπέπαυτο, οὐδεὶς ἐτυράννευσε, πλὴν Πεισίστρατος καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, οἱ δουλεύειν ἡμᾶς ἀναγκάζονται. Ἄλλ' ἡμεῖς πεπαιδεύμεθα, ὃ ἄνδρες, ἐλεύθεροι εἰναι. Ἰνα δ' ἡ πατρὶς ἡμῶν ἐλευθέρα ἦ, τοὺς τυράννους ἀνάγκη φονεῦσαι. Φονεύσωμεν οὖν αὐτοὺς καὶ ἴδρυσωμεν ἐλευθερίαν».

(Δ. Φιλικοῦ, Ἀναγνωστικόν, σελ. 33—34, ἀριθ. 41).

ΘΕΜΑΤΑ

A'

Οἱ δὲ ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιῷ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωρείη τοῖς εἰσεληνθόσι, τῆς ἀγγελίας ἂμα καθ' ὅδὸν αὐτοῖς δῆθεσης περὶ τῶν γεγενημένων, ἐπεβοήθουν. Ἀπέχει δὲ ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν ὁ γάρ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρχόνη μέγας καὶ οὐδὲν διαβατὸς ἦν. Πορευόμενοί τε ἐν ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὑστερον παρεγένοντο, ἥδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζῶντων ἔχομένων. Ὡς δὲ ἤσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν (ἥσαν γάρ καὶ ἀνθρώποι κατὰ τὸν ἀγρὸν καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσδοκήτου τοῦ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου). ἐβούλοντο γάρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἢν ἄρα τύχωσι τινες ἐξαγορημένοι. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα διενοῦντο οἱ δὲ Πλαταιεῖς, δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω, κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τὸν Θηβαῖον, λέγοντες δτι οὕτε τὰ πεποιημένα δσα δράσειαν, ἐν σπονδαῖς σφῶν πειράσαντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τὸν ἀνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας.

(Θουκυδίδου, βιβλίον Β', κεφ. 5).

B'

"Οτε Κόδρος Ἀθήνησιν ἐβασίλευεν, δεινὴ ἀφορία καὶ λιμὸς τὴν Πελοπόννησον ἐπίεισεν. Διενοήθησαν οὖν οἱ Πελοποννήσιοι στρατεῦσαι εἰς τὴν Ἀττικήν, ἵνα τὴν γῆν καταστρέψωνται. Πρὶν δὲ στρατεύσασθαι, ἀγγέλους εἰς Δελφοὺς ἐπεμψαν ἐφωτήσοντας τὸν θεόν, εἰ τῆς Ἀττικῆς κρατήσειαν. Ὁ δὲ Ἀπόλλων ἐμαντεύσατο, δτι τὴν πόλιν κτήσοιντο, εἰ μὴ ἀποκτείνειαν Κόδρον, δς Ἀθηναῖον ἐβασίλευε. Καὶ οἱ Πελοποννήσιοι μεγάλῃ στρατιᾷ δρμηδέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσέβαλον. Κλεόμαντις δέ τις, Δελφὸς ἀνήρ, ἀκούσας τὸν χρησμόν, κρύψα τοῖς Ἀθηναῖοις ἐδήλωσεν, οἱ δὲ τῶν Πελοποννησίων πολιορκούμενοι λιμῷ καὶ νόσοις ἐπιέζοντο. Τότε δὴ Κόδρος ὑπὲρ ὧν ἥρχε τελευτῆσαι ἐβούλευσατο, τάδε μηχανησάμενος. Πτωχοῦ ἐσθῆτα περιεβάλετο, ἵνα τὸν πολεμίους ἀπατήσειεν, καὶ φέρετο ἐκ τῆς πόλεως. Φρύγανα δὲ συλλέγων ἐν ὅλῃ, ἡ ἐγγὺς ἦν, ἐπεχείρησε τινι τῶν Πελοποννησίων καὶ ἔπαισεν αὐτὸν, δς θυμωθεὶς φονεύει τὸν βασιλέα νομίζων αὐτὸν πτωχὸν εἶναι. Οὐ πολλῷ δὲ ὑστερον κήρυκα πέμψαντες οἱ Ἀθηναῖοι τῆς Πελοποννησίοις πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν ἐδήλωσαν καὶ τὸν τοῦ βασιλέως νεκρὸν ἤτισαντο. Οἱ δὲ ἐγίγνωσκον νῦν, δτι οὐ νικήσοιεν. Ἐποίησαν οὖν ἡ Ἀθηναῖοι ἤξιον καὶ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀνεχώρησαν.

ΤΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—Πόλεως ἔστι θάνατος ἀνάστατον γενέσθαι.—Ταῦτα χρὴ ποιεῖν
ημᾶς.
- 2.—Τὸ λακωνίζειν ἔστι φιλοσοφεῖν.
- 3.—Φοβοῦμαι διελέγχειν σε.—Ταῦτα βούλομαι λέγειν.
- 4.—Ἐις οἰωνὸς ἄριστος, ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης [=δηλαδὴ τὸ ἀμύ-
νεσθαι ὑπὲρ τῆς πατρίδος, τὸ νὰ ὑπερασπίζῃς τὴν πατρίδα].
- 5.—Τίς οὐτῷ ἔστι δεινὸς λέγειν ; [=ῶς πρὸς τὸ λέγειν].—Κῦρος ἦν
ἀρχεῖν [=ῶς πρὸς τὸ ἀρχεῖν] ἀξιώτατος.
- 6.—Ἐκῶν εἶναι οὐδὲν φεύγομαι.—Λέγουσιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ
δρῶσις οἱ ἀρχοντες.
- 7.—Θαρσῶν νῦν, Διόμυδες, μάχεσθαι [=μάχου].
- Ως ξεῖν², ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις... [=νὰ ἀναγγείλῃς ἢ ἀνάγ-
γειλε...].
- 8.—Ἐμὲ τάδε παθεῖν, φεῦ !—Τῆς τύχης, τὸ δὲ νῦν κληθέντα δεῦρο
τυχεῖν ! [=ῶς τὶ τύχη !...]

"Αν κάμωμεν μὲ προσοχὴν τὴν σύνταξιν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα,
θὰ καθορίσωμεν εὔκολα ποίαν θέσιν ἡμιπορεῖ νὰ κατέχῃ τὸ ἀπαρέμφα-
τον εἰς τὴν πρότασιν.

Α'—Τὸ ἀπαρέμφατον τίθεται διὰ νὰ δηλώσῃ :

α) τὸ ἔποκείμενον	(παράδ. 1).	—Περὶ τοῦ ἀπαρέμφατον
β) τὸ κατηγορούμενον	(παράδ. 2).	ὅς ὑποκειμένον εἰς τὰς
γ) τὸ ἀντικείμενον	(παράδ. 3).	ἀπροσώπους συντάξεις βλ.
δ) τὴν ἐπεξήγησιν	(παράδ. 4).	Μάθημα 35ον, σελ. 74.
ε) τὸν προσδιορισμὸν	(τοῦ κατά τι ἢ τῆς ἀναφορᾶς) (παρ. 5).	

Β'—Τὸ ἀπαρέμφατον δύναται νὰ τεθῇ καὶ ἀπολύτως (παρ. 6)
εἰς μερικὰς στερεοτύπους ἐκφράσεις εἶναι,
ἀναφέρονται εἰς δλόκληδον τὸ περιεχόμενον μιᾶς προτάσεως καὶ
δὲν ἔχουν καμμίαν συντακτικὴν σχέσιν μὲ δρον τῆς προτάσεως.

Αἱ κυριώτεραι τοιαῦται ἐκφράσεις εἶναι :

- Ἐκῶν εἶναι [=ὅσον ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησίν μου].
- Τὸ νῦν εἶναι [=ὅσον διὰ τώρα, γιὰ τὴν ὥρα].
- Ἐμοὶ δοκεῖν ἢ ὡς ἐμοὶ δοκεῖν [=κατὰ τὴν γνώμην μου].
- Ολίγον δεῖν ἢ μικροῦ δεῖν [=σχεδόν].
- Ως εἰπεῖν ἢ ὡς ἐπος εἰπεῖν [=νὰ ποῦμε, σὺν νὰ λέμε].
- Ως συντόμως εἰπεῖν ἢ συνελόντε εἰπεῖν [=διὰ νὰ διμιήσω συν-
τόμως, ἢ : σάν νὰ ποῦμε].

Γ'—Κάποτε (σπανίως δημως) τὸ ἀπαρέμφατον χρησιμοποιεῖται καὶ ἀντὶ προστακτικῆς (παράδ. 7).

Δ'—Κάποτε λαμβάνεται ἐπιφωνή ματικῶς (παράδ. 8).

ANAPORTHON KAI ENAPORTHON APAREMFATON

- Τὸ ἀπαρέμφατον ὅταν τίθεται μὲν ἄρρενον, λέγεται σύναρθρον ἢ ἔναρθρον ἀπαρέμφατον καὶ ὅταν τίθεται χωρὶς ἄρρενον, λέγεται ἄναρθρον ἀπαρέμφατον.

Τὸ ἄναρθρον ἀπαρέμφατον κατέχει εἰς τὸν λόγον τὴν θέσιν ποὺ εἶδαμε ἀνωτέρω.

- Τὸ σύναρθρον ἀπαρέμφατον τίθεται διὰ νὰ δηλώσῃ:
α'—Τὸ ὑποκείμενον.—Τὸ σιγᾶν κορεττόν ἔστι τοῦ λαλεῖν.
β'—Τὸ ἀντικείμενον.—Τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπεστέόσησεν.
γ'—Προσδιορισμὸν (διοινδήποτε)—Π.χ. Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Κασίαν ἔναι ἐπὶ Φωνγίας ἐπορεύετο.
δ'—Ωρμησαν εἰς τὸ διώκειν.—Κῦρος ἐφέρετο δρῶν μόνον τὸ παίειν.
Τοῦτο ἔστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν.

EIDIKON KAI TELIKON APAREMFATON

Εἰς τὴν γλῶσσαν μας δὲν ἔχομεν ἀπαρέμφατον καὶ διὰ τοῦτο ἀναλύομεν αὐτὸν εἰς εἰδικὴν πρότασιν ἢ εἰς βουλητικὴν (χυρίως τελικήν).

- "Οταν τὸ ἀπαρέμφατον ἀντιστοιχῇ πρὸς εἰδικὴν πρότασιν, λέγεται εἰς δικὸν ἀπαρέμφατον.

Π.χ. Νομίζεται τὴν πόλιν ἀξερον εἶναι [=νομίζεται ὅτι η πόλις εἶναι ἀφιλόξενος].

—Τὸ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον ἔξηγεται μὲν τὸ δτε+όριστ.

- "Οταν δὲ τὸ ἀπαρέμφατον ἀντιστοιχῇ πρὸς οἰανδήποτε πρότασιν ἐπιθυμίας, λέγεται τελικὸν ἀπαρέμφατον καὶ σημαίνει τὸν σκοπόν.

Π.χ. Σωκράτης προέτρεψε τὸν συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι [=δος Σωκράτης προέτρεψε τοὺς μαθητάς νὰ φροντίζουν διὰ τὴν ἀρετήν...].

—Τὸ τελικὸν ἀπαρέμφατον ἔξηγεται μὲν τὸ νὰ+ύποτακτ.

AΣΚΗΣΙΣ

Νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις εἰς τὰς κατωτέρω προτάσεις:

1. Προσήκει μὲν πᾶσιν ἡμῖν τυμωρεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν, οἱ ἀπέθανον εὗνοι δύτες τῷ πλήθει τῷ ἡμετέρῳ, προσήκει δὲ κάμοι οὐχ ἡκιστα.—2. Δικαιον τοῖς ἄλλοις παρέξειν, ὃ ἂν αὐτὸς ἀξίος παρὰ ἀνέστη λαβεῖν.—3. Ὡρα σε θυμοῦ κρείσσονα γνόμων ἔχειν.—4. Ἐρ δημοκρατίᾳ μέτεστι πᾶσιν τὸ ἵσον.
5. Οὐδὲν προσήκει Ἀνδοκίδη τῶν συνθηκῶν.—6. Λέγονται οἱ Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γνωνέναι.—7. Λέγεται Ἀλκμέωνι τῷ Ἀμφιαράον τὸν Ἀπόλλωνα χρῆσαι Ἐγινάδας οἰκεῖν.—8. Ομολογεῖται τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἀρχαιοτάτην εἶναι.

Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον.

"Ἄσ προσέξωμεν τὰ οὐράνια ποὺ λαμβάνουν ὡς ἀντικείμενον ἀπαρέμφατον.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—"Ἐλεγον οὐκ εἶναι αἰτόνομοι [=ὅτι δὲν ἔσαν...]
- 2.—Δοκεῖ ἀφικέσθαι μυρίους ἔχθρούς [=ὅτι ἔφθασαν...]
- 3.—Βούλομαι λέγειν [=ἐπιθυμῶ νὰ λέγω].
- 4.—Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ στλουτεῖν θέλει [=νὰ ἐπαινήσαι μᾶλλον παρὰ νὰ πλουτῆς...]
- 5.—Οἱ στρατῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν [=νὰ κοιμηθοῦν].

● Μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον συντάσσονται :

1ον—Τὰ λεκτικὰ οὐράνια, ὅπως :
λέγω (παράδ. 1), φημί, διμολογῶ κ.τ.λ.

2ον—Τὰ δοξαστικὰ οὐράνια (ποὺ σημαίνουν δόξαν=γνώμην), ὅπως :

δοκῶ (παράδ. 2), νομίζω, οἴομαι, ὑπολαμβάνω [=νομίζω] κτλ.

ΣΗΜ. Τὰ οὐράνια ἐλπίζω, προσδοκῶ, ὑπισχνοῦμαι, ἀπειλῶ, σύμνυμι, ἐπαγγέλλομαι συντάσσονται μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον μέλι λοντος, διότι ἀναφέρονται εἰς κάποιαν μέλλουσαν πρᾶξιν.

Π.χ. Ἐπαγγελλόμεθα ^{τι} Λοιαίψ εἰς τὸν βρόγον τὸν βασιλείου καθεύδειν αὐτὸν [=ὅτι θὰ τὸν καθίσωμεν...]"Ωμοσαν μὴ προδώσειν ἀλλήλους [=ὅτι δὲν θὰ προδώσουν...]

—Τὸ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον κανονικά δέχεται τὴν ἄρνησιν οὐ, σπανιώτερον δὲ τὴν ἄψησιν μῆ.

● Μὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον συντάσσονται :

1ον—Τὰ ἐφεσιν ἀπαρέμφατον (ποὺ σημαίνουν ἐφεσιν=ἐπιθυμίαν), ὅπως :

ἐφίσμαι, ἐπιθυμῶ, θέλω, βούλομαι, δρέγομαι [=ἐπιθυμῶ] κτλ.

2ον—Τὰ κελευστικὰ ἢ προτρεπτικὰ (ποὺ σημαίνουν προτροπήν), ὅπως :

προτρέπω, συμβουλεύω, πείθω [=προσπαθῶ νὰ πείσω] κτλ.

3ον—Τὰ κωλυτικὰ ἢ ἀπαγόρευτα (ποὺ σημαίνουν κλπ.)

ἀπαγορεύω, κωλύω κλπ.

4ον—Τὰ δυνητικὰ καὶ ὅσα ἔχουν παρομοίαν σημασίαν,
ὅπως:

δύναμαι, πράττω, ποιῶ, ἔχω [=δύναμαι], μανθάνω [=ἰκανὸς γίνομαι], πέφυκα [=εἰμαι πλασμένος], ἐπίσταμαι [=γνωρίζω], οἶδα [=γνωρίζω ἢ εἰμαι ἰκανός] κλπ.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. — Τὸ τελικὸν ἀπαρέμφατον δέχεται τὴν ἀρνησιν μή.

Ε Ρ Ω Τ Η Σ Ε Ι Σ

1. Ποίαν θέσιν κατέχει εἰς τὴν πρότασιν τὸ ἀπαρέμφατον;—2. Πῶς ἀποδίδεται εἰς τὴν γλῶσσάν μας τὸ ἀπαρέμφατον;—3. Τί λέγεται τελικὸν καὶ τί εἰδικὸν ἀπαρέμφατον;—4. Ποῖα ρήματα συντάσσονται μὲν εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ ποῖα μὲν τελικόν;—5. Ποῖα ρήματα συντάσσονται μὲν ἀπαρέμφατον μέλλοντος;—6. Ποίαν ἀρνησιν δέχεται τὸ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον καὶ ποίαν τὸ τελικόν;—7. Ποῖα ρήματα ἔχουν ἀπαρέμφατον ὡς ὑποκείμενον; (βλ. Μάθ. 3δον, σελ. 74).

Α Σ Κ Η Σ Ε Ι Σ

Νὰ γίνῃ ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀπαρεμφάτων εἰς τὰς κατωτέρω φράσεις καὶ νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις.

1. Κλέαρχος οὐκ ἔφη αὐτὸς στρατηγεῖν.—2. "Ο, τι ἀν ποιῆσι
νόμιζε τοὺς θεοὺς δρᾶν.—3. "Ἐξεστιν ἡμῖν τὰ δρη προκαταλα-
βοῦσιν [μετοχῇ] ἄπορα [=ἀδιάβατα] ὑμῖν παρέχειν.—4. Δαρεῖος
ἔβούλετο τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους παρεῖναι.—5. Οἱ Πέρσαι οἴ-
ονται τοὺς ἀχαρίστους καὶ περὶ θεοὺς ἀν ἀμελῶς ἔχειν.—6. Πρό-
ξενος ὑπισχεῖτο Ξενοφῶντι, εἰ ἔλθοι, φίλοιν αὐτὸν ποιήσειν Κύ-
ρῳ—7. "Ο ἡγεμὼν παρεκελεύετο αἴθειν [=νὰ καίσω, αἴθω]
καὶ φθείρειν τὴν χώραν.—8. Τὸ τὰς ἴδιας εὐεργεσίας ὑπομημή-
σκειν μικροῦ δεῖν [=σχεδὸν] δμοιόν ἔστι τῷ δνειδίζειν.—9. "Ο-
μολογεῖται τὴν πόλιν ἡμῶν ἀπάσης τῆς Ἐλλάδος παίδευσιν
[=σχολεῖον] εἶναι.—10. Κτησίαν τὸν ιατρὸν ἐπιστήμονα καὶ σώ-
φρονα ἄνδρα εἶναι λέγονταν.—11. Συμβούλευόν ἡμῖν ἰδοῦσαι τὰ
τείχη.—12. Λαοκόνων ἐκέλευσε τοὺς Τρῶας ἀφανίσαι τὸν ἵπ-
πον.—13. Πρωταγόρας ὀμολόγει σοφιστῆς εἶναι καὶ παιδεύειν
ἀνθρώπους.—14. Οἱ ἐκ τοῦ ἵππου καὶ οἱ ἐκ τῶν νεῶν τοὺς
Τρῶας φονεῦσαι ἐπεχείρησαν.—15. Οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν
λέναι τοῦ πρόσωπον γὰρ ἥδη ἐπὶ βασιλέα λέναι, μισθω-
θῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν.—16. Κῦρος ἦν ἀνήρ ἀρχειν
ἀξιωτατος.—17. Τῶν οἰκετῶν οὐκ ὀλίγους κελεύσομεν τῆς θήρας
μετέχειν.—18. "Ἐκαστος μεῖζον θάρρος τῶν ἄλλων στρατιωτῶν
ἔχεται καὶ νομισάτω αὐτὸς τῆς νίκης αἴτιος ἔσεσθαι.—19. Κῦ-
ρος ἔμελλεν αὐτὸν ζῶντα κατακαῦσαι.—20. "Ἐβούλεύσατο καὶ τὸν
ἴσοθμὸν τὸν μεταξὺ Λιβύης καὶ Ασίας διορύξαι, ἵνα τοῖς πλοίοις
διέκπλουν παράσχῃ.—21. Μεταπεμψάμενος τοὺς Φοίνικας ἔπει-
θεν αὐτὸν τούτῳ ἐπιχειρῆσαι τῷ ἔργῳ.

ΜΑΘΗΜΑ 58^{ον}

Ταυτοπροσωπία καὶ ἑτεροπροσωπία.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.— *Oἱ στρατιῶται οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν.*
- 2.— *Πρωταγόρας ἐνόμιζε πάντα μηγώσκειν.*
- 3.— *Καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλούτειν θέλει.*
- 4.— ³*Ἀναξαγόρας τὸν ἥλιον φησὶν εἶναι.*
- 5.— *Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι [=δτι οἱ θεοὶ γνωρίζουν τὰ πάντα].*

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : 'Εάν γίνῃ ἡ σύνταξις τῶν παραδειγμάτων 1, 2, 3, θὰ παρατηρήσωμεν δτι τὸ ὑπόκειμενον τοῦ ρήματος τῆς προτάσεως εἶναι τὸ ἕδιον μὲ τὸ ὑπόκειμενον τοῦ ρήματος τοῦ φάσματος. "Ετσι π.χ. τὸ ὑποκείμενον τοῦ ρήματος τοῦ παραδειγμάτου (παράδ. 1), οἱ στρατιῶται, εἶναι καὶ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου καθεύδειν. 'Η σύνταξις αὐτὴ λέγεται **ταυτοπροσωπία**.

'Εάν γίνῃ δὲ καὶ ἡ σύνταξις τῶν παραδειγμάτων 4, 5, θὰ παρατηρήσωμεν δτι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου δὲν εἴναι τὸ ἕδιον μὲ τὸ ὑποκείμενον τοῦ ρήματος. "Ετσι π.χ. ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰδέναι (παράδ. 5) εἶναι τὸ θεόντος, ἐνῷ τοῦ ρήματος ἡγεῖτο ὑποκείμενον εἶναι τὸ ὄνομα Σωκράτης. 'Η σύνταξις αὐτὴ λέγεται **ἑτεροπροσωπία** ἢ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις.

- **Ταυτοπροσωπία** λέγεται ἡ σύνταξις, κατὰ τὴν δοκίμαν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ρήματος καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι τὸ ἔδιον.
- **Ἐτεροπροσωπία** ἢ ἀπαρεμφατικὴ σύνταξις λέγεται ἡ σύνταξις, κατὰ τὴν δοκίμαν ἄλλο εἶναι τὸ ὑποκείμενον τοῦ ρήματος καὶ ἄλλο τοῦ ἀπαρεμφάτου.
- **Εἰς τὴν ἑτεροπροσωπίαν τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου**, καθὼς καὶ τὸ κατηγορούμενον τοῦ ὑποκείμενου καὶ δοκίμων οἱ ἄλλοι προσδιορισμοὶ τίθενται κανονικὰ εἰς πτῶσιν αἰτιατικὴν.

Π.χ. 1. *Σωκράτης ἡγεῖτο θεοὺς πάντα εἰδέναι [=δτι οἱ θεοὶ...]*

2. *Noμίζω ὑμᾶς ἐμοὶ εἶγαι καὶ φίλους καὶ συμμάχους [=Νομίζω δτι σε ἵς μοῦ εἰσθε καὶ φίλοι καὶ σύμμαχοι].*

- Τὸ ἀπαρέμφατον συχνά λαμβάνει καὶ τὸ δυνητικὸν ἄν. Τότε ισοδυναμεῖ μὲ δυνητικὴν δριστικὴν ἢ εὐκτικὴν:

Π.χ. *Κῦρος, εἰ ἐβίω, ἀριστος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι.*

1. Ποιον συντακτικὸν φαινόμενον λέγεται ταυτοπροσωπία;—2. Ποιον ἑτεροπροσωπία;—3. Εἰς ποιαν πτώσιν τίθεται τὸ ὑποκείμενον ἐπὶ ἑτεροπροσωπίας;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α'—Νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ταυτοπροσωπία καὶ ἡ ἑτεροπροσωπία εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα καὶ νὰ γινῃ ἡ σύνταξις αὐτῶν. Νὰ εὑρεθῇ τὸ ὑποκείμενον τῶν ἀπαρεμφάτων.

1. Δεῖς ὑμᾶς ἐξ ἀρχῆς τῶν πραγμάτων ἀκοῦσαι.—2. Κλέαρχος ἔφη αὐτὸς στρατηγεῖν.—3. "Ηκουεν αὐτὸν καλὸν κἀγαθὸν εἶναι.—4. Ἐγὼ τε καὶ οἱ ἄλλοι φαμὲν Ἀθηναίους σοφοὺς εἶναι.—5. Οἱ στρατιῶται ηὗχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι.—6. Ὁ Πρωταγόρας ἐδίδασκε τοὺς νέους πράττειν καὶ λέγειν τὰ τῆς πόλεως.—7. Ὁμολογεῖς περὶ ἐμὲ ἀδικος γεγενῆσθαι.—8. Ἔξεστιν ὑμῖν εὐεργέτας φανῆγαι Λακεδαιμονίων.—9. Βασιλεὺς ὑπέσχετο ταῖς πόλεσιν αὐτονόμους ἔσεσθαι.—10. Ἐπισθένης Ἀμφιπολίτης ἥρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι.—11. Ἐνόμιζον παρὰ Κύρῳ ὅντες ἀξιωτέρας ἦν τιμῆς τιναχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ.—12. Ἡμεῖς πιστεύομεν δίκαια εἶναι ἢ λέγομεν.—13. Οὐχ οἶον τε ἀνεν δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτην γενέσθαι.—14. Ὁ λύχνος διὰ τὸ λαμπρὸν φλόγα ἔχειν φῶς παρέχει.—15. Φημὶ Ὅμηρον πεποιηκέναι ἄριστον μὲν ἄνδρα Ἀχιλλέα τῶν εἰς Τροίαν ἀφικομένων, σοφώτατον δὲ Νέστορα, πολυτροπώτατον δὲ Ὀδυσσέα.
16. Δερκυλίδας ἐκέλευσε τοὺς στρατιώτας ἀνοῖξαι τὰς πύλας.

Β'—Νὰ τραποῦν εἰς τὴν ἀρχαίαν αἱ κατωτέρω φράσεις:

1. Ὁ Κριτίας θέλει νὰ φύγῃ [=ἀπέρχομαι].—2. Θέλω νὰ φύγῃ ὁ Ἀριστείδης, —3. Νομίζεις ὅτι δὲ Σωκράτης ἦτο πλούσιος;—4. Δὲν δύνασαι νὰ φύγῃς.—5. Θέλω νὰ μείνης.—6. Ὁ Ἀναξαγόρας ἔλεγεν ὅτι δὲ ἱλιος ἦτο μύρδος διάπυρος.—7. Οἱ Πέρσαι ἐφαντάζοντο [=οἴομαι] ὅτι ἡσαν νικηταί.—8. Οἱ Σπαρτιᾶται ἥθελον νὰ γυμνάζωνται οἱ νέοι.
9. Ὁ Ξενοφῶν ἔχει γράψει ὅτι δὲ Κύρος ἦτο πολεμικώτατος καὶ φιλομαθέστατος.—10. Ἐσκέπτετο [=βούλεύομαι] τὸ πρέπει νὰ κάμῃ.—11. Ὁ Ἀλέξανδρος ἔλεγεν ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Διός.—12. Ὁ Ἀγηστλαος μεταχειρίζόμενος τὸ στράτευμα τοῦ Κύρου σχεδόν [=μικροῦ δεῖν] ἐγένετο κύριος [=κρατῶ τινός] τῆς ἐκτὸς τοῦ Ἀλυος χώρας.—13. Οἱ Πέρσαι διδάσκουν τοὺς παῖδας καὶ νὰ πειθῶνται εἰς τοὺς ἀρχοντας.—14. Ὁ Πρόξενος οὕτε σεβασμὸν [=αἰδῶς] οὕτε φόβον ἦτο ἵκανὸς νὰ ἐμβάλλῃ [=ἐμποιῶ μετὰ τοῦ ἄν] εἰς τοὺς στρατιώτας του.—15. Ὁ Σωκράτης συμβουλεύει [=συμβουλεύω τινί] τὸν Ξενοφῶντα, ἀφοῦ ἔλθῃ εἰς τοὺς Δελφούς, νὰ ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν θεόν περὶ τῆς πορείας.

ΜΑΘΗΜΑ 59^{ον}

Η ΜΕΤΟΧΗ

‘Η μετοχή, ὅπως καὶ τὸ ἀπαρέμφατον, εἶναι ὀνοματικὸς τύπος τοῦ ρήματος καὶ ἔχει τὰς ἴδιότητας καὶ τοῦ ὀνόματος (παραδ. 1 - 3) καὶ τοῦ ρήματος (παραδ. 4 - 5).

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—“Ο *ζητῶν* εὑρίσκει.—Οι φθονοῦντες μισοῦνται.
- 2.—Οὗτος ἐστι τυράννῳ ἔσικώς.—Οὗτος ἦν δ λεγόμενος...
- 3.—Μίσει τοὺς κολακεύοντας.
- 4.—Οὗτος [ὑποκείμ.] “Ἐλλην [κατηγορούμ.] ὡν...
- 5.—“Ηδομαι ἀκούων σου [πρβλ. ἀκούω τινός].

‘Η μετοχή, ὃς ὅνομα ἐπίθετον λαμβανομένη, ἡμπορεῖ νὰ πάρῃ θέσιν ὑποκειμένου (παράδ. 1), κατηγορούμένου (παράδ. 2), ἀντικειμένου (παράδ. 3), ἐπιθετικοῦ προσδιορισμοῦ κλπ.

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΜΕΤΟΧΗΣ

‘Ας προσέξωμεν εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα νὰ διακρίνωμεν τὸ εἶδος καὶ τὴν σημασίαν τῆς κάθε μετοχῆς:

- 6.—Οι νῦν ὅντες ἄνθρωποι [=οἱ ἄνθρωποι οἵ νῦν εἰσιν].
- 7.—Οι πρέσβεις οἱ μετὰ Φιλίππου πεμφθέντες [=οἱ ἐπέμψθησαν].
- 8.—Ορῶ σ φυλαττέδμενον [=σὲ βλέπω νὰ φυλάγεσαι].
- 9.—“Ηκουεις Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὅντα [=ηκουεις δτι ὁ Κ. ἦτο ἐν Κ...]
- 10.—Οι Ἀθηναῖοι παρεσκενάζοντο ὡς πολεμήσοντες [=ἴνα πολεμήσουν].
- 11.—Δρυός πεσούσης πᾶς ἀνήρ ξυλεύεται [=δταν πέσῃ ή δρῦς...].

- Εἰς τὰ παραδ. 6 καὶ 7 ἡ μετοχὴ εἶναι ἔναρθρος καὶ ἰ σ ο - δ υ ν α μ ε ī μ è ἀ ν α φ ο ρ i κ ἡ ν π ρ ο τ α σ i ν. Λέγεται ἀναφορική ή ἐπιθετική μετοχή.
- Εἰς τὰ παραδ. 8 καὶ 9 ἐπέχει θέσιν κατηγορούμένου ἢ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ καὶ ἰ σ ο δ υ ν α μ ε ī μ è τ ε λ i - κ ò ν (παράδ. 8) ή ε ἰ δ i κ ò ν (παράδ. 9) ἀ π α ρ é μ φ α τ o ν. Αὐτοῦ τοῦ εἰδούς ἡ μετοχὴ λέγεται κατηγορηματική.
- Εἰς τὰ παραδ. 10 καὶ 11 ἡ μετοχὴ ἰ σ ο δ υ ν α μ ε ī μ è δ ε u t e q e ú o u s a n π ρ ο τ α σ i ν, τελικὴν (παράδ. 10), χρονικὴν (παραδ. 11) κτλ. ‘Η μετοχὴ αὐτοῦ τοῦ εἰδούς λέγεται γενικῶς μὲν ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ (εἰδικώτερα δμως καὶ συνηθέστερα λέγεται χρονική, αιτιολογική, τελική κτλ.).

1.—Η ἐπιθετικὴ μετοχή.

- Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ ἐκφέρεται συνήθως μὲ τὸ ἀρθρὸν (βλ. ἀνωτέρῳ παράδ. 1) καὶ δύναται νὰ ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν προτασιν (μὲ τὸ ὃς η δστις, δ δποῖος κλπ.). Διὰ τοῦτο λέγεται καὶ ἀναφορικὴ μετοχή.

Π.χ.—Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θρᾳκὶ τοῖς ὑπὲρ Ἐλλήσοντον οἰκουσι
[=ἐπολέμει μὲ τοὺς Θρᾷκας, οἱ δόποιοι κατόκουν...]
—Ναῦς πύγογυς ἔυλινος ἔχονσα [=ἢ δροίσι εἰχε..]

⁴ Η σύναρθρος μετοχή λαμβάνεται ώς οὖσιαστικὸν καὶ ἡμπορεῖ νὰ πάρῃ τὴν θέσιν παντὸς ὅρου τῆς προτάσεως (πρβλ. ἀνωτέρω παραδ. 1, 2, 3).

- Πολλαὶ σύναρθκοι μετοχῇ εἶχουν κατανήσει ἀπλὰ οὐσιαστικά: ὁ ἄρχων, οἱ ἄρχοντες, οἱ λέγοντες [=οἱ ὥτορες], οἱ πολιτευόμενοι, ὁ νικῶν [=ὁ νικητής], διδιώκων [=διδιώκων], διφεύγων [=διφεύγων] οὐμένος ἢ διφυγάς], ἡ εἰμαρένη [=ἡ μοῖρα], ἡ ἐπιτούσα [=ἡ ἐπομένη] ἢ οἰκουμένη [ἐνν. γῆ], τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον, τὸ δέον, τὸ προσῆκον κ.τ.λ.

Ο Θουκυδίης πρό παντὸς χρησιμοποιεῖ, ἀντὶ ἀφγρημάνων οὐδεις αστικῶν, ἀντὶ στοιχίους μετοχὰς (οὐδετέ γένους καὶ συνάρθρους) π.χ. τὸ θαρσοῦν [=τὸ θάρρος], τὰ δεδιέδ [=τὸ δέος], τὸ βουλδεμένον [=ἡ βούλησις] κ.τ.τ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Εἰς πόσα εἰδὴ διακρίνεται ἡ μετοχή; — 2. Μὲ τί ισοδυναμεῖ τὸ κάθε εἰδὸς τῆς μετοχῆς; — 3. Πώς ἐκφέρεται ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ καὶ εἰς τί ἀναλύεται; — 4. Ός τι λαμβάνεται ἡ σύναρθρος ἐπιθετικὴ μετοχή; — 5. Τίνος ρήματος μετοχή είναι ἡ ἐπιτούσσα, τὸ παρόν, τὸ παρελθόν, τὸ μέλλον; 6. Τι είναι εἰς τὰ νεοελληνικὰ ἡ ἐπομένη, δροεστώς, τὸ καθεστώς, τὸ πεπρωμένον, τὸ γεγονός;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν αἱ ἐπιθετικαὶ μετοχαὶ εἰς τὰ κατωτέρω παραδεί-
γματα καὶ νὰ γίνη ἡ σύνταξις αὐτῶν.

1. "Ο μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν τιμῆς ἔξιος.—2. Ἐνταῦθα
ἥη παρὰ τὴν ὁδὸν κορήνη ἡ Μίδους καλούμενη τοῦ Φεγγῶν βασιλέως.—3. Ἐ-
μοὶ χαλεπαίνουσιν, ὅτι τῷ πατρὶ ἐπεξέρχομαι ἀδικοῦντι.—4. "Ο μὴ δαρεὶς
παῖς οὐ παιδεύεται.—5. Μίσει τὸν κολακεύοντας, ὥσπερ τὸν ἔξαπατῶντας·
ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσιν.—6. "Ο πεπαιδευ-
μένος ἀνὴρ χρηστός ἔστιν.—7. "Ο ἐνταῦθα ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας εἰμὶ^{εἰμί}
ἔγω.—8. "Ηκουοάς τυνος ἀμφισβητοῦντος ὡς τὸν ἀδίκως ἀποκτείναντα οὐ δεῖ
δίκην διδόναι;—9. Ἐγώ εἰμι δὲ ταῦτα τούτοις συμβεβούλευκός.—10. "Ο λέ-
γων διοθῶς εἴρηκεν.

2.—Η κατηγορηματική μετοχή.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

α'—('Εγώ) Διατελῶ ταῦτα νομίζων.

β'—Ορῶ σε φυλαττόμενον [=σὲ βλέπω νὰ φυλάγεσαι].

γ'—'Εγὼ οὐποτ' ἐπανόμην λέγων [=νὰ λέγω].

δ'—Ορῶμεν πάντα ἀληθῆ δύντα [=δῖτι εἰναι δλα ἀληθῆ].

Αἱ μετοχαὶ τῶν παραδειγμάτων, αὐτῶν ἐπέχουν θέσιν κατηγορουμένου ἢ κατηγορηματικοῦ προσδιορισμοῦ καὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ ὑποκείμενον (παραδ. α', γ') καὶ εἰς τὸ ἀντικείμενον (παραδ. β', δ'). 'Η μετοχὴ αὐτὴ λέγεται κατηγορηματική.

—'Η κατηγορηματικὴ μετοχὴ τίθεται εἰς τὴν Ἰδίαν πτῶσιν μὲ τὸ ὑποκείμενον, δταν ἀναφέρεται εἰς αὐτό, καὶ εἰς τὴν Ἰδίαν μὲ τὸ ἀντικείμενον, δταν ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀντικείμενον.

- 'Η κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἔξηγεῖται εἰς τὴν γλῶσσάν μας μὲ τὸ νὰ ἢ μὲ τὸ δτι (ἀντιστοιχεῖ δηλαδὴ μὲ τελικὸν ἢ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον).

ΡΗΜΑΤΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΑ
ΜΕ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗΝ ΜΕΤΟΧΗΝ

Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν συντάσσονται πολλὰ ρήματα. Τὰ κατωτέρω παραδείγματα θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ κατατάξωμεν αὐτὰ εἰς διαφόρους κατηγορίας.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—"Ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων [=θ' ἀρχίσω νὰ διδάσκω...]
— Πανόμαι λέγων [=παύω, σταματῶ νὰ λέγω].
- 2.—"Ορῶμεν πάντα ἀληθῆ δύντα [=δῖτι εἰναι δλα ἀληθινά].
— Γιγνώσκω ἀσθενῆς ὥν [=δῖτι εἰμαι ἀσθενῆς].
- 3.—'Η ψυχὴ φαίνεται ἀθάνατος οὖσα [=φαίνεται νὰ εἰναι ἀθάνατη ἢ φαίνεται δτι εἰναι ἀθάνατη].
— Εξήγγειλα τῷ Ἀγησιλάφ προσιὸν τὸ στράτευμα [=δῖτι προσῆλθε τὸ στράτευμα].
- 4.—² Απειρηκα ἥδη βαδίζων καὶ τρέχων [=ἀπηρόδησα πλέον νά...].
- 5.—Ενθύδημος ἔχαιρε ἀκούων ταῦτα [=ηνχαριστεῖτο νὰ ἀκούῃ...].
- 6.—Εὐ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με [=καλὰ ἔκαμες νὰ μὲ ὑπενθυμίσης].
—² Αδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες [=διαποράτετε ἀδικίαν (ἢ ἀδίκημα) μὲ τὸ νὰ ἀρχίζετε τὸν πόλεμον].
- 7.—² Ετύγχανον λέγων [=ἔτυχε νὰ λέγω, κατὰ τύχην ἔλεγα].
—² Φέρετο φεύγων.—² Ελαθον εἰσελθόντες.

- Μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν συντάσσονται ὄγματα:
 - ἐν ἀρξεως καὶ λήξεως σημαντικά: ἔρχομαι, πανόμαι, λήγω κλπ. (παραδ. 1).
 - αἰσθάρμαι, δρῶ, ἀκούω, μανθάνω κλπ. (παραδ. 2).
 - δείξεως καὶ δηλώσεως σημαντικά: φαίνομαι, ἀγγέλλω κλπ. (παραδ. 3).
 - καρτερίας καὶ ἀνοχῆς σημαντικά: ἀνέχομαι, καρτερῶ, ὑπομέρω κλπ. (παραδ. 4).
 - ψυχικοῦ πάθους σημαντικά: χαίρω, ἥδομαι, ἔχθομαι, ἀγανακτῶ κλπ. (παραδ. 5).
 - Εὖ ποιῶ ἢ καλῶς ποιῶ, κακῶς ποιῶ, ἀδικῶ, χαρίζομαι, ἡττῶμαι κλπ. (παραδ. 6).
 - Τὰ ὄγματα:

τυγχάνω = φαίνομαι οἴχομαι = γρηγόρα
 λανθάνω = αφύγω διάγω = διαρεπτώ φθάρω
 λαχχάνω = διαγίγνομαι = > φανερός είμι = φανέρα
 είμι διατελῶ = > δῆλός είμι κλπ.

- Είς τὰ ρήματα τῆς τελευταίας (7ης) κατηγορίας, ἐπειδὴ ἡ μετοχὴ ἐκφράζει τὸ κύριον νόημα καὶ τὸ ρῆμα τὸ δευτερεῦον, διὰ τούτο, κατὰ τὴν ἔξηγησιν, τὸ οὗ μα ἀποδίδεται μὲν ἐπί οὐ μα ἦ ἐπιρρηματικὴν φράσιν, ἢ δὲ μετοχὴ τροπεταῖ εἰς ρῆμα.

Π.χ.—[”]*Ωχετο φεύγων* [=ἔφυγε ταχέως].

—Διετέλεσαν μαχόμενοι [=ἀδιαλείπτως ἐμάχοντο].

—Πατρικὸς ἡμῶν φίλος τυγχάνεις ὅν [=κατὰ τύχην εἰσαι ἦ
ἔτυχε νὰ εἰσαι πατρικός μας φίλος].

—Οὗτω τὸ ἐν Θεταλίᾳ ἐλάνθανε τρεφόμενον στράτευμα [=ἐτρέφετο λάθρᾳ, κρυψίᾳ].

—*Eγώ φάσμην ἀπίων οἶκαδε* [=ἀνεχώρησα κατ' εύθειαν εἰς τὸ σπίτι μου].

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΡΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΗΝ ΜΕΤΟΧΗΝ
"Η ΜΕ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ

⁴ Ή κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἀντιστοιχεῖ μὲ ἀπαρέμφατον (τελικὸν ἢ εἰδικόν). Διὰ τοῦτο πολλὰ ρήματα συντάσσονται καὶ μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν καὶ μὲ ἀπαρέμφατον· π.χ.

"Αρχομαι διδάσκων [=ἀρχίζω γὰ διδάσκω] = "Αρχομαι διδάσκειν.

‘Υπάρχει δῆμος καὶ κάποια λεπτὴ διαφορὰ μεταξὺ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης συντάξεως. ’Ας προσέξωμεν ὅρισμένα ρήματα:

● Τὸ ρῆμα γιγνώσκω

- 1.— μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν σημαίνει = γνωρίζω.
2.— μὲ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον = κρίνω, νομίζω.
3.— μὲ τελικὸν ἀπαρέμφατον = ἀποφασίζω.
1. “Ἐγνωσα τὴν παιδίδα δονλωθεῖσαν [=ἐπληροφορήθησαν ὅτι ἡ πατρὶς ὑπεδουλώθη].
 2. “Ἐγνω δεῖν τὴν γυναῖκα σατραπεύειν [=ἐνόμισεν ὅτι πρέπει ἡ γυνὴ νὰ σατραπεύῃ].
 3. “Ἐγνω παραδοῦναι αὐτοὺς τοῖς φυγάσι [=ἀπεφάσισε νά...].

● Τὰ ρήματα ἀκούω καὶ αἰσθάνομαι

συντάσσονται κατά τρεῖς τρόπους:

α') Μὲ γενικὴν καὶ μετοχὴν κατηγορηματικήν, ὅταν πρόκειται δι’ ἐμεσον ἀντίληψιν:

1. “Ηκουσα αὐτοῦ διαλεγομένου.
[=τὸν ἡκουσα (δὲ ἕδιος μὲ τὸ ἀφτιά μου) νὰ συνδιαλέγεται].
2. Οὐκ ἔσθοντο προσιόντων τῶν πολεμών.
[=δὲν ἀντελήφθησαν ὅτι οἱ πολέμοι ἐπλησίαζαν].

β') Μὲ αἰτιατικὴν καὶ μετοχὴν κατηγορηματικήν, ὅταν πρόκειται δι’ ἐμεσον ἀντίληψιν:

1. “Ηκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὅντα.
[=ἡκουσεν (ἀπὸ ἄλλους) ὅτι δὲ Κῦρος ἦτο ἐν Κιλικίᾳ].
2. “Ἄριας, ὡς ἥσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν.
[=ὅταν ἐπληροφορήθη (ἀπὸ ἄλλους) ὅτι δὲ Κ...]

γ') Μὲ αἰτιατικὴν καὶ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον, ὅταν πρόκειται δι’ ἐναντίον γεγονός:

1. “Ἀκούω κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἰκοσι σταδίων ἀπεχούσας.
[=ἀκούω ὅτι εἶναι... (ἀκούω νά λέγουν ὅτι)...]
2. “Ἡσθάνετο αὐτοὺς μέγα παρὰ βασιλεῖ Δαρεῖῳ δύνασθαι.
[=εἴχε τὴν γνώμην ὅτι αὐτοί...]

● Τὸ ρῆμα μέμνημαι

1.— Μὲ μετοχὴν σημαίνει = ἐνθυμοῦμαι ὅτι...

2.— Μὲ ἀπαρέμφατον = ἐνθυμοῦμαι νά..., ἔχω ὑπὸ δψιν μου νά... ἢ σκέπτομαι νά...

1. Μέμνημαι ταῦτα ἀκούσας σου [=ἐνθυμοῦμαι ὅτι...]
2. Μέμνησο ἀνὴρ ἀγαθὸς εἶναι [=ἐνθυμοῦ νά είσαι ἀνὴρ ἀγαθός,
ἔχε υπὸ δψιν σου νά είσαι...]

● Τὰ ρήματα οἶδα καὶ ἐπίσταμαι

1.—Μὲ μετοχὴν σημαίνουν=γνωρίζω ὅτι...

2.—Μὲ ἀπαρέμφατον σημαίνουν=γνωρίζω νά...

1.—Οἱ Ἑλλῆνες οὐκ ἔδεσαν Κῦρον τεθνηκότα [=δὲν ἐγνώριζαν ὅτι ὁ Κῦρος εἶχε φονευθῆ].—Τοῦτον ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδότη [=γνωρίζετε ὅτι σᾶς ἐπρόδωσε].

2.—Οἶδα γράφειν [=ξέρω νὰ γράψω].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι λέγεται κατηγορηματικὴ μετοχὴ;—2. Ποιὰ ρήματα συντάσσονται μὲ κατηγορηματικὴν μετοχὴν;—3. Εἰς ποιὰ ρήματα ἡ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἐξηγείται: ὡς ρῆμα καὶ τὸ ρῆμα ὃς ἐπίρρημα;—4. Κατὰ πόσους τρόπους συντάσσονται τὰ ρήματα ἀκούνια καὶ αἰσθάνομαι;—5. Τι γνωρίζετε περὶ τῆς συντάξεως τῶν ρημάτων γιγνώσκω, μέμνημαι, οἶδα καὶ ἐπίσταμαι;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθοῦν αἱ κατηγορηματικαὶ μετοχαὶ εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα καὶ νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις καὶ ἔξηγησις αὐτῶν.

1. Οἱ πολέμιοι ὡς ἥρξαντο θεῖν [θέω=τρέχω] οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῇ ἄλλος ἄλλῃ ἐτρέπετο.—2. Ὁρῶ λύπας ἔχοντας μείζονας τοὺς μείζονας.—3. Κλέαρχος ἐπὶ τοὺς πολεμίους οὐκ ἤγει· ἥδει γὰρ τοὺς στρατιώτας ἀπειρηκότας [ἀπαγορεύω=κονοῦσθομαι] καὶ ἀσίτους ὅντας.—4. Οὐδένα οἶδα μισοῦντα τοὺς ἐπαινοῦντας.—5. Ἀβροκόμας, ἐπεὶ ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὅντα, παρὰ βασιλέα ἀπήλαυνε.—6. Χειρίσοφος ἐτύγχανεν ἀπῶν ἐν κώμῃ τινὶ.—7. Ἀθηναῖοι φανερὸν ἐποίησαν οὐκ ἰδίᾳ πολεμοῦντες, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας προκινδυνεύοντες.
8. Ἐπτὰ ἡμέρας οἱ Ἑλλῆνες μαχόμενοι διετέλεσαν.—9. Κῦρος ἥσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.
10. Ἀπείρηκα ἥδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων.

Νὰ τραποῦν εἰς τὴν ἀρχαίαν αἱ κατωτέρω φράσεις:

1. Ο Κῦρος δτε ἐνόδησεν δτι οι στρατιῶται είχον διαβῆ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ηύχαριστήθη.—2. Ἐνθυμούμεθα δτι ἤλθομεν εἰς μέγαν κίνδυνον.—3. Χαίρω νὰ ἀκούω σας τοὺς σοφούς.—4. Ο Χειρίσοφος κατὰ τύχην ἦτο ἀπῶν.—5. Ο Δέξιππος ταχέως [=οἴχομαι μετὰ μετοχῆς] ἐδραπέτευσεν [=ἀποδιδράσκω] ἔξω τοῦ Ἑλλησπόντου ἔχων τὴν ναῦν, παραμελήσας τὸ νά συλλέξῃ πλοῖα.—6. Φαίνεται δτι εἰναι ἄξιος πλείστου ἐπάινου ὁ ἀνήρ, ὁ δποῖος πρότερον τοὺς μὲν ἔχθροὺς κακοποιεῖ, τοὺς δὲ φίλους εὔεργετεῖ.—7. Ἀκούουν τοὺς στρατιώτας νὰ φωνάζουν «θάλασσα, θάλασσα».—8. Ο τύραννος ἀδιαλείπτως ἔχει πόλεμον.

3.—Η ἐπιρρηματικὴ μετοχή.

- 'Επιρρηματικὴ μετοχὴ λέγεται ἡ μετοχὴ ἐκείνη ποὺ ἰσοδυναμεῖ μὲ δευτερεύουσαν πρότασιν (αἰτιολογικήν, ὑποθετικήν, ἐναντιωματικήν ή χρονικήν), καθώς καὶ ἐκείνη ποὺ ἀντιστοιχεῖ μὲ τροπικὸν προσδιορισμόν.

"Ἄς μελετήσωμεν ἔνα πρός ἔνα τὰ ἑξῆς παραδείγματα:

- 1.—"Ατε ἐξαίρητης ἐπιτεταύτες πολλὰ ἀνδράποδα ἔλαβον [=ἐπειδὴ ἐπέπεσαν αἰφνιδίως...]
- 2.—"Ἐνταῦθα ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες· οἱ δὲ οὐ κατεῖχον [=...ἔμεναν, διότι κατεῖχαν (ὅπως ἐνόμιζαν) τὸ ἄκρον...]
- 3.—"Εἰς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται [=εἰς Δελφοὺς ἵνα λάβῃ χρησμόν...]
- 4.—"Οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκενάζοντο ὡς πολεμήσοντες [=διὰ νὰ πολεμήσουν, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ πολεμήσουν].
- 5.—"Ἀριστᾶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι [=Ἐνῷ ἐπρογευμάτιζεν δὲ Ε...]
- 6.—"Ηραγκάζοντο φεύγοντες ἀμα μάχεσθαι [=Ἡραγκάζοντο καὶ δι ταν ἔφευγαν... ἥτις καὶ ἐν φεύγαν νὰ μάχωνται].
- 7.—"Δίκαια δράσας συμμάχους ἑξεις θεοὺς [=Ἐδιὰ ν πράξης δίκαια, θὰ ἔχῃς συμμάχους τοὺς θεούς].
- 8.—"Τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες καὶ τοὺς ἔχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν [=Ἐδιὰ ν τοὺς φίλους εὐεργετήτε, θὰ δυνηθῆτε...]
- 9.—"Πολλοὶ δύντες εὐγενεῖς εἰσὶ κακοὶ [=Πολλοὶ διὰ ν καὶ εἰναι ἀπὸ μεγάλο τέλαιρο...]
- 10.—"Εἰσέλθετε ὑμεῖς καπέρερ οὖν διδόντος τοῦ νόμου [=διὰ ν καὶ δι νόμος δὲν ἐπιτρέπεται...]
- 11.—"Εἰσὶ δέ τινες τῶν Χαλδαίων οἱ ληζόμενοι ζῶσι [=οἱ δοποῖ ζοῦν ληζόμενοι καὶ ζοῦν].
- 12.—"Ηλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς δλίγας [=Ηλθε...ἐξ οντας δλίγα πλοῖα ἥ μὲ δλίγα πλοῖα].

"Ανάλογα μὲ τὴν σημασίαν τῆς κάθε μετοχῆς διακρίνομεν τὸ εἶδος της. Εἰναι δὲ τὰ εἴδη τῆς ἐπιρρηματικῆς μετοχῆς τὰ ἑξῆς:

- Αἰτιολογικὴ μετοχὴ (παραδ. 1, 2).

"Αναλύεται καὶ ἰσοδυναμεῖ μὲ δευτερεύουσαν αἰτιολογικὴν πρότασιν. Τίθεται εἰς δλούς τοὺς χρόνους. —→

Συχνά λαμβάνει πρό ποδό αὐτῆς τὸ ἀτε δὴ (σπανιώτερα τὸ οἴα ή οἶον). Φανερώνει μὲν τὰ μόρια αὐτά κάποιαν αἰτίαν πραγματικήν (παράδ. 1). "Οταν δύμως ή αἰτιολογία είναι υποκειμενική γνώμη, ή αἰτιολογική μετοχή λαμβάνει πρό ποδό αὐτῆς τὸ ὅς (παράδ. 2).—"Αρνησις οὖ.

● Τελικὴ μετοχὴ (παράδ. 3, 4).

"Ισοδυναμεῖ μὲ δευτερεύουσαν τελικήν πρότασιν, ἐκφέρεται κατὰ χρόνον μὲ λέλλον τα καὶ ἔξαρταται συνήθως ἀπό οήματα κινήτινή σεως σημαντικά (παράδ. 3).

"Αν τεθῇ τελική μετοχὴ ἔξαρτωμένη ἀπό ἄλλο οήμα (δηλ. κινητικόν), τότε θά πάρῃ πρό ποδό αὐτῆς τὸ μόριον ὅς (παράδ. 4).—"Αρνησις μή.

● Χρονικὴ μετοχὴ (παράδ. 5, 6).

"Ισοδυναμεῖ μὲ δευτερεύουσαν χρονικήν πρότασιν. Τίθεται εἰς δῆλους τοὺς χρόνους πλὴν τοῦ μέλλοντος.

"Η χρονική σημασία της γίνεται σαφεστέρα ἀπό τὰ χρονικὰ ἐπιφέροματα ἀμα, αὐτίκα, εὐθύς, μεταξύ, ἔτι κλπ., μὲ τὰ δοτῖα συχνά συνεκφέρεται (παράδ. 6).—"Ως ἄργησιν δέχεται καὶ τὸ οὐ καὶ τὸ μή.

● Υποθετικὴ μετοχὴ (παράδ. 7, 8)

"Ισοδυναμεῖ μὲ δευτερεύουσαν υποθετικήν πρότασιν. Τίθεται εἰς δῆλους τοὺς χρόνους πλὴν τοῦ μέλλοντος.—"Αρνησις μή.

● Ἐναντιωματικὴ ή ἐνδοτικὴ ή παραχωρητικὴ μετοχὴ (παράδ. 9, 10)

"Ισοδυναμεῖ μὲ δευτερεύουσαν ἐναντιωματικήν πρότασιν. Τίθεται εἰς δῆλους τοὺς χρόνους πλὴν τοῦ μέλλοντος.

"Η σημασία της γίνεται σαφεστέρα μὲ τὸ καὶ η καίπερ η καίτοι η καὶ ταῦτα, ποὺ δέχεται συχνά πρό αὐτῆς.—"Αρνησις οὖ.

● Τροπικὴ μετοχὴ (παράδ. 11, 12)

"Ισοδυναμεῖ μὲ νεοελληνικήν τροπικήν μετοχὴν η μὲ ἐπιφέροματικὸν προσδιοισμόν. Τίθεται εἰς δῆλους τοὺς χρόνους.

"Η δημοτικὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα μας διασφέζει τὴν τροπικήν μετοχήν π.χ. παίζοντας, τρώγοντας, γελῶντας κ.τ.λ.

● Συχνά δύος τρόπικαί μετοχαί είναι ήμιποδούν νάποδίδωνται και κατ' άλλον τρόπον είς τὴν νέαν ἐλληνικήν:

Π. χ. τὸ γράφων ἔδω, ἀντὶ νὰ τὸ μεταφράσω=γράφοντας τραγουδῶ, λέγω ἀπλούστερα=γράφω καὶ τραγουδῶ.

'Επίσης αἱ τροπικαὶ μετοχαὶ ἔχων, ἄγων, φέρων δύσκολα ἀποδίδονται μὲ τὸ ἔχοντας ἢ φέροντας καὶ διὰ τοῦτο ἐξηγοῦνται ἀπλούστερα μὲ τὴν πρόθεσιν μετὰ+γεν. ἢ μὲ+αἴτιατ.

Π. χ. Ἡλθε Κλέαρχος ἔχων ὅπλιτας πεντακοσίους [=ἔχοντας 500 ὅπλιτας ἢ μετὰ 500 ὅπλιτῶν ἢ μὲ 500 ὅπλιτας].

● Πολλαὶ τροπικαὶ μετοχαὶ λαμβάνονται ὡς ἐπιρρήματα: ἀνύσσεις=ταχέως, χαίρων=χωρίς τιμωρίαν, λαθόν=κρυφώς, φέρων=ραγδαίως.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι λέγεται ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ; — 2. Εἰς πόσα εἰδη διακρίνεται ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ; — 3. Πῶς ἀποδίδεται ἡ αἰτιολογικὴ μετοχὴ εἰς τὴν γλῶσσάν μας; — 4. Πῶς ἐξηγεῖται ἡ χρονικὴ; — 5. Πῶς ἡ ὑποθετικὴ; — 6. Πῶς ἡ παραχωρητικὴ; — 7. Πῶς ἡ τελικὴ; — 8. Πῶς ἡ τροπικὴ; — 9. Τι γνωρίζετε διὰ τὸ καθένα ἀπὸ τὰ εἰδη αὐτὰ τῆς μετοχῆς; — 10. Εἰς ποῖον χρόνον τίθεται ἡ τελικὴ μετοχὴ; — 11. Ποιαὶ τροπικαὶ μετοχαὶ λαμβάνονται ὡς ἐπιρρήματα;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα γὰρ ἀναγνωριζοῦν τὰ διάφορα εἰδη τῆς ἐπιρρηματικῆς μετοχῆς.

1. Συναγαγών τοὺς στρατιώτας ἔλεξε τοιάδε.— 2. Ἐνταῦθα δή, ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου, ἀνεθοδύβησαν.— 3. Πολλοὶ ωὗτω πρός τινας ἔχουσιν, ὅστε κακῶς μὲν πράττοντας μὴ δύνασθαι περιορᾶν, ἀλλὰ βοηθεῖν ἀνυχοῦσιν, εὐτυχούντων δὲ λυπεῖσθαι.— 4. Δρόσος πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ἔνειλεται.— 5. Οὐκ ἄν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν.— 6. Ταῦτα ἦν ἔτι δημοκρατούμενης τῆς πόλεως.— 7. Μένοντιν οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐσὶ τὰ ἐπιτήδεια.
8. Εἰσῆλθετε ὄμετς καίπερ οὐ διδόντος τοῦ νόμουν.— 9. Ἡμεῖς πολλὰ ἀγάπα δρῶντες αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους.— 10. Τισαφέρης πορεύεται ὡς βασιλέα ἔχων ἵππεας πεντακοσίους.— 11. Πολλοὶ δύτες εἰδεῖσι κακοί — 12. Τοῖς ἵππεῦσιν εἴρητο θαρροῦσι διώκειν.— 13. Δεκάτῳ ἔτει μετὰ τὴν Μαραθῶνα μάχην αῦθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἥλθε.— 14. Κότυν εὖ ποιῶν ἀποκτίννυσιν δὲ Πύθων.
15. Οὐ φοβοῦμαι τοὺς ἀμφὶ Ἀντιοχούς πεντακοσίους.— 17. Ἡκε Μένων ἔχων δισχιλίους διπλίτας.— 18. Εάν ἡ πατρὶς εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθῆσθαιν ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα.— 19. Μέλητος ἔγραψεν διτὶ Σωκράτης ἀδικεῖ θεοὺς οὐ νομίζων.— 20. Μεγάβυζος ἀφικνεῖται εἰς Ολυμπίαν θεωρήσων.— 21. Οἱ Ἑλληνες εἰκαζον Κῦρον ἢ διώκοντα ὥχεσθαι ἢ καταληψύμενόν τι προσελήκεναι.— 22. Τοῦτο λέξων ἔχομαι.

ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ

‘Ανακεφαλαίωσις τῶν περὶ Μετοχῆς.

- Ἐπιθετική: συνήθως ἔναρθρος· ἀναλύεται εἰς ἀναφορικὴν πρότασιν· ἔξηγείται μὲ τὸ δόποῖος.
- Κατηγορηματική: ἀντιστοιχεῖ πρὸς τελικὸν ἢ εἰδικὸν ἀπαρέμφατον· ἔξηγείται μὲ τὸ διτι.
- Χρονική: ἀναλύεται εἰς χρονικὴν πρότασιν· ἔξηγείται μὲ τὸ δταν, ἐνῷ, ἀφοῦ κλπ.
- Αἰτιολογική: ἀναλύεται εἰς αἰτιολογικὴν πρότασιν· ἔξηγείται μὲ τὸ ἐπειδὴ ἢ μὲ τὸ διότι.
- Υποθετική: ἀναλύεται εἰς ὑποθετικὴν πρότασιν· ἔξηγείται μὲ τὸ ἔάν.
- Τελική: πάντοτε μέλλοντος· ἀναλύεται εἰς τελικὴν πρότασιν· ἔξηγείται μὲ τὸ διὰ νά.
- Παραχωρητική: ἀναλύεται εἰς παραχωρητικὴν πρότασιν· ἔξηγείται μὲ τὸ ἀν καί.
- Τροπική: ἀποδίδεται μὲ νεοελληνικὴν τροπικὴν μετοχήν.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1) Νὰ γίνῃ μία γοργὴ ἐπανάληψις τῶν μαθημάτων 56—61 (περὶ ἀπαρεμφάτων καὶ μετοχῆς) βάσει τῶν ἐρωτήσεων που ὑπάρχουν εἰς τὸ καθένα.

2) Νὰ γίνῃ συντακτικὴ ἐπεξεργασία καὶ κυρίως ἀναγνώρισις τῶν ἀπαρεμφάτων καὶ τῶν μετοχῶν εἰς τὰ κατωτέρω θέματα.

ΘΕΜΑ 1ον

‘Ημᾶς γὰρ διπατήσας πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς πρὸς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ διαιτησομένους [=διὰ νὰ ζήσωμεν] ἔξεπεμψε, καὶ οὕτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων [=ὅτε τὰ τείχη κατεκρημνίζοντο] ἐπεδήμοῦμεν [=εὐδισκόμεθα εἰς τὴν πατρίδα] οὕτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας [=ὅτε ἥλλαξε μορφὴν τὸ πολίτευμα], ἀλλ’ ἥλθομεν πρὸ τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς Πειραιᾶ κατελθεῖν πρότερον πένθος ἡμέραις. Καίτοι οὕτε ἡμᾶς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὕτε ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες, ὥστε καὶ τοῖς ἀποδήμοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἔξαμαρτάνοντοι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἡτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας

τὸν δῆμον [=ἐστέρουν τῶν πολιτικῶν των δικαιωμάτων καὶ ἐκεί-
νους ποὺ εἶχαν συμμετάσχει εἰς τὴν κατάλυσιν τῆς δημοκρατίας].

(Λυσίας)

ΘΕΜΑ 20ν

*Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέ-
γετο ἡ συμφορά, καὶ οὐμωγὴ [=θόηνος] ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ
τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, δ ἔτερος τῷ ἔτερῳ παραγ-
γέλλων ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἔκοιμηθη, οὐδὲ μόνον τὸν
ἀπολωλότας [=τοὺς φονευθέντας] πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι [=ὅτι θὰ πάθουν] νομίζοντες οὐα
ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀπόκους ὅντας, κρατήσαν-
τες πολιορκία, καὶ Αιγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων.
Τῇ δ' ὑστεραὶ ἐκκλησίαν ἐποίησαν [=συνεκρότησαν συνέλευ-
σιν], ἐν ᾧ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποκῆδαι [=νὰ γεμίσουν μὲ
χῶμα] πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν [=νὰ ἐπισκευάσουν]
καὶ φυλακάς ἐφιστάναι [=νὰ ἐγκαταστήσουν φρουρὰς] καὶ τὰλλα
πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν.

ΘΕΜΑ 30ν

"Οτε δ' αὕτη ἡ μάχη ἐγένετο, Τισσαφέροντος ἐν Σάρδεσιν ἔτυ-
χεν ὡς τε ἥτιωντο [=τὸν κατηγόρουν] οἱ Πέρσαι προδεδό-
σθαι ὑπὸ αὐτοῦ. Γροὺς δὲ καὶ αὐτὸς δ Περσῶν βασιλεὺς Τισσα-
φέροντην αἴτιον εἶναι τὸν κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ [=τοῦ νὰ
εὑρίσκωνται αἱ ὑποθέσεις του εἰς κακὴν κατάστασιν], Τιθρανότην
καταπέμψας ἀποτέμνει αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. Τοῦτο δὲ ποιήσας δ
Τιθρανότης πέμπει πρὸς τὸν Ἀγησίλαον πρόσβεις λέγοντας· ὦ
Ἀγησίλαε, δ μὲν αἴτιος τῶν πραγμάτων [=φιλονικῶν] καὶ ὑμῖν
καὶ ἡμῖν ἔχει τὴν δίκην [=ἔχει τιμωρηθῆ]. βασιλεὺς δὲ ἀξιοῦ σὲ
μὲν ἀποπλεῖν ὀλκαδε, τὰς δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις αὐτονόμους οὐ-
σας τὸν ἀρχαῖον δασμὸν [=παλαιὸν φόρον] αὐτῷ ἀποφέρειν.
Ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου δτὶ οὐκ ἄν ποιήσειε ταῦτα
ἄνευ τῶν οἰκοι τελῶν [=ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν ἐν τῇ πα-
τρίδι ἀρχόντων], σὺ δ' ἀλλά, ἔως ἄν πύνῃ τὰ παρὰ τῆς πόλεως
[=ἔως δτον μάθης τὴν ἀπάντησιν τῶν ἀρχόντων τῆς πατρίδος
σου], μεταχώρησον, ἔφη, εἰς τὴν Φαρναβάζου, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ
τὸν σὸν ἔχθρὸν τετιμώρημαι. Ἔως ἄν τοίνυν, ἔφη δ Ἀγησίλαος
ἐκεῖσε πορεύωμαι, δίδου δὴ τῇ σιρατὶ τὰ ἐπιτήδεια. Ἐκείνω
μὲν δὴ δ Τιθρανότης δίδωσι τριάκοντα τάλαντα· δ δὲ λαβὼν
ἥσει ἐπὶ τὴν Φαρναβάζου Φρυγίαν.

(Ξενοφῶντος Ἑλληνικά, Γ' 4, 25—26)

ΜΑΘΗΜΑ 62^{ον}

Γενική, αίτιατική και όνομαστική ἀπόλυτος.

Πρὸς τὴν λέξιν εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται (ἥτοι πρὸς τὸ ὑποκείμενόν της) ἡ μετοχὴ συμφωνεῖ κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν· π. χ.

- Οὐτος ἐργαζόμενος ἀδόκνως εὐδοκιμεῖ [ὑποκείμ. μετοχῆς καὶ μετοχὴ κατ' ὄνομαστικήν].
- Ξενοφῶντι πορευομένῳ πρὸς θάλατταν οἱ μύθοι εἶποντο [ὑποκείμ. μετοχῆς καὶ μετοχὴ κατὰ δοτικήν].

Ἡ συμφωνία τῆς μετοχῆς πρὸς πολλὰ ὑποκείμενα γίνεται ὅπως καὶ ἡ συμφωνία τοῦ κατηγορουμένου πρὸς πολλὰ ὑποκείμενα (βλ. Μάθ. 10ον).

Πρέπει ὅμως νὰ προσεχθῇ μία ἰδιομορφία εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ἐπιρρηματικῆς μετοχῆς, ἡ λεγομένη μετοχὴ ἀπόλυτος.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΟΣ

Ἄν θέλω νὰ εἴπω π. χ. ὅτι «ἡλθεν ὁ Σωκράτης καὶ ἤρχισε νῦ διμιλῆ», θὰ εἴπω :

1.—Σωκράτης ἐλθὼν ἥρξατο λέγων.

Ἄν δωμας θέλω νὰ εἴπω ὅτι «ἀφοῦ ἥλθεν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ Σωκράτης ἤρχισε νῦ διμιλῆ», τότε δὲν θὰ εἴπω :

— Ἀλκιβιάδης ἐλθών, Σωκράτης ἥρξατο λέγων,

αλλά :

2.—Ἀλκιβιάδου ἐλθόντος, Σωκράτης ἥρξατο λέγων.

Εἰς τὸ 1ον παράδειγμα τὸ ὑποκείμενον τοῦ κυρίου φήματος ἥτο καὶ ὑποκείμενον τῆς μετοχῆς (Σωκράτης ἐλθών, Σωκράτης ἥρξατο). Εἰς τὸ 2ον παράδειγμα ὅμως ἡ μετοχὴ καὶ τὸ ὑποκείμενόν της εἰναι κάτι ἔχωριστὸν ἀπὸ τὴν κυρίαν πρότασιν. Τὸ ὑποκείμενόν της μετοχῆς δὲν εἰναι ὅρος τῆς προτάσεως, τὴν δούιν προσδιορίζει. Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις ἡ μετοχὴ ἐκφέρεται ἀπόλυτη.

Ἄς προσέξωμεν τὰ ἀκόλουθα παραδείγματα :

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.—Ταῦτα ἐπράχθη **Κόνωνος** στρατηγοῦντος [=Ταῦτα ἐπράχθησαν, ὅταν ὁ Κόνων ἐστρατήγει].
- 2.—Τούτων λεχθέντων ἀδίδοσαν οἱ Δακεδαιμόνιοι τοῖς ὄνυμάχοις λόγον [=ἀφοῦ... ἡ ἐπειδὴ ἐλέχθησαν αὐτά...]
- 3.—Κῦρος ἀνέβη ἐπὶ τὰ δρη οὐδενὸς κωλύόντος [=χωρὶς κανεὶς νὰ τὸν ἐμποδίζῃ].

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : Αἱ μετοχαὶ στραιηγοῦντος (παράδ. 1), λεζμέντων (παράδ. 2) καὶ κωλύοντος (παράδ. 3) ἔχουν ὡς ὑποκειμενον — εἰς πτῶσιν γενικὴν — λέξιν, ἡ δποία δὲν ἔχει καμμίαν συντακτικὴν σχέσιν μὲ τὸ θῆμα τῆς προτάσεως.

- Τὸ συντακτικὸν τοῦτο φαινόμενον λέγεται γενικὴ ἀπόλυτος.

Ἡ γενικὴ ἀπόλυτος δύναται νὰ ἔχῃ δλας τὰς σημασίας τῆς ἐπιρροηματικῆς μετοχῆς, δηλ. αἰτιολογικήν, τελικήν, χρονικήν, ὑποθετικὴν κ.λ.π.

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΟΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 4.—Πολλάκις πλεονεκτήσαι ὑμῖν ἔξδην οὐκ ἡθελήσατε [= "Αν καὶ ἔξην ὑμῖν = ἄν καὶ σᾶς ἢ τὸ δυνατὸν νά..."]
- 5.—Δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν [= "Ἐπειδὴ ταῦτα ἔδοξεν αὐτοῖς, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν"].
- 6.—Προσταχθὲν αὐτῷ ἀγαγάψι τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ Σόλωνος αὐτὸν νομοθέτην κατέστησε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ : Αἱ μετοχαὶ ὅμως ἔξδην (παράδ. 4), δόξαν (παράδ. 5) καὶ προσταχθὲν (παράδ. 6) εἰναι μετοχαὶ ἀπόστολον την πτῶσιν η μάτων καὶ ἐπειδὴ λαμβάνονται ἀπολύτως, τίθενται εἰς πτῶσιν αἰτιατικήν, ἐνικοῦ ἀριθμοῦ καὶ οὐδετέρου γένους.

- Τὸ συντακτικὸν τοῦτο φαινόμενον λέγεται αἰτιατιακὴ ἀπόλυτος.

Κυριώτεραι τοιαῦται μετοχαὶ εἰναι :

δέον, δν, παρόν, ἔξδν, χρεών, δοκοῦν, δόξαν, δόξαντα, μέλλον, τυχόν, προσταχθέν, δεδογμένον, προστεταγμένον, εἰρημένον, γεγραμμένον.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰς μετοχάς, ὑπάρχουν καὶ ἀπόστολοι ἐκφράσεις ποὺ δέχονται τὴν ἰδίαν σύνταξιν.

Κυριώτεραι τοιαῦται ἀπόστολοι ἐκφράσεις εἰναι :
δυνατὸν δν, οἶόν τε δν, ἀδύνατον δν, ὁάδιον δν, ἄδηλον δν κλπ.

(Βλέπε καὶ Μάθημα 35ον).

Σπανιώτερον τίθεται εἰς αἰτιατικὴν ἀπόλυτον καὶ ἡ μετοχὴ προσωπικῶν ζημάτων, ἀλλὰ τίθεται ἔμπροσθεν ταύτης πάντοτε τὸ μόριον ὡς.

Π.χ. Τοὺς νίεῖς οἱ πατέρες ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν [= ἐμποδίζουσιν], ὡς τὴν μὲν τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσκησιν οὖσαν τῆς ἀρετῆς, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν κατάλυσιν.

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΛΥΤΟΣ

Ἐξαίρεσιν ἀπό τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ἀποτελεῖ ἡ ὁ νομα-
στικὴ ἀπόλυτος.

1. Ἐκεὶ ὅπου κανονικῶς ἐπρεπε νὰ τεθῇ γενικὴ ἀπόλυτος, τίθε-
ται κάποτε ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς δονομαστικὴ ἀπόλυτος. Π.χ.

— Ἔπιπεσῶν Ἡριππίδας τῇ Φαρναβάζου στρατοπεδείᾳ, τῆς μὲν προ-
φυλακῆς αὐτοῦ πολλοὶ ἔπεσον, τὸ δὲ στρατόπεδον ἀλίσκεται.

Αντὶ τοῦ κανονικοῦ:

— Ἔπιπεσόντος Ἡριππίδου κλπ...

ΣΗΜ. Εἰς τὴν σημερινὴν γραφομένην καθαρεύουσαν ἡ δονομαστικὴ ἀπόλυτος,
ἀντὶ γενικῆς ἀπόλυτου, εἶναι ἡ παράδειγμα.

2. Ὁνομαστικὴ ἀπόλυτος δὲν τίθεται μόνον ἀντὶ τῆς γενικῆς ἀπο-
λύτου. Τίθεται κάποτε καὶ ἀντὶ οἰασδήποτε ὅλης πλαγίας πτώσεως,
ὅταν ἡ σύνταξις γίνεται «κατὰ τὸ νοούμενον» ἢ κατ' ἀνακόλουθον
σχῆμα. Π. χ.

— Ἀποβλέψας πρὸς τοῦτον τὸν στόλον ἔδοξέ μοι πάγκαλος εἶναι.

Τὸ ἀποβλέψας ἐπρεπε κανονικῶς νὰ συμφωνῇ πρὸς τὸ μοι καὶ νὰ
εἶναι κατὰ δοτικήν: Ἔδοξέ μοι... ἀποβλέψαντι... κτλ.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τί λέγεται γενικὴ ἀπόλυτος; — 2. Τί λέγεται αἰτιατικὴ ἀπόλυτος;
3. Ποῖαι μετοχαὶ καὶ ἀπρόσωποι ἐκφράζεις συντάσσονται κατ' αἰτιατικῆν
ἀπόλυτον; — 4. Τί γνωρίζετε περὶ ἀπρόσωπων ρημάτων; — 5. Πώς διακρίνο-
μεν τὴν αἰτιατικὴν ἀπόλυτον μετοχῆς προσωπικῶν ρημάτων; — 6. Τί εἶναι
ἡ δονομαστικὴ ἀπόλυτος;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Α' — Νὰ ἀναγνωρισθοῦν αἱ γενικαὶ καὶ αἰτιατικαὶ ἀπόλυτοι εἰς τὰ κατω-
τέρω παραδείγματα.

1. Τῶν στρατιωτῶν προϊόντων σὺν κρανγῇ πολλῇ οἱ
ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὕδρια ἔφυγον. — 2. Οἱ Ἀθηναῖοι
μετεμέλοντο, δτι, μετὰ τὰ ἐν Πύλῳ καλῶς παρασκόν, οὐ συνέβη-
σαν. — 3. Κλέαρχος παρηγγειλε τοῖς στρατιώταις συσκευάζεσθαι
ὡς μάχης ἰσομέρης. — 4. Ἔπιόντων ἡμῶν οὐδὲς ἔλπίζετε
τοὺς πολεμίους δέξεσθαι ἡμᾶς. — 5. Λακεδαιμόνιοι ἀδικήσουσιν
Ἀθηναίους, εἰρημένον ἄνευ ἀλλήλων· μὴ σπένδεσθαι. — 6. Οἱ
Συρακόσιοι παρεκελεύοντο κρανγὴν οὐκ ὀλίγην χρώμενοι, ἀδύνατον
ὄντεν τυπτὶ ἄλλῳ τῷ [=τινὶ] σημῆναι. — 7. Βοηθησάντων ὑμῶν
προδύνμως πόλιν προσσήψεσθε. — 8. Οὐχ οὕτοι ἴκανοί εἰσιν ἀγω-
νισταί, οἵτινες, ἀγρυπνῆσαι δέοντες, ἥττωνται τοῦ ὕπνου. — 9. Τῶν

μὲν ἀθλητῶν δὶς τοσαντην ὁρόμην λαβόντων, οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις· ἐνὸς δὲ ἀνδρὸς εὖ φρονήσαντος, ἀπαντεῖς ἂν ἀπολαύσειαν οἱ βουλόμενοι κοινωνεῖν τῆς ἑκείνου διαρολάς.

10. Τούτων πραχθέντων ἀπήγει δὲ Κῦρος.—11. Δόξαντα ταῦτα καὶ περιστρέψαται, τὸ στρατευμα ἀπῆλθεν.—12. Πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὡς ἐκ πολιτῶν [=συμπολιτῶν] μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν οὐ γιγνομένους.

Β—Νὰ τραποῦν εἰς τὴν ἀρχαίαν αἱ κατωτέρω φράσεις:

1. Ταῦτα μοῦ φαίνεται ὅτι εἰναι ἔργον ἀνδρὸς φιλοπολέμου, δόποιος προτιμᾶ [=αἰροῦμα] νὰ πολεμῇ, ἐνῷ εἰναι εἰς τὴν ἔξουσίαν του [ἔξεστι, μετοχή] νὰ ἔχῃ εἰρήνην ἀνευ αἰσχύνης.—2. Ὁ Βούσιτις ἐνόμιζεν, ὅτι πρέπει δὲ δχλος νὰ συνηθίζῃ νὰ ἔμμενῃ εἰς δλα τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῶν ὀρχόντων, διότι ἐνόμιζεν, ὅτι παραμελοῦντες ταῦτα ἀν τύχη [μετοχή], καὶ τὰ μεγαλύτερα θά καταφρονήσουν.—3. Ἐνῷ δύνασαι [πάρεστι, μετοχή] νὰ ἐκλέξῃς τοὺς καλυτέρους φίλους, μὴ λάβῃς τοὺς χειροτέρους.

ΘΕΜΑ

Νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις εἰς δλας τὰς μετοχάς:

Πύρρος δὲ βασιλεὺς τῆς Ἡπείρου ἄγων στρατὸν πολὺν καὶ ἀγείρας [=συναθροίσας] τοὺς τῆς κάτω Ἰταλίας Ἑλληνας πόλεμον τοῖς Ῥωμαίοις ἐξέφηνε [ἐκφαίνω πόλεμον=κηρύττω π.]. Νικήσαντος δὲ Πύρρου καὶ κυρίου τῆς Ἰταλίας γενομένου, οἱ Ῥωμαῖοι δυσκεράναντες [=εὐρεθέντες εἰς δυσκερῆ θέσιν] πρὸς τὴν ἀτυχίαν, Φαβρικίου ὕπατον εἵλοντο, ἵνα τὸν πολέμιον ἀμύνηται, καὶ ἐνετείλαντο αὐτῷ ἀπαλλάξαι τὴν Ἰταλίαν τοῦ κινδύνου. Παραλαβόντος δὲ Φαβρικίου τὴν ἀρχήν, ἥμέραν τινὰ οἱ φρονοὶ ἀπήγγειλαν, ὅτι ἀνήρ τις ἐκόμισεν αὐτῷ ἐπιστολήν. Ἐν ταύτῃ δὲ τοῦ Πύρρου λατρὸς ἐλεγεν, ὅτι ἀποκτείναι ἀν αὐτόν, εἰ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπαγγείλαιντο αὐτῷ χάριν λύσαντι τὸν πόλεμον. Φαβρικίῳ δὲ ἀναγνόντι τὴν ἐπιστολὴν ἔδοξε πάραντα ἀποπέμψαι τὸν ἀνδρα. Δυσκεράνας δὲ πρὸς τὴν ἀδικίαν ἔστειλε Πύρρῳ γράμματα σὸν τῇ πεμφθείσῃ ἐπιστολῇ. «Ἐλεγε δὲ τὰ γράμματα: «Γάϊος Φαβρικίος, ὕπατος Ῥωμαίων, Πύρρῳ τῷ βασιλεῖ τῆς Ἡπείρου χαλεπήνας [=δογισθεὶς] τῇ ἐπιβούλῃ ἀνακοινῶ σοι, ὅτι οὐκ εὐτυχεῖς φίλων. Τοῦτο δὲ πράττω, ἵνα μὴ τὸ σὸν πάθος [=δυστύχημα] διαβάλῃ ἥμᾶς καὶ δόξωμεν μολῦναι δόλῳ τὸν πόλεμον».

Τὰ ορηματικὰ ἐπίθετα εἰς -τος καὶ -τέος.

Ὑπάρχουν μερικὰ ἐπίθετα, τὰ δόποια παράγονται ἀπὸ ορήματα, μὲ καταλήξεις -τος ἢ -τέος καὶ μὲ ἐνεργητικὴν ἢ παθητικὴν σημασίαν. Τὰ ἐπίθετα αὐτὰ λέγονται ορηματικὰ ἐπίθετα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ :

- 1.— Ἄρης ἐπαινετός [=ἄξιος ἐπαινεῖσθαι].
- 2.— Πολίτης ποιητός [=πεποιημένος].
- 3.— Οἱ πρόσθεις ἀπρακτοὶ ἵκον [=οὐδὲν πράξαντες].
- 4.— Ἐάν δέ τις κακὸς γένηται, κολαστέος ἐστι [=δεῖ κολάζεσθαι].
- 5.— Θεραπευτέον τοὺς θεοὺς [=δεῖ θεραπεύειν τοὺς θεούς].
- 6.— Ἄ φυλακτέον ἐστιν [=ἄ δει φυλάττεσθαι ήμᾶς].
- 7.— Ο ποταμὸς ἡμῶν διαβατός [=δεῖ διαβαίνειν ήμᾶς τὸν ποταμόν].
- 8.— Ἐօρταί τινες νομοθετητέαι [=δεῖ νομοθετηθῆναι ἑօρτάς τινας].

Τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ καταλάβωμεν τὴν σημασίαν τῶν ορηματικῶν ἐπιθέτων.

- Τὰ εἰς -τος ορηματικὰ ἐπίθετα σημαίνουν :

α') Τὸν δυνάμενον (παραδ. 7) ἢ ἄξιον (παραδ. 1) νὰ πάθῃ ἔκεινο ποὺ σημαίνει τὸ ορῆμα.

β') Ἐκεῖνο ποὺ σημαίνει ἢ μετοχὴ τοῦ ἐνεστῶτος, τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μέσου ἀδρίστου καὶ τοῦ παρακειμένου (παραδ. 2—3).

Τέτοια ορηματικὰ ἐπίθετα, ποὺ ίσοδυναμοῦν μὲ μετοχήν, εἶναι :

Δυντός [=λελυμένος], γραπτός [=γεγραμμένος], δυνατός [=δυνάμενος], ἐντός [=δέ όρεών], θνητός [=δέ θνήσκων], ἀπρακτός [=δέ μὴ πράξας], ἀλωτός [=δέ δυνάμενος ἀλῶναι], ἀστραπέτος [=δέ μὴ στρατευσάμενος] κλπ.

- Τὰ εἰς -τέος ορηματικὰ ἐπίθετα σημαίνουν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνη ἔκεινο ποὺ φανερώνει τὸ ορῆμα (παραδ. 4).

ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤ. ΕΠΙΘΕΤΩΝ

Τὰ ορηματικὰ ἐπίθετα εἰς -τέος ἔχουν διπλῆν σύνταξιν, προσῳκὴν καὶ ἀπρόσωπον.

Εἰς τὴν ἀπόστασιν τὸ δροματικὸν ἐπίθετον τίθεται εἰς οὐδέτερον γένος ἑνικοῦ ἀριθμοῦ μὲ τὸ ἐστὶν ἥ καὶ χωρὶς αὐτὸν (παραδ. 5—6) καὶ ἔχει σημασίαν ἐνεργητικὴν ἥ μέσην.

Συχνὰ εἰς τὴν ἀπόστασιν τίθεται καὶ μία δοτικὴ προσωπική. Ἀντὶ τῆς δοτικῆς τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου τίθεται καὶ ὅπδ + γεν.

Πρβλ. ἀνωτέρω περὶ δοτικῆς προσωπικῆς Μάθημα 22ον, σελ. 47.

Εἰς τὴν προσωπικὴν σύνταξιν τίθεται ὅπως καὶ τὰ ἄλλα ἐπίθετα. Συνήθως εἶναι διαθέσεως παθητικῆς, τίθενται εἰς ὀνομαστικὴν πτῶσιν καὶ συμφωνοῦν μὲ τὸ ὑποκείμενον κατὰ γένος, ἀριθμὸν καὶ πτῶσιν (παραδ. 8).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι λέγονται ρηματικὰ ἐπίθετα; — 2. Τι σημαίνουν τὰ εἰς —τὸς καὶ τὰ εἰς —τέος; — 3. Πόσαι συντάξεις ὑπάρχουν εἰς τὰ εἰς —τέος; — 4. Τι γνωρίζετε περὶ τῆς προσωπικῆς καὶ ἀπροσώπου συντάξεως τῶν ρηματικῶν ἐπίθετων;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ σημασία τῶν ρηματικῶν ἐπίθετων εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα καὶ νὰ γίνῃ ἡ σύνταξις αὐτῶν.

1. Ἐάν δέ τις κακὸς γένηται, κολαστέος ἐστί. — 2. Τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον. — 3. Τὰ μαθητὰ μανθάνω, τὰ εὑρετὰ ζητῶ, τὰ δὲ εὐκτὰ παρὰ τῶν θεῶν ἥτησάμην. — 4. Εἴπερ βούλει τιμᾶσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ὥφελητέα σοι ἡ πόλις ἐστί. — 5. Ὁ νομοθέτης τὸν ἀστραπέντον οὐκ ἔξει στεφανοῦσθαι. — 6. Μετὰ μουσικὴν γυμναστικὴν θρεπτέοι οἱ νεανίσκοι. — 7. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἔκόντας ἀδικητέον εἶναι. — 8. Τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἔθιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον πόνους καὶ ἴδωτι. — 9. Οἱ συμμαχεῖν ἔθέλοντες εὖ ποιητέοι. — 10. Μεθεκτέον ἐστὶ [=δεῖ μετέχειν] τῶν πραγμάτων πλείσιν. — 11. Ταύτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἀδεστέον καὶ ποτέον. — 12. Ὁπερ ἔμοι ποιητέον ἐστίν. — 13. Πᾶσαν κολακείαν φευκτέον. — 14. Ρητὰ καὶ ἀρρωτὰ ἔξειπνον. — 15. Θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς, ζηλωτὸς ἀμοίδοις, κτητὸς εὐμοίδοις. — 16. Χειρίσοφος μετάπεμπτος ὑπὸ Κύρου. — 17. Αὐτοὶ γιγνώσκουσι τὸ ποιητέον. — 18. Οὐδὲνεντέον τὸνς νοῦν ἔχοντας τοῖς κακῶς φρονοῦσιν.

ΜΑΘΗΜΑ 64^{ον}

Ο πλάγιος λόγος.

Τὸν λόγον ἐνὸς ἄλλου ἡμποροῦμεν νὰ πληροφορηθῶμεν κατὰ δύο τρόπους: ἢ κατὰ τρόπον ἀμεσον, ὅταν δηλαδὴ τὸν ἀκούωμεν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἰδίου ποὺ τὸν εἶπε, ἢ κατὰ τρόπον ἔμμεσον, ὅταν ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ τοίτον πρόσωπον ποὺ τὸν ἤκουσε προηγουμένως. (Προβλ. καὶ Μάθημα 49ον, σελ. 104).

Π. χ. 1. Φεύγει.—Δέει πὼς φεύγει.

2. Γράψε τὸ μάθημα.—Ο Γεώργιος εἶπε νὰ γράψω τὸ μάθημα.

● Οἱ λόγοι ἐνὸς ἄλλου μεταδίδονται:

α) ἀμεταβλήτως καὶ ἀνεξαρτήτως.

Π. χ. Οἱ παρόντες τῶν Σκηνίων εἶπον* Ψεύδεται σε οὗτος, ὁ Δεοκυλίδα.

Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν προτάσσεται τὸ λεκτικὸν ὅγμα λέγει, εἶπε, ἔφη ἢ ἐρωτᾷ, ἡρώτησε, ἥρετο κτλ.

β) Τροποποιημένοι κατά τι καὶ ἐξηγούμενοι

ἀπὸ λεκτικὸν ὅγμα.

Π. χ. Κλέαρχος ἀνηρώτα τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο.

*Ο Κλέαρχος εἶπεν, δτι Δέξιππον οὐκ ἐπαινείη, εἰ ταῦτα πεποιηκώς εἴη.

● Ο λόγος ἐνός, ὅταν ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ ἄλλον τροποποιημένος κατά τι καὶ ἐξηρτημένος ἀπὸ λεκτικὸν ἢ αἰσθητικὸν ἢ γνωστικὸν ἢ ἐρωτηματικὸν ὅγμα, δύνομάζεται πλάγιος λόγος.

Π. χ. 1.—Λέγει ὁς νέβριστής εἰμι [=εὐθὺς λόγος: νέβριστής εἰ!]

2.—Απηγόρευε μηδένα βάλλειν [=εὐθὺς λόγος: μηδεὶς βαλλέτω!]

ΤΡΟΠΗ ΕΥΘΕΟΣ ΛΟΓΟΥ ΕΙΣ ΠΛΑΓΙΟΝ

“Οταν δὲ εὐθὺς λόγος τρέπεται εἰς πλάγιον, γίνονται αἱ ἑξῆς μεταβολαί:

Α'—Αἱ κύριαι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου.

1. Αἱ προτάσεις κρίσεως τρέπονται εἰς εἰδικὰς προτάσεις ἢ ειδικὸν ἀπαρέμφατον ἢ κατηγορηματικὴν μετοχήν:

Π. χ. Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι δρθῶς αἰτιῶντο [Εὐθὺς λόγος: δρθῶς αἰτιῶσθε].

Πάντες ἀν δμολογήσατε δμόροιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι [εὐθὺς λόγος: δμόνοια μέγιστον ἀγαθὸν ἔστι].

*Ἀβροκόρμος ἥκουε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὅντα [=εὐθὺς λόγος: Κῦρος ἐν Κιλικίᾳ ἔστι η ἦν].

2. Αἱ προτάσεις ἐπιθυμίας τρέπονται εἰς τελικὸν ἀπαρέμπτων:

Π. χ. Μειδίας ἐκέλευσεν ἀνοῖξαι τὰς πύλας [=εὐθὺς λόγος: ἀνοῖξαι τὰς πύλας].

*Ἐδοξεν αὐτοῖς προϊέναι εἰς τὰ πρόσω [=εὐθὺς λόγος: προϊωμεν εἰς τὰ πρόσω].

Οἱ στρατιῶται ηὔχοντο Κῦρον εὐτυχῆσαι [=εὐθὺς λόγος: εὐτυχῆσεις Κῦρος].

B' — Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις τοῦ εὐθέος λόγου,

1. *Οταν ἔξαρτῶνται ἀπὸ οἷμα ἀρκτικοῦ χρόνου, διατηροῦν καὶ εἰς τὸν πλάγιον λόγον τὸν χρόνον καὶ τὴν ἔγκλισιν τοῦ εὐθέος λόγου:

Π. χ. *Ορῶσε, ὁ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα, ποίαν ὅδον ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ [εὐθὺς λόγος: ἀπορῶ ποίαν ὅδον τράπωμαι;]

Λέγουσιν ως, ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὡν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει [εὐθὺς λόγος: ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὡν τελευτήσῃ, μεγάλην τιμὴν ἔχει].

2. *Οταν ἔξαρτῶνται ἀπὸ οἷμα ἵστορικοῦ χρόνου, διατηροῦν τὴν δυνητικὴν δριστικὴν ἢ τὴν δυνητικὴν εὐκτικὴν, τὴν δὲ ἀπλῆν δριστικὴν ἢ ὑποτακτικὴν μετατρέποντα εἰς εὐκτικὴν, ἢ δοπία λέγεται εὖκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου. (Πρβλ. καὶ σελ. 84).

Π. χ. 1. Κῦρος τῷ Κλεάρχῳ ἔβοι ἄγειν τὸ σιράτευμα κατὰ τὸ μέσον τῶν πολεμίων, διεκεί βασιλεὺς εἴη [=εὐθὺς λόγος: ... διεκεί βασιλεὺς ἔστι].

2. Τοὺς φυγάδας ἐκέλευσεν σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι ὑποσχόμενος αὐτοῖς εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ἣ ἐστρατεύετο, μὴ πρότερον πανσεσθαι, πρὶν ἀν αὐτὸν καταγάγοι [=εὐθὺς λόγος: ... οὐ πρότερον πάνομαι, πρὶν ἀν ὑμᾶς καταγάγω].

2. Ηὕταντο σωτήρια θύσειν, ἔνθ' ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοιντο [=εὐθὺς λόγος: ... σωτήρια θύσομεν, ἔνθα ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφικώμεθα].

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι λέγεται πλάγιος λόγος;—2. Ποταί μεταβολαι γίνονται κατά τὴν μεταρροπὴν τοῦ εὐθέος λόγου εἰς πλάγιον, διαν αἱ κύριαι προτάσεις εἰναι προτάσεις κρίσεως; 3.—Ποταί διαν εἰναι προτάσεις ἐπιθυμίας;—4. Ποταί μεταβολαι γίνονται, διαν αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἐξαρτῶνται ἀπὸ ἀρκτικὸν χρόνον καὶ ποταί διαν ἐξαρτῶνται ἀπὸ Ιστορικόν;—5. Τι λέγεται εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου λόγου;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

· Εἰς τὰ κατωτέρω παραδείγματα δι πλάγιος λόγος νὰ τραπῇ εἰς εὐθύν.

1. Ξενοφῶν ἐπέστειλεν αὐτῷ ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι δι τοῦ οἴοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῇ.—2. Παρεκελεύοντο Κύρῳ μὴ μάχεσθαι, ἀλλ ὅπισθεν ἔαντῶν τάττεσθαι.—3. Κλέαρχος εἰπεν δι τοῦ Δέξιππον μὲν οὐκ ἐπαινείη, εἰ ταῦτα πεποιηκὼς εἶη.—4. Τισσαφέροντος ὥμοσεν Ἀγησιλάῳ ἐλ σπείσαιτο ἔως ἔλθοιεν οὓς πέμψει πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, διαπράξασθαι ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς πόλεις.—5. Ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον βούλοιτο, μένειν ἢ ἀπιέναι.—6. Τὸν θεὸν ἐπίγροντο εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν.—7. Σεύθης ἔλεγεν δι τοι, εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσοντες, κατακαύσει τὰς κώμας.—8. Κῦρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίον μνᾶς ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα ἡκωσι.—9. Εἶπον οἱ Μοσύνοικοι δι τοι οὐ διήσοιεν τοὺς Ἐλληνας.—10. Τῶν σιρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες μὴ λέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ σιρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέροντες.—11. Οἱ σιρατηγοὶ ἀπεκρίναντο δι τοι περὶ τούτων τῶν χρημάτων σὺν τῇ σιρατιᾳ βουλεύσοιντο.—12. Κόνων τὸν Φαρνάβαζον ἐδίδασκεν ὃς οὕτω μὲν ποιοῦντι πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῷ φίλαι ἔσοιντο, εἰ δὲ δονολόσθαι βουλόμενος φανερὸς ἔσοιτο, ἔλεγεν δι τοι μία ἐκάστη πολλὰ πρόγματα ἵκανὴ εἴη παρέχειν καὶ κίνδυνος εἴη μὴ καὶ οἱ Ἐλληνες, εἰ ταῦτα αἴσθοιντο, συσταῖεν.—13. Ὁντι δ' αὐτῷ ἐν Ἀμφιπόλει ἀγγέλλει Δερκυλίδας δι τοι νικῶν τε αὖ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ αὐτῶν μὲν τεθνάναι δικτώ, τῶν δὲ πολεμίων παμπληθεῖς, ἐδήλουν δὲ δι τοι καὶ τῶν συμμάχων οὐκ διλύοι πεπτωκότες εἰεν.—14. Ἀναστὰς Θηραμένης λέγει δι τοι, ἐὰν αὐτὸν ἔλησθε σιρατηγὸν αὐτοκράτορα περὶ τῆς εἰργήνης, ποιήσειν ὥστε μήτε τῶν τειχῶν διελεῖν μήτε ἄλλο ἐλαττῶσαι τὴν πόλιν μηδέν, οἴοιτο δὲ ἄλλο τι ἀγαθὸν παρὰ Λακεδαιμονίων εὑρόησεσθαι.—15. Ὁ Ἀγις ἐκέλευεν αὐτοὺς εἰς Λακεδαιμονα λέναι οὐ γάρ εἰναι αὐτὸς κύριος.—16. Εὐχήν τινες Κύρον ἐξέφερον ὡς εὐχοῖτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν, ἔστε νικώῃ καὶ τοὺς εῦ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος.

ΜΑΘΗΜΑ 65^{ον}

Τὰ σχῆματα.

Όπως εἰς τὴν νεοελληνικήν, ἔτοι καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν, συμβαίνει κάποτε διὰ διαφόρους λόγους πολλαὶ ἐκφράσεις νὰ μὴ ἀκολουθοῦν τὸν ὅμαλὸν καὶ συνειθισμένον τρόπον, ἀλλὰ νὰ παρουσιάζουν ἵδιο ρυθμόν τοῦ μίσθιου, εἴτε ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν εἴτε ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τῶν λέξεων, εἴτε ὡς πρὸς τὴν σύνθεσιν τῶν ἑννοιῶν αὐτῶν.

Αἱ ἴδιόρρυθμοι αὐταὶ ἐκφράσεις λέγονται «σχήματα λόγου» ή ἀπλῶς σχῆματα.

- Σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον (ἢ κατὰ σύνεσιν), Μάθ. 9ον, σελ. 22.
- Σχῆμα ἀττικὸν ἢ ἀττικὴ σύνταξις, Μάθ. 9ον, σελ. 22.
- Σχῆμα ἀσύνδετον, Μάθημα 37ον, σελ. 77.
- Σχῆμα ἀνανταπόδοτον, Μάθ. 4θον καὶ 5θον (σελ. 97 καὶ 114).
- Σχῆμα συμφύρωσεως ἢ σύμφυρσις δύο συντάξεων, σελ. 116.
- Σχῆμα ἀνακόλουθον, σελ. 146.
- Σχῆμα ἐλλείψεως, ἦτοι παράλειψις διαφόρων ὅρων μιᾶς προτάσεως· σελ. 21, 26, 33, 53, 58, 97 κ.ἄ.

Τὰ σχήματα ὅμως τοῦ ἀρχαίου λόγου, ὥπως καὶ τοῦ νέου, εἶναι πάμπολλα καὶ ποικίλα, ἦτοι γραμματικά, συντακτικά καὶ φημιώνομεν μερικά ἀκόμη:

- Σχῆμα
ἐλλειψεως.

Π. χ. 1.—Τὸ χωρίον Ἐπινέα Ὁδοὶ ἐκαλοῦντο [ἀντὶ ἐκαλεῖτο].

Τὸ ρῆμα δηλαδή, ἀντὶ νὰ συμφωνῇ πρὸς τὸ ὑποκείμενον, ἐλλέγεται ἀπὸ τὸ κατηγορούμενον ποὺ εὑρίσκεται πλησιέστερα. Πρβλ. καὶ σελ. 22γ.

2.—Οἱ σοφισταὶ φανερά ἔστε (ἀντὶ εἰσι) λώβη καὶ διαφθορά.

Συνήθεστά τη εἶναι ἡ ἐλεῖσις εἰς τὰς ἀντωνυμίας καὶ προπάντων εἰς τὰς ἀναφορικὰς (*Ἀναφορικὴ ἐλεῖσις*).

Π. χ. 3.—Σὺν τοῖς θησαυροῖς, οἵς δὲ πατήρ κατέλιπε [κανονικὰ ἐπρεπε «οἵς δὲ πατήρ κατέλιπε», ἀλλὰ ἐλκεται πρὸς τὸ θησαυροῖς, εἰς τὸ δόποιον ἀναφέρεται].

→

- 4.—³Επορεύετο σὺν ἥ εἰχε δυνάμει [=σὺν τῇ δυνάμει ἦν εἶχε].
- 5.—Οἱ χρησιμόδοι ἵσασιν οὐδὲν ὡν λέγουσιν [=οὐδὲν τούτων, ἀλέγουσιν].
- 6.—³Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, ὡν ἔπειμψε [=ἄς; ἔπειμψε].

● **Σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος.**

Συχνά δ' ὅρος μιᾶς προτάσεως ποὺ δηλώνει κάποιο σύνολον, ἀντὶ νὰ τεθῇ κατά γενικήν διαιρετικήν, ἐκφέρεται δύοιοπτώτως πρὸς ἄλλον ὅρον ποὺ δηλώνει μέρος τοῦ συνόλου· π.χ. οἱ στρατηγοὶ βραχέα ἕκαστος ἀπελογήσατο (ἀντὶ: τῶν στρατηγῶν ἕκαστος...).

● **Σχῆμα ὑπαλλαγῆς.**

³Επιθετικός προσδιορισμός (Ιδίως κτητικὸν ἔπιθετον) συμφωνεῖ συντακτικῶς ὅχι μὲ τὴν γενικήν οὐσιαστικοῦ, εἰς τὴν ὅποιαν, σύμφωνα μὲ τὸ νόημα, ἀναφέρεται, ἀλλὰ μὲ τὴν πτῶσιν ἄλλου οὐσιαστικοῦ, ἀπ' ὅπου ἔξαρτάται ἡ γενική· π.χ. Θάσιον οἴνου σταμνίον (ἀντὶ: θασίον οἴνου σταμνίον).—Τοῦμὸν αἷμα πατρὸς ἐπίειτε (ἀντὶ: τοῦ ἐμοῦ πατρὸς τὸ αἷμα...).

● **Σχῆμα βοιώτιον ἢ πινδαρικόν.**

Ἐνῶ κατὰ τὴν ἀττικὴν σύνταξιν (βλ. σελ. 22) τίθεται ρῆμα γ' ἐνικοῦ μὲ ὑποκείμενον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ καὶ ο ὁ δ ἐ τ ἐ ρ ο υ γένους, κατὰ τὸ βοιώτιον ἢ πινδαρικὸν τίθεται ρῆμα γ' ἐνικοῦ μὲ ὑποκείμενον πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ καὶ ἀρ σ ε ν ι κ ο ὅ ἢ θ υ λ ι κ ο ὅ γένους. ³Απαντᾷ κυρίως ὡς συντακτικὴ ίδιορρυθμία τοῦ Θηβαίου ποιητοῦ Πινδάρου (ὅς αἰών π.Χ.).—Π.χ. Μελιγάρνες ὅμνοι ὑστέρων ἀρχαὶ λόγων τέλλεται (ἀντὶ: τέλλουνται).

● **Σχῆμα προλήψεως ἢ πρόληψις.**

Τὸ ὑποκείμενον τῆς ἔξηρτημένης προτάσεως ἔλκεται ἀπὸ τὸ ρῆμα τῆς κυρίας καὶ τίθεται (προληπτικῶς ἢ κατὰ πρόληψιν) ὡς ἀντικείμενον τῆς κυρίας· π.χ. δημοκρατίαν γε οἰσθα, τί ἔστι; (ἀντὶ: οἰσθα γε, τί ἔστι δημοκρατία;)

● **Σχῆμα ὑπερβατόν.**

Συχνά λέξεις ποὺ συνδέονται στενά λογικῶς καὶ συντακτικῶς μεταξύ των, ἀποχωρίζονται διὰ νὰ ἔξαρθῃ ἢ μία περισσότερον· π.χ. ὑφ' ἐνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἢ Ἑλλὰς ἀνθρώπου (ἀντὶ: ὑφ' ἐνὸς ἀνθρώπου...).

● **Σχῆμα πρωθύστερον.**

Τὸ χρονικῶς ἢ λογικῶς ἐπόμενον εἰς τὴν σειράν τοῦ λόγου προηγεῖται· π.χ. Λέγω τὴν Ἐρεγθέως τροφὴν καὶ γένεσιν (ἀντὶ: γένεσιν καὶ τροφὴν=ἀνατροφήν).

• Σχήμα κύκλου.

Μία πρότασις ή περίοδος τελειώνει μὲ τὴν ίδιαν λέξιν μὲ τὴν ὁποίαν
ἀφύγει· π.χ. σοὶ ἦν κλέπτης διατήρη, εἴπερ ἦν δμοιος σοί.

• Σχήμα γιαστόν.

Δύο λέξεις ή φράσεις, ἀναφερόμεναι εἰς δύο ἄλλας λέξεις ή φράσεις ποὺ προηγοῦνται, ἔχουν θέσιν ἀντίστροφον (π.χ. Ἡ Γκιώνα λέσι τῆς Λιάκονυρας κι' ἡ Λιάκονυρα τῆς Γκιώνας). Τὰ δύο ζεύγη τῶν λέξεων ή φράσεων διασταυρώνονται χιαστὶ. π.χ. Περὶ πλείονος ποιοῦ [=προτίμα] δόξαν καλὴν ἡ πλούτον μέγαρ δὲ μὲν γάρ θητής, οὐ δέ ἀθάνατος.

δόξαν καλὴν *×* *οὐ μὲν γὰρ θυητὸς*
ἢ πλοῦτον μέγαν *ἡ δὲ ἀθάνατος*

"Αν τὸ σχῆμα δὲν ἦτο χιαστόν, ἀλλὰ κανονικόν, κατὰ φυσικήν σειράν, θά ἐλέγει : Περὶ πλείωνος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν· ή μὲν γὰρ ἀθάνατος, ὁ δὲ θνητός." Ήτοι :

*δόξαν καλὴν ή μὲν γὰρ ἀθάνατος
ἢ πλοῦτον μέγαν ὁ δὲ θνητός.*

- Σχήμα διοικητέλευτον ή διοικητάληκτον.

Είναι συνηθέστατον σήμερον είς τὴν δύμοιοκαταληξίαν τῶν στίχων. Οἱ ἀρχαῖοι μόνον εἰς ρητορικὰ σχῆματα τὸ χρησιμοποιοῦν π.χ. τοὺς πλέοντας ὡς ὑμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἔναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε.

- Σχήμα έτυμολογικὸν
ἢ παρονομασίᾳ ἢ παρήχησις

Ο λέγων ή δι γράφων παίζει κάποτε μὲ λέξεις δμοήχους ή ἐπυμολογικῶς συγγενεῖς π.χ. Κενάς χαρίζει χάριτας.—Πανσανίου δὲ πανσαμένου...—Τυφλὸς τὰ τρία τόν τε νοῦν τὰ τρία δύματα; εἰ!

Πολλά ἄλλα, ὅπως ἐσημειώσαμεν ἔξι ἀρχῆς, καὶ ποικίλα σχήματα υπάρχουν. Ή λεπτομερής παραθετικής καὶ ἀνάλυσίς των δμών εἰπεν οὐ τὰ δριτά τῶν ἀπλῶν μαθημάτων ἐνὸς σχολικοῦ ἐγχειριδίου. Τὰ περισσότερα ἄλλωστε ἀνήκουν μᾶλλον εἰς τὴν φιλοσοφίαν ἢ εἰναι λογοτεχνικοὶ τρόποι ή ἐκφράσεως (μεταφορά, παρήγησις, συνεκδοχή, εἰρωνεία, εὐθημισμός, ὑπερβολή, ἀλληγορία κλπ.), ποὺ ἀναλύονται ἐκτενέστερα εἰς τὸ μάθημα τῶν Νέων "Ελληνικῶν.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Νὰ εὑρεθοῦν εἰς νεοελληνικά κείμενα γι' νὰ σχηματισθοῦν αύτοσχεδίως ολα τὰ εἰδη τῶν ἀνωτέρω σχημάτων.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ 1ον

"Ανδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἔξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πάποτε ἐποιήσαμεν, μετεσχήμαμεν δὲ ὑμῖν καὶ ἰερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἕσσοτῶν τῶν καλλίστων καὶ συγχρόενταί καὶ συμφοιτηταί γεγενήμενα καὶ συστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ὑμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας. Πρὸς θεῶν πατρών καὶ μητρώων καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας [=τῆς ἐπιγαμίας] καὶ ἔταιοίας [=τῆς φιλίας], πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλους, αἰδούμενοι θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, πάνσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα [=παύσατε νὰ διαποάτετε ἔγκλήματα κατὰ τῆς πατρίδος], καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τοιάκοντα, οἱ ἰδίων κερδέων ἔνεκα δλίγον δεῖν [=σχεδὸν] πλείους ἀπεκτόνασιν." Αθηναίων ἐν δκτῷ μησὶν ἥ πάντες Πελοποννήσιοι δέκα ἔτη πολεμοῦντες. "Ἐξὸν δ' ἡμῖν [=ἔνῳ δὲ ἦτο δυνατὸν εἰς ἡμᾶς] ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι" [=νὰ διάγωμεν εἰρηνικῶς], οὗτοι τὸν πάντων αἰσχιστὸν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ ἀνοσιωτάτον καὶ ἔχθριστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ὑμῖν πρὸς ἀλλήλους παρέχονταιν. "Ἄλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε δτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποδάνοντων οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔστιν οὓς πολλὰ κατεδαφρύσαμεν..."

(Ξενοφῶντος, «Ελληνικὰ» Β' 5, 20—22).

ΘΕΜΑ 2ον

"Ω παῖδες, δτι μέν ἔστε πατέρων ἀγαθῶν, αὐτὸ μηνύει τὸ νῦν παρόν· ἡμῖν δ' ἔξον ἡγῆν μὴ καλῶς, καλῶς αἰρούμενα μᾶλλον τελευτῶν πολὺν ὑμᾶς τε καὶ τὸν ἔπειτα εἰς δυεῖδη καταστῆσαι καὶ πολὺν τὸν ἡμετέρους πατέρας καὶ πᾶν τὸ πρόσθεν γένος αἰσχύναι, ἡγούμενοι τῷ τοὺς αὐτοῦ αἰσχύνοντι ἀβίωτον εἶναι. Χρὴ οὖν, μεμνημένους τῶν ἡμετέρων λόγων, ἐάν τι καὶ ἄλλο ἀσκῆτε, ἀσκεῖν μετ' ἀρετῆς, εἰδότας δτι τούτου λειπόμενα πάντα καὶ ιτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα αἰσχρὰ καὶ κακά· πᾶσά τ' ἐπιστήμη, χωριζούμενη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, πανοργία οὐ σοφία φαίνεται. "Ων ἔνεκα διὰ παντὸς πᾶσαν προδυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν, δπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καὶ ἡμᾶς καὶ τὸν ἡμετέρου εὐνκλείᾳ, εὶ δὲ μή, δπως εἰς ἵσον ἡμῖν καταστήστε τὴν ἡμετέραν καλοκάγαθίαν. "Ιστε γάρ, ὡς ἡμῖν, ἀν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῇ, ἡ νίκη αἰσχύνη φέρει, ἡ δ' ἡττα, ἐὰν ἡττώμεθα, εὐδαιμονίαν. Μάλιστα δ' ἀν νικώμενα καὶ ὑμεῖς νικώτε, εὶ παρασκευάσαισθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ, γνώντες δτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τι εἶναι οὐκ ἔστιν αἰσχιον ἡ παρέχειν ἔαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἔαυτὸν, ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων..."

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΝ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΝ

Οι ἀριθμοὶ δηλώνουν τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου. Οἱ ζωηρότεροι δεικνύουν τὴν σελίδα ὅπου γίνεται λεπτομερῶς λόγος διὰ τὸ ζητούμενον.

- αἰτίας αἰτιατική 51, γενική 41,
δοτική 46.
αἰτιατική 50-51, μὲ δόντα 50,
μὲ προθέσεις 50, 37, 39, ἐπιρ-
ρηματικῶς 51, τῆς ἀναφορᾶς
50, 39, τοῦ χρόνου 51, τοῦ τό-
που 51, αἰτίας ἢ σκοποῦ 51,
38. Ρ ἡ μ α τ α μὲ αἰτιατικήν
57-58, μὲ δύο αἰτιατικάς 62-
63, μὲ αἰτιατικήν καὶ γενικήν
64, μὲ αἰτιατικήν καὶ δοτικήν
65.—Αἰτιατική ἀπόλυτος 145.
αἰτιολογικαὶ προτάσεις 81, 86,
αἰτιολογικαὶ ἀναφοραὶ 101.
αἰτιολογική σύνδεσις παρατακτι-
κή 119-120.
αἴτιον ποιητικὸν 70-71· κατὰ δο-
τικήν 48.
ἀλληλοπαθή μέσα ρήματα 69.
ἀμετάβατα ρήματα 55.
ἄν διηγητικὸν 75-76, 91, 94, 131·
τὸ ἄν σύνθετον μὲ χρονικὸν
συνδέσμους 78, 87.
ἀναφορᾶς αἰτιατική 39, 50· δοτι-
κή 39, 47.
ἀναφορικά ἐπιρρήματα 81, 100.
ἀναφορικαὶ προτάσεις 31, 81,
100 - 103—διασαφητικαὶ ἢ
προσδιοριστικαὶ 101,—αἰτιολο-
γικαὶ 101,—τελικαὶ 101,—ἀ-
ποτελεσματικαὶ 101,—ὑποθε-
τικαὶ 101.
ἀναφορική ἔλξις 153.
ἀνεξάρτητος πρότασις 10, 77, 80,
σύνδεσις ἀνεξάρτητων προτά-
σεων 107-126.
ἀντιθετική παρατακτική σύνδεσις
113-116.
ἀντιθετικοὶ σύνδεσμοι 78.
ἀντικείμενον 18 - 21, 57, 71, 83,
129· ἄμεσον 21, ἄμμεσον 21, ἄ-
ξωτερικὸν 57, ἄσωτερικὸν ἢ σύ-
στοιχον 57, παράλειψις ἀντικει-
μένου 21, 58.
ἀντωνυμίαι 83, 100, 102, 104, 105,
134.
- ἀδριστος γνωμικός 75.
ἀπαρέμφατον 92, 127 - 132· ἔναρ-
θρον 128, ἄναρθρον 128, εἰδικόν
128, 129, 135, τελικόν 128, 129,
135.
ἀπαρεμφατικαὶ ἐκφράσεις 127.
ἀπόδοσις 93, παράλειψις ἀποδό-
σεως 97.
ἀποθετικά ρήματα 72.
ἀπόλυτος αἰτιατική 145· γενική
144· ὄνοματική 146.
ἀποτελεσματικαὶ προτάσεις 81,
92, ἀποτελεσματικαὶ προ-
τάσεις 101.
ἀποφαντικαὶ προτάσεις 25.
ἀποφατικαὶ προτάσεις 25.
ἀποφατική συμπλοκή 108.
ἀπρόσωπα ρήματα 74, 83.
ἀπρόσωποι ἐκφράσεις 26, 74, 83,
145, 149.
ἀρκτικοὶ χρόνοι 75, 84.
ἄρνησις 76, 85, 86, 89, 91, 93,
129, 139, 140.
ἀττική σύνταξις 22.
αὐτοπαθή μέσα ρήματα 68.
βεβαιωτικά μόρια 122.
γενική 40 — 44· κατηγορηματική
24· κτητική 24, 40· διαιρετική
24, 40· ὥλη 24, 40· ἴδιότητος
24, 41· ἀξίας 24, 41· δημιουρ-
γοῦ 40· αἰτίας 41· ὑποκειμε-
νική 41· ἀντικειμενική 42· συγ-
κριτική 42, 52· χρονική 42· μὲ
ἐπιρρήματα 43, μὲ ἐπιφωνήμα-
τα 43, μὲ προθέσεις 43, 37· τοῦ
ποιητικοῦ αἴτιου 38.—Ρήματα
μὲ γενικήν 59, μὲ γενικήν καὶ
δοτικήν 66, μὲ γεν. καὶ αἰτια-
τικήν 64.—Ἀπόλυτος γενική 144.
δευτερεύουσαι προτάσεις 10,
79-106.
δεύτερος τῆς συγκρίσεως 52.
διαζευκτική σύνδεσις 117 - 118.
διαζευκτικοὶ σύνδεσμοι 78.
διασαφητικαὶ ἀναφορ. προτάσεις
101.

- διασαφητικός ή 117· — γάλο 120.
 δίπτερα ρήματα 21, 56, 62, 63· μὲ
 δύο αἰτιατ. 62, μὲ αἰτιατ. καὶ
 γεν. 64, μὲ αἰτιατ. καὶ δοτ. 65,
 μὲ γεν. καὶ δοτ. 66· τὰ δίπτ.
 ρήμ. κατὰ τὴν τροπήν ἐνεργ.
 συντάξεως εἰς παθητικήν 71.
 διστακτικαὶ προτάσεις 81, 89.
 δοτική 45· 49· μὲ ὀνόματα 45, το-
 πική 45, 36· χρονική 45, 37,
 δργάνου 46, 38· συνοδείας 46,
 τροπική 37, 46· αἰτιας 46, 38,
 προσωπική 47, 74, 149· κτητι-
 κή 47, χαριστική 47, ἀντιχαρι-
 στική 47, ηὐκή 47, ἀναφορῆς
 ἢ κατὰ τι 47, 39· ποιητικοῦ
 αἰτίου 48, 71· — μὲ ἐπιρρήματα
 49· — μὲ προθέσεις 49.
 δυνητική Εὐκτική 76, 92, Ὁρι-
 στική 76, 94, Ἀπαρέμφατον 132.
 ἐγκλίσεις 75, 76.
 εἰ ἐρωτηματικὸν 104.
 εἰ δὲ μη 97.
 εἰδικαὶ προτάσεις 81, 83-85.
 εἰδικοὶ σύνδεσμοι 78.
 Ἑλλιπής πρότασις 25, 26-27· βλ.
 καὶ παράλειψις.
 Ἑλξις 153.
 ἐμπρόθετος ἐπιρρ. προσδιορισμὸς
 36, 39.
 ἐμφαντις 108, 117.
 ἐναντιωματικαὶ προτάσεις, μετο-
 χαὶ· βλ. παραχωριστικαῖ.
 ἐναντιωματικοὶ σύνδεσμοι 78, ἐναν-
 τιωματικὸς καὶ 108.
 ἐνδοτικαὶ προτάσεις 81, 89.
 ἐνεργητικῆς συντάξεως μετατρο-
 πή εἰς παθητικήν 71.
 ἐνεστῶς ιστορικός 75.
 ἐξηρτημέναι προτάσεις 10, 79-82,
 83 - 106.
 ἐπανορθωτικός ή 118.
 ἐπεξήγησις 32, 83, 108, 127.
 ἐπιχειρήμένη πρότασις 29-30.
 ἐπιδοτική συμπλοκή 110.
 ἐπιδοτικός καὶ 108, 99.
 ἐπιθέτα μὲ δοτικήν 45, μὲ αἰτια-
 τικήν 50, ἐπιθέτων παραθετικὰ
 52 - 53.
 ἐπίθετα ρηματικά 148.
 ἐπιθετικοὶ προσδιορισμὸς 33 - 34,
 58.
 ἐπιθυμίας προτάσεις 25, 76. Ἔγ-
 κλίσεις 76.
 ἐπιρρήματα 36-39· ἀναφορικὰ 81,
 100· μὲ γενικήν 43, μὲ δοτι-
 κήν 49.
 ἐπιρρηματική μετοχή 139.
 ἐπιρρηματικὸν κατηγορούμενον
 17.
 ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ 30,
 36 - 39· τόπου 36, τρόπου 37,
 χρόνου 37, δργάνου 38, ποσοῦ
 38, αἰτίου 38· τὸ κατὰ τι 39.
 ἐπιφωνήματα μὲ γενικήν 43,
 ἐπιφωνηματικαὶ προτάσεις 25, 26,
 128.
 ἐρωτηματικαὶ προτάσεις 25.
 ἐρώτησις εἰδικά 104, πλαγία 104-
 106, 150.
 ἐτεροπροσωπία 131.
 εὐθέατη ἢ αὐτοπαθή μέσα ρήματα 68.
 εὐκτική ἢ ἀπλή εὐκτική 76, δυνητι-
 κή 76, 92· τοῦ πλαγίου λόγου
 84, 86, 89, 90, 101, 105, 151.
 εὐχετική εὐκτική 76, δριστική 90,
 76.
 εὐχή ἀνεκπλήρωτος 76, 90.
 ἡ σημασία 117, συγκριτικὸν ή 52.
 ἡμική δοτική 47.
 ἴστορικοι χρόνοι 75, 84, 94.
 ἴστορικός ἐνεστῶς 75.
 καὶ σημασία 108, ἐπιδοτικός 99,
 108.
 καταφατική πρότασις 25, — συμπλο-
 κή 107.
 κατηγόρημα 11, μονολεκτικὸν 12,
 περιφραστικὸν 12.
 κατηγορηματική γενική 24, μετο-
 χή 135 - 138.
 κατηγορηματικοὶ προσδιορ. 35.
 κατηγορούμενον 12, 17, 19, 63,
 100, 127· ἐπιρρηματικὸν 17,
 προληπτικὸν 17. — Κατηγορου-
 μένου καὶ ὅποκειμένου συμφω-
 νία 23. — Κατηγορούμενον τοῦ
 ἀντικειμένου 63, 71.
 κρίσεως προτάσεις 25, ἐγκλίσεις
 76.
 κτητική γενική 24, 40· δοτική 47.
 κῶλον θ, 114, 119, 121.
 μεταβατικός καὶ 108, δὲ 115.
 μετοχή 133 - 143· ἐπιθετική 134·
 κατηγορηματική 135· ἐπιρρη-
 ματική 139· αἰτιολογική 139,
 τελική 140, χρονική 140, διπο-
 θετική 140, παραχωρητική 140,
 τροπική 140.
 μέσα ρήματα 68 - 69· εῦθατη ἢ αὐ-
 τοπαθή 68, πλαγία 68, διάμεσα
 68, ἀλληγοριακή 69, δυναμική 69.

- νεοελληνική γλώσσα και σύνταξις, 6, 90, 97, 98, 108, 122, 123, 128, 135, 140, 146, 155.
 δργάνου δοτική 46· ἐπιρρηματικός προσδιορισμός του δργάνου 38.
 δριστική 75-76, 94.
 δροι προτάσεως κύριοι 11, δευτερεύοντες 18 κέντρο—Παράλειψις δρων προτάσεων 26-27. Αναπλήρωσης 98.
 δροι συγκρίσεων 52-53.
 παθητικό ρήματα 70-72.
 παθητική σύνταξις¹ τροπή αὐτῆς εἰς ἐνεργητικήν και τὸ ἀντίστροφον 71-72.
 παράθεσης 31.
 παραθετικά 52-54.
 παράλειψις κυρίων δρων τῆς προτάσεων 26-27· ρήματος 26, 97, 111.—ἀντικειμένου 21, συστοίχου ἀντικειμένου 58—ὑποθέσεως 97, ἀποδόσεως 97, 114'—προσδιοριζόμενου οὐσιαστικοῦ 33—δευτέρου δρου συγκρίσεως 53.—βλ. και ἐλλιπής πρότασης.
 παράταξις² παρατακτική σύνδεσης προτάσεων 9, 80, 107-124.
 παραχωρητικαὶ ἡ ἔνδοτικαὶ προτάξεις 81, 99, 113' παραχωρητικαὶ μετοχαὶ 140.
 παρήχησις 155.
 παρονομασία 155.
 περιληπτικά δνόματα 22.
 περίοδος 6.
 περιοριστικός, ἀλλὰ 155.
 πλάγιαι ἐρωτήσεις 104-106.
 πλάγιαι πτώσεις 20.
 πλάγιος λόγος 150-152.
 πλαγίου λόγου εὐτική 84, 86, 89, 90, 101, 105, 151.
 ποιητικὸν αἴτιον 38, 70-71· κατὰ δοτικήν 38, 48, 71.
 προθέσεις³ σύνταξις αὐτῶν 36-39.
 μὲ γενικήν 44, μὲ δοτικήν 49,
 μὲ αἰτιατικήν 50—καταχρηστικαὶ 44.
 προληπτικὸν κατηγορούμενον 17.
 προσδιορισμοὶ 25, 29-51, 100, 127—ἐ μ π ρ δ θ ε τ ο i 36, 33, 38, 39, 44, 49, 50—ἐ π i ρ ρ η μ α τ i o i 30, 36-51'—προσδ. ἐπιρρ. τόπου 36, χρόνου 37, τρόπου 37, δργάνου 38, ποσοῦ 38· αἰτίου 38, κατά τι 39—ἐ π i θ ε τ i x o i 33-34,
 58· — κ α τ η γ ο ρ γ μ α τ i x o i 35'—δ ν ο μ α τ i κ o i 30· — ο ύ σ i α c σ t i κ o i 31-32· παράθεσις 31, ἐπεξήγησης 32.
 προσθετικός και 108.
 προστακτική 75, 76, 128.
 προτάξεις⁴ εἰδή προτάσεων 8-10, 25, 76· κρίσεως ἡ ἀποφαντικαὶ 25, 76· ἐπιθυμίας 25, 76· ἐρωτηματικαὶ 25, 76· ἐπιφωνηματικαὶ 25, 26· ἀρνητικαὶ ἡ ἀποφαντικαὶ 25· καταφαντικαὶ 25· πρότασις ἀπλὴ 11-17, 25· σύνθετος 25· ἐ λ λ i π ή γ 25, 26-27· ἐ π η υ ξ η μένη 25, 29-30.
 Κ ρ : α i ἡ ἀνεξάρτητοι 9, 80· δευτερεύουσαι 9, 79, 106· αιτιολογικαὶ 81, 86· ἀναφορικαὶ 81, 100-102, εἰδικαὶ 81, 83-85, ἐνδοιαστικαὶ ἡ διστακτικαὶ 81, 89, παραχωρητικαὶ ἡ ἔνδοτικαὶ 81, 99, συμπερασματικαὶ 81, 92, τελικαὶ 81, 90-91, ὑποθετικαὶ 81, 93-98, πλάγιαι ἐρωτήσεις 104-105, πτώσεις⁵ γενική 40, δοτική 45, αἰτιατική 50· πλάγιαι 20.
 ρήματα 55-56, 75-76· συγδετικά 12, 15-16· ρήματα 18, 55-66· παθητικά 70-72· μέσα 68-69, εὐθέα ἡ αὐτοπαθή 68, πλάγια 68, διάμεσα 68, ἀλληλοπαθή 69, δυναμικά 69, ἀποθετικά 72· ἀ π ρ ό σ ω π α 74, 83· ἀ μετάβατα 55· μεταθετικά τικά 55.
 Μονόπτωτα 56, 57-61· μὲ αἰτιατικήν 57-58, μὲ γενικήν 59-69, μὲ δοτικήν 61.
 Διπτώτα 56, 62-66· μὲ δύο αἰτιατικά 62, μὲ αἰτιατικήν και γενικήν 64, μὲ αἰτιατικήν και δοτικήν 66· ἐπὶ διπτώτων ρημάτων τροπή ἐνεργητικής συνάδεσης εἰς παθητικήν 71.
 ρήματος και ὑποκειμένου συμφωνία 22· ρήματος παράλειψις 26, 97, 111.
 ρηματικά εἰς -τέος και -τός 48, 148-149.
 σύγκρισης 52-53.
 συγκριτικός ἡ 52, 117.

- συμπερασματικαὶ δευτερεύουσαι προτάσεις 81, 92-93.
 συμπερασματικὴ παρατακτικὴ σύνδεσις 121-124.
 συμπερασματικοὶ σύνδεσμοι 78.
 συμπλεκτικὴ σύνδεσις 107-112.
 συμπλεκτικοὶ σύνδεσμοι 78.
 συμπληρώματα δρων προτάσεως 18, 29.
 συμπλοκὴ 107 καταφατικὴ 107, ἀποφατικὴ 108, ἐπιδοτικὴ 110.
 σύμφυρσις δύο συντάξεων 116.
 συμφωνία ρήματος καὶ ὑποκ. 22, κατηγορουμένου καὶ ὑποκ. 23.
 σύνδεσις προτάσεων 8-10, 77· καὶ πάρα ταξιν. 9, 77, 80, 107-124, συμπλεκτικὴ 107-112, διατεταγμένη 117-118, ἀντιθετικὴ 113-116, συμπερασματικὴ 121-124, αἰτιολογικὴ 119-120· καὶ θ' ὑπόταξιν 9, 77, 79-106.
 σύνδεσμοι 7, 9, 78.
 συνδετικὰ ρήματα 12, 15, 16.
 συνδετικὸς καὶ 108.
 σύνθετος πρότασις 25.
 σύνταξις 5, 77· ἀττικὴ 22· σύμφυρσις δύο συντάξεων 116, 153· μετατροπὴ ἐνεργητικῆς συντάξεως εἰς παθητικὴν 71-72.
 σύστοιχον ἀντικείμενον 57-58.
 σχήματα 153-155.
 ταυτοπροσωπία 161.
 τελικαὶ προτάσεις 81, 90-91· ἀναφορικαὶ τελικαὶ 101.
 τελικοὶ σύνδεσμοι 78.
 τελικὸν ἀπαρέμφατον 128, 129, 135.
 —τέος καὶ —τος ρηματικὰ ἐπειθετα 48, 148-149.
 τοπικὴ αἰτιατικὴ 51, δοτικὴ 45.
 τοπικὸς ἐπιρρ. προσδιορισμὸς 36· ἐν τόπῳ στάσις 36, ἐκ τόπου κίνησις 36, εἰς τόπον κίνησ. 37.
 τροπικὴ δοτικὴ 46.
 τροπικὸς ἐπιρρ. προσδιορ. 37.
 ὑπόθεσις 93—παράλειψις ὑποθέσεως 97.
 ὑποθετικαὶ προτάσεις 81, 93-98, 99· ἀναφορ. ὑποθετικαὶ 101.
 ὑποθετικοὶ σύνδεσμοι 78.
 ὑποθετικὸς λόγος 93-98.
 ὑποκείμενον 11, 14, 71, 83, 100, 127, 131, 144—κατ' αἰτιατικὴν 14, 131. Ὑποκείμ. καὶ ρήματος συμφωνία 22, ὑποκείμ. καὶ κατηγορουμ. συμφωνία 23.
 ὑποκείμενον παράλειψις 26.
 ὑποτακτικὴ 75-76.
 ὑπόταξις ἡ καθ' ὑπόταξιν σύνδεσις 9, 77, 80, 81-106.
 φόβου σημαντικαὶ προτάσεις, βλ. ἔνδοιαστικαὶ.
 χιαστόν σχῆμα 155.
 χρονικὴ γενικὴ 42· δοτικὴ 45.
 χρονικαὶ προτάσεις 81, 87-88.
 χρονικοὶ σύνδεσμοι 78, 86, 87.
 χρονικὸς ἐπιρρ. προσδιορ. 37.
 χρόνοι ρήματος 75-76· ἀρκτικοὶ 75-76, ἵστορικοὶ 75-76.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Πρόλογος</i>	<i>Σελ. 3</i>
<i>Σύντομοι δδηγίαι διὰ τὸν μαθητὴν</i>	<i>» 4</i>

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΑΘΗΜΑ 1ον—Εἰσαγωγή. Γενικά περὶ προτάσεων	» 5
ΜΑΘΗΜΑ 2ον—Τὰ εἰδη τῶν προτάσεων. Σύνδεσις προτά- τάσεων	» 8
ΜΑΘΗΜΑ 3ον—Η ΑΠΛΗ ΠΡΟΤΑΣΙΣ καὶ οἱ κύριοι ὅροι αὐτῆς	» 11
—Ἐπανάληψις	» 13
ΜΑΘΗΜΑ 4ον—Τὸ ὑποκείμενον	» 14
ΜΑΘΗΜΑ 5ον—Τὸ συνδετικὸν	» 15
ΜΑΘΗΜΑ 6ον—Τὸ κατηγορούμενον	» 17
ΜΑΘΗΜΑ 7ον—Τὸ ἀντικείμενον	» 18
ΜΑΘΗΜΑ 8ον—»	» 20
ΜΑΘΗΜΑ 9ον—Συμφωνία τοῦ θέματος πρὸς τὸ ὑπο- κείμενον	» 22
ΜΑΘΗΜΑ 10ον—Συμφωνία τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον	» 23
ΜΑΘΗΜΑ 11ον—Γενικὴ κατηγορηματικὴ	» 24
ΜΑΘΗΜΑ 12ον—Τὰ εἰδη τῶν προτάσεων	» 25
ΜΑΘΗΜΑ 13ον—Η ΕΛΛΙΠΗΣ ΠΡΟΤΑΣΙΣ —Γενικὴ ἐπανάληψις	» 26
ΜΑΘΗΜΑ 14ον—ΕΠΗΥΞΗΜ. ΠΡΟΤΑΣΙΣ — Προσδιορισμοὶ	» 28
ΜΑΘΗΜΑ 15ον—Οὐσιαστικοὶ προσδιορισμοὶ (παράθεσις καὶ ἐπεξήγησις)	» 29
ΜΑΘΗΜΑ 16ον—Ἐπιθετικοὶ προσδιορισμοὶ	» 31
ΜΑΘΗΜΑ 17ον—Κατηγορηματικοὶ προσδιορισμοὶ	» 33
ΜΑΘΗΜΑ 18ον—Ἐπιρρηματικοὶ προσδιορισμοὶ	» 35
ΜΑΘΗΜΑ 19ον—ΑΙ ΠΤΩΣΕΙΣ — Α' Ἡ γενικὴ	» 36
ΜΑΘΗΜΑ 20ὸν—Ἡ γενικὴ μὲ ἐπιρρήματα, ἐπιφωνήματα καὶ προθέσεις	» 40
ΜΑΘΗΜΑ 21ον—Β' Ἡ δοτικὴ	» 43
ΜΑΘΗΜΑ 22ον—Δοτικὴ προσωπικὴ	» 45
ΜΑΘΗΜΑ 23ον—Ἡ δοτικὴ μὲ ἐπιρρήματα καὶ προθέσεις	» 47
ΜΑΘΗΜΑ 24ον—Γ' Ἡ αἰτιατικὴ	» 50
ΜΑΘΗΜΑ 25ον—Τὰ παραθετικὰ	» 52

ΜΑΘΗΜΑ	26ον—ΤΟ ΡΗΜΑ	Σελ.	55
ΜΑΘΗΜΑ	27ον— <i>Μονόπτωτα ρήματα</i> —Α' Ρήματα μὲ αἰτια- τιατικὴν	>	57
ΜΑΘΗΜΑ	28ον—Β' Ρήματα μὲ γεγικὴν	>	59
ΜΑΘΗΜΑ	29ον—Γ' Ρήματα μὲ δοτικὴν	>	61
ΜΑΘΗΜΑ	30δν— <i>Δίπτωτα ρήματα</i> —Α' Μὲ δύο αἰτιατικὰς	>	62
ΜΑΘΗΜΑ	31ον—Β' Μὲ αἰτιατικὴν καὶ γενικὴν	>	64
ΜΑΘΗΜΑ	32ον—Γ' Μὲ αἰτιατικὴν καὶ δοτικὴν —Δ' Μὲ γενικὴν καὶ δοτικὴν	>	65
	— <i>Ἐπανάληψις</i>	>	66
ΜΑΘΗΜΑ	33ον—Τὰ μέσα ρήματα	>	67
ΜΑΘΗΜΑ	34ον—Τὰ παθητικὰ ρήματα.—Τὸ ποιητικὸν αἴτιον	>	68
ΜΑΘΗΜΑ	35ον—Τὰ ἀπρόσωπα ρήματα	>	70
ΜΑΘΗΜΑ	36ον—Οἱ χρόνοι καὶ αἱ ἐγκλίσεις τοῦ ρήματος	>	74

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Αἱ προτάσεις καὶ ἡ σύνταξίς των

ΜΑΘΗΜΑ	37ον—Ἡ σύνδεσις—Οἱ σύνδεσμοι	>	77
ΜΑΘΗΜΑ	38ον—Αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις	>	79
	Τὰ εἰδή τῶν ἔξηρτημένων προτάσεων	>	80

Α'—Σύνδεσις προτάσεων καθ' ὑπόταξιν

ΜΑΘΗΜΑ	39ον— 1. Εἰδικαὶ προτάσεις	>	83
ΜΑΘΗΜΑ	40δν— 2. Αἰτιολογικαὶ προτάσεις	>	86
ΜΑΘΗΜΑ	41ον— 3. Χρονικαὶ προτάσεις	>	87
ΜΑΘΗΜΑ	42ον— 4. Ἐνδοιαστικαὶ προτάσεις	>	89
ΜΑΘΗΜΑ	43ον— 5. Τελικαὶ προτάσεις	>	90
ΜΑΘΗΜΑ	44ον— 6. Συμπερασματικαὶ προτάσεις	>	92
ΜΑΘΗΜΑ	45ον— 7. Ὑποθετικαὶ προτάσεις	>	93
ΜΑΘΗΜΑ	46ον— 8'. Ἐλλιπεῖς ὑποθετικοὶ λόγοι	>	97
ΜΑΘΗΜΑ	47ον— 8. Παραχωρητικαὶ προτάσεις	>	99
ΜΑΘΗΜΑ	48ον— 9. Ἀναφορικαὶ προτάσεις	>	100
ΜΑΘΗΜΑ	49ον—10. Πλάγιαι ἔρωτήσεις	>	104

Β'—Σύνδεσις προτάσεων κατὰ παράταξιν

ΜΑΘΗΜΑ	50δν— 1. Συμπλεκτικὴ σύνδεσις	>	107
ΜΑΘΗΜΑ	51ον— > >	>	110
ΜΑΘΗΜΑ	52ον— 2. Ἀντιθετικὴ σύνδεσις	>	113
ΜΑΘΗΜΑ	53ον— 3. Διαζευκτικὴ σύνδεσις :	>	117
ΜΑΘΗΜΑ	54ον— 4. Αἰτιολογικὴ σύνδεσις	>	119
ΜΑΘΗΜΑ	55ον— 5. Συμπερασματικὴ σύνδεσις	>	121
	— <i>Ἐπαναλήψις</i>	>	125

ΜΑΘΗΜΑ	56ον—ΤΟ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΝ	Σελ. 127
ΜΑΘΗΜΑ	57ον—Τὸ ἀπαρέμφατον ὡς ἀντικείμενον	> 129
ΜΑΘΗΜΑ	58ον—Ταυτοπροσωπία καὶ ἐτεροπροσωπία	> 131
ΜΑΘΗΜΑ	59ον—Η ΜΕΤΟΧΗ	> 133
	—1. Ἡ ἐπιθετικὴ μετοχὴ	> 134
ΜΑΘΗΜΑ	60ὸν—2. Ἡ κατηγορηματικὴ μετοχὴ	> 135
ΜΑΘΗΜΑ	61ον—3. Ἡ ἐπιρρηματικὴ μετοχὴ	> 139
	— <i>Ἐπαναλήψεις</i>	> 142
ΜΑΘΗΜΑ	62ον—Γενικὴ, αἰτιατικὴ καὶ ὀνομαστικὴ ἀπόλυτος	> 144
ΜΑΘΗΜΑ	63ον—Τὰ ορηματικὰ ἐπίθετα εἰς -τος καὶ -τέος .	> 148
ΜΑΘΗΜΑ	64ον—Ο ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ	> 150
ΜΑΘΗΜΑ	65ον—ΤΑ ΣΧΗΜΑΤΑ	> 153

•

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ καὶ ΔΣΚΗΣΕΙΣ σελ. 7, 10, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 21,
 22, 24, 27, 28, 30, 32, 34, 35, 39,
 44, 46, 48, 49, 51, 53, 56, 58, 60,
 61, 63, 64, 65, 66, 69, 72 - 73, 74,
 78, 82, 85, 86, 88, 89, 91, 92 - 93,
 95 - 96, 98 - 99, 102-103, 105 - 106, 109,
 112, 116, 118, 120, 124, 125, 128, 130, 132,
 134, 138, 140, 141, 144, 146, 149, 152, 155.

•

ΘΕΜΑΤΑ—(ἀρχαῖα) σελ. 34, 54, 67, 85, 103, 106, 125-126, 142-143, 147, 156.
 —(ἐκ τῆς νέας εἰς τὴν ἀρχαίαν) σελ. 54, 60, 69, 73, 91, 132,
 138, 147.

Sel.

Luzerne.

Σήμερα έφεσ πάνω γράψαν σύρτιν αίσιων
 6ης Δεκεμβρίου η πρόσωπος μαριανούς
 φίσους, Σάββα, τον. Μία μέρα στην Βάρκα
 του ποσού κυρώστηκε ένας παράστις οποιος
 ήταν ότι ο πόσος ήταν πάντας φοβάται
 ποσού οποιος ήταν αύριος σύγερας δεν ζεκτι-
 ωνται στην Δεκεμβρίου αλλά γινεται περπτος

$$\begin{array}{r}
 60 \\
 3 \\
 \hline
 180 \\
 H \\
 \hline
 640 \rightarrow 800
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 300 \\
 100 \\
 120 \\
 180 \\
 \hline
 700
 \end{array}$$

024000025644

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Β. Γ ΡΗΓΟΡΙΑΔΗ

Α. Ι. ΠΑΠΑΒΡΑΝΟΥΣΗ

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

1953

Α. Ι. ΠΑΠΑΒΡΑΝΟΥΣΗ - Β. Β. ΣΦΥΡΟΕΡΑ

Λ Ε Ζ Ι Κ Ο Ν

ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΚΑΙ ΟΜΑΛΩΝ

Ρ Η Μ Α Τ Ω Ν

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Τὸ πλουσιώτερον
εἰς τὸ εἶδος του :

320 ΣΕΛΙΔΕΣ
1.750 ΡΗΜΑΤΑ

Παρά τὸν ὅγκον του, είναι τὸ πλέον εὐχρηστον:
Ἡ ὅλη ἀνέτως διατεταγμένη καὶ ἡ τυπογραφικὴ
ἐμφάνισις ἄκρως ἐπιμεμελημένη.